

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สังคมวิทยาประยุกต์)
ปริญญา

.....สังคมวิทยาประยุกต์.....สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา.....

สาขา

ภาควิชา

เรื่อง การเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตด้านปัจจัยพื้นฐานอันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลง
ของระบบนิเวศ: กรณีศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ชาวกะเหรี่ยง อำเภอด่านช้าง จังหวัดพัทลุง

Changing of The Way of Life in Fundamental Needs due to Ecological Changes:
Case Study of Sakai Ethnic in Tamot District, Phatthalung Province

นามผู้วิจัย นางสาวฉัตรวรรณ พลเพชร

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(.....ผู้ช่วยศาสตราจารย์วรัชย์ วิจารณ์ภักดิ์, Ph.D.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(.....อาจารย์ปริณทร์ นาคสิงห์, ปร.ด.)

หัวหน้าภาควิชา

(.....อาจารย์ปริณทร์ นาคสิงห์, ปร.ด.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(.....รองศาสตราจารย์กัญญา ชีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ เดือน พ.ศ.

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตด้านปัจจัยพื้นฐานอันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของ
ระบบนิเวศ: กรณีศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ซำไก อำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดพัทลุง

Changing of The Way of Life in Fundamental Needs due to Ecological Changes: Case Study of
Sakai Ethnic in Tamot District, Phatthalung Province

โดย

นางสาวนิตรวรรณ พลเพชร

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สังคมวิทยาประยุกต์)

พ.ศ. 2557

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นัตรวรรณ พลเพชร 2557: การเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตด้านปัจจัยพื้นฐานอันเป็น
ผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศ: กรณีศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ชาวกู อำเภอดะหมัด
จังหวัดพัทลุง ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สังคมวิทยาประยุกต์) สาขาสังคมวิทยา
ประยุกต์ ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก:
ผู้ช่วยศาสตราจารย์วรชัย วิริยารมภ์, Ph.D. 169 หน้า

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิถีการดำรงชีวิต สังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์
ชาวกู และเพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศที่มีผลต่อการดำรงชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกู
ด้านปัจจัยพื้นฐาน โดยใช้วิธีการศึกษาวิจัยทางมานุษยวิทยา การลงพื้นที่ภาคสนาม สัมภาษณ์
ประกอบการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม จากผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ กลุ่มชาติพันธุ์ชาวกูที่
อาศัยในพื้นที่บริเวณเทือกเขาบรรทัด อำเภอดะหมัด จังหวัดพัทลุง จำนวน 10 คน และผู้ให้ข้อมูล
เป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์กับชาวกูในพื้นที่ จำนวน 10 คน คือ เจ้าหน้าที่รัฐ และประชาชนในพื้นที่

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ชาวกูในพื้นที่เทือกเขาบรรทัด อำเภอดะหมัด เป็นกลุ่มชาติ
พันธุ์ที่มีวิถีการดำรงชีวิตแบบพึ่งพาธรรมชาติในการตอบสนองความต้องการพื้นฐานมาตั้งแต่ในอดีต
จนถึงปัจจุบัน แต่เมื่อภาครัฐส่งเสริมนโยบายการพัฒนาในปี พ.ศ. 2504 ประกอบกับการเปิดป่า
สัมปทานทำให้มีการตัดถนน และเพิ่มสาธารณูปโภคพื้นฐานไปยังชนบท ทำให้การเข้าถึงและใช้
ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้สะดวกขึ้น ระบบทรัพยากรป่าไม้ของเทือกเขาบรรทัดซึ่งเป็นที่อยู่อาศัย
ของชาวกูได้รับผลกระทบ ทำให้ระบบนิเวศป่าไม้เสื่อมโทรม เมื่อป่าเกิดความเสื่อมโทรมจึงส่งผลต่อ
การดำรงชีวิตของชาวกู จากการศึกษาพบว่า ผลจากการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศส่งผลให้ปัจจัย
พื้นฐานด้านอาหารของชาวกูเปลี่ยนไป เนื่องจากปริมาณอาหารจำพวกมันและสัตว์ป่าได้ลดลง ทำให้
ชาวกูปรับเปลี่ยนวิถีการกินอาหารสำเร็จรูป เช่น ข้าวสาร ปลากระป๋อง เข้ามาผสมผสานกับการกิน
แบบดั้งเดิมเพื่อความอยู่รอด นอกจากนี้จากการที่ชาวกูติดต่อกับชาวบ้านในพื้นที่มากขึ้นทำ ให้เกิด
การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมด้านการแต่งกาย ซึ่งมีลักษณะคล้ายคนเมืองมากขึ้น แต่ปัจจัยด้านที่
อยู่อาศัยและยารักษาโรคของชาวกูในพื้นที่ ยังคงรูปแบบดั้งเดิม การคงอยู่ดังกล่าวเป็นการดำรงไว้
ซึ่งอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ชาวกูให้คงอยู่โดยผ่านการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น (การขัดเกลากายทางสังคม)
และภาครัฐยังไม่เข้ามามีบทบาทในการจัดการมากนักซึ่งแตกต่างกับชาวกูกลุ่มอื่น

Chattrawan PhonPhet 2014: Changing of The Way of Life in Fundamental Needs due to Ecological Changes: Case Study of Sakai Ethnic in Tamot District, Phatthalung Province. Master of Arts (Applied Sociology), Major Field: Applied Sociology, Department of Sociology and Anthropology. Thesis Advisor: Assistant Professor. Warrachai Wiriyaromp, Ph.D. 169 pages.

This research aims to study to the lifestyle changes of the Sakai Ethnic. The fundamental factor as a result from ecology changes. Use the way to study to anthropology by fieldwork, interview, participation and non-participation observation from the main contributors. They were ten Sakai Ethnic who live at Buntad mountain range Tamot district, Phatthalung province and ten contributors that related with Sakai, the officials and the people in this area.

The results of this study showed that The Sakai Ethnic in Buntad Mountain Range in Tamot district was one tribe who depend life style on to respond their fundamental needs from past time to now a day. Because of the government campaign the development policy in 2504 B.E. In this time there were deforestation monopoly. There were road and public unity construction to countryside area. It made easy to use profit from forest. The forest resources on Buntad Mountain Range which was The Sakai Ethnic's home got effective results. It made this forest was damage. It got effective results to The Sakai Ethnic's life style because they use natural resources for responding their fundamental needs. To study changing of ecology got effective result to fundamental living factor. From this study, we founded that the ecology changing made fundamental sector of food changed. Due to potatoes and wild animals were decreased, they absorbed ready to eat food culture such as rice, canned fish to combine with native culture for alive. The result of connection between The Sakai Ethnic and local neighbors made combination in clothing culture but the resident and disease cure had still in their ancient style. It was The Sakai Ethnic's identity stability to through inheritance from generation to generation (socialization) without intervention from the government, do not have a role in manage and other Sakai.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงมาได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความช่วยเหลือเป็นอย่างดีจากหลายๆ ฝ่าย โดยได้รับความกรุณาอย่างสูงจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรชัย วิริยารมภ์ และอาจารย์ ดร. ปุรินทร์ นาคสิงห์ ที่กรุณาให้คำแนะนำในการเก็บข้อมูล ตรวจสอบและปรับแก้ข้อบกพร่องเนื้อหาในเล่ม ให้ข้อเสนอแนะ ติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของอาจารย์เป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ปภาณี ฐิติวัฒนา ประธานการสอบวิทยานิพนธ์ที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะ แก้ไข และให้แนวคิดต่างๆ ที่เป็นประโยชน์

ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิ รองศาสตราจารย์ชนัญ วงษ์วิภาค ที่สละเวลาในการให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะข้อบกพร่อง รวมถึงอาจารย์ทุกท่านที่อบรมสั่งสอนให้ความรู้ ผู้วิจัยซาบซึ้งในพระคุณเป็นอย่างสูง และขอกราบขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่าน หน่วยงานราชการในพื้นที่ตำบลตะโหมด ที่สละเวลาให้ความรู้ เป็นผู้แนะนำในการลงพื้นที่ภาคสนามตั้งแต่เริ่มเก็บข้อมูลในพื้นที่ รวมทั้งช่วยเหลือมาตลอดจนถึงวันที่สำเร็จ

ขอขอบคุณครอบครัวที่สนับสนุนผู้วิจัยในทุกด้าน ให้คำแนะนำและเป็นกำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์ ตลอดจนให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ จนวิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงมาได้

ผู้วิจัยซาบซึ้งในความกรุณาของทุกท่านดังที่ได้กล่าวมา และผู้ที่ไม่ได้กล่าวถึงในที่นี้ที่มีส่วนช่วยเหลือและให้กำลังใจตั้งแต่เริ่มต้นการศึกษาจนสามารถทำการวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ฉัตรวรรณ พลเพชร

พฤษภาคม 2557

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(5)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์	5
ขอบเขตการศึกษา	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
นิยามศัพท์	7
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	9
แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์และอัตลักษณ์ชาติพันธุ์	9
แนวคิดเกี่ยวกับนิเวศวิทยาวัฒนธรรม	12
แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม	15
แนวคิดเกี่ยวกับการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมและการผสมผสานกลมกลืนทางวัฒนธรรม	18
ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ที่ศึกษา	21
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	29
บทที่ 3 วิธีการศึกษา	37
พื้นที่ศึกษา	37
ผู้ให้ข้อมูล	39
วิธีการศึกษาและการเก็บรวบรวมข้อมูล	41
การวิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูล	46
การนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าวิจัย	46
บทที่ 4 ผลการศึกษา	47
อัตลักษณ์ชาวกูย	47
การเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศที่ส่งผลต่อปัจจัยพื้นฐานการดำรงชีวิตของชาวกูย	87

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	130
สรุปผล	130
อภิปรายผล	135
ข้อเสนอแนะ	139
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	142
ภาคผนวก	151
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัย	152
ภาคผนวก ข ภาพวิถีการดำรงชีวิตของชาวกู	164
ประวัติการศึกษา และการทำงาน	169

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงเขตการปกครองจังหวัดพัทลุง	24
2	แสดงชื่อผู้ให้ข้อมูลหลัก	39
3	แสดงรายชื่อผู้ให้ข้อมูลทั่วไป	41
4	ชื่อสมุนไพรและสรรพคุณที่ใช้ในการรักษาโรคของชาวกู	68
5	แสดงชื่อตัวยาที่ได้จากสัตว์และสรรพคุณที่ใช้ในการรักษาโรคของชาวกู	69
6	แสดงตัวอย่างภาษาชาวกูและคำแปลภาษาไทย	72
7	แสดงพื้นที่ป่าเทือกเขาบรรทัดในเขตจังหวัดพัทลุง	92
8	แสดงพื้นที่ป่าไม้บุกรุก แฝวถาง	94
9	แสดงผลการปราบปรามจับกุมการตัดไม้ทำลายป่าเขตเทือกเขาบรรทัดพื้นที่อำเภอตะโหมด	95
10	แสดงปริมาณน้ำฝน ภูมิอากาศ และความชื้นสัมพัทธ์ (พ.ศ. 2541-พ.ศ. 2550)	96
11	แสดงชื่อยาสมุนไพรที่เป็นที่นิยมในการซื้อขาย	117
12	แสดงคำภาษาใต้ที่ชาวกูใช้ในการสื่อสาร	121
13	สรุปวิถีการดำรงชีวิตของชาวกูในอดีตและปัจจุบัน	128

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แผนที่แสดงที่ตั้งและอาณาเขตจังหวัดพัทลุง	23
2	แผนที่แสดงพื้นที่และอาณาเขตอำเภอตะโหมด	26
3	แผนที่แสดงพื้นที่แนวเทือกเขาบรรทัดในจังหวัดพัทลุง	28
4	แผนที่แสดงพื้นที่ศึกษาบริเวณเทือกเขาบรรทัด จังหวัดพัทลุง	38
5	แผนที่แสดงเส้นทางการลงพื้นที่ภาพสนาม	42
6	ลักษณะชาไก	55
7	ลักษณะเท้าของชาไก	56
8	ลักษณะของทับหรือที่อยู่ของชาไก	58
9	การสาธิตการเป่ากระบอกตุ๊ด	65
10	ลักษณะของลูกดอกและวิธีการเก็บลูกดอก	66
11	แผนที่แสดงการเปรียบเทียบพื้นที่ป่าในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2504 และปี พ.ศ. 2552	90
12	แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าเขาบรรทัด	91

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
13	แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินในป่าเทือกเขาบรรทัด จังหวัด พัทลุง	93
14	“ทับ” ที่อยู่ของชาวกูในปัจจุบันของชาวกูกลุ่มตะโหมด	101
15	ร้านค้าที่ชาวกูจะลงมาซื้อของ	107
16	การแต่งกายของปอย ชาวกูในพื้นที่ตำบลตะโหมด	112
17	ถ้วยสมุนไพรที่ชาวบ้านนำมาขาย	116
18	แผนภาพโครงสร้างการเปลี่ยนแปลงของชาวกู	127
ภาพผนวกที่		
1	ลักษณะรูปร่างของชาวกู	165
2	ลักษณะทับที่อยู่ของชาวกู	165
3	ลักษณะ “แคร่” ที่นอนของชาวกู	166
4	ลักษณะการนอนของชาวกู	166
5	“ห้วมัน” วิธีการเผามัน	167

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพผนวกที่		หน้า
6	“บอเลา” อุปกรณ์ที่ใช้ในการล่าสัตว์	167
7	การแต่งกายของชาวกูในปัจจุบัน	168
8	ยาสมุนไพร	168

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

จังหวัดพัทลุง เป็นจังหวัดหนึ่งของภาคใต้ตอนล่างที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ มีพรรณพืช และสัตว์นานาชนิด เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดพัทลุงมีความลาดชันจากภูเขาไปจนถึง ที่ราบชายฝั่งทะเล จึงมีความหลากหลายของระบบนิเวศตั้งแต่ป่าต้นน้ำ ป่าพรุ ป่าชายเลน และชายฝั่งที่ อุดมสมบูรณ์ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่สำคัญอย่างหนึ่งของจังหวัดพัทลุงคือ เทือกเขาบรรทัด เป็นเทือกเขาที่มีต้นเขายาว ประกอบด้วยภูเขาสูงหลายลูกสลับซับซ้อนเรียงกันเป็นแนว เป็น แหล่งกำเนิดของต้นน้ำลำธารที่ไหลรวมกันเป็นทะเลสาบสงขลา โดยมีเนื้อที่ประมาณ 258,750 ไร่ (เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด, 2550) ตลอดแนวเทือกเขาบรรทัด เป็นลักษณะของป่า ดิบเขตร้อนชื้นใกล้เส้นศูนย์สูตร ระบบนิเวศป่าเขาบรรทัดส่วนใหญ่เป็นป่าดงดิบชื้นประมาณ 80% ของพื้นที่ทั้งหมด พื้นที่ภูเขาที่มีลักษณะเป็นดินมากกว่าหิน พรรณไม้ที่มีค่าและสำคัญของพื้นที่ ได้แก่ ไม้ตระกูลยาง หลุมพอ ตะเคียนต่าง ๆ ไข่เจียว ขานาง ฯลฯ นอกจากป่าดิบชื้นแล้วยังประกอบด้วย ป่าดิบเขาซึ่งมีอยู่ประมาณ 20% ของพื้นที่ มีต้นไม้หนาแน่นเขียวชอุ่มทั้งปี (ศูนย์ปฏิบัติการภูมิ สारสนเทศ, 2556) เนื่องจากพื้นที่ป่าเขาบรรทัดเป็นป่าดงดิบชื้นจึงมีสัตว์ป่าชุกชุม ทั้งสัตว์ครึ่งบก ครึ่งน้ำ เช่น กบ คางคก อึ่งอ่าง เขียด และปลา เป็นต้น สัตว์ปีก เช่น นกเงือก นกกางเขน นกหัว เป็นต้น สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม เช่น กวาง เลopard กระซัง เลียงผา หมูป่า เก้ง ชะนี ลิง ค่าง บ่าง กระรอก ฯลฯ และสัตว์เลื้อยคลาน เป็นแหล่งกำเนิดต้นน้ำลำธารหลายสายไหลผ่านทุกฤดูกาล สภาพดินมีความชื้น พอที่จะทำให้พืชเจริญงอกงามทั้งปี นับได้ว่าป่าเทือกเขาบรรทัดมีระบบนิเวศที่หลากหลายและมีความอุดมสมบูรณ์เป็นอย่างมาก

ความอุดมสมบูรณ์และความหลากหลายของระบบนิเวศป่าเทือกเขาบรรทัด มีความสำคัญ ทั้งกับสิ่งมีชีวิตที่อยู่อาศัยในป่า หรือแม้กระทั่งประชาชนในพื้นที่ เนื่องจากระบบนิเวศของป่าเทือกเขา บรรทัดเป็นศูนย์รวมของสรรพชีวิต เป็นที่ก่อเกิดสายน้ำ ชีวิตพืชและสัตว์ที่หลากหลาย เป็นที่พึ่งพิง และให้ประโยชน์แก่มนุษย์มาแต่โบราณกาล เพราะระบบนิเวศของป่ามีประโยชน์ทั้งการเป็นแหล่ง วัตถุดิบของปัจจัยสี่ คือ ที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค ซึ่งมีความจำเป็นต่อการ ตอบสนองในการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐานของมนุษย์ และยังมีประโยชน์ในการรักษาสมดุลของสิ่งแวดล้อม ภายในป่า เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร ทำให้เกิดความชุ่มชื้นป้องกันการพังทลายของหน้าดิน บรรเทา

ความรุนแรงของลมพายุ เป็นแหล่งดูดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์และเป็นเสมือนโรงงานผลิตออกซิเจนขนาดใหญ่ (อาภรณ์ อุกฤษณ์, 2536) ดังนั้นจึงนับว่าป่าไม้ให้ประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม แก่ประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างมาก จากความหลากหลายของระบบนิเวศของป่าเทือกเขาบรรทัด ที่มีความอุดมสมบูรณ์เป็นแหล่งกำเนิดของต้นน้ำลำธารหลายสาย เป็นแหล่งทรัพยากรทางธรรมชาติที่สำคัญหล่อเลี้ยงผู้คนมาหลายชั่วอายุคน นอกจากประชาชนในพื้นที่ที่มีการใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศ ภายในป่าลึกของเทือกเขาบรรทัดมีกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มหนึ่งที่มีวิถีการดำรงชีวิตแบบบุพกาล ยังชีพด้วยการหาของป่า ล่าสัตว์ เร่ร่อนไปในป่า อาศัยทรัพยากรของระบบนิเวศภายในป่าเทือกเขาบรรทัดในการดำรงวิถีชีวิตเป็นหลัก ซึ่งกลุ่มชาติพันธุ์ที่กล่าวถึงนั้นคือกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกู

กลุ่มชาติพันธุ์ชาวกูเป็นกลุ่มชนพื้นเมืองดั้งเดิมของจังหวัดในภาคใต้ของประเทศไทย เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีประวัติศาสตร์ของตนเองมายาวนาน พบได้บริเวณ จังหวัดพัทลุง ตรัง สตูล ปัตตานี และนราธิวาส (อนงค์ เขาวะกิจ, 2552) ชาวกูมีรูปพรรณสัณฐานค่อนข้างเตี้ย ตาโต ผิวดำ ผมหยิก ดิดหนังศีรษะ มีมือและเท้าที่ใหญ่ (สุนิดดา ชูสวัสดิ์, 2553) โดยชาวกูเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีรูปแบบอัตลักษณ์ที่โดดเด่นทั้งรูปร่างภายนอกและมีรูปแบบทางสังคมวัฒนธรรม ประเพณี ที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น กล่าวคือ ชาวกูถือกำเนิดในป่าและอาศัยอยู่ในป่า ในฐานะที่เป็นสมาชิกหน่วยหนึ่งของป่าพวกเขามีความเกี่ยวข้องกับป่าในลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตกับถิ่นที่อยู่อาศัย วิถีชีวิตของชาวกูจัดเป็นแบบอย่างของการอยู่รอดด้วยการอาศัยปัจจัยพื้นฐานจากระบบนิเวศทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นความต้องการด้านที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค ชาวกูอาศัยทรัพยากรธรรมชาติเพื่อสนองความต้องการพื้นฐานโดยตรง โดยในพื้นที่จังหวัดพัทลุง ตำบลตะโหมด ตามแนวป่าลึกของเทือกเขาบรรทัดจะมีชาวกูอาศัยอยู่มาเป็นเวลานาน แต่ไม่มีใครทราบว่าชาวกูอาศัยอยู่ในพื้นที่นี้มาตั้งแต่เมื่อไร พวกเขาใช้ชีวิตอยู่แต่ในป่าดำรงชีวิตแบบดั้งเดิมไม่ติดต่อสื่อสารกับโลกภายนอก การดำรงชีวิตของชาวกูภายใต้ระบบนิเวศที่มีความอุดมสมบูรณ์ของพืชพรรณ สัตว์ป่านานาชนิด ทำให้พวกเขาสามารถดำรงชีวิตได้อย่างราบรื่น มีแหล่งที่อยู่อาศัย แหล่งอาหาร เครื่องนุ่งห่มและยารักษาโรคที่สามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานในการดำรงชีวิตได้เพียงพอต่อความต้องการของสมาชิกภายในกลุ่ม และชาวกูยังใช้ภูมิปัญญาในการเก็บหาวัสดุธรรมชาติใกล้ตัวมาสร้างสรรค์ ประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้และอาวุธสำหรับเก็บหาของป่าล่าสัตว์เพื่อยังชีพและเพื่อประโยชน์ใช้สอยในชีวิตประจำวัน

วิถีการดำรงชีวิตของชาวกูภายใต้ระบบนิเวศ เริ่มได้รับผลกระทบเมื่อมีการเปิดป่าสัมปทานในปี พ.ศ. 2504 ประชาชนในพื้นที่มีการตัดไม้ จับจองที่ดินปลูกยางพารา ใช้อาวุธปืนล่าสัตว์

การอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐาน ทำให้ระบบนิเวศถูกทำลายจนขาดความสมดุล (อาภรณ์ อุกฤษณ์, 2536) ประชาชนเริ่มใช้ประโยชน์จากป่าไม้มากขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่ง พ.ศ. 2517 ชาวบ้านในพื้นที่ตำบลตะโหมด เริ่มมีการเข้าไปทำกินใกล้ที่อยู่อาศัยของชาวกู๋ ส่งผลให้พื้นที่ป่าเกิดความเสื่อมโทรมทำให้เกิดผลพวงต่อเนื่องในหลายๆ ด้าน จากการสำรวจพื้นที่ป่าเทือกเขาบรรทัดในเขตจังหวัดพัทลุงในปี พ.ศ. 2547 พบว่าป่าไม้มีปริมาณลดลงจำนวนมาก ซึ่งเป็นผลมาจากการตัดไม้ เปลี่ยนพื้นที่ป่าเป็นพื้นที่เกษตรกรรมปลูกยางพารา ทำให้ระบบนิเวศถูกทำลายจนขาดความสมดุล การขาดแคลนปัจจัย พื้นฐานเบื้องต้นในการดำรงชีวิต ทำให้วิถีการดำรงชีวิตของชาวกู๋เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น การดำรงชีวิตของชาวกู๋ ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศ จากป่าที่เคยมีความอุดมสมบูรณ์ก็ต้องเสื่อมโทรมลงไปตามลำดับ ความเสื่อมโทรมของป่าเทือกเขาบรรทัดหลังจากถูกทำลาย ได้ส่งผลให้พรรณพืชและสัตว์ป่าหลายชนิดที่ชาวกู๋เคยนำมาเป็นอาหาร ยารักษาโรค ได้ลดปริมาณลงจึงเป็นปรากฏการณ์ที่ทำให้ชาวกู๋ต้องหาวิธีการเพื่อความอยู่รอด ปัจจัยดังกล่าวข้างต้นส่งผลให้สังคมและวัฒนธรรมเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของชาวกู๋มีการเปลี่ยนแปลง

การศึกษาข้อมูลเบื้องต้นพบว่า ชาวกู๋ในพื้นที่ตำบลตะโหมดเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ยังมีวิถีการดำรงชีวิตแบบดั้งเดิม ยังคงเร่ร่อนอยู่ในป่า ยังชีพด้วยการหาของป่าและสัตว์ แต่เนื่องจากได้รับผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศ ทำให้รูปแบบทางสังคมและวัฒนธรรมของวิถีการดำรงชีวิตเกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมบริบทที่อยู่รอบตัว จากในอดีต ชาวกู๋จะเลือกทำเลที่พักอาศัย หรือที่ชาวกู๋เรียกว่า ทับ ต้องมีต้นไม้ขนาดใหญ่ปกคลุมให้ความร่มเย็น ไกลจากแหล่งชุมชน เพราะไม่ต้องการให้ประชาชนคนเข้าไปรบกวนความสงบ ลักษณะของทับเป็นเพิงแบบง่าย ๆ ใช้วัสดุอุปกรณ์จากต้นไม้ ใบไม้ เถาวัลย์ การเลือกพื้นที่ตั้งทับจะอยู่ใกล้แหล่งน้ำ เพราะน้ำเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต สำหรับแหล่งอาหาร ต้องเป็นบริเวณที่มีอาหารอุดมสมบูรณ์ทั้งพืชและสัตว์ โดยชาวกู๋จะหาอาหารที่มีอยู่ตามธรรมชาติ เช่น เผือก มัน ผลไม้ ยอดไม้ ใบไม้ที่กินได้ทุกชนิด รวมถึงอาหารจำพวกเนื้อสัตว์ เช่น ค่าง กวาง เก้ง นก หมูป่า ฯลฯ นอกจากจะนำพืชพรรณมาเป็นอาหารแล้ว ชาวกู๋มีการนำใบไม้เปลือกไม้ หรือย่านไม้มานกปิดห่อหุ้มร่างกาย และที่สำคัญชาวกู๋เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความรู้เรื่องยาสมุนไพรเป็นอย่างมาก พวกเขารักษาโรคต่างๆ ด้วยยาสมุนไพรที่หาได้จากในป่า เช่น ใบชิงคอกเดียวมีสรรพคุณใช้รักษาอาการปวดหัว แก้ไข้ เห็ดดอกขาวมีสรรพคุณใช้รักษาแก้พิษงู เป็นต้น (เกศริน มณีบุญ, 2545) ลักษณะของการดำรงชีวิตของชาวกู๋ จะเห็นได้ว่าชาวกู๋กับระบบนิเวศเป็นส่วนที่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ลักษณะของความสัมพันธ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์เฉพาะกลุ่มของชาวกู๋ได้อย่างชัดเจน แต่จากสถานการณ์การอพยพเข้ามาของคนต่างถิ่นและความเสื่อมโทรมของระบบนิเวศ ได้ส่งผลให้พืชพรรณและสัตว์ป่าหลายชนิดที่ชาวกู๋เคย

นำมาใช้เป็นอาหาร ยารักษาโรค ได้ลดปริมาณลงในอัตราที่รวดเร็วบางชนิดสูญพันธุ์ ส่งผลให้ชาไกเริ่มมีการเรียนรู้ที่จะปรับตัวในการดำรงชีวิตเพื่อที่สามารถอยู่รอดในสภาพแวดล้อมทางสังคม และสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เปลี่ยนไป โดยการปรับตนเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ซึ่งปัจจุบันเมื่อปริมาณอาหารที่หาได้จากป่าลดลง ชาไกจึงมีการรับเอาวัฒนธรรมการบริโภคแบบคนเมืองเข้ามา มีการนำข้าวสาร อาหารสำเร็จ มาหุงกิน สลับกับการหาหมันหรือเผือก และนอกจากนี้จากการที่มีการติดต่อกับคนนอกกลุ่มส่งผลให้ชาไกมีการรับเอาวัฒนธรรมการแต่งกายสมัยใหม่เข้ามา มีการนำเอาความรู้ เทคนิควิทยาการตลอดจนวัฒนธรรมบางอย่างมาปรับใช้หรือเกิดการผสมผสานของวัฒนธรรม ทำให้กลุ่มชาไกกลายเป็นแหล่งรองรับวัฒนธรรมจากภายนอกที่หลั่งไหลเข้ามา ชาไกจำยอมที่จะรับเอาวิธีการดำเนินชีวิตตามแบบชาวบ้านที่อาศัยอยู่ใกล้ชิดและพร้อมที่จะรับเรียนรู้เอาวัฒนธรรมใหม่ที่ได้พบเจอจากการมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มคนเมือง มาประพุดิปฏิบัติในชีวิตประจำวัน แต่ก็ไม่ได้ทิ้งหรือไม่ดำรงชีวิตตามแบบแผนวัฒนธรรมดั้งเดิมของตัวเอง เป็นเพียงลักษณะของการนำมาผสมผสานกันทางวัฒนธรรมเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ส่งผลให้ชาไกในพื้นที่ตำบลตะโหมดเป็นกลุ่มชาไกที่น่าสนใจที่จะทำการศึกษาเนื่องมาจากการดำรงชีวิตที่ต้องอาศัยป่าในด้านปัจจัยพื้นฐานต่างๆ มีความเสื่อมโทรมลงไม่สามารถใช้ประโยชน์จากป่าเพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานทางร่างกายได้อย่างเต็มที่ แต่ชาไกกลุ่มนี้ก็ยังดำรงชีวิตอยู่ในป่าแบบเดิม มีเพียงการปรับตัวในการดำรงชีวิตเพื่อความอยู่รอดเท่านั้น

เหตุการณ์ดังกล่าวจึงเป็นที่น่าสนใจที่จะทำการศึกษาถึงความสำคัญและความหลากหลายของระบบนิเวศที่สามารถให้คุณค่าในทุกๆ ด้าน เป็นแหล่งอาหาร ที่ทำมาหากินของมนุษย์ทุกกลุ่มในสังคม สำหรับป่าเทือกเขาบรรทัด เป็นอีกหนึ่งพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศ มีความหลากหลายของพรรณไม้ สัตว์ป่านานาพันธุ์ เป็นแหล่งทรัพยากรทางธรรมชาติที่ให้ประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต ป่าเทือกเขาบรรทัดนอกจากจะเป็นแหล่งของทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ แล้ว ยังเป็นที่พักพิงของกลุ่มชาติพันธุ์ชาไกที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน ปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของชาไกที่ต้องพึ่งพิงป่าไม้ในทุกด้าน แต่เมื่อป่าเกิดความเสื่อมโทรมมีปริมาณลดลง การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพสร้างความเสียหายต่อโครงสร้าง บทบาทหน้าที่และความสมดุลของระบบนิเวศ ส่งผลให้ระบบนิเวศมีความเสี่ยงต่อการถูกทำลายมากขึ้น และมีความสามารถในการให้ผลผลิตและบริการที่จำเป็นต่อชาไกลดลงตามไปด้วย ผลกระทบจากการที่ผืนป่าถูกทำลาย ส่งผลให้ระบบนิเวศมีการเสื่อมสภาพจากระบบนิเวศของป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ แต่สิ่งที่น่าสนใจยิ่งกว่าคือ กลุ่มชาติพันธุ์ชาไกในพื้นที่ตำบลตะโหมด นี้ยังคงมีวิถีชีวิตของสังคมแบบดั้งเดิมในบางส่วน แม้ว่าปัจจุบันนี้แทบจะไม่หลงเหลือกลุ่มชาติพันธุ์ชาไกแบบดั้งเดิมในภาคใดอีกแล้วก็ตาม เนื่องจากความเจริญของสังคมสมัยใหม่ได้แพร่กระจายเข้าไปในท้องถิ่นต่างๆอย่างกว้างขวาง แม้กระนั้นก็ตามกลุ่มชาติพันธุ์

ชาไก ตำบลตะโหมด จังหวัดพัทลุง ยังคงรักษาประเพณีดั้งเดิมของตนไว้อย่างเหนียวแน่นพอสมควร จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจว่าชาไกที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นี้มีความสัมพันธ์กันอย่างไรจึงสามารถอยู่ร่วมกับระบบนิเวศได้ เพราะในปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงที่รุกล้ำเข้าไปในสังคมของชาไก แล้วชาไกสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้หรือไม่และการปรับตัวของชาไกเป็นอย่างไร เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่สามารถสะท้อนภาพของกลุ่มชาติพันธุ์ชาไก เพื่อเป็นการเสริมสร้างประสบการณ์ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคมกลุ่มชาติพันธุ์ชาไก เสริมสร้างการเรียนรู้เกี่ยวกับกลุ่มสังคม สถาบันสังคม วัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยม ที่สนองความจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตของชาไก ในสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาวิถีการดำรงชีวิต สังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ชาไก
2. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศที่มีผลต่อการดำรงชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ชาไก ด้านปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษารั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษา ไว้ดังนี้

ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษารั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ชาไกในเขตพื้นที่ป่าเทือกเขาบรรทัด ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่สามารถเห็นความสัมพันธ์ของระบบนิเวศกับการดำรงชีวิตของชาไกได้อย่างชัดเจน เนื่องจากชาไกในพื้นที่ตำบลตะโหมดยังคงยังชีพด้วยการเร่ร่อนภายในป่า อาศัยทรัพยากรทางธรรมชาติของระบบนิเวศในการตอบสนองความต้องการพื้นฐานในการดำรงชีวิต ซึ่งแตกต่างกับชาไกในกลุ่มพื้นที่จังหวัดตรัง และจังหวัดสตูล ที่มีวิถีการดำรงชีวิตที่มีหลักแหล่ง ใช้ชีวิตแบบคนเมือง ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม และนอกจากนี้ชาไกในพื้นที่ตำบลตะโหมด มีความน่าสนใจเนื่องจากในพื้นที่นี้ยังไม่มีการศึกษาถึงความสัมพันธ์ของระบบนิเวศและผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงต่อวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ชาไก จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้

ผู้วิจัยสนใจที่จะทำการศึกษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกะเหรี่ยงใต้การเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศในพื้นที่ตำบลตะโหนด จังหวัดพัทลุง

ขอบเขตด้านข้อมูล

โดยศึกษาข้อมูล 2 ส่วน ดังนี้

1. ข้อมูลเอกสาร ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางด้านระบบนิเวศ สังคมและวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกะเหรี่ยงใต้ จากแหล่งเอกสารต่างๆ เช่น งานวิจัย วิทยานิพนธ์ หนังสือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์

2. ข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ชาวกะเหรี่ยงใต้ที่อาศัยในพื้นที่ป่าเทือกเขาบรรทัด ตำบลตะโหนด อำเภอตะโหนด จังหวัดพัทลุง และเจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐ ประชาชนในพื้นที่ที่รู้จักมีความใกล้ชิดกับชาวกะเหรี่ยงใต้ สามารถเป็นกลุ่มที่ให้ข้อมูลที่มีความถูกต้องแม่นยำ และมีความน่าเชื่อถือ โดยผู้วิจัยจะแบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ชาวกะเหรี่ยงใต้ จำนวน 10 คน ผู้ให้ข้อมูลในส่วนของเจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐ จำนวน 5 คน และประชาชนในพื้นที่จำนวน 5 คน ซึ่งการลงพื้นที่ภาคสนามในครั้งนี้ผู้วิจัยทำการศึกษาในช่วงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2556 ถึง เดือน มกราคม พ.ศ. 2557

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษารังนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหา ไว้ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศที่ศึกษา ศึกษาเฉพาะระบบนิเวศที่เกี่ยวข้องกับลักษณะพื้นที่ ดิน น้ำ พืช ป่าไม้ สัตว์ป่าและมนุษย์เท่านั้น

2. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ที่เกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกะเหรี่ยงใต้ ซึ่งปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต ประกอบด้วย ปัจจัยด้านที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค นอกจากนี้ศึกษาในประเด็นของอัตลักษณ์ด้านภาษา ความเชื่อและประเพณี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เพื่อทราบถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกู และสามารถนำข้อมูลที่แสดงถึงสังคม วัฒนธรรม ความเชื่อ แนวคิด ที่ได้จากการศึกษาสามารถนำไปเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้า วางแผนการพัฒนา หาแนวทางการปรับแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นที่เป็นผลกระทบที่ทำให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกูเปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้มีความสอดคล้องกับความต้องการพื้นฐานในการดำรงชีวิตที่แท้จริงของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกู

นอกจากนี้ผลการศึกษาที่ได้อาจเป็นประโยชน์เพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานของรัฐและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง นำไปพัฒนาระบบนิเวศในพื้นที่ป่าเทือกเขาบรรทัดที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกูอาศัยอยู่ เพื่อเป็นการดำรงไว้ซึ่งกลุ่มชาติพันธุ์ซึ่งมีรูปแบบการดำรงชีวิตแบบดั้งเดิม ยังชีพด้วยการหาของป่าล่าสัตว์ กลุ่มชาติพันธุ์ที่มีประวัติศาสตร์ ความมีอัตลักษณ์เฉพาะตัวที่มีอย่างยาวนาน เพื่อจะดำรงไว้ซึ่งเผ่าพันธุ์ของชาวกูแบบดั้งเดิม ในพื้นที่ตำบลตะโหมด จังหวัดพัทลุง

นิยามศัพท์

ชาวกู (Sakai) หมายถึง ชนกลุ่มน้อยหรือชนเผ่ากลุ่มหนึ่งที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในป่า บริเวณเทือกเขาบรรทัด ในพื้นที่จังหวัดพัทลุง

การปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรม (Cultural Acculturation) กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ของคน 2 กลุ่ม ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในแบบอย่างวัฒนธรรมดั้งเดิมของตน แต่ก็ยังคงดำรงชีวิตตามแบบอย่างวัฒนธรรมส่วนใหญ่ของตนอยู่

การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม (Cultural Assimilation) การรับเอาวัฒนธรรมของสังคมอื่นมาประพฤติปฏิบัติ จนทำให้ไม่หลงเหลือเอกลักษณ์ดั้งเดิมของกลุ่มตน

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม (Social and Cultural change) หมายถึง การเปลี่ยนรูปแบบของโครงสร้างทางสังคม พฤติกรรมทางสังคม การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมทั้งที่เป็นวัตถุและไม่ใช่วัตถุ ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงด้านปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต และการเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ด้านภาษา และความเชื่อประเพณี

ระบบนิเวศ (Ecological system) หมายถึง ระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต หรือระบบความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตกับถิ่นที่อยู่อาศัย

นิเวศวิทยาวัฒนธรรม (Cultural Ecology) หมายถึง การศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตและลักษณะสิ่งแวดล้อมของสิ่งมีชีวิตในการดำรงชีวิต ภายใต้กระบวนการปรับตัวให้เข้ากับสภาวะระบบนิเวศแวดล้อม ซึ่งในงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระบบนิเวศกับวิถีชีวิตของกลุ่มชาวกู

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตด้านปัจจัยพื้นฐานอันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศ กรณีศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ชาวกู้อำเภอดะโหมด จังหวัดพัทลุง” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศ สังคมและวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานในดำรงชีวิตของชาวกู้อ โดยใช้แนวคิดและทฤษฎีในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์และอัตลักษณ์ชาติพันธุ์
2. แนวคิดเกี่ยวกับนิเวศวิทยาวัฒนธรรม
3. แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม
4. แนวคิดเกี่ยวกับการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมและการผสมผสานกลมกลืนทางวัฒนธรรม
5. ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ที่ศึกษา
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์และอัตลักษณ์ชาติพันธุ์

การศึกษาเรื่องกลุ่มชาติพันธุ์และอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับสังคมและวัฒนธรรมในชีวิตประจำวัน ทุกคนต้องดำเนินชีวิตท่ามกลางผู้คนที่มีความแตกต่างหลากหลาย ซึ่งเป็นเรื่องปกติของการเป็นหนึ่งในเผ่าพันธุ์มนุษย์และสามารถรับรู้ได้ถึงความแตกต่าง การนำคำว่า กลุ่มชาติพันธุ์ เข้ามาใช้ในการแยกความแตกต่างของกลุ่มคน เป็นทางเลือกที่ดีสำหรับการใช้จำแนกความแตกต่างของกลุ่มคนโดยอาศัยมาตรการทางวัฒนธรรมเป็นหลัก เพราะใช้ได้แบบเป็นกลางและครอบคลุม ไม่มีการแยกแยะว่ากลุ่มใดสูงหรือเจริญกว่ากลุ่มใด (ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ, 2547) เมื่อก่อนเราจะพบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ เคยเป็นชุมชนที่โดดเดี่ยว แต่ปัจจุบันหน่วยสังคมวัฒนธรรมต่าง ๆ กลายเป็นส่วนหนึ่งของรัฐที่เกิดขึ้นใหม่ กลุ่มชาติพันธุ์จำนวนหนึ่งได้มีการยอมรับขนบธรรมเนียม

ประเพณีของกลุ่มอื่น และพยายามปรับขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมของตนเอง โดยกลุ่มชาติพันธุ์เป็นเรื่องของวัฒนธรรมและเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม กลุ่มชาติพันธุ์ หมายถึง กลุ่มคนที่มีวัฒนธรรมย่อยร่วมกัน คือ นิยาม ความคิด อุดมการณ์ ประเพณี พิธีกรรมทางศาสนา ระบบสัญลักษณ์ และวัฒนธรรมด้านอื่นๆ ร่วมกัน กลุ่มชาติพันธุ์จะมีวัฒนธรรมแตกต่างไปจากวัฒนธรรมใหญ่ (งามพิศ สัตย์สงวน, 2545) และมักเชื่อมโยงกับการอพยพมาจากสถานที่อื่น การที่ผู้คนที่มิเผ่าพันธุ์แตกต่างกัน ล้วนมีการสังสรรค์ระหว่างกัน โดยเริ่มจากการสังสรรค์ทางเศรษฐกิจเป็นพื้นฐานสำคัญ และเป็นสิ่งนำไปสู่การสังสรรค์และความสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรม ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มที่เกิดขึ้นจากการตั้งถิ่นฐานและการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งมาเป็นเวลาช้านาน เมื่อกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ อพยพมาอยู่อาศัยในสังคมใหม่มักมีความสำนึกในอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม (cultural identity)

จุดเริ่มต้นของการปฏิสังสรรค์กันของกลุ่มแต่ละกลุ่ม ย่อมก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Relation) ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ การนับร่วมเครือญาติ การรับเอา และการรักษามรดกทางวัฒนธรรม เช่น วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ภาษา และศาสนา ความ เป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มจึงเป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดองค์กรทางสังคม และนอกจากนี้กลุ่มนักวิชาการ หลายกลุ่มมองว่า การเกิดและการดำรงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยอาศัยความสัมพันธ์ที่มีมาแต่เดิม เป็นเครื่องปลูกฝังความเป็นตัวตนในกลุ่ม ในลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม ชาติพันธุ์และ ภายในสมาชิกของกลุ่มชาติพันธุ์นั้นๆ มีจุดกำเนิดของบรรพบุรุษร่วมกัน มีขนบธรรมเนียมประเพณี เดียวกัน และพูดภาษาเดียวกัน ตลอดจนมีความรู้สึกในเผ่าพันธุ์เดียวกัน นอกจากนี้คนบางคนยังไม่ อาจจะยึดในกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้ตลอดไป เมื่ออยู่ในสิ่งแวดล้อมหนึ่งก็มีความสำนึก อย่างหนึ่ง เมื่อสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนไปก็มีความสำนึกอีกอย่างหนึ่ง เช่น ชาวเขาเผ่าต่างๆ ในประเทศ ไทยก็เช่นเดียวกัน เขาอาจจะมองว่าตัวเองเป็นชาวเขา หรือ คนเมือง (คนที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่พื้นราบ ในภาคเหนือ) หรือคนไทยก็ได้ ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม คนเชื้อสายกวยในประเทศไทยอาจจะเป็น คนกวย คนอีสาน หรือคนไทยก็ได้ เช่นเดียวกันเมื่อกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมีความสำนึกในกลุ่มชาติพันธุ์ อย่างชัดเจนไม่เปลี่ยนแปลงคนกลุ่มนั้นก็มักจะเป็นคนที่มีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม เชื้อชาติ ชาติพันธุ์ และสัญชาติที่มีความสอดคล้องกัน

จากปรากฏการณ์ข้างต้นจึงสรุปได้ว่า การรวมกลุ่มกันโดยมีพื้นฐานของความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน อาศัยต้นกำเนิดร่วมกัน ในส่วนของวัฒนธรรม วิถีชีวิต การดำรงชีวิต ประเพณี ความเชื่อ ภาษา เป็นต้น ที่คนในกลุ่มมีความเชื่อ มีการปฏิบัติสืบทอดร่วมกันมาจนกลายเป็นรากฐานสำคัญ ของกลุ่ม จนทำให้กลุ่มชาติพันธุ์มีความเป็นหนึ่งเดียวของกลุ่มแล้วนั้นก่อให้เกิดกระบวนการสร้าง

อัตลักษณ์โดยผ่านกิจกรรมและพฤติกรรมต่างๆ ทั้งในด้านสังคม วัฒนธรรม ความเชื่อและประเพณี โดยอัตลักษณ์ไม่ใช่สิ่งมีอยู่ตามธรรมชาติแต่เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นโดยสังคม อัตลักษณ์จึงจำเป็นต้องมี “กระบวนการสร้างอัตลักษณ์” เกิดขึ้นควบคู่กันไป การสร้างอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์เกิดขึ้นภายใต้ความสัมพันธ์ทางสังคมที่สลับซับซ้อนหลากหลายไม่หยุดนิ่งมาตั้งแต่อดีต ความสัมพันธ์ดังกล่าวก่อให้เกิดการหิบบ่มและผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างกัน ดังนั้นเมื่อกลุ่มชาติพันธุ์แต่ละกลุ่มต้องการรักษาความเป็นหนึ่งเดียวหรือความเป็นปึกแผ่น ในพวกเดียวกัน กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์เพื่อสร้าง “ความเหมือน” และ “ความต่าง” จึงเกิดขึ้นในกระบวนการนี้ อาจมีทั้งการสร้างขึ้นมาใหม่อย่างสิ้นเชิงและการหิบบ่มบางส่วนทางวัฒนธรรมของคนอื่นมาทำให้เป็นของเรา ซึ่งอัตลักษณ์ที่ถูกสร้างขึ้นมาใช้ได้ดีในยุคหนึ่งเมื่อกาลเวลาเปลี่ยนไปอัตลักษณ์ดังกล่าวใช้ไม่ได้ผล เนื่องจากกลุ่มชาติพันธุ์แต่ละกลุ่มมีการปรับตัว ด้วยเหตุนี้เมื่ออัตลักษณ์เก่ามีพลังน้อยลงอัตลักษณ์ใหม่จึงถูกสร้างขึ้นมาทดแทน อัตลักษณ์จึงเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอนตายตัวและไม่หยุดนิ่ง การสืบทอดและผลิตอัตลักษณ์ใหม่จึงเกิดขึ้นได้เสมอภายใต้กาลเวลาและบริบททางสังคมที่เปลี่ยนไป

ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ของ Barth (1969) มาใช้ในการวิเคราะห์กลุ่มชาติพันธุ์ชาวกู๋ ซึ่งจากหนังสือ Ethnic Groups and Boundaries ได้กล่าวไว้ว่า อัตลักษณ์ชาติพันธุ์ (Ethnic Identity) หมายถึง ลำดับทางชาติพันธุ์ที่ถูกสร้างขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยกลุ่มชาตินั้นๆ เป็นผู้เลือกอัตลักษณ์ต่างๆ เช่น ภาษา ความเชื่อ ศาสนา วิถีชีวิต การแต่งกาย เพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างกลุ่มตนกับกลุ่มอื่น ในลักษณะเดียวกันอัตลักษณ์ของชาวกู๋ก็เป็นเรื่องอัตลักษณ์ของกลุ่ม ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มเล็กๆ ที่มีอัตลักษณ์ของตนเองที่เด่นชัดและมีความแตกต่างกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ได้อย่างชัดเจน

การศึกษาเรื่องอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยมองเห็นความหลากหลายทางชาติพันธุ์ การผลิตซ้ำและการถ่ายทอดเป็นวัฒนธรรมให้สืบทอดไป อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์เป็นเรื่องเล่าที่มา ประวัติศาสตร์ การอพยพ และยังเป็นหน่วยหนึ่งของความสัมพันธ์ทางสังคม แต่อย่างไรก็ตามกลุ่มชาติพันธุ์ก็ไม่หยุดนิ่ง มีการสร้างอัตลักษณ์เพิ่มเติม อาจเลือกหรืออาจหิบบ่มเอาสิ่งอื่นๆ มาใช้ ซึ่งเกิดจากการปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มคนที่ต่างชาติพันธุ์และบริบทแวดล้อมภายในสังคมมีส่วนสำคัญในการสร้างและปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ ทำให้ความเป็นชาติพันธุ์ไม่ได้มีลักษณะของการแบ่งขั้วอย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด หากแต่เป็นกระบวนการต่อรอง ปรับเปลี่ยน ร่วมมือและต่อต้านในบางครั้ง จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นพบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ชาวกู๋ เป็นอีกกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่มีลักษณะของการปรับเปลี่ยนหรือมีกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ไปตามสถานการณ์ และบริบททางสังคม มีการแสดงออกลักษณะเฉพาะที่แสดงถึงความเป็นตัวตนหรือสิ่งซึ่งแสดงถึงลักษณะทางชาติพันธุ์

ของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกูเกที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันภายในกลุ่ม และนอกจากนี้การมีประสบการณ์ในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันของสมาชิกในกลุ่ม ทำให้สมาชิกในกลุ่มต้องพยายามปรับตัวและดำรงตนให้สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการและความคาดหวัง ตลอดจนกระบวนการทางสังคม จึงก่อให้เกิด เป็นกฎเกณฑ์ ระเบียบปฏิบัติ ธรรมเนียมประเพณีของสังคม มีการปฏิบัติสืบต่อกันมาและมีการพัฒนาจนเกิดเป็นวัฒนธรรมการดำรงชีวิตของคนในสังคมชาวกูเก

ดังนั้นเพื่อให้เข้าใจถึงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกูเกได้อย่างแท้จริง จึงมีการนำกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ในการดำรงชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกูเกมาศึกษา เนื่องจากในกระบวนการนี้อาจมีทั้งการสืบทอดอัตลักษณ์ชาวกูเกในรูปแบบดั้งเดิมโดยสิ้นเชิง และมีการหยิบยืมบางส่วนทางวัฒนธรรมของกลุ่มอื่นมาปรับปรุงใหม่ทำให้เป็นรูปแบบเฉพาะของกลุ่มชาวกูเก โดยกระบวนการดังกล่าวจะทำให้เห็นอัตลักษณ์ที่สืบทอดมาตั้งแต่อดีต แม้ผ่านกาลเวลาหลายยุคหลายสมัยแต่เมื่อกาลเวลาเปลี่ยนไปบริบทพื้นฐานที่เป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของชาวกูเกก็ไม่ได้เปลี่ยน อัตลักษณ์ดั้งเดิมดังกล่าวยังคงสอดคล้องกับความต้องการของยุคสมัยได้หรือไม่ แล้วอัตลักษณ์นั้นยังคงใช้ได้ผลอยู่ หรือว่าอัตลักษณ์ดั้งเดิมเหลือไว้เพื่อรักษาอัตลักษณ์ตนไม่ให้สูญหายไปตามบริบทที่เปลี่ยนแปลงเท่านั้น

แนวคิดเกี่ยวกับนิเวศวิทยาวัฒนธรรม

มนุษย์มีความสนใจเกี่ยวกับนิเวศวิทยาหรือสภาพแวดล้อมมานานแล้ว ผู้คนในยุคก่อนประวัติศาสตร์สามารถดำเนินชีวิตอยู่รอดมาได้โดยอาศัยความเคยชินกับสภาพแวดล้อม ในการหาอาหารด้วยวิธีต่าง ๆ โดยเฉพาะการหาของป่าและล่าสัตว์ นอกจากนี้ยังใช้ความรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมเพื่อหาที่อยู่อาศัยที่มีแหล่งน้ำ และแหล่งธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูก หาอาหารตามธรรมชาติ นอกจากนี้มนุษย์ยังมีวิธีป้องกันภัยจากธรรมชาติ จึงทำให้มนุษย์ดำเนินชีวิตตลอดมาได้ นี่คือตัวอย่างหนึ่งที่ยืนยันได้ว่ามนุษย์ได้พยายามทำความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเพื่อการปรับตัวและดำเนินชีวิตจากการทำความเข้าใจในสภาพแวดล้อมธรรมชาติเพื่อการปรับตัวและดำเนินชีวิต มนุษย์ได้สะสมประสบการณ์และถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่มีต่อการดำเนินชีวิตเช่นนี้สืบต่อกันเรื่อยมา จนกลายเป็นความเชื่อที่ว่า สภาพแวดล้อมทางกายภาพมีบทบาทสำคัญต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์

สำหรับแนวคิดนิเวศวิทยาวัฒนธรรมเป็นศัพท์ที่กำเนิดขึ้นโดยนักมานุษยวิทยาได้อาศัยความคิดทางนิเวศวิทยาไปใช้อธิบายพฤติกรรมของมนุษย์ นิเวศวิทยาเป็นศาสตร์ที่แพร่หลายใน คริสตศตวรรษที่ 20 แต่ส่วนใหญ่จะเน้นเฉพาะการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างพืชและสัตว์มากกว่าที่จะพูดถึงมนุษย์

จนถึงช่วงปี พ.ศ. 2473 นักมานุษยวิทยาได้ยืมเอาแนวความคิดนิเวศวิทยามาใช้อธิบายทางมานุษยวิทยา ซึ่งเรียกว่า นิเวศวิทยาวัฒนธรรม (จามพิศ สัตย์สงวน, 2551)

นิเวศวิทยาวัฒนธรรม (Cultural Ecology) เป็นแนวคิดทางมานุษยวิทยาแนวหนึ่งที่สนใจ ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม โดยเน้นถึงอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมว่าเป็นตัวกำหนด กระบวนการวิวัฒนาการทางสังคมวัฒนธรรม Julian Steward (สุชีพ กระณสูตร, 2554) นักมานุษยวิทยาอเมริกัน ได้อธิบายแนวความคิดแบบนิเวศวิทยาวัฒนธรรมว่า เป็นการศึกษากระบวนการปรับตัว ของสังคมภายใต้อิทธิพลของสิ่งแวดล้อม โดยเน้นการศึกษาวิวัฒนาการหรือการเปลี่ยนแปลงอัน เกิดจากการปรับตัว (Adaptation) ของสังคม แนวความคิดนี้มองสังคมในลักษณะเป็นพลวัตหรือ เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การเปลี่ยนแปลงเป็นผลมาจากการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม โดยมีพื้นฐานสำคัญคือ เทคโนโลยีการผลิต โครงสร้างสังคม และลักษณะของสภาพแวดล้อมธรรมชาติ เป็นเงื่อนไขหลักที่กำหนดกระบวนการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวของสังคม วัฒนธรรม นิเวศวิทยา วัฒนธรรมเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมทางวัฒนธรรมของมนุษย์และปรากฏการณ์ ทางสภาพแวดล้อม มนุษย์สามารถอยู่รอดในสภาพแวดล้อมต่างๆ ได้ เพราะอาศัยวัฒนธรรมเป็น เครื่องมือในการปรับตัว เช่น เทคโนโลยี ภาษา รูปแบบการจัดระเบียบกลุ่ม และความเชื่อ เป็นต้น แต่เนื่องจากว่าวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์เรียนรู้ สังคม และสืบทอดต่อกันจากรุ่นสู่รุ่น ฉะนั้นจึง ใช้วัฒนธรรมปรับสภาพแวดล้อม เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตน ฉะนั้นในการปรับตัว มนุษย์เป็นผู้กระทำต่อสภาพแวดล้อม ซึ่งต่างกับการปรับตัวของสิ่งที่มีชีวิตอย่างอื่น ที่จะเป็นผู้รับ เงื่อนไขต่างๆ จากธรรมชาติเพื่อให้ชีวิตอยู่รอด

Steward (อ้างใน นิยพรรณ วรณศิริ, 2540) วัฒนธรรม เป็นเครื่องมือช่วยให้มนุษย์ปรับตัว เข้ากับสภาพแวดล้อมประเด็นสำคัญสำหรับการศึกษาเชิงมานุษยวิทยาจึงมีอยู่ว่า วัฒนธรรมมีการ ปรับตัวอย่างไรให้เข้ากับสภาพแวดล้อม และมนุษย์มีวิธีการอย่างไรในการใช้เทคโนโลยีและระบบ เศรษฐกิจในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ถึงแม้ว่าวัฒนธรรมจะถูกกำหนดโดยสภาพแวดล้อม แต่เราไม่ควรแยกแยะสภาพแวดล้อมออกจากความต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งเป็นพื้นฐาน สำคัญอีกส่วนหนึ่งในการอธิบายพฤติกรรม ซึ่งสิ่งที่สำคัญที่สุดของแนวคิดนิเวศวิทยาวัฒนธรรมคือ “แก่นวัฒนธรรม” เป็นลักษณะหรือแบบแผนวัฒนธรรมที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดมากที่สุดกับกิจกรรม เพื่อการดำรงชีพ จากการนำแนวความคิดเกี่ยวกับนิเวศวิทยาวัฒนธรรมที่กล่าวมานั้น สามารถสรุป ได้ว่าพื้นฐานแนวคิดนิเวศวิทยาวัฒนธรรมคือ การวิเคราะห์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อม และวิธีการดำเนินชีวิต เนื่องจากแนวคิดนี้เน้นความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมกับสภาพแวดล้อมว่า มีความแนบแน่นใกล้ชิดและส่งผลกระทบซึ่งกันและกันอย่างแยกออกไม่ได้ ในยุคสมัยที่พัฒนาการ

ด้านเทคโนโลยียังอยู่ในระดับต่ำ มนุษย์จำต้องปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม และทำให้สภาพแวดล้อม มีศักยภาพในการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมได้มากขึ้น อิทธิพลของสภาพแวดล้อมก็เริ่มลดถอยลง หากแต่รูปแบบและลักษณะทางวัฒนธรรม ประสพการณ์และความเคยชินในอดีต ตลอดจนวิถีชีวิต และขนบธรรมเนียมประเพณีบางอย่างจะคงอยู่ และได้รับการสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง ดังนั้นในการศึกษา ผู้วิจัยได้นำเอาพื้นฐานแนวคิดนิเวศวิทยาวัฒนธรรมของ Steward ที่ว่า นิเวศวิทยา วัฒนธรรม คือการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนหรือสังคมมาเป็นแนวทางในการศึกษา โดยมีเกณฑ์ในการศึกษาจากปัจจัยพื้นฐาน 3 ประการเพื่ออธิบาย คือ

ประการแรก ความสัมพันธ์ระหว่างเทคโนโลยีวัฒนธรรมกับสภาพแวดล้อม วิเคราะห์ประสิทธิภาพของวัฒนธรรม ที่สามารถนำเอาทรัพยากรมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ประการที่สอง ศึกษารูปแบบพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กับเทคโนโลยีวัฒนธรรม โดยวิเคราะห์วิธีการที่คนในสังคมสร้างวัฒนธรรม กำหนดพฤติกรรม และกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งวิถีการดำรงชีวิต เพื่อให้ชีวิตอยู่รอดได้หรือไม่เพียงใด

ประการที่สาม ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบพฤติกรรม และระบบวัฒนธรรม วิเคราะห์พฤติกรรมและกิจกรรมคนในสังคม ว่ามีส่วนทำให้สังคมอยู่รอดได้หรือไม่เพียงใด

จากแนวคิดนิเวศวิทยาวัฒนธรรม ผู้วิจัยมีจุดหมายในการนำแนวคิดนิเวศวิทยาวัฒนธรรมที่กล่าวมาเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมกับวัฒนธรรม โดยประเด็นสำคัญก็คือ ศึกษา ระบบวัฒนธรรมของสังคมชาวกู ศึกษาถึงการปรับตัวของวัฒนธรรมให้เข้ากับสภาพแวดล้อม โดยมุ่งเน้นศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระบบนิเวศและระบบสังคม โดยดูที่การเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศ และระบบสังคม วัฒนธรรม ที่มีผลซึ่งกันและกันต่อปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของชาวกูอย่างไร ดังนั้นในการวิจัยการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมด้านปัจจัยพื้นฐานอันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดนิเวศวิทยาวัฒนธรรมมาศึกษา เพราะเชื่อว่าการศึกษานิเวศวิทยาหรือสภาพแวดล้อมจะช่วยให้เข้าใจถึงการดำรงวิถีชีวิตของชาวกู เนื่องจากชาวกูถือกำเนิดในป่าและอาศัยอยู่ในป่า นับว่าเป็นสมาชิกส่วนหนึ่งของป่า มีความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตกับที่อยู่อาศัย หรือระหว่างมนุษย์กับวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม จากการศึกษาการดำรงชีวิตของชาวกูเป็นการอาศัยเพื่อความอยู่รอดด้วยการอาศัยปัจจัยพื้นฐานจากระบบนิเวศ โดยจากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมของระบบนิเวศ ของกลุ่ม ชาวกู สามารถอธิบายลักษณะการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมในการปรับตัวของชาวกูในสภาพระบบนิเวศ

นั้นได้ ซึ่งในการศึกษาสภาพแวดล้อมอาจจะมีอิทธิพลหรือไม่มีอิทธิพลในการกำหนดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมก็เป็นได้

แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง เป็นการเปลี่ยนแปลงในระบบโครงสร้างและหน้าที่ของระบบความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างมนุษย์ หรือกลุ่มคนในสังคม ตลอดจนเป็นการเปลี่ยนแปลงการกระทำระหว่างกันทางสังคม ในการติดต่อกระทำกันระหว่างมนุษย์หรือกลุ่มของสังคม (งามพิศ สัตย์สงวน, 2548) เป็นเรื่องปกติที่ต้องเกิดขึ้นกับสังคมทุกสังคม แต่อัตราที่ไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับปัจจัยภายในและภายนอกของแต่ละสังคมซึ่งแตกต่างกันออกไป อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงทางสังคมมีทั้งการเปลี่ยนแปลงที่สมาชิกไปสู่ชีวิตที่ดีขึ้นและเลวลงบางครั้งสมาชิกจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงบางสิ่งตามการเปลี่ยนนั้นให้ทันเพื่อให้ระบบสังคมสามารถดำรงอยู่ร่วมกันอย่างปกติและสามารถตอบสนองบางสิ่งตามการเปลี่ยนแปลงนั้นให้ทัน

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในประเทศต่างๆ ทั้งประเทศที่พัฒนาแล้วและกำลังพัฒนานั้น รัฐบาลมักจะเป็นผู้กำหนดนโยบายในการเปลี่ยนแปลงโดยกำหนดเป้าหมายที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ซึ่งกลยุทธ์ในการพัฒนาประเทศรูปแบบต่างๆ ย่อมส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมอยู่ไม่น้อย สำหรับประเทศไทยการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและวัฒนธรรมนั้น เริ่มปรากฏชัดเจนมากขึ้นนับจากที่รัฐบาลประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่แรกในปี พ.ศ. 2504 เป็นต้นมา ซึ่งแผนการพัฒนาดังกล่าวเป็นการมุ่งพัฒนาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในชนบท และหมู่บ้านต่างๆ ให้ดียิ่งขึ้น เห็นได้จากการนำเอาเทคโนโลยีใหม่ๆ มาเผยแพร่และการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมจากสังคมเมืองไปสู่สังคมชนบท ซึ่งมีความสอดคล้องจากการศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในหมู่บ้านกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ อาจกล่าวได้ว่าปัจจัยที่น่าจะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมเกิดจากสาเหตุทั้งปัจจัยภายในและภายนอกของกลุ่มชาติพันธุ์ การดำรงชีวิตประจำวันมีการติดต่อปฏิสัมพันธ์กันอยู่ตลอดเวลา ไม่มีความหยุดนิ่ง เห็นได้จากการปัจจัยด้านนิเวศวิทยา ซึ่งได้แก่ ทำเล ที่ตั้งหมู่บ้าน ทรัพยากรรอบๆ หมู่บ้านสภาพภูมิประเทศ และสภาพภูมิอากาศของชุมชน อาจจะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมอยู่บ้างไม่มากนักน้อย เช่น ถ้าหากชุมชนตั้งอยู่ในสภาพนิเวศวิทยาที่เหมาะสมทำให้ชุมชนมีความเจริญก้าวหน้าดียิ่งขึ้น ทำให้มีการส่งเสริมพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยการเร่ง

สร้างถนนหนทาง ไฟฟ้า โรงเรียน ทำให้ชุมชนชนบทได้รับการพัฒนาที่ดีขึ้น เมื่อถนนหนทางสามารถเข้าไปถึงหมู่บ้านชาวบ้าน จะสามารถติดต่อสื่อสารกันได้สะดวกยิ่งขึ้น ส่งผลให้การแพร่กระจายทางวัฒนธรรม เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา สิ่งที่น่าสังเกตได้ง่ายๆ ก็คือการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมจากสังคมเมืองไปสู่สังคมชนบทในทุกๆ ด้านตั้งแต่ในเรื่องของครอบครัว เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมต่างๆ ซึ่งเป็นเรื่องที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง โดยที่กลุ่มชาติพันธุ์แต่ละกลุ่มมีวัฒนธรรมประเพณีที่แตกต่างกัน บางวัฒนธรรมอาจจะเอื้ออำนวยในการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงได้รวดเร็ว บางวัฒนธรรมอาจจะยังคงอยู่ ไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปมากนัก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม เช่น กลุ่มชาติพันธุ์บางกลุ่มอาจจะไม่นิยมแต่งงานข้ามชาติพันธุ์ทำให้การรับเอาวัฒนธรรมใหม่มาปฏิบัติในวิถีชีวิตความเป็นอยู่ก็น้อยลง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมจึงเกิดขึ้นได้ช้า (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, 2527)

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมจะมีความเกี่ยวข้องระหว่างกัน เป็นกระบวนการต่อเนื่อง เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน กระทบต่อแบบแผนการดำเนินชีวิต ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม มาใช้ในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงในระบบความสัมพันธ์ของสมาชิกในสังคมของชาวก๊ากับการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของสังคมและวัฒนธรรม โดยการเปลี่ยนแปลงทางสังคม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงรูปแบบโครงสร้างทางสังคมและพฤติกรรมทางสังคม เช่น การเปลี่ยนแปลงของระบบความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวหรือในสังคม เป็นต้น ส่วนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงแบบแผนทางวัฒนธรรมที่เปลี่ยนไปจากเดิม เช่น ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ประเพณี เป็นต้น จากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ปรากฏการณ์ทางสังคมหรือวัฒนธรรมใหม่ๆ ไม่ใช่จะได้รับการยอมรับจากสังคมเสมอไป กระบวนการยอมรับสิ่งใหม่ๆ บางครั้งสิ่งนั้นได้รับการยอมรับทั้งหมด ยอมรับบางส่วน หรือได้รับการปฏิเสธไปเลย สังคมจะยอมรับสิ่งใดเข้ามานั้นก็ต้องผ่านการเลือกสรรมาก่อนทั้งสิ้น แต่อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในหมู่บ้านกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ จะเกิดขึ้นได้เร็วหรือช้าขึ้นอยู่กับปัจจัยทั้งภายในและภายนอกของกลุ่ม โดย จำนวน ศักดิ์สิทธิ์ และคณะ (2543) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่น่าจะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมธรรมชาติ ปรากฏการณ์ธรรมชาติที่เกิดความเสื่อมโทรม หรือจากภัยธรรมชาติอื่นๆ อาจเป็นสาเหตุให้มีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต เช่น การอพยพย้ายถิ่น การเปลี่ยนวิถีการดำรงชีวิต หรือมีการคิดค้นวิธีการใหม่ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านั้น

2. ประชากร การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทางเศรษฐกิจ สังคมที่มีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จำเป็นต้องปรับปรุงวิธีการผลิตและวิธีการกระจายผลผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการด้านอาหารและสิ่งจำเป็นต่างๆ แก่สมาชิกสังคม นอกจากนี้อาจต้องเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการปกครองระบบครอบครัวและการขยายตัวของเมืองเกิดขึ้น

3. เทคโนโลยีการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่'หรือการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาใช้ในสังคมย่อมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในแบบแผนการดำรงชีวิตหลายด้าน

4. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ในที่นี้ไม่ใช่เทคโนโลยีหรือวัตถุดิบของ แต่เป็นเรื่องของกฎระเบียบของสังคมที่บังคับควบคุมความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของคนในสังคม

5. ความคิด ความเชื่อ ค่านิยมหรืออุดมการณ์ของคนในสังคม เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้

จากปัจจัยข้างต้น พบว่าการเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมนั้น เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากภายในและภายนอกตัวบุคคล สภาพแวดล้อมภายนอกที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้แบบแผนการดำรงชีวิตของมนุษย์ต้องเปลี่ยนแปลงตาม และปัจจัยที่จะส่งผลกระทบต่อกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกู ประกอบด้วย ปัจจัยด้านนิเวศวิทยา ด้านเจตคติ ความเชื่อและค่านิยมที่มีต่อวัฒนธรรมชาวกู ดังนั้นจากแนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมสามารถนำมาเป็นแนวทางเพื่อการศึกษาถึงสาเหตุและปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำรงชีวิตของชาวกู ภายใต้ระบบนิเวศของป่า ซึ่งเมื่อระบบนิเวศที่เป็นแหล่งทรัพยากรสำคัญที่เป็นแหล่งปัจจัยพื้นฐานในการตอบสนองความต้องการในการดำรงชีวิตของชาวกูมีปริมาณลดลง เกิดการเสื่อมโทรมเปลี่ยนไปจากเดิม อันเป็นผลจากภัยธรรมชาติ หรือผลจากการตัดไม้ทำลายป่าของชาวบ้านในพื้นที่ สาเหตุดังกล่าวทำให้ชาวกูมีการติดต่อกับบุคคลภายนอก เกิดการปะทะสังสรรค์ทางวัฒนธรรม และรับเอาวัฒนธรรมภายนอกเข้ามาปฏิบัติ สมาชิกบางส่วนภายในกลุ่ม ชาวกูมีการรับเอาค่านิยมทางด้านวัตถุ วัฒนธรรมประเพณีบางอย่างเข้ามาปฏิบัติตามเกิดการเปลี่ยนแปลงของการดำรงชีวิตไปบางส่วน แต่อย่างไรก็ตามด้วยพื้นฐานความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ยังมีสำนึกในบรรพบุรุษร่วมกัน มีความเป็นเครือญาติ ความเป็นอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ผ่านความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม ภาษา และวิถีการดำรงชีวิต สิ่งเหล่านี้ถึงแม้จะไม่เข้มข้นเหมือนในอดีต แต่ก็ยังเป็นแรงยึดเหนี่ยวทางสังคมที่ทำให้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกูเป็นไปอย่างไม่รวดเร็วนัก

แนวคิดเกี่ยวกับการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมและการผสมผสานกลมกลืนทางวัฒนธรรม

ระบบความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์ เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมที่พบแพร่หลายโดยทั่วไป ทั้งประเทศที่พัฒนาแล้ว ประเทศกำลังพัฒนา และด้อยพัฒนา ในอดีตจะพบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ หรือเผ่าพันธุ์ เคยเป็นชุมชนที่อยู่โดดเดี่ยว และมีความเป็นอยู่อย่างอิสระ แต่ในปัจจุบันสังคมวัฒนธรรมต่างๆ ดังกล่าวกลายเป็นส่วนหนึ่งของสังคมสมัยใหม่โดยรวมกันเป็นกลุ่มทำให้มีการเปลี่ยนแปลง ส่งผลให้เกิดปรากฏการณ์ต่างๆ กล่าวคือ เมื่อกลุ่มชาติพันธุ์ส่วนใหญ่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมสมัยใหม่ การปรับตัวต่างๆ ก็ค่อยสูญเสียลักษณะความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรมของตนไปอย่างรวดเร็วท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม (สุนิดา ชูสวัสดิ์, 2553) จากการศึกษาพบว่า มีกลุ่มชาติพันธุ์จำนวนหนึ่งพยายามที่จะปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและความเป็นจริงที่เกิดขึ้นใหม่ ซึ่งมีการยอมรับวัฒนธรรมของชนกลุ่มอื่น ในขณะที่บางกลุ่มชาติพันธุ์พยายามปรับวัฒนธรรมดั้งเดิมของตน และบางกลุ่มก็ละทิ้งวัฒนธรรมแบบเดิมไปปรับวัฒนธรรมของชนกลุ่มอื่นมา กระบวนการปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทำให้สูญเสียความเป็นชาติพันธุ์ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงไปตามที่ตั้งของสังคมบนพื้นฐานของสถานภาพที่เปลี่ยนแปลงของชุมชน อาจกล่าวได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความทันสมัย เป็นผลมาจากที่กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ได้มีปฏิสัมพันธ์กันมากขึ้นภายในบริบทของสถานการณ์และสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

Keyes ระบุว่า การดำรงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ขึ้นอยู่กับหลายเงื่อนไข เช่น ความแตกต่างทางวัฒนธรรมและความขัดแย้งเชิงโครงสร้าง ซึ่งอาจเป็นเรื่องของการเข้าถึงทรัพยากร การผลิตอำนาจ ความรู้ สิทธิกฎหมาย เป็นต้น และอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ความหมายในการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมแบบใหม่ เมื่อสถานการณ์ในสังคมบางอย่างเปลี่ยนแปลง เช่น กลุ่มชาติพันธุ์ถูกกลืนทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอีกหลายอย่างที่มีผลต่อการรับวัฒนธรรมใหม่ เช่น อายุ เพศ การศึกษา อาชีพ การอยู่ใกล้หรือไกลเส้นทางการคมนาคม นอกจากนี้ สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2528) กล่าวถึงการผสมผสานทางวัฒนธรรม ว่าหมายถึง การรับเอาวัฒนธรรมของสังคมอื่นมาปฏิบัติสืบทอด การผสมผสานทางวัฒนธรรมจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นได้หลังจากวัฒนธรรมที่ต่างกันสองวัฒนธรรมมาพบกัน เกิดการแลกเปลี่ยนกันใช้ในระยะเวลาที่สม่ำเสมอและยาวนานพอสมควร วัฒนธรรมทั้งสองจะผสมผสานกันแต่ก็ยังสามารถแยกวัฒนธรรมของใคร่ได้ เมื่อผู้รับวัฒนธรรมผู้อื่นกลับมาสู่กลุ่มชนของตนเอง วัฒนธรรมนั้นก็จะดำรงรูปแบบเดิมประเพณีปฏิบัติตามวัฒนธรรมเดิมของตนไป แต่เมื่อมีการพบปะกับคนต่างวัฒนธรรมก็จะเกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมเข้ากับวัฒนธรรมใหม่ การรับวัฒนธรรมใหม่ขึ้นอยู่กับปัจจัย ๓ ประการ คือ 1. การรับรู้ 2. การยอมรับ 3. การปฏิบัติตน การรับรู้วัฒนธรรมใหม่ขึ้นอยู่กับปัจจัย ๓ ประการ คือ 1. การรับรู้ 2. การยอมรับ 3. การปฏิบัติตน การรับรู้วัฒนธรรมใหม่ขึ้นอยู่กับปัจจัย ๓ ประการ คือ 1. การรับรู้ 2. การยอมรับ 3. การปฏิบัติตน

อย่างหละหลวม การรับเอาวัฒนธรรมใหม่จะเป็นไปได้โดยง่าย ผู้วิจัยเห็นว่า วัฒนธรรมระหว่าง 2 กลุ่มที่มีสังคมและวัฒนธรรมแตกต่างกันเมื่อมีการปฏิสัมพันธ์ กลุ่มที่มีพลังมากกว่าจะทำให้กลุ่มที่เป็นรองรับเอาวัฒนธรรมไปปรับให้เข้ากับกลุ่มที่มีพลังมากกว่า ในขณะเดียวกันอาจเป็นการผสมผสานทางวัฒนธรรม และสอดคล้องวัฒนธรรม โดยการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและกลุ่ม ซึ่งสุดท้ายแล้วทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรม กลายมาเป็นวัฒนธรรมที่ยอมรับและนำมาใช้

ในการปรับตัวของกลุ่มชาติพันธุ์เป็นการปรับตัวทางวัฒนธรรมที่มีจุดกำเนิดมาจากการปรับตัวทางชีววิทยา เรียกว่า Adaptation ซึ่งเป็นความคิดพื้นฐานทางทฤษฎีวิวัฒนาการของชาร์ล ดาร์วินส์ ที่เชื่อว่าเผ่าพันธุ์ที่แข็งแรงเท่านั้น จะสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมต่างๆ และสามารถดำรงเผ่าพันธุ์อยู่ได้ นักจิตวิทยาได้มีการนำแนวคิดดังกล่าวมาประยุกต์ใช้โดยเปลี่ยนมาใช้คำว่า Adjustment แทนคำว่า Adaptation และให้ความหมายใหม่ว่าเป็นความพยายามของแต่ละคนในการดำเนินชีวิต หรืออยู่รอดในสภาพแวดล้อมทางสังคม และสภาพแวดล้อมทางกายภาพ การปรับตัวประกอบด้วยกระบวนการ 2 ทางคือ 1) การปรับตนเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และ 2) การปรับสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับความต้องการของแต่ละคน ซึ่งแนวคิดของ Lazarus กล่าวว่า การที่สิ่งมีชีวิตสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมของโลกที่เต็มไปด้วยอันตราย และสามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่ได้ เป็นการปรับตัวทางด้านความต้องการของร่างกาย การปรับตัวตามความต้องการของจิตใจ และการปรับตัวตามสถานะที่เป็นอยู่ มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Arkoff ที่เห็นว่าการปรับตัวเป็นการปะทะสังสรรค์ (Interaction) ของบุคคลกับสิ่งแวดล้อมของเขามูลบุคคลแต่ละคน จะพยายามทำสิ่งต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการและเป้าหมายของตน ขณะเดียวกันบุคคลที่ตกอยู่ภายใต้ความกดดันของสภาพแวดล้อมที่ทำให้ต้องมีความประพฤติที่เหมาะสม (อ้างใน สุวัริ ศิวะแพทย์, 2549) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมด้านปัจจัยพื้นฐานอันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกูเก ที่ต้องการศึกษาทำความเข้าใจวิถีการดำรงชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกูเก ภายใต้สภาพระบบนิเวศที่เปลี่ยนแปลงไป การได้รับผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิตที่แต่เดิมเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่สงบเรียบง่าย มีความสัมพันธ์อันแนบแน่นกับธรรมชาติ แต่เมื่อธรรมชาติต้องถูกทำลายลง อันเป็นภาวะจำยอมที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิมนำไปสู่การรับวัฒนธรรมจากส่วนกลางจนวิถีวัฒนธรรมของกลุ่มเริ่มมีการปรับเปลี่ยน การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้เกิดผลกระทบที่มีต่ออัตลักษณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ผู้วิจัยจึงอาศัยหลักแนวคิดของการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมมาศึกษา

จากการศึกษาแนวคิดวิธีการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมสามารถพบว่ามีสาเหตุคล่องและใกล้เคียงกับแนวคิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม กล่าวได้ว่า การผสมผสานทางวัฒนธรรมนั้นเกิดขึ้นจากการที่บุคคลหรือกลุ่มคนยอมรับวัฒนธรรมอื่น ซึ่งไม่ใช่วัฒนธรรมดั้งเดิมของตนเอง โดยมองเป็นกระบวนการได้สองทางคือ กลุ่มหนึ่งถ่ายทอดให้อีกกลุ่มหนึ่งในขณะเดียวกันก็เป็นการรับเอาวัฒนธรรมของกลุ่มคนถ่ายทอดมาด้วยก็ได้ และการผสมผสานทางวัฒนธรรมจะเกิดขึ้นในภาวะที่มีความสอดคล้อง ซึ่งเป็นจุดที่เกิดความพอดีและสมดุลกัน ส่วนความช้าหรือความเร็วของการเปลี่ยนแปลงขึ้นอยู่กับระดับของการผสมผสานทางวัฒนธรรม ถ้าหากวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนเองสามารถต่อต้านหรือผลักดันให้ต่างวัฒนธรรมไม่แทรกซึมเร็วหรือมากเกินไป การเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมของสังคมนั้นๆ ก็จะช้าลง แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าวัฒนธรรมดั้งเดิมไม่เข้มแข็งพอที่จะผลักดันวัฒนธรรมที่แตกต่างจากสังคมอื่นนั้นได้ การเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมก็ย่อมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว (จำนง อติวัฒนศิริ, 2543) นอกจากนี้การผสมผสานทางวัฒนธรรมจะเกิดขึ้นยากหรือง่ายขึ้นอยู่กับความคล้ายคลึงหรือสอดคล้องกันของสองวัฒนธรรม และนอกเหนือจากความคล้ายคลึงสอดคล้องทางวัฒนธรรมแล้วการผสมผสานทางวัฒนธรรมยังขึ้นอยู่กับการฝังแน่นของค่านิยม ทศนคติ ความเชื่อและประเพณีของคนในสังคมด้วย จากทัศนะของนักวิชาการที่ได้ให้ความหมายของความกลมกลืนหรือการผสมผสานทางวัฒนธรรม สามารถสรุปได้ว่า ลักษณะของความกลมกลืนทางวัฒนธรรม คือ กระบวนการร่วมของกลุ่มคนในชุมชนที่มีความแตกต่างทางสังคม ประเพณี วิถีชีวิต และวัฒนธรรมการดำเนินชีวิต มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน จนเกิดความสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรม อันนำไปสู่การเชื่อมต่อและรับเอาวัฒนธรรมซึ่งกันและกันได้อย่างไว้วางใจและสมานฉันท์ และสามารถอยู่ร่วมกันได้ โดยปัจจัยที่ก่อให้เกิดความกลมกลืนทางวัฒนธรรมได้มีผู้ศึกษาวิจัยปัจจัยที่ก่อให้เกิดความกลมกลืน หรือผสมผสานทางวัฒนธรรมไว้ดังนี้ ณรงค์ เสงี่ยมประสา (2539) ได้กล่าวถึงปัจจัยการผสมผสานทางวัฒนธรรม สรุปได้ว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง ต่อไปนี้ 1) สภาพแวดล้อมทางกายภาพ 2) การเปลี่ยนแปลงของประชากร 3) การอยู่โดดเดี่ยวและการติดต่อกัน 4) ระบบชนชั้น 5) ทศนคติและค่านิยม 6) การเล็งเห็นความจำเป็น 7) นโยบายของผู้นำในสังคม 8) ระดับความรู้และเทคโนโลยี 9) ความล่าช้าทางวัฒนธรรม 10) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และ 11) ปัจจัยทางอุดมการณ์ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ทำให้เกิดลักษณะร่วมทางวัฒนธรรม ทั้งในประเด็นแบบแผนพฤติกรรม ความคิด ทศนคติ ค่านิยม และความเชื่อต่าง ๆ จนก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางสังคม

จากแนวคิดการปรับตัวและการผสมผสานทางวัฒนธรรม เป็นการรวมหน่วยที่แยกกันเข้ามาเป็นหนึ่งเดียวกัน โดยการที่บุคคล หรือกลุ่ม ที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกันมาอยู่ร่วมกันมีการปฏิสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน จนฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายรับเอาวัฒนธรรมที่ไม่ใช่ของตนนำมาประพติดปฏิบัติ ทำให้

เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบเดิมของวัฒนธรรมกลายเป็นวัฒนธรรมใหม่ที่มีการปรับตัว หรือเกิดการผสมผสาน ซึ่งปัจจัยที่จะส่งผลให้เกิดการปรับตัวและผสมผสานทางวัฒนธรรม เกิดจากปัจจัยต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ ทั้งสภาพภูมิประเทศที่มีทรัพยากรทางธรรมชาติ และภูมิอากาศที่เหมาะสมกับการดำรงชีวิต สิ่งเหล่านี้ล้วนก่อให้เกิดการเกื้อหนุน พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน นำไปสู่การผสมผสานทางวัฒนธรรม จากลักษณะของภูมิศาสตร์ต่างๆ ที่แตกต่างกันแล้วการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัย การคมนาคมที่สะดวก ยุคของการสื่อสารที่ไร้ขอบเขต ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ ทำให้เกิดเทคโนโลยี อุปกรณ์ เครื่องมือที่ทันสมัยเกิดความสะดวกสบายในชีวิตประจำวันที่ต้องเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน และการพึ่งพาอาศัยการติดต่อถึงกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มคนในที่สุด ซึ่งปรากฏการณ์ต่างๆ เหล่านี้เป็นสิ่งที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตของกลุ่มชาไทยในปัจจุบัน เนื่องจากปัจจุบันชาไทยพร้อมที่จะรับและเรียนรู้เอาวัฒนธรรมใหม่ที่ได้พบเจอจากการมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มคนเมือง มาประพุดิปฏิบัติในชีวิตประจำวัน แต่ก็ไม่ได้ละทิ้งหรือปฏิเสธการดำรงชีวิตตามแบบแผนวัฒนธรรมดั้งเดิมของตัวเอง เป็นเพียงลักษณะของการนำมาผสมผสานกันทางวัฒนธรรมเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ที่ศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงระบบนิเวศและการดำรงชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ชาไทย โดยในพื้นที่จังหวัดพัทลุงเป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่มียุทธศาสตร์ชาไทย อาศัยทรัพยากรธรรมชาติในการตอบสนองความต้องการพื้นฐานในการดำรงชีวิต

พัทลุงเป็นจังหวัดในภาคใต้ตอนล่างของประเทศไทยเป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์เก่าแก่แห่งหนึ่ง และยังมีสภาพภูมิประเทศทั้งที่ราบ เนินเขา และชายฝั่ง โดยทางทิศตะวันตกของจังหวัดจะเป็นพื้นที่ที่ราบสูงและที่ราบเชิงเขาอันเนื่องมาจากมีพื้นที่ติดต่อกับเทือกเขานครศรีธรรมราช (เทือกเขาบรรทัด) ถัดลงมาทางตอนกลางและทางทิศตะวันออกของจังหวัดจรดทะเลสาบสงขลาจะเป็นที่ราบลุ่มเหมาะแก่การทำการเกษตรกรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำนาข้าว ชาวภาคใต้จะเรียกจังหวัดนี้ว่า เมืองลุง (กรมการปกครอง, 2553)

จังหวัดพัทลุงตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศไทย ระหว่างละติจูดที่ 7 องศา 6 ลิปดาเหนือถึง 7 องศา 53 ลิปดาเหนือ และลองจิจูดที่ 100 องศา 5 ลิปดาตะวันออก ห่างจากกรุงเทพมหานครตามเส้นทางสายเอเชีย (ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 41) เป็นระยะทางประมาณ 858 กิโลเมตร และตามเส้นทางรถไฟระยะทางประมาณ 846 กิโลเมตร ความยาวของจังหวัด

จากทิศเหนือไปทิศใต้ประมาณ 78 กิโลเมตรและความกว้างจากทิศตะวันออกไปทิศตะวันตก ระยะทางประมาณ 53 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 3,424.473 ตารางกิโลเมตร หรือ 2,140,296 ไร่ (พื้นดิน 1,919,446 ไร่ พื้นน้ำ 220,850 ไร่) โดยมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

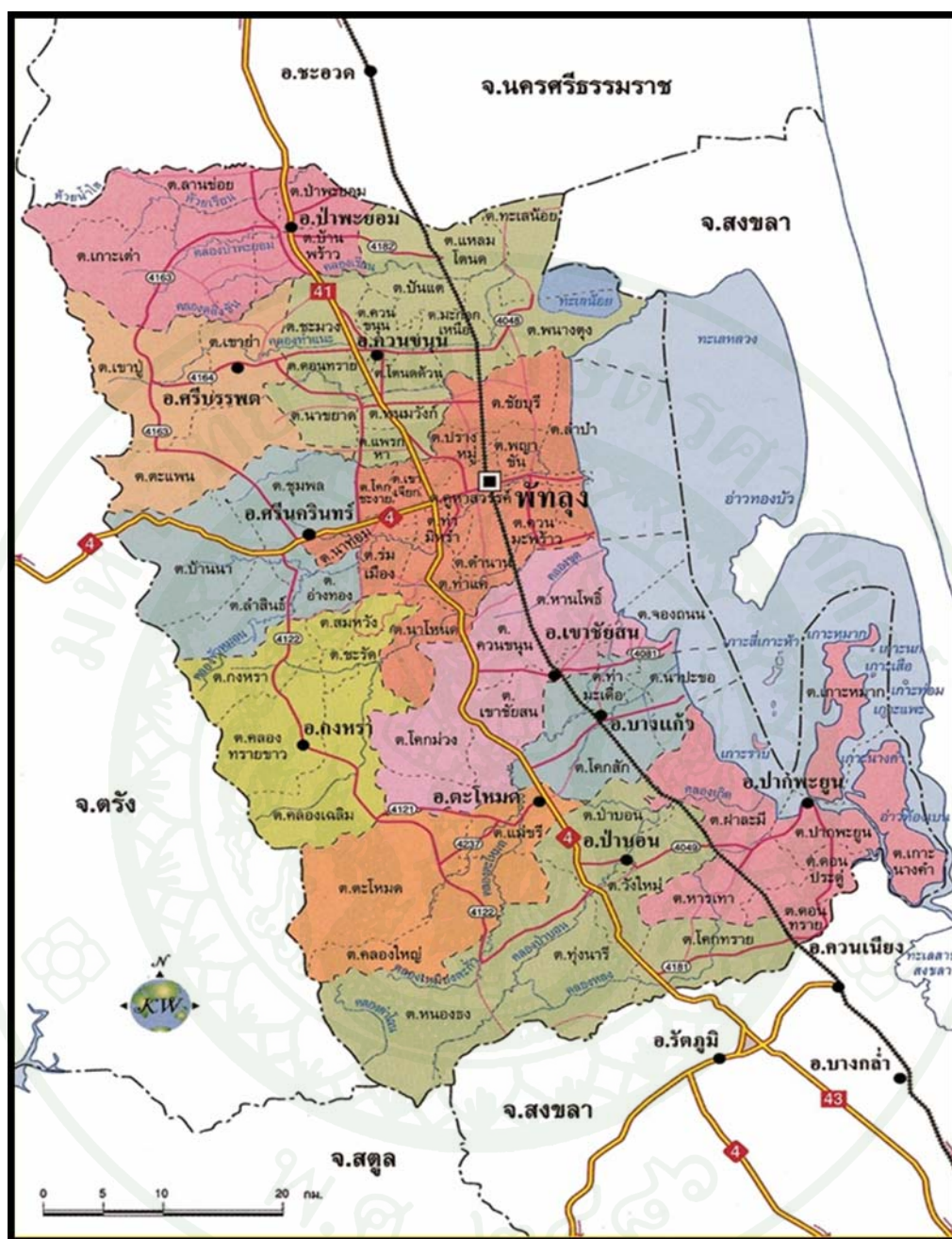
ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช และอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอรัตนบุรี อำเภอกวนเนียง จังหวัดสงขลา และอำเภอกวนกาหลงจังหวัดสตูล

ทิศตะวันออก ติดต่อกับทะเลสาบสงขลาซึ่งเป็นน่านน้ำติดต่อกับอำเภอระโนด อำเภอกระเสลีนธ์ อำเภอสะทิงพระ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

ทิศตะวันตก ติดต่อกับเขาบรรทัดซึ่งเป็นแนวติดต่อกับ อำเภอเมือง อำเภอนาโยง อำเภอย่านตาขาว และอำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง

ซึ่งอาณาเขตการติดต่อดังกล่าวแสดงให้เห็นในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงแผนที่ที่ตั้งและอาณาเขตจังหวัดปัตตานี
ที่มา: กรมโยธาธิการและผังเมือง จังหวัดปัตตานี (2553)

การปกครองของจังหวัดปัตตานี แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 11 อำเภอ 65 ตำบล และมีหมู่บ้านทั้งหมด 670 หมู่บ้าน รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงเขตการปกครองจังหวัดพัทลุง

ลำดับที่	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน
1	เมืองพัทลุง	14	145
2	กงหรา	5	45
3	เขาชัยสน	5	58
4*	ตะโหมด	3	33
5	ควนขนุน	12	129
6	ปากพะยูน	7	65
7	ศรีบรรพต	3	30
8	ป่าบอน	5	50
9	บางแก้ว	3	34
10	ป่าพะยอม	4	39
11	ศรีนครินทร์	4	42

ที่มา: กรมการปกครอง (2554)

จากตารางที่ 1 อำเภอตะโหมด เป็นแหล่งที่อยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกู ที่ผู้วิจัยเลือกเป็นสถานที่ศึกษาในครั้งนี้เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดพัทลุง บ้านตะโหมดตั้งอยู่ที่ราบเชิงเขาทางตะวันออกของแนวเทือกเขาบรรทัด โดยพื้นที่จะลาดชันลงไปทางทิศตะวันออกมีการสลับกันของเนินเขาเตี้ยๆ และพื้นที่ราบพื้นที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยป่าไม้และแม่น้ำลำคลองที่มีต้นกำเนิดจากเทือกเขาบรรทัด

ชาวบ้านตะโหมด ต้นสกุลเดิมเป็นชาวมุสลิม ตามประวัติเล่าต่อๆ กันมาหลายชั่วอายุคน ครั้งแรกมีชาวมุสลิมจำนวนหนึ่งได้อพยพหนีศึกสงครามมาจากไทรบุรี ประเทศมาเลเซีย ซึ่งมี โต๊ะหมุด เป็นผู้นำได้มาเห็นสถานที่แห่งนี้ เป็นที่ราบเหมาะแก่การทำกินเพาะปลูก ทำไร่ทำนา เพราะอยู่ใกล้เทือกเขา มีแม่น้ำหลายสายจากเทือกเขาต่าง ๆ จึงได้ตั้งรกรากสร้างบ้านเรือน เป็นที่อยู่อาศัยเป็นครั้งแรก จึงได้เรียกชื่อบ้านแห่งนี้ว่าบ้าน โต๊ะหมุด อยู่มาภายหลัง มีคนจำนวนหนึ่งได้ทยอยมาจากเมืองลุงและเมืองใกล้เคียง มีจำนวนมากขึ้น ๆ และในสมัยนั้นคนมุสลิมพูดภาษาไทยไม่ชัดเจน คนไทยจึงได้เรียกบ้าน โต๊ะหมุด เป็นบ้านตะโหมด คำว่า โต๊ะหมุด จึงเพี้ยนมาเป็นบ้าน ตะโหมดจนถึงปัจจุบันนี้ ภายหลังเมื่อคนไทยได้ทยอยเข้ามาอยู่มากขึ้น พวกชาวมุสลิมเดิมก็ขยายออกไปอยู่ภายนอกบ้านตะโหมด ดังปรากฏให้เห็นอยู่ในปัจจุบัน

อำเภอตะโหมดตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของจังหวัด มีอาณาเขตติดต่อกับเขตการปกครองข้างเคียงดังต่อไปนี้

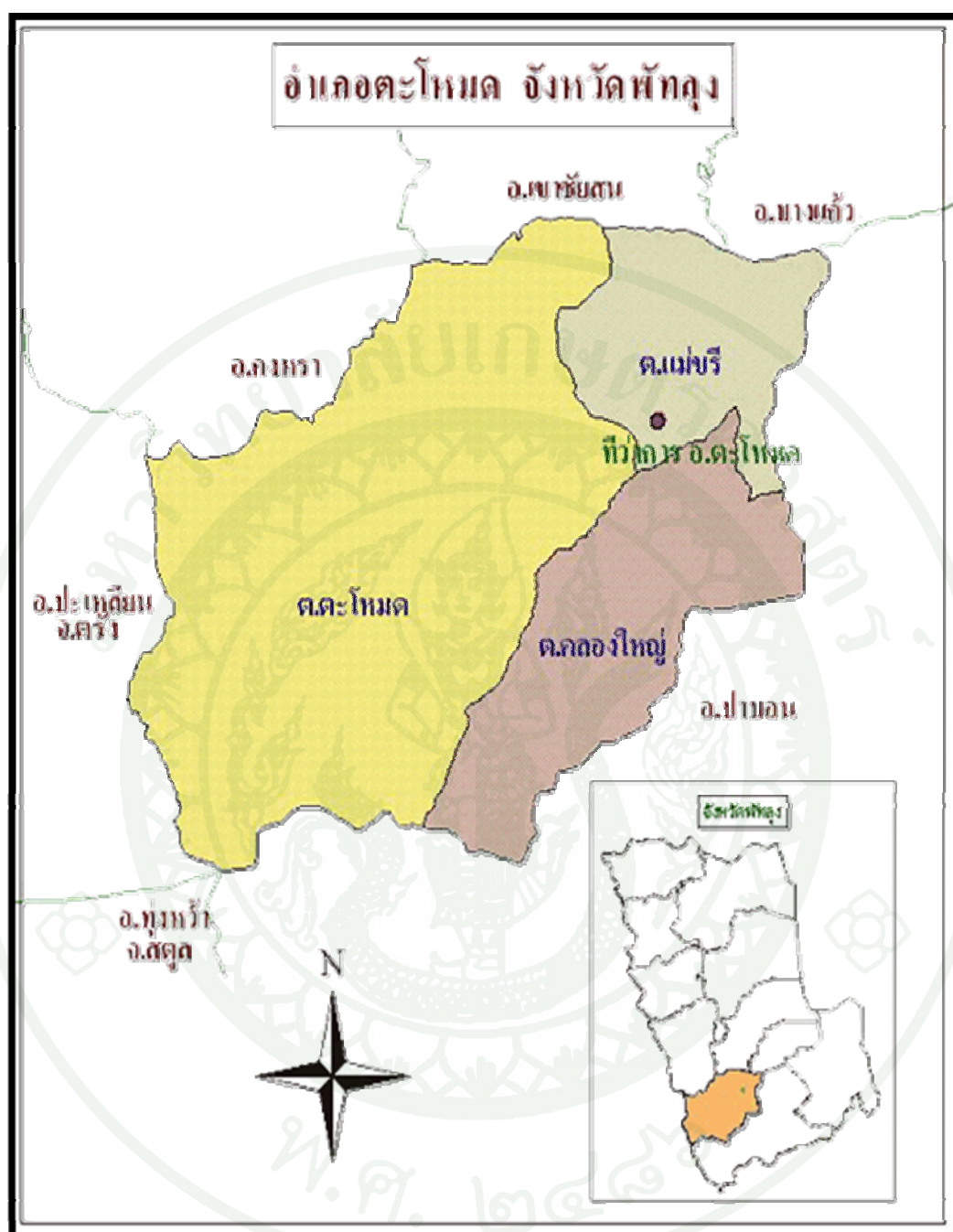
ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอกงหรา อำเภอเขาชัยสน และอำเภอบางแก้ว

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอป่าบอน

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอป่าบอน

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอปะเหลียน (จังหวัดตรัง)

โดยลักษณะพื้นที่การติดต่อของอาณาเขตอำเภอ และที่ตั้งของตำบลต่างๆ ในพื้นที่อำเภอตะโหมด แสดงให้เห็นได้จากภาพที่ 2

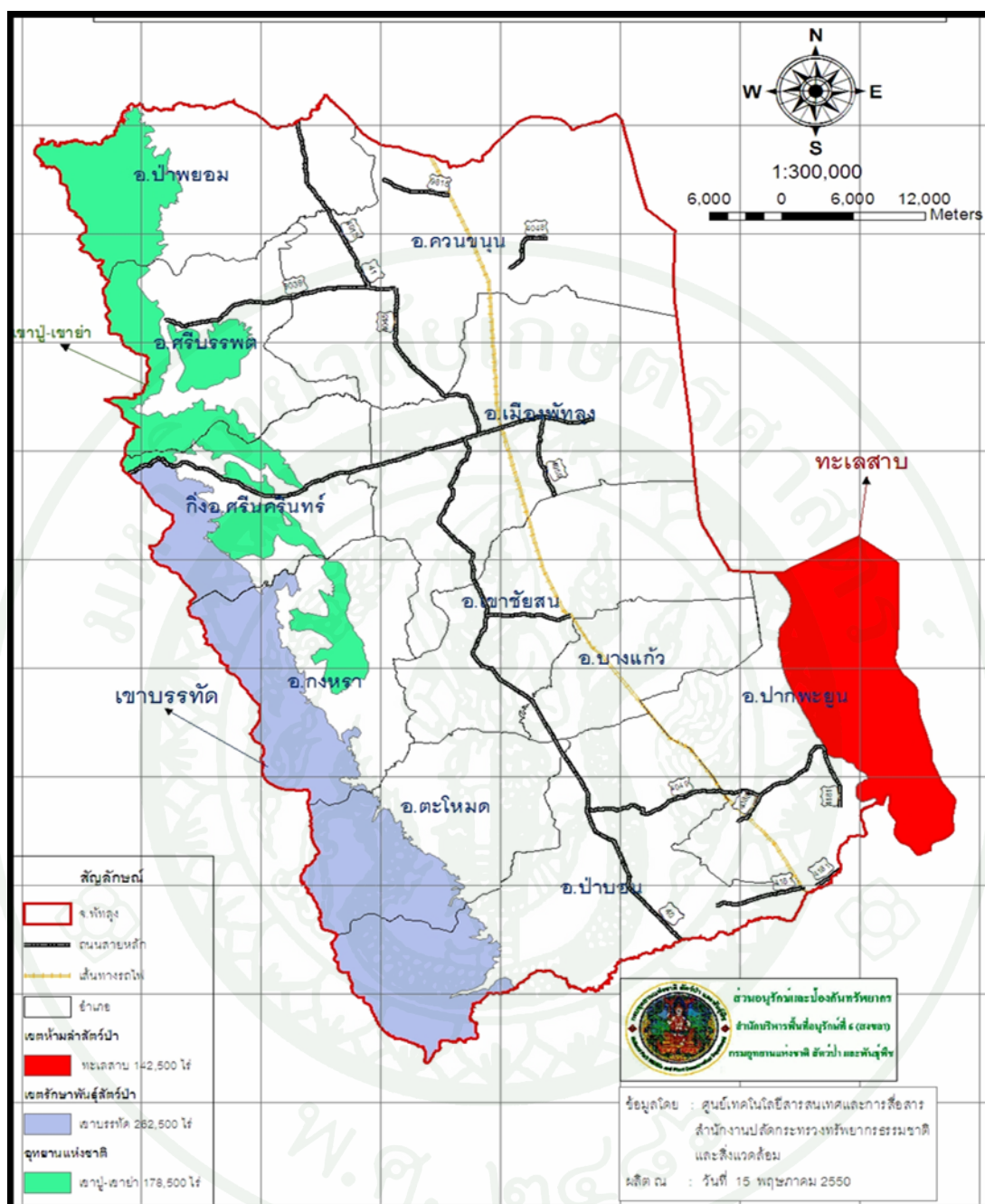
ภาพที่ 2 แผนที่แสดงพื้นที่และอาณาเขตอำเภอตะโหนด

ที่มา: กรมโยธาธิการและผังเมือง จังหวัดพิจิตร (2553)

พื้นที่ในอำเภอตะโหนดเป็นพื้นที่ที่มีอาณาเขตด้านทิศตะวันตก ติดต่อกับเทือกเขาบรรทัด ซึ่งมีความสำคัญเทือกเขาหนึ่งทางภาคใต้ โดยเทือกเขาบรรทัดเป็นเทือกเขาขนาดใหญ่ มีแนวสันเขา ขาวพาดผ่านในหลายพื้นที่ในจังหวัดพิจิตร ทั้งอำเภอตะโหนด อำเภอกงหรา อำเภอป่าบอน เป็นต้น สามารถเห็นแนวสันเขาบรรทัดพาดผ่านพื้นที่ต่างๆ (ดังภาพที่ 3) เทือกเขาบรรทัดเป็นเทือกเขาที่มี

ความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศ ทำให้พื้นที่บริเวณนี้คงเป็นป่าดงดิบ มีทรัพยากรธรรมชาติมากมาย อำเภอดะโหมดจึงเป็นพื้นที่ที่อุดมด้วยป่าเขาลำเนาไพร (อนงค์ เชาวะกิจ, 2551) จากความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ป่านอกจากจะมีประชากรทั้งชาวไทยพุทธและมุสลิมแล้ว ยังมีกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกู ซึ่งเป็กลุ่มชนดั้งเดิมของประเทศไทยอาศัยอยู่ ที่ยังไม่มีการยอมรับว่าเป็นคนไทยอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ไม่มีบัตรประชาชน (สำนักทะเบียนอำเภอดะโหมด, 2548) ยังชีพด้วยการเร่ร่อนเก็บหาของป่าและล่าสัตว์เป็นอาหาร

สำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกศึกษากลุ่มชาวกูในพื้นที่บริเวณอำเภอดะโหมดเป็นหลัก และมีการศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมบางส่วนในพื้นที่ อำเภอป่าบอน และอำเภอกงหรา เนื่องจากพื้นที่อำเภอดะโหมด อำเภอป่าบอนและอำเภอกงหรา เป็นรอยตะเข็บเชื่อมต่อกันของอำเภอ ทำให้ชาวกูจึงเดินทางไปมาหาสู่กัน ในส่วนของพื้นที่ของอำเภอดะโหมด ตำบลดะโหมด บริเวณบ้านเขาหัวช้าง จะมีกลุ่มชาวกูที่ยังคงสร้างที่พักอาศัยอยู่ในป่า มีวิถีชีวิตที่ยังคงหาของป่า และในพื้นที่นี้สามารถพบเห็นกลุ่มชาวกูที่มีการปฏิสัมพันธ์กับชาวบ้านในพื้นที่ มีการจัดทำกิจกรรมร่วมกันโดยมี “ศูนย์เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนชาวกู” เป็นศูนย์การเรียนรู้เกี่ยวกับกลุ่มชาวกู อันเป็นผลมาจากการสนับสนุนและส่งเสริมจากภาครัฐที่พยายามทำให้ชาวกูเป็นจุดดึงดูดและเป็นสัญลักษณ์ของอำเภอดะโหมด จังหวัดพัทลุง

ภาพที่ 3 แผนที่แสดงพื้นที่แนวเทือกเขาบรรทัดในจังหวัดพัทลุง

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2550)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกู ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่มีลักษณะเดียวกันที่เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศ สังคมและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกู เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการศึกษา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาผลงานวิจัย ดังเช่น

สมหมาย เทียบเทียม (2520) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “บทละครเรื่องเงาะป่า พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 5: การศึกษาวิเคราะห์ทางสังคมและวัฒนธรรม” มุ่งศึกษาพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่า เพื่อค้นหาความรู้ด้านสังคมและวัฒนธรรมของเงาะป่า รัชกาลที่ 5 ได้ทรงทราบและเห็นมาด้วยตนเอง และได้ทรงนำมาแทรกไว้ในพระราชนิพนธ์เล่มนี้ เนื้อหาของวิทยานิพนธ์เป็นการวิเคราะห์ถึงเงาะป่าในบริบทต่างๆ ที่อยู่ในบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 5 โดยเป็นการกล่าวถึงลักษณะที่เกี่ยวข้องกับเงาะป่า ศึกษาถึงปฏิกิริยาหลังของเงาะป่า ความเป็นมาของปัญหาและโครงเรื่องของบทพระราชนิพนธ์ วิเคราะห์ชนเผ่าเงาะป่าด้านระบบครอบครัว สังคม วัฒนธรรม ความเชื่อ และพิธีกรรม ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม

จันทน์ อติวัฒนสิทธิ์ (2523) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ชาวกู: ปัญหาในการตั้งหลักแหล่ง” งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มชนเผ่ากะเหรี่ยง หรือกลุ่มชนเผ่าดั้งเดิมในเขตท้องถื่น อำเภอธารโต จังหวัดยะลา ที่เรียกว่า ชาวกู ซึ่งเป็นเผ่าหนึ่งของพวกนิกรอยด์ อพยพมาจากทะเลทรายสะฮารา มาอยู่ในเขตภาคใต้ของประเทศไทย ในเขตติดต่อชายแดนประเทศมาเลเซีย ตั้งแต่ยุคหินกลาง คือประมาณ 10,000-15,000 ปีมาแล้ว ชนเผ่านี้มีความเป็นอยู่แบบประชาธิปไตย ไม่ชอบกันว่าเป็นชนชาติที่มีอารยธรรมและวัฒนธรรมล้ำหลัง ลักษณะครอบครัวเป็นแบบพัว เดียวเมียเดียว (Monogamy) สตรีชาวชาวกูที่แต่งงานแล้วรู้จักคุมกำเนิด โดยกินยาสมุนไพรชนิดหนึ่ง เพื่อหลีกเลี่ยงภาระในการเลี้ยงดูบุตร ชนเผ่านี้มีจารีตประเพณีการแต่งงาน การทำศพ การศึกษา และการแต่งกายของตนเอง ในปัจจุบันแม้ว่าทางราชการจะได้ให้ความช่วยเหลือเผ่าชาวกูที่อำเภอธารโตให้มีที่อยู่อาศัยที่ถาวร แต่ชาวกูก็ยังประสบปัญหาในการปรับตัวให้เข้ากับที่อยู่แบบถาวร เพราะมีความรู้สึกลึกซึ้งต่อการประกอบอาชีพตามที่ทางการกำหนดให้ เช่น ปลูกพืชไร่ และเลี้ยงสัตว์ก็ทำไม่ได้ผล เพราะไม่รู้จักรักษาบำรุงรักษา ฉะนั้น จึงมีอยู่บ่อยๆ ที่ชาวกูยังสมัครใจที่จะอพยพต่อไปตามอุปนิสัยดั้งเดิม

เสาวณีย์ พากเพียร (2532) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การศึกษาระบบเสียงภาษาชาวกูแต้แต้อ้น ตำบลปะเหลียน อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง” ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเรื่องระบบเสียงของภาษาชาวกูแต้แต้อ้น จากการศึกษาพบว่า ระบบเสียงภาษาชาวกูแต้แต้อ้น ซึ่งเป็น

ภาษาถิ่นหนึ่งของภาษาในตระกูลภาษาออสโตร เอเซียติก (Austro - Asiatics) ประกอบด้วยหน่วยเสียงพยัญชนะ หน่วยเสียงสระ หน่วยเสียงพยัญชนะมี 22 หน่วยเสียง หน่วยเสียงสระมี 11 หน่วยเสียง เป็นสระเดี่ยว 9 หน่วยเสียงและสระประสม 9 หน่วยเสียง นอกจากนี้ยังพบว่า ภาษาชาไกเต็นแอ้นในพื้นที่อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง มีเสียงสระนาสิกปรากฏอยู่ด้วย แต่ไม่สามารถตัดสินว่าเป็นหน่วยเสียงสระหรือไม่ เพราะข้อมูลมีจำกัด ในด้านพยางค์ภาษาชาไกเต็นแอ้น มีอยู่ 3 แบบ คือ พยางค์หลัก พยางค์รอง และพยางค์นำ ในด้านโครงสร้างของคำใน ภาษาชาไกเต็นแอ้นประกอบด้วย การเน้นเสียง ในการประกอบคำขึ้นเป็นวลีหรือประโยค จะมีเรื่องกลุ่มทำนองเสียงเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยแบ่งกลุ่มทำนองเสียงเป็น 2 แบบ คือ กลุ่มทำนอง เสียงขึ้น และกลุ่มทำนองเสียงตก

อาภรณ์ อุกฤษณ์ (2536) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสืบเนื่องและการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศและสังคมวัฒนธรรมของชาไก: กรณีศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ ชาไก กลุ่มเหนือคลองตง อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง” เพื่อศึกษาระบบนิเวศที่อยู่อาศัยของชาไก ระบบสังคมและวัฒนธรรม และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสืบเนื่องและการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศกับสังคมและวัฒนธรรมของชาไก โดยมีกรอบแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับชาไกกับระบบนิเวศ จากการศึกษาพบว่า วิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของชาไกดำเนินไปอย่างผสมกลมกลืนเป็นหนึ่งเดียวกับระบบนิเวศตามธรรมชาติ แต่บุคคลภายนอก ซึ่งมีวัฒนธรรมต่างออกไปเข้าไปทำสงครามกับป่า เข้าไปทำลายป่า ล่าสัตว์ ทำลายต้นน้ำลำธาร ทำให้ระบบนิเวศขาดสมดุล ดังนั้นเพื่อการอยู่รอดของตนเอง ชาไกจำเป็นต้องรับวัฒนธรรมที่แพร่กระจายเข้าไปและเรียนรู้วิธีการปลูกข้าวแบบไร่นาลอยแบบยังชีพ ส่งผลให้การดำรงชีวิตของชาไกต้องปรับเปลี่ยนเข้าสู่รูปแบบสังคมที่ผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมใหม่กับวัฒนธรรมดั้งเดิม ซึ่งก็คือ ลักษณะที่แสดงให้เห็นถึงการสืบเนื่องและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่สัมพันธ์กับระบบนิเวศอย่างชัดเจน

สุวัฒน์ ทองหอม (2544) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของชนเผ่าชาไกในจังหวัดตรัง หลังจากการประกาศใช้นโยบายได้ร่วมเย็น” เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของชาไกที่เกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของชนเผ่าชาไกในจังหวัดตรัง โดยใช้แนวคิดที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต จากการศึกษา พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับอาหาร การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับที่อยู่อาศัย การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับเครื่องนุ่งห่มและการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับการรักษาโรค ผลการศึกษาพบว่า วัฒนธรรมที่เกี่ยวกับอาหารของชาไกในจังหวัดตรังมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากที่สุด รองลงมาตามลำดับ ได้แก่ วัฒนธรรมด้านที่อยู่อาศัย การแต่งกาย และการรักษาโรค ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีสาเหตุมาจากปัจจัยดังนี้ 1) การ

เสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติในอดีต ป่าเขาธรรมชาติซึ่งเป็นถิ่นอาศัยของชาวกูในจังหวัดตรัง ไม่มีชาวบ้านมาบุกรุกมากเหมือนปัจจุบัน ทำให้บริเวณดังกล่าวอุดมสมบูรณ์ไปด้วยพืชพรรณและสัตว์ป่า แต่หลังจากที่รัฐบาลประกาศนโยบายได้รื้อฟื้นเข้าปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์จนสามารถเอาชนะได้ ทำให้ป่าแห่งนี้หมดอิทธิพลจากผู้ก่อการร้ายและไม่มีการสู้รบกัน ทำให้ชาวบ้านมีความปลอดภัยมากขึ้นและพากันอพยพเข้าไปโค่นถางป่า เพื่อทำสวนยางพารา ผลจากการบุกรุกเข้ามาของชาวบ้านนี้เองทำให้อาหารธรรมชาติในป่าถูกทำลายไปด้วย และได้ส่งผลให้ชาวกูไม่สามารถหาอาหารป่าธรรมชาติกินได้สะดวก จึงต้องหาซื้ออาหารมากินสลับกับการหาอาหารป่าธรรมชาติ 2) การติดต่อกับสังคมภายนอก ในอดีตชาวกูในจังหวัดตรังยังไม่ค่อยมีโอกาสพบกับคนภายนอกสังคม แต่หลังจากที่มีชาวบ้านเข้ามาถางป่าทำสวนยางพารามากขึ้น ความสนิทสนมระหว่างชาวบ้านกับชาวกูก็มีมากขึ้นไปด้วย และผลจากการสนิทสนมกันนี้ ทำให้ชาวกูได้รับความรู้ใหม่ๆ เกี่ยวกับการดำรงชีวิต ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนในสังคมชาวกู เช่น ความรู้เกี่ยวกับการใช้เครื่องมือในการหาอาหาร ความรู้เกี่ยวกับการสร้างที่อยู่อาศัย ความรู้เกี่ยวกับการแต่งกาย และความรู้เกี่ยวกับการรักษาโรค ซึ่งความรู้ดังกล่าวได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติภายนอกของชาวกูในจังหวัดตรัง จนกระทั่งส่งผลให้ วัฒนธรรมเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตเปลี่ยนแปลงในที่สุด

เกสริน มณีบุญ (2545) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “พฤษศาสตร์พื้นบ้านของชนเผ่าชาวกูในจังหวัดตรัง พัทลุง และยะลา” เพื่อศึกษาพฤษศาสตร์พื้นบ้านพืชสมุนไพรของชนเผ่าชาวกู ที่นำมาใช้ในการดำรงชีวิตในพื้นที่จังหวัดตรัง พัทลุง และยะลา จากการศึกษาพบว่า การนำพืชสมุนไพรมาใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกู 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 มีวิถีการดำรงชีวิตแบบสังคมเมือง พื้นที่ศึกษาคือ อำเภอธารโต จังหวัดยะลา กลุ่มที่ 2 มีวิถีการดำรงชีวิตแบบกึ่งดั้งเดิม พื้นที่ศึกษาคือ บ้านท่าเขา อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง และกลุ่มที่ 3 มีวิถีการดำรงชีวิตแบบดั้งเดิม พื้นที่ศึกษาคือ บ้านตระ อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง และบ้านทุ่งนารี อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง โดยการสอบถามเกี่ยวกับพืชสมุนไพรที่นำมาใช้ประโยชน์ วิธีการใช้สรรพคุณ ชื่อพืชทั้งภาษาท้องถิ่นและภาษาชาวกูเอง มีการบันทึกภาพพร้อมเก็บตัวอย่างประกอบ และตรวจสอบชื่อวิทยาศาสตร์ ผลจากการสำรวจรวบรวมพืชได้ 171 ชนิด 128 สกุล และ 69 วงศ์ นำมาจัดจำแนกกลุ่มพืชตามลักษณะการใช้ประโยชน์ได้ 4 กลุ่ม คือ พืชอาหาร 96 ชนิด พืชสมุนไพร 68 ชนิด พืชที่นำมาสร้างที่อยู่อาศัยและเครื่องมือ 12 ชนิด พืชที่ใช้ประโยชน์ด้านอื่นๆ 15 ชนิด

อนงค์ เชาวนะกิจ (2552) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “กลุ่มชาติพันธุ์มณีนิ ชาวกู : แนวทางการอนุรักษ์ฟื้นฟูสังคมวัฒนธรรมเพื่อเสริมสร้างการอยู่ร่วมกันในสังคมภาคใต้” การวิจัยครั้งนี้มีความ

มุ่งหมายเพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและสังคมวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกาโกในอดีตถึงปัจจุบัน และศึกษาแนวทางการอนุรักษ์ฟื้นฟูสังคมวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกาโกในพื้นที่จังหวัดพัทลุง โดยใช้กรอบแนวทางการอนุรักษ์ฟื้นฟูสังคมและวัฒนธรรม แนวคิดทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ และทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรม จากการศึกษา พบว่า ชาวกาโกเป็นชนกลุ่มนิกริโต (Negrito) เชื้อชาตินิกรอยด์ (Negroid) อาศัยอยู่ในป่าบริเวณเทือกเขาบรรทัดมานานนับหมื่นปีและถือเป็นคนพื้นเมืองของภาคใต้ ดำรงชีพด้วยการหาของป่าและล่าสัตว์ อาศัยอยู่ในเพิงผา(ถ้ำ) และพัฒนามาเป็นทับและน้า ชาวกาโกมีภาษาเป็นของตนเองไม่นับถือศาสนาใด ๆ แต่เกรงกลัวอำนาจผีสงนางไม้ เชื่อถือในขนบธรรมเนียมประเพณีที่สืบทอดกันมา ชาวกาโกอาศัยรวมกันเป็นกลุ่ม จัดระบบสังคมเป็นครอบครัว กลุ่มชนและกลุ่มสายตระกูล มีหมอประจำกลุ่มเพื่อรักษาโรคและช่วยเหลือกันเองภายในกลุ่ม สมาชิกภายในกลุ่มมีการศึกษาแบบธรรมชาติ ถ่ายทอดความรู้จากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง ใช้ชีวิตอย่างสมถะและพอเพียงในปามายาวนาน เมื่อพบกับความเปลี่ยนแปลงเนื่องด้วยปัจจัยภายนอก คือ ระบบนิเวศเปลี่ยนแปลงไม่สมดุลเช่นอดีต และมีปฏิสัมพันธ์กับคนนอกมากขึ้น กลุ่มชนนี้ต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตด้วยความรู้สึกขัดแย้ง จำเป็นที่รัฐบาล ผู้นำชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนต้องตระหนักและเข้าไปช่วยเหลือดูแลอย่างเร่งด่วน ในส่วนของแนวทางการอนุรักษ์ฟื้นฟูสังคมวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกาโกเพื่อเสริมสร้างการอยู่ร่วมกันในสังคมภาคใต้ ดำเนินการโดยจัดตั้งศูนย์อนุรักษ์ฟื้นฟูสังคมวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกาโกให้เป็นศูนย์บริการเบ็ดเสร็จในชุมชน มีองค์การบริหารส่วนตำบลเทศบาลเป็นเจ้าภาพหลัก บริหารงานโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน มีคณะกรรมการระดับจังหวัดและระดับตำบลกำหนดแนวทางการอนุรักษ์ฟื้นฟูสังคมวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกาโกไว้ 5 ยุทธศาสตร์คือ ยุทธศาสตร์การสร้าง ความมั่นคงด้านปัจจัยพื้นฐาน ยุทธศาสตร์การสร้าง ความยอมรับในการเป็นพลเมือง ยุทธศาสตร์การส่งเสริมสุขภาพอนามัย ยุทธศาสตร์การส่งเสริม ด้านการศึกษา และยุทธศาสตร์การส่งเสริมอนุรักษ์สังคมวัฒนธรรม

สุนิดา ชูสวัสดิ์ (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ชาวกาโก: การสร้างความเป็นอื่นในบริบทการพัฒนาของรัฐไทย” มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นอื่นกับชาวกาโกก่อนการพัฒนาและในบริบทการพัฒนาของรัฐไทย ซึ่งใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ แนวคิดการพัฒนาในบริบทของรัฐไทยและแนวคิดความเป็นอื่นและความเป็นชายขอบ จากการศึกษา พบว่า ชาวกาโกก่อนการพัฒนาของรัฐไทยจะอยู่รวมกันเป็นกลุ่มๆ กลุ่มละ 5-15 คน มีการอพยพโยกย้ายอยู่เสมออาศัยใกล้ธารน้ำ สร้างที่อยู่อาศัยเรียกว่าทับ มีการสวมใส่เสื้อผ้าที่ทำด้วยเปลือกไม้ อาหารหลัก คือ สัตว์ป่า ผัก ผลไม้ อุปกรณ์ที่ใช้ในการล่าสัตว์เรียกว่า กระบอกตุ๊ดและลูกดอกอาบยาพิษ มีภาษาพูดเป็นของตนเอง เชี่ยวชาญในเรื่องยาสมุนไพร มีประเพณีและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่ม แต่เมื่อมีการพัฒนาของรัฐไทย ชาวกาโกได้ถูกตอกย้ำให้กลายเป็นอื่นและกลายเป็นชายขอบของสังคมไทย

ทั้งนี้เนื่องมาจากนโยบายการพัฒนาของประเทศไทย ประกอบด้วย โครงสร้างพื้นฐาน การยกระดับคุณภาพชีวิต การส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นปฏิบัติการที่รัฐกระทำเพื่อผนวกให้ชาวกู๋เข้าสู่การพัฒนากระแสหลัก ชาวกู๋ที่ได้รับการพัฒนาและได้รับการบริการขั้นพื้นฐานจากรัฐ จะมีที่อยู่อาศัยถาวร มีการสวมใส่เสื้อผ้าสมัยใหม่ มีไฟฟ้าใช้ สามารถชมโทรทัศน์ มีโทรศัพท์ และรถยนต์ใช้ มีถนนที่สามารถเข้าออกได้สะดวกขึ้น มีการให้ชาวกู๋นับถือศาสนา เข้ารับการรักษาพยาบาลจากหน่วยงานของรัฐ เข้ารับการศึกษาในระบบโรงเรียน เหล่านี้ทำให้วิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวกู๋เปลี่ยนแปลงไป การพัฒนาที่เน้นแต่ด้านวัตถุ แต่ขาดความสนใจด้านวิถีคิดและวิธีปรับตัว จึงทำให้ชาวกู๋ซึ่งขาดทักษะในการดำรงชีวิตในระบบเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมแบบใหม่ ประสบกับปัญหา ทำให้ชาวกู๋เสียความเป็นตัวตนและศักดิ์ศรีของความเป็นชาวกู๋

นอกจากที่ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยต่างประเทศ ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกู๋ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

Albrecht and Moser (n.d.) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “Recent Mani Settlements in Satun Province Southern Thailand” จากการศึกษาการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกู๋ที่ ผ่านมาในสตูล พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ชาวกู๋เป็นกลุ่มที่ดำรงชีวิตด้วยการเก็บของป่าล่าสัตว์อาศัย อยู่ทางตะวันตกของคาบสมุทรในภาคใต้ของประเทศไทย และริมฝั่งตอนเหนือของมาเลเซีย จากการบันทึกทางประวัติศาสตร์ ก่อนหน้านี ชาวกู๋อาศัยอยู่ตามถ้ำภายในป่า แต่เมื่อช่วงเวลาผ่านมา จนถึงปัจจุบันนี้ ที่อยู่อาศัยและที่ตั้งของกลุ่มชาวกู๋ก็เปลี่ยนไป กลุ่มชาวกู๋ที่มีที่อยู่อาศัยโดยจัดเป็นเคหะชุมชน มีการออกเอกสารต่างๆ ให้

Nicholas (2004) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “The Orang Asli And The Contest For Resources” จากการศึกษาพบว่า ร่องรอยประวัติศาสตร์ของชนพื้นเมืองของคาบสมุทรมาเลเซีย ที่ปัจจุบันเมื่อกลุ่ม Orang Asli เป็นกลุ่มคนที่รักความเป็นอิสระและปกครองตนเอง แต่ในสถานการณ์ปัจจุบัน บุคคลภายนอกพยายามที่จะควบคุมชีวิตของพวกเขา โดยกลุ่ม Orang Asli พยายามเอาชนะการเปลี่ยนแปลงไปของทรัพยากรด้านต่างๆ ที่เกิดจากการพัฒนาและนโยบายสำหรับ Orang Asli ในการกำหนดนโยบายของการดูดซึมและบูรณาการเข้ากับสังคมกระแสหลัก จากการพยายามผลักดันการพัฒนาทำให้เกิดความเครียดทางสังคมในชุมชนมาก และการเข้ามา เปลี่ยนแปลงจิตสำนึกของกลุ่ม Orang Asli มีมากจนกลายเป็นกลยุทธ์ทางการเมือง โดยรัฐสามารถใช้ประโยชน์จากความแตกต่างดังกล่าว ในช่วงปลายนี้ Orang Asli พยายามเอาชนะการพัฒนาในรูปแบบต่างๆ แต่การ

ตรวจสอบวิธีการที่รัฐมาเลเซียยังคงมีประสิทธิภาพสามารถควบคุม Orang Asli ให้เป็นกลุ่มที่ควบคุมภายใต้ดินแดนดั้งเดิม

Brandt (1961) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “The Negrito of Peninsular Thailand” ได้กล่าวถึงลักษณะโดยรวมของชาวกูว๋ จัดอยู่ในพวกนิกริโต (Negrito) อันเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ ที่กระจายตามพื้นที่ต่างๆ ในทวีปเอเชีย โดยเฉพาะคาบสมุทรมลายูและหมู่เกาะต่างๆ ลักษณะ การตั้งถิ่นฐานทำให้เกิดการผสมผสานกับกลุ่มมองโกลอยด์ (Mongoloid) และออสตราลอยด์ (Australoid) แต่ยังคงลักษณะทางร่างกายและวิถีในการดำเนินชีวิตที่เป็นแบบของตนเอง นอกจากนี้ยังแสดงหลักฐานย้อนไปถึงประชากรในสมัยอาณาจักรฟูนัน ตามบันทึกของเอกสารจีนที่พบร่องรอยในบริเวณหัวบิ่นห้ประเทศเวียดนาม รวมไปถึงพวกของ ที่อาศัยอยู่ตามแนวเทือกเขาในบริเวณรอยต่อของชายแดนไทย-กัมพูชา ก็มีลักษณะเหมือนพวกนิกริโต อีกทั้งยังมีการขุดพบซาก (Fossil) ที่ประเทศอินโดนีเซีย ในปี ค.ศ. 1955 โดยนักมานุษยวิทยาชาวคัทซ์ ซึ่งซากที่พบก็มีลักษณะที่พอจะอธิบายได้ว่าเป็นชาวนิกริโตเช่นเดียวกัน

จากการศึกษางานวิจัย การทบทวนวรรณกรรมข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่แตกต่างจากงานวิจัยที่ผ่านมา โดยงานวิจัยที่ศึกษาผ่านมากเกี่ยวกับชาวกู ได้แก่ บทละครเรื่องเงาะป่าพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 5 ที่มุ่งศึกษาหาความรู้ทางด้านสังคมและวัฒนธรรมของเงาะป่าหรือชาวกูในรัชกาลที่ 5 ที่ได้เห็นมาด้วยพระองค์เองและได้ทรงนำมาแทรกไว้ในพระราชนิพนธ์ งานของสมหมาย เทียบเทียม (2520) ผลงานของเสาวนีย์ พากเพียร (2532) ศึกษาเรื่อง “ระบบเสียงภาษา ชาวกูแต้นแอ้น” ซึ่งเป็นการศึกษาภาษาของชาวกูเฉพาะกลุ่มที่ครอบคลุมในเรื่องของหน่วยเสียง พยางค์ และคำ ในส่วนผลงานของเกศริน มณีขุน (2545) ศึกษาเรื่อง “พฤษศาสตร์พื้นบ้านของชนเผ่าชาวกูในจังหวัดตรัง พัทลุง และยะลา” เป็นการศึกษาการนำพืชสมุนไพรมาใช้ประโยชน์ของ ชาวกูวิธีการใช้ สรรพคุณ ชื่อพืชทั้งภาษาท้องถิ่นและภาษาชาวกู

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่มีสาระสำคัญที่มุ่งเน้นศึกษาความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกูตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันในทุกๆ ด้าน ทั้งในด้านวิถีการดำรงชีวิต สังคมและวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ภาษา พืชสมุนไพร โดยผู้วิจัยพบว่าในการศึกษาของ อาภรณ์ อุกฤษณ์ (2536) ศึกษาเรื่อง “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสืบเนื่องและการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศและสังคมวัฒนธรรมของชาวกู: กรณีศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ชาวกูกลุ่มเหนือคลองตง อำเภอบะเหลียน จังหวัดตรัง” เป็นการศึกษาที่สะท้อนให้เห็นถึงปฐมเหตุแห่งการเปลี่ยนแปลง ที่เกิดจากการเข้าไปของประชากรมนุษย์ที่ต่างวัฒนธรรม มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของประชากรพืช ประชากรสัตว์ และระบบนิเวศในชุมชน แล้วส่งผลให้เกิดการสืบเนื่องและการเปล่งในกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกู ซึ่งสอดคล้องกับงานของวิจัยของ จ่านัก อธิวัฒน์สิทธิ์

(2523) ที่ศึกษาเรื่อง “ชาไก: ปัญหาในการตั้งหลักแหล่ง” และงานวิจัยของ อนงค์ เชาวนะกิจ (2552) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “กลุ่มชาติพันธุ์มันนิ ชาไก : แนวทางการอนุรักษ์ฟื้นฟูสังคมวัฒนธรรมเพื่อเสริมสร้างการอยู่ร่วมกันในสังคมภาคใต้” ซึ่งงานวิจัยทั้งสองชิ้นพยายามเสนอมุมมองรูปแบบการดำรงชีวิตแบบดั้งเดิมของชาไกในอดีตที่พึ่งพิงระบบนิเวศ อาศัยอยู่ในป่า แต่ด้วยทางหน่วยงานราชการได้ผลักดันและส่งเสริมให้มีการสร้างที่พักอาศัย การเข้ามาใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนที่แปลกใหม่ ส่งเสริมการประกอบอาชีพ ซึ่งผลจากการกระทำดังกล่าวทำให้ชาไกพบกับความเปลี่ยนแปลงเนื่องด้วยปัจจัยภายนอก คือ ระบบนิเวศเปลี่ยนแปลงไม่สมดุลเช่นอดีตและมีปฏิสัมพันธ์กับคนภายนอกมากขึ้น กลุ่มชนนี้ต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตด้วยความรู้สึกรัดแย้ง ไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมวัฒนธรรม รูปแบบใหม่ๆ เหล่านี้ได้ จึงมีปัญหาก่อเกิดขึ้นตามมา และนอกจากนี้งานวิจัยของ สุวัฒน์ ทองหอม (2544) ได้ศึกษาเรื่อง “การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของชนเผ่าชาไกในจังหวัดตรัง หลังจากการประกาศใช้นโยบายได้ร่มเย็น” และงานวิจัยของ สุนิตดา ชูสวัสดิ์ (2553) ศึกษาเรื่อง “ชาไก: การสร้างความเป็นอื่นในบริบทการพัฒนาของประเทศไทย” ซึ่งงานวิจัยทั้งสองชิ้นนี้สะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับกลุ่มชาติพันธุ์ชาไก ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงด้านที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค อาหารการกิน หรือแม้กระทั่งการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามามีบทบาทในการดำรงชีวิตประจำวันของกลุ่มชาไก

นอกจากนี้จากการศึกษางานวิจัยจากต่างประเทศของ Gerd Albrecht และ Johannes Moser ได้ทำการศึกษาเรื่อง “Recent Mani Settlements in Satun Province Southern Thailand” ผลงานวิจัยของ Colin Nicholas (2004) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “The Orang Asli And The Contest For Resources” และผลงานวิจัยของ John H.Brandt (1961) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “The Negrito of Peninsular Thailand” ที่ได้ทำการศึกษาถึงกลุ่มชาติพันธุ์ชาไกทางภาคใต้ของประเทศไทยมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวัฒน์ ทองหอม และสุนิตดา ชูสวัสดิ์ ที่กล่าวถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชาไกตลอดถึงการเปลี่ยนแปลงไปของการดำรงชีวิตชาไกที่เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงไปของทรัพยากรธรรมชาติ และการผลักดันของภาครัฐ

จากผลงานวิจัยที่ผ่านของผู้ที่เคยศึกษาเกี่ยวกับชาไก พบว่ามีผู้ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะทางสังคม และวัฒนธรรม ระบบครอบครัว วัฒนธรรมความเชื่อ พิธีกรรม ของสมหมาย เทียบเทียม(2520) แต่ยังไม่ชัดเจนนักในเรื่องของอัตลักษณ์ของชาไก นอกจากนี้การศึกษาเกี่ยวกับพฤกษศาสตร์หรือพืชสมุนไพรที่ชาไกใช้ในชีวิตประจำวัน ของเกศริน มณีบุญ (2544) เป็นการนำเสนอผลงานวิจัยเพียงเฉพาะพืชพรรณสมุนไพร หรือการศึกษาของเสาวนีย์ พากเพียร (2532) ที่ศึกษาเกี่ยวกับระบบภาษาชาไกแต้แอ้นในจังหวัดตรังก็เป็นเพียงการใช้ภาษาที่ใช้ติดต่อสื่อสารกันภายในกลุ่มเท่านั้น ยังตอบ

คำถามไม่ได้ว่าการสื่อสารกับคนภายนอกกลุ่มเป็นอย่างไร แต่จากผลงานวิจัยดังกล่าวผู้วิจัยได้นำเอาข้อมูลที่เป็นประโยชน์ที่สามารถใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ได้ ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกู รูปร่างของสังคม วัฒนธรรมและประเพณีความเชื่อต่างๆ รวมทั้งภาษา พิธีกรรมไพรที่สำคัญ นำมาเป็นแหล่งข้อมูลอ้างอิงเพื่อใช้ในการประกอบการศึกษา และในงานวิจัยของจำนง อติวัฒนสิทธิ์ (2523) อาภรณ์ อุกฤษณ์ (2536) และสุวัฒน์ ทองหอม (2544) งานวิจัยเหล่านี้เป็นการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ชาวกูตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันว่ามีวิวัฒนาการการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มไปอย่างไร สาเหตุหรือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากทั้งปัจจัยภายในและภายนอก โดยการศึกษาส่วนใหญ่ศึกษาชาวกูในพื้นที่จังหวัดตรัง และจังหวัดสตูล ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นผลจากการผลักดันของภาครัฐเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้มีงานวิจัยของ อนุช เขวนะกิจ (2552) และสุนิตดา ชูสวัสดิ์ (2553) ที่ได้ทำการศึกษา ชาวกูในพื้นที่จังหวัดพัทลุง เป็นการศึกษาถึงวิถีชีวิตรูปแบบดั้งเดิมของชาวกู เพื่อหาวิธีการฟื้นฟูความเป็นอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ของชาวกูให้หวนกลับมา จากการทบทวนงานวิจัยทำให้ผู้วิจัยมีคำถามที่ว่านอกจากการเปลี่ยนแปลงของชาวกูในพื้นที่ดังกล่าวแล้ว ชาวกูในพื้นที่จังหวัดพัทลุงได้รับผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ อย่างไรบ้าง และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นระบบนิเวศมีส่วนสำคัญเพียงใดที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกู โดยจากงานวิจัยดังกล่าวผู้วิจัยได้นำข้อมูลการศึกษาของชาวกูในด้านต่างๆ มาประกอบการศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้ เพื่อเป็นกรอบแนวคิด และวิธีการศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้

บทที่ 3

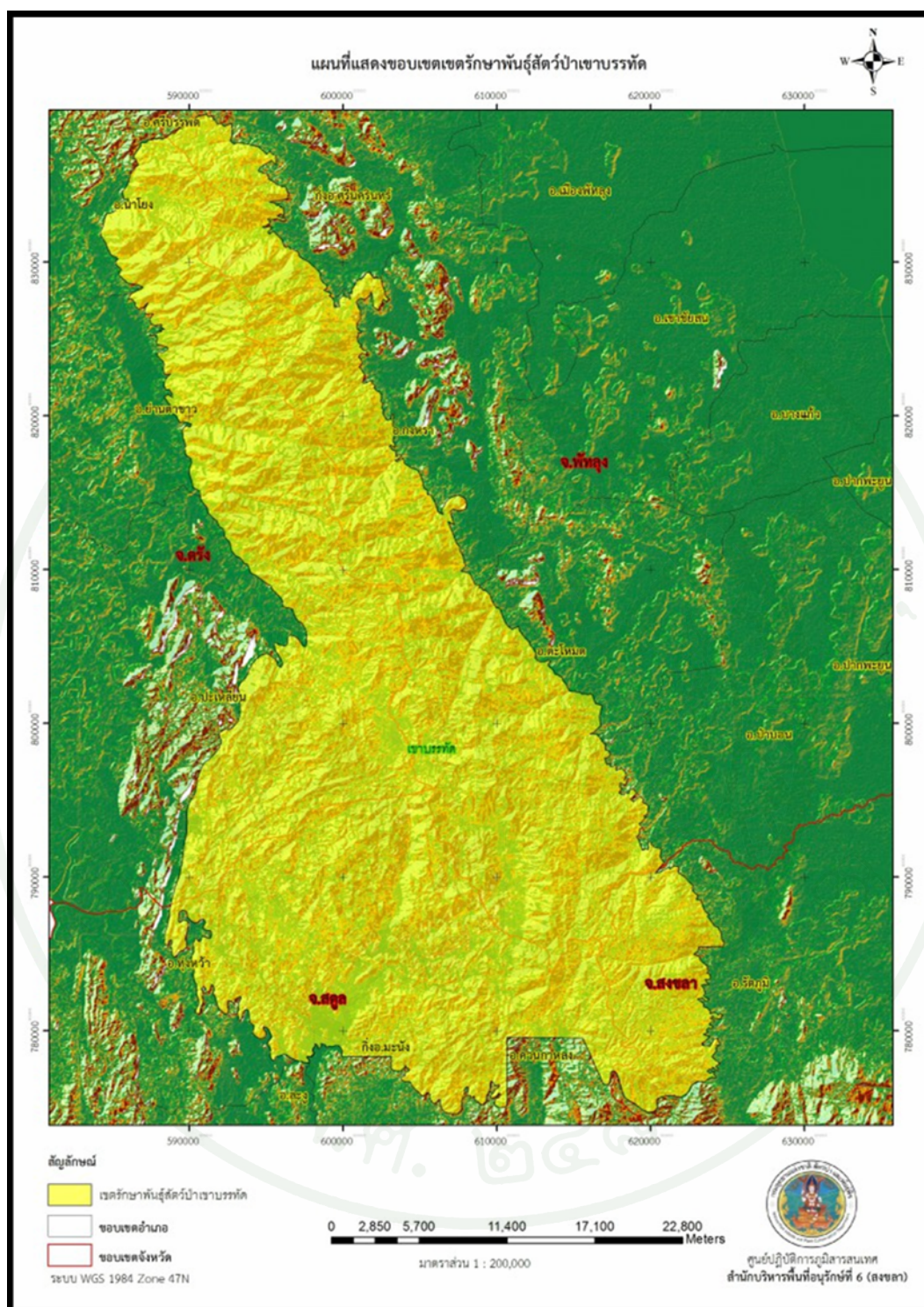
วิธีการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “การเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตด้านปัจจัยพื้นฐานอันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศ: กรณีศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ชาวกู้อะโฮมด จังหัดพัทลุง” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิถีการดำรงชีวิต สังคมและวัฒนธรรมของชาวกู้อะโฮมด และศึกษาการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศที่มีผลต่อการดำรงชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกู้อะโฮมดด้านการดำรงชีวิต การศึกษครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ ในการดำเนินการศึกษาเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกู้อะโฮมด ทั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนและกระบวนการในการวิจัยดังนี้

พื้นที่ศึกษา

ในการศึกษครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกชาวกู้อะโฮมดที่อาศัยอยู่บริเวณเทือกเขาบรรทัด หมู่ที่ 9 หมู่บ้านเขาหัวช้าง ตำบลตะโหมด อำเภอยะโฮมด จังหัดพัทลุง โดยผู้วิจัยจะทำการลงพื้นที่ภาคสนามเข้าไปศึกษาข้อมูลในพื้นที่ที่ชาวกู้อะโฮมดอาศัยอยู่ จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นผู้วิจัยทราบว่าจังหัดพัทลุงเป็นพื้นที่ที่มีชาวกู้อะโฮมดอาศัยอยู่ และมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านกับชาวกู้อะโฮมดในปัจจุบัน

จังหัดพัทลุงซึ่งเป็นพื้นที่ที่ผู้วิจัยศึกษานั้น ประกอบไปด้วยเทือกเขาที่สำคัญ คือ เทือกเขาบรรทัด (ดังภาพที่ 4) อันเป็นพื้นที่ที่ชาวกู้อะโฮมดใช้ในการดำรงชีพ เป็นแหล่งอาหารและที่พักอาศัย แต่เมื่อภาครัฐได้พยายามสร้างความเจริญมาสู่พื้นที่ เช่น มีการสร้างถนนเพื่อให้สะดวกต่อการเข้าไปในพื้นที่ ทำให้ชาวบ้านเริ่มบุกรุกพื้นที่เพื่อเพิ่มพื้นที่ทำกินและการประกอบอาชีพ ทำให้ส่งผลกระทบต่อชาวกู้อะโฮมดเนื่องจากขาดแคลนที่อยู่อาศัยและอาหาร ซึ่งชาวกู้อะโฮมดบางส่วนได้เข้ามาอาศัยอยู่ในชุมชนหาเลี้ยงตัวเองเพื่อให้มีชีวิตรอด และยังมีการเปิดแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นเส้นทางศึกษาวิถีการดำรงชีวิตของชาวกู้อะโฮมด เพื่อเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวมาชม เป็นต้น

ภาพที่ 4 แผนที่แสดงพื้นที่ศึกษาบริเวณเทือกเขานันท จังหวัดพัตถุม
ที่มา: สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 6 สงขลา (2553)

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลหลัก และผู้ให้ข้อมูลทั่วไป

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ชาวไท ในพื้นที่จังหวัดพัทลุง บริเวณบ้านเขาหัวช้าง ตำบลตะโหมด อำเภอดงระหวัด จังหวัดพัทลุง ซึ่งชาวไทกลุ่มนี้อาศัยรวมกันเป็นกลุ่มมีจำนวน 11 ทัพ (ครัวเรือน) มีสมาชิกทั้งหมดจำนวน 25 คน ในการเก็บข้อมูลผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์ จำนวน 10 คน โดยผู้วิจัยเข้าไปสังเกตและศึกษาการใช้ชีวิตของชาวไทและร่วมทำกิจกรรมต่างๆ ในการดำเนินชีวิตแต่ละวัน ซึ่งเกณฑ์ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างนั้นผู้วิจัยจะเลือกเก็บข้อมูลแบบ ไม่เจาะจง มีการเก็บข้อมูลทั้งชาวไทเพศชายและเพศหญิง และมีช่วงอายุที่แตกต่างกันเพื่อให้ได้ข้อมูลแต่ละช่วงเวลาที่ครบถ้วนและมีความน่าเชื่อถือ ในส่วนของการสัมภาษณ์ พูดคุยกับชาวไท ผู้วิจัยจะมีล่ามในการติดต่อสื่อสารเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการ โดยกลุ่มตัวอย่างชาวไทที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์มีรายละเอียดตามตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงชื่อผู้ให้ข้อมูลหลัก

ลำดับที่	ชื่อ	เพศ	อายุ (ปีโดยประมาณ)*
1	นายแดง ศรีตะโหมด	ชาย	55
2	นายวัฒน์ ศรีตะโหมด	ชาย	50
3	นายเพียน ศรีตะโหมด	ชาย	30
4	นายปอย ศรีตะโหมด	ชาย	22
5	เด็กชายแปด ศรีตะโหมด	ชาย	15
6	นางคุก ศรีตะโหมด	หญิง	48
7	นางค้อย ศรีตะโหมด	หญิง	38
8	นางโบว์ ศรีตะโหมด	หญิง	45
9	นางสาวตุ้ม ศรีตะโหมด	หญิง	18
10	เด็กหญิงนิ ศรีตะโหมด	หญิง	12

* เนื่องจากชาวไทเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ไม่รู้จักวันเวลาตามปฏิทินในปัจจุบัน จึงทำให้ไม่รู้ช่วงเวลาของการเกิด ไม่มีการบันทึกหรือแจ้งเกิดอายุของตัวเอง ทำให้ผู้วิจัยไม่สามารถทราบอายุที่แน่นอนของชาวไทได้ จึงใช้การประมาณช่วงอายุของแต่ละบุคคลโดยการสังเกตรูปร่างลักษณะรูปร่างหน้าตาภายนอก เปรียบเทียบตามหลักความน่าจะเป็นให้ใกล้เคียงที่สุด

ที่มา: จากการสัมภาษณ์ (2557)

2. ผู้ให้ข้อมูลทั่วไป เป็นผู้ที่มีการติดต่อกับชาไก ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐ ผู้ใหญ่บ้าน แกนนำชุมชนและชาวบ้านที่สัมพันธ์กับชาไก จำนวน 10 คน เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม เป็นผู้ที่มีความสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติของชาไก ประเพณี ความเชื่อ ตลอดจนพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต และสภาพสังคมในปัจจุบันของชาไก โดยจำแนกเป็นดังนี้

2.1 เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ให้ข้อมูลในส่วนนี้ ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 คน โดยจะเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับชาไกและพื้นที่ป่าบริเวณเขาบรรทัด โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในส่วนนี้จะเป็นส่วนของหน่วยงานราชการที่เข้ามามีบทบาทในพื้นที่ ทำหน้าที่ดูแล ตรวจสอบข้อมูลต่างๆ ในพื้นที่ตำบลตะโหมด หรือมีหน้าที่ในการควบคุมดูแลพื้นที่ป่าเทือกเขาบรรทัด ในพื้นที่ชุมชนตำบลตะโหมด จังหวัดพัทลุง

โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากหน่วยงานดังต่อไปนี้ เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานที่ทำการอำเภอตะโหมด จำนวน 1 คน ผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่หมู่ที่ 9 ตำบลตะโหมด จำนวน 1 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่หมู่ที่ 9 ตำบลตะโหมด จำนวน 1 คน และเจ้าหน้าที่ป่าชุมชนอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ-น้ำตกท่าช้าง จำนวน 2 คน

2.2 แกนนำชุมชนและชาวบ้าน ผู้ให้ข้อมูลในส่วนนี้ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 5 คน เป็นประชาชนที่มีที่อยู่อาศัยในพื้นที่ตำบลตะโหมด มีความรู้จักคุ้นเคยกับชาไก มีการติดต่อปฏิสัมพันธ์กับชาไกตั้งแต่ในยุคแรกๆ ที่เริ่มเจอชาไก สามารถเล่าประวัติความเป็นมาของชาไกตั้งแต่เข้ามาอยู่ในพื้นที่ตำบลตะโหมดจนถึงปัจจุบันได้เป็นอย่างดี

จากการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลในกลุ่มนี้เป็นกลุ่มบุคคลแรกๆ ที่ได้พบชาไกในพื้นที่ตำบลตะโหมด และมีการติดต่อ ทำความสนิทสนมกับชาไก เป็นกลุ่มคนที่ชาไกให้ความเชื่อถือ โดยผู้ให้ข้อมูลทั่วไปมีรายละเอียดตามตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงรายชื่อผู้ให้ข้อมูลทั่วไป

ลำดับที่	ชื่อ	อายุ (ปี)	อาชีพ
1	นายพันธุ์ศักดิ์ จำนุรักษ์	44	ปลัดอำเภอตะโหมด
2	นายเจริญสิงห์ ชนะสิทธิ์	40	ผู้ใหญ่บ้าน
3	นางปราณี ตามแก้ว	50	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
4	นายเอื้อน ณ พัทลุง	58	เจ้าหน้าที่ป่าชุมชน
5	นายอำนาจ พลเพชร	45	เจ้าหน้าที่ป่าชุมชน
6	นางจุฑาภรณ์ เพชรทอง	38	เกษตรกร
7	นายปาน พลเพชร	47	เกษตรกร
8	นายสมเกียรติ บรรชาพัฒนศักดิ์	43	เกษตรกร
9	นายวิรัตน์ ช่วยชุมชน	54	เกษตรกร
10	นายวรรณ ขุนจันทร์	76	เกษตรกร (ปราชญ์ชาวบ้าน)

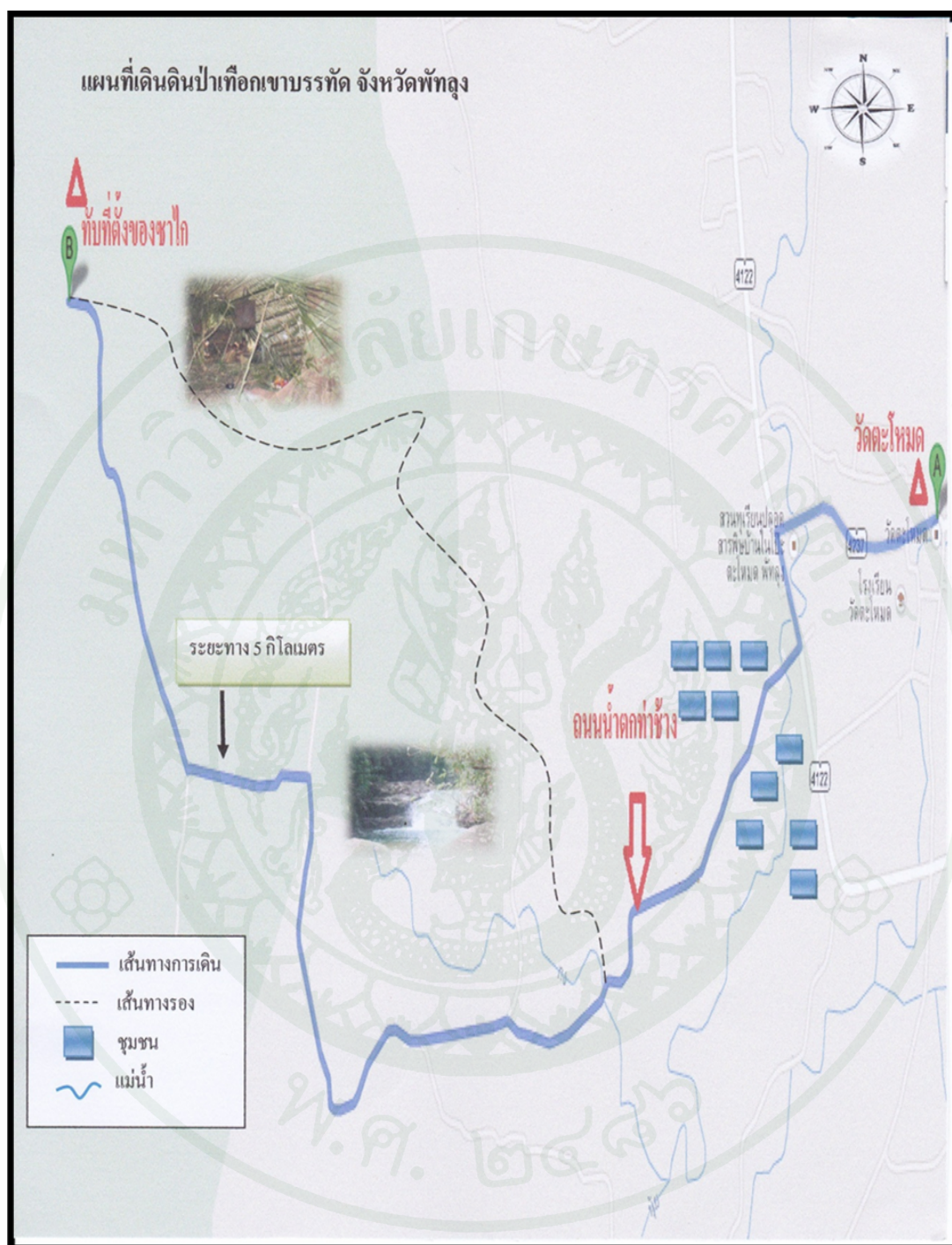
ที่มา: จากการสัมภาษณ์ (2557)

วิธีการศึกษาและการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยแบ่งวิธีการศึกษาและการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยศึกษาเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำการศึกษาจากแหล่งต่างๆ เพื่อใช้เป็นข้อมูลและความรู้พื้นฐานเบื้องต้นในการสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย กำหนดแนวทางการศึกษาที่จะช่วยในการเขียนโครงการวิจัยเป็นข้อมูลประกอบ และใช้ประกอบการศึกษาตามขอบเขตของเนื้อหา นอกจากนี้มีการสร้างแนวคำถามในการสัมภาษณ์ (Interview Guideline) ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นจากวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. การศึกษาและการเก็บข้อมูลภาคสนาม ใช้วิธีการศึกษาภาคสนาม เพื่อสังเกตพฤติกรรมและเก็บข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับชาวกะเหรี่ยงและข้อมูลระบบนิเวศของป่าบริเวณเทือกเขาบรรทัด ซึ่งในการลงพื้นที่ผู้วิจัยได้มีการศึกษาเส้นทางและมีการวางแผนก่อนการเดินทาง เนื่องจากพื้นที่ศึกษามีลักษณะเป็นป่าลึก มีความลาดชันสลับไปมา รวมทั้งต้องเดินทางผ่านเส้นทางที่มีน้ำตกไหลผ่าน ผู้วิจัยจึงต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญและชำนาญในเส้นทางในการเดินป่า เพื่อนำทางไปสู่พื้นที่ศึกษาที่เป็นแหล่งพักพิงของชาวกะเหรี่ยง โดยลักษณะเส้นทางในการลงพื้นที่ภาคสนามผู้วิจัยได้ทำแผนที่เดินดินเพื่อเป็นการแสดงถึงวิธีการลงพื้นที่ โดยแสดงในภาพที่ 5

ภาพที่ 5 แผนที่แสดงเส้นทางการลงพื้นที่ภาพสนาม
ที่มา: จากการบันทึก (2557)

จากแผนที่เดินดินแสดงเส้นทางการลงพื้นที่เพื่อเดินทางไปยังแหล่งที่พักพิงของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกูในพื้นที่ป่าเทือกเขาบรรทัด ตำบลตะโหมด ผู้วิจัยได้เดินทางไปยังชุมชนเขาหัวช้างซึ่งเป็นชุมชนที่อยู่บริเวณชายป่าเทือกเขาบรรทัด สำหรับเส้นทางในการเดินทางไปยังแหล่งที่พักพิงของชาวกูต้องใช้วิธีการเดินเท้าเพียงอย่างเดียว โดยเส้นทางการเดินในช่วงแรกจะผ่านพื้นที่การทำเกษตรกรรมของชาวบ้าน ซึ่งเส้นทางการเดินนั้นสามารถเดินได้สองเส้นทาง คือ เส้นทางที่มีน้ำตกไหลผ่าน และเส้นทางป่าที่มีความลาดชันมาก จากการลงพื้นที่ผู้วิจัยได้ใช้เส้นทางทั้งสองเส้นทางในการเดินทางไปยังแหล่งที่พักพิงของชาวกู กล่าวคือ สำหรับเส้นทางหลักที่เดินผ่านทางน้ำตกไหลผ่านจะเป็นเส้นทางที่ชาวบ้านนิยมใช้ในการเดินทางเนื่องจากเส้นทางไม่ลาดชันจนเกินไป สะดวกต่อการเดินทางและใช้ระยะเวลาที่รวดเร็วกว่าการเดินทางผ่านป่าที่รกและลาดชัน และในส่วนของป่าจะมีความลาดชันของเส้นทางเป็นอย่างมาก เป็นทางเดินขรุขระมีความลาดชันของภูเขา ซึ่งผู้วิจัยจะต้องปีนป่ายข้ามก้อนหินขนาดใหญ่ระหว่างการเดินทางทำให้เส้นทางนี้ต้องใช้เวลามากกว่าปกติ

การลงพื้นที่เก็บข้อมูลในพื้นที่ป่าเขาบรรทัด เนื่องจากลักษณะของพื้นที่ป่าเขาบรรทัดเป็นเส้นทางที่ต้องใช้วิธีการเดินเท้าในการเข้าถึงพื้นที่เท่านั้น ประกอบกับเส้นทางเป็นป่ารกทึบมีความลาดชันค่อนข้างมาก ซึ่งต้องใช้ระยะเวลานานพอสมควรในการเดินทางและเนื่องจากช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมกราคมที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ศึกษา ในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงฤดูฝนในทางภาคใต้ ทำให้ผู้วิจัยมีข้อจำกัดในการลงพื้นที่เก็บข้อมูล ซึ่งข้อจำกัดที่เกิดขึ้นในการลงพื้นที่ครั้งนี้มีดังนี้

1. การเข้าถึงพื้นที่ที่ทำการศึกษา
2. สภาพภูมิอากาศที่ไม่เอื้ออำนวย
3. การที่ไม่สามารถเข้าไปฝั่งตัวอาศัยอยู่ในบริเวณที่อยู่อาศัยของชาวกูได้

จากข้อจำกัดที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ลักษณะของเส้นทางที่จะเข้าถึงที่ตั้งพักของชาวกูมีความยากลำบาก เนื่องจากลักษณะของพื้นที่เป็นภูเขามีสภาพความสูงจากพื้นราบโดยประมาณหนึ่งร้อยเมตรรวมระยะทางประมาณห้ากิโลเมตร แต่จากความสูงของภูเขาจึงต้องใช้ระยะเวลาในการเดินเท้าร่วมสองชั่วโมง และเส้นทางที่เดินผ่านมีความลาดชันของพื้นที่มีทั้งลักษณะของหน้าผา พื้นราบ การขึ้นเนินสูงๆ และป่าที่รกทึบสลับกันไปมา และจากสภาพภูมิอากาศที่เข้าสู่ช่วงฤดูฝน ทำให้ฝนที่ตกลง

เป็นอุปสรรคในการเข้าไปยังพื้นที่ ทำให้ผู้วิจัยต้องใช้เวลาและต้องรอวันที่ฝนไม่ตก เพื่อที่จะสามารถลงพื้นที่ไปเก็บข้อมูลได้จากสถานการณ์ข้อจำกัดต่างๆ ที่เกิดขึ้นทำให้ผู้วิจัยสามารถลงพื้นที่ไปเก็บข้อมูลยังที่ตั้งทัพของชาวกูเป็นเวลานานอาทิตย์ ซึ่งการลงพื้นที่ในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การเดินทางแบบไปเช้าเย็นกลับไม่ได้พักค้างคืนยังที่ตั้งทัพของชาวกู เนื่องจากข้อจำกัดหลายๆ อย่างที่ไม่สามารถทำให้ผู้วิจัยพักค้างคืนยังทัพของชาวกูได้ แต่ถึงแม้จะมีข้อจำกัดต่างๆ เกิดขึ้นมากมายในการลงพื้นที่ แต่ผู้วิจัยก็ได้พยายามเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์และข้อมูลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานวิจัยครั้งนี้ให้มีความครบถ้วนและสมบูรณ์มากที่สุด

โดยวิธีการที่ผู้วิจัยใช้ในการเก็บข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ คือ วิธีการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ มีการพูดคุยแบบเป็นกันเองกับชาวกูและผู้ให้ข้อมูลทั่วไป มีการสัมภาษณ์เพื่อเก็บประเด็นสำคัญๆ เป็นการพูดคุยผ่านเรื่องเล่า ซึ่งผู้วิจัยจะแยกเป็นประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลหลักและผู้ให้ข้อมูลทั่วไป ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก หรือการสัมภาษณ์ชาวกู ผู้วิจัยใช้วิธีการพูดคุยผ่านผู้ที่ชาวกูให้ความเคารพ นับถือ ช่วยเป็นผู้สัมภาษณ์ในบางกรณีที่ผู้วิจัยไม่เข้าใจภาษาชาวกู มีประเด็นคำถามหลักๆ ที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักหรือชาวกู มีดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป
2. วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวกูตั้งแต่ในอดีตถึงปัจจุบัน
3. ความเป็นอัตลักษณ์ของชาวกู ความเป็นสังคมและวัฒนธรรม ประเพณี ของกลุ่มชาวกู
4. ลักษณะระบบนิเวศบริเวณป่าเทือกเขาบรรทัด จังหวัดพัทลุง
5. ความสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่มีความผูกพันเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์อย่างไรกับระบบนิเวศ
6. การเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศป่าเทือกเขาบรรทัดมีผลต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่อย่างไร
7. ความคงอยู่ของอัตลักษณ์ชาวกูที่ยังเหลืออยู่

ในส่วนของผู้ให้ข้อมูลทั่วไป เจ้าหน้าที่หน่วยงานของภาครัฐ ประชาชนในพื้นที่ตำบล ตะโหมด ที่มีความรู้จึกมกคุ้นกับชาไก ที่สามารถให้ข้อมูลในด้านต่างๆ ของชาไกและข้อมูลพื้นที่ป่าเขาบรรทัด ตั้งแต่มีการเจอชาไกในพื้นที่จนถึงในปัจจุบันได้เป็นอย่างดี โดยประเด็นคำถามหลักๆ ที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล มีดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป
2. ลักษณะระบบนิเวศบริเวณป่าเทือกเขาบรรทัด จังหวัดพัทลุง
3. การเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศ (หลังจากการใช้ประโยชน์)
4. ประวัติความเป็นมาของชาไกในพื้นที่ตำบลตะโหมด
5. ความเป็นชาไกในอดีตและความเป็นชาไกในปัจจุบัน
6. วิธีการดำรงชีวิตของชาไกที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศป่าเทือก เขาบรรทัด ตำบลตะโหมด จังหวัดพัทลุง
7. การเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศป่าเทือกเขาบรรทัด ส่งผลต่อวิธีการดำรงชีวิตของชาไก ด้านสังคม วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่ออย่างไร
8. ความคงอยู่ของอัตลักษณ์ เอกลักษณ์ของชาไก ที่ยังเหลืออยู่

นอกจากนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยลงพื้นที่ภาคสนามและร่วมทำกิจกรรมกับผู้ให้ข้อมูล ช่วยทำงานต่างๆ สังเกตวิถีชีวิต การแสดงออกของชาไกต่อการพูดคุยกับคนภายนอกกลุ่ม การใช้ภาษาภายในกลุ่มเดียวกันของชาไก การมีส่วนร่วมในกิจกรรมภายในกลุ่มของชาไก และวิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมโดยผู้วิจัยเข้าไปสังเกตพฤติกรรมการใช้ชีวิตของกลุ่มชาไก เพื่อเข้าไปสำรวจพื้นที่อาศัยของชาไก วิถีชีวิต ความเป็นอยู่และพิธีกรรมต่างๆ กิจกรรมที่ทำกันภายในกลุ่ม เป็นการสังเกตภูมิทัศน์ ระบบนิเวศที่ชาไกอาศัยอยู่ สภาพการเป็นอยู่ทั่วไปของชาไก

การวิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยเข้าสู่สนามวิจัยเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละครั้ง มีการจดบันทึกข้อมูลและตรวจสอบข้อมูล โดยการนำข้อมูลที่ได้จากคนในชุมชนไปตรวจสอบกับชาไทหรือหาข้อมูลที่ได้ในประเด็นที่เกี่ยวข้องจากเจ้าหน้าที่รัฐ นำมาตรวจสอบกับชาวบ้านหรือชาไท หลังจากนั้นนำข้อมูลทั้งหมดมาแยกเป็นประเด็นตามวัตถุประสงค์ที่ศึกษา คือความ โดยใช้ทฤษฎีทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มาวิเคราะห์ ในประเด็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมอันเป็นผลมาจากระบบนิเวศที่เกิดขึ้นกับกลุ่มชาติพันธุ์ชาไท นอกจากนั้นผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดทฤษฎี เพื่อเชื่อมโยงประเด็นในการศึกษา เพื่อให้เห็นประเด็นและเป็นแนวทางในการตอบคำถามที่ว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ด้านปัจจัยพื้นฐานอันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศอย่างไร

การนำเสนอผลการศึกษการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษา การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมด้านปัจจัยพื้นฐาน อันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศ ผู้วิจัยใช้วิธีการนำเสนอโดยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ ตามกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

บทที่ 4

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตด้านปัจจัยพื้นฐานอันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศ ภูมิศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ชาวกู อำเภอดะหมัด จังหวัดพัทลุง ผู้วิจัยแบ่งผลการศึกษาครั้งนี้ออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. อัตลักษณ์ชาวกู
2. การเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศที่ส่งผลกระทบต่อปัจจัยพื้นฐานการดำรงชีวิตของชาวกู

อัตลักษณ์ชาวกู

ในบทนี้เป็นการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ชาวกูก่อนการเปลี่ยนแปลง โดยการเสนอเรื่องราวประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของชาวกูผ่านความทรงจำของคนในพื้นที่และจากการศึกษาเอกสารในประเด็นอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวกู และอัตลักษณ์ที่ยังคงหลงเหลืออยู่ซึ่งประกอบไปด้วยวิถีการดำรงชีวิตด้านปัจจัยพื้นฐาน ด้านที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค และในประเด็นของลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรม รวมไปถึงรายละเอียดลักษณะของอัตลักษณ์ทางกายภาพรูปร่างลักษณะ นิสัยใจคอ ภาษา พิธีกรรม ความเชื่อและประเพณีต่างๆ ของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกู

ชาวกู เป็นกลุ่มชาติพันธุ์นิกริต (Nigrito) ซึ่งเป็นชาติพันธุ์ย่อยของชาติพันธุ์นิกรอยด์ (Nigroids) มนุษย์ในกลุ่มชาติพันธุ์นิกริต (บุญเสริม ฤทธาภิรมย์, 2548) โดยทั่วไปมีลักษณะรูปร่างรูปร่างค่อนข้างเตี้ย ความสูงโดยเฉลี่ยประมาณ 140-150 เซนติเมตร ผู้หญิงจะเตี้ยกว่าผู้ชาย ผิวดำ กะโหลกศีรษะกว้าง เส้นผมสีดำหยิกขมวดหนังศีรษะ หรือหยิกฟู คิ้วดกหนา นัยน์ตาสีดำกลมโต ขนตายาวงอน จมูกแบน ปากกว้าง มีริมฝีปากหนา ฟันซี่โต ใบหูเล็ก ท้องป่อง สะโพกแพบนี้นิ้วมือเท้าใหญ่ ลักษณะนิสัยของชาวกู จะมีความร่าเริงสนุกสนาน ชอบเสียงดนตรี กลัววิญญาณ ภูตผี หรือปรากฏการณ์ที่เหนือธรรมชาติ กินเก่ง ชาวกูเป็นกลุ่มที่ไม่ชอบอาบน้ำชำระร่างกายเพราะเชื่อว่าการอาบน้ำจะทำให้กลิ่นเปลี่ยน การออกล่าสัตว์จะไม่ได้ผล ลักษณะนิสัยใจคอของชาวกูจากการสังเกตของผู้วิจัยทั้งจากการสัมภาษณ์ การได้ใกล้ชิดสนทนากัน ทำให้สรุปได้ว่า ชาวกูจะมีนิสัย

เยือกเย็น ใจดี พุคน้อยกับบุคคลที่ไม่สนิทสนม แต่เมื่อนับถือให้ความเคารพใครแล้วจะเชื่อฟังอย่างเคร่งครัด มีความจำดี สามารถเรียนรู้ในสิ่งที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตของตนได้อย่างรวดเร็ว

ชาไกเรียกตัวเองว่า “มันนิ” แต่คนอื่นจะเรียกพวกเขาหลายชื่อ เช่น เงาะ เงาะป่า ชาวป่า ชาไก และโอริงอัสลี ฯลฯ คนกลุ่มนี้มีภาษาพูดเป็นของตนเอง แต่ไม่มีตัวอักษร โดยทั่วไปชาไกมีวิถีชีวิตแบบมนุษยยุคบุพกาล ไม่รู้จักการเพาะปลูก เพาะเลี้ยง เร่ร่อนอยู่ภายในป่าอาศัยตามถ้ำหรือเพิงไม้ยังชีพด้วยการล่าสัตว์และเก็บหาของป่า (Hunting and Gathering) ความก้าวหน้าในการดำรงชีพมีการรู้จักใช้ไฟและลูกดอก มีเพียงบางกลุ่มเท่านั้นที่เพ่งรู้จักสร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่งและเริ่มรู้จักวิถีการเพาะปลูก มีหลักฐานทางโบราณคดีระบุว่าชาไกเป็นคนพื้นเมืองที่อาศัยอยู่ทางภาคใต้ของประเทศไทยตั้งแต่สมัยหินกลาง (จีน อยู่ดี, 2512) จนเมื่อราว 100 ปีที่ผ่านมา ครั้งที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสเมืองพัทลุง ในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2432 ก็มีหลักฐานระบุว่า พระองค์ได้เสด็จไปถึงทับของชาไกหรือเงาะด้วย ซึ่งแม้ว่าไม่ได้มีการระบุแน่ชัดว่าทับของชาไกที่เสด็จไปนั้นอยู่ตรงไหนแต่น่าจะไม่ห่างจากตัวเมืองพัทลุงมากนัก และในภาคใต้สมัยนั้นมีชาไกอาศัยอยู่มากกว่าปัจจุบัน

จากหลักฐานดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าภาคใต้ของประเทศไทยในอดีต มีชาไกอยู่เป็นจำนวนมากและกระจายอยู่ในบริเวณกว้าง แต่ก็ไม่มีหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าชาไกมีการสร้างอาณาบริเวณพื้นที่หรือสถานที่ตั้งของกลุ่มให้เป็นอาณาจักรที่อยู่อาศัยที่มั่นคง หรือมีความเจริญทางอารยธรรมมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และแม้ว่าจะมีคนต่างชาติดันธุ์อพยพเข้ามาอยู่ใหม่ได้แผ่ขยายความเจริญทางอารยธรรม มีการครอบครองที่ดิน รวมทั้งการทำลายป่าเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนทำให้ผืนป่าอันเป็นที่อาศัยของชาไกเปลี่ยนเป็นพื้นที่ที่แคบลงมีผู้คนเข้ามามากขึ้น แต่ชาไกก็ยังสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ภายใต้รูปแบบของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ชาไกเรียนรู้ที่จะมีการปรับตัว ปรับวิถีชีวิตให้สอดคล้องกลมกลืนกับอารยธรรมใหม่ ซึ่งเป็นส่วนน้อยมากที่จะนำวัฒนธรรมใหม่มาเป็นวัฒนธรรมประจำกลุ่ม เนื่องมาจากชาไกเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความเชื่อให้ความเคารพในปรากฏการณ์ที่เหนือธรรมชาติ โดยพวกเขาเชื่อว่าถ้ามีการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำรงชีวิตไปจากรูปแบบดั้งเดิมที่เคยปฏิบัติกันสืบมา จะมีผลต่อการดำรงชีวิตที่อาจเป็นที่ไม่พอใจของภูตผีวิญญาณบรรพบุรุษซึ่งชาไกจะกลัวในเรื่องวิญญาณภูตผีเป็นอย่างมาก

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่ากลุ่มชาติพันธุ์ชาไกอาศัยอยู่รวมกันเป็นกลุ่มมาเป็นเวลานาน เนื่องมาจากการใช้ชีวิตประจำวันต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นอยู่เกือบตลอดเวลาซึ่งเมื่อกล่าวถึงโครงสร้างทางสังคมโดยทั่วไปหรือโครงสร้างพื้นฐานทางสังคมเบื้องต้นแล้ว ทุกสังคม

ต่างมีองค์ประกอบสำคัญอยู่บนพื้นฐานของกลุ่มสังคม เหตุที่เราต้องต้องเป็นสมาชิกกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือหลายกลุ่มเพราะเราต้องมีการพึ่งพาซึ่งกันและกัน และการรวมกลุ่มคือวิธีการพึ่งพาที่ดีที่สุด (จันจัน อธิวัฒน์สิทธิ์ และคณะ, 2548) การศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกู๋จึงสามารถพบเห็นลักษณะการรวมกลุ่มของสมาชิกเกิดขึ้น ซึ่งกลุ่มทางสังคมของชาวกู๋ถึงแม้จะเป็นกลุ่มขนาดเล็กก็มีสมาชิกไม่ก็คน แต่เป็นกลุ่มทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อสมาชิกเป็นอย่างมาก ย่อมจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ความคิด และค่านิยมของบุคคลอย่างเห็นได้ชัด

กลุ่มชาติพันธุ์ชาวกู๋เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยรวมกันเป็นกลุ่มเล็กๆ มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด รู้ลึกเป็นพวกเดียวกันมีความสัมพันธ์เป็นกันเอง ซึ่งจากลักษณะความสัมพันธ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงระดับความสัมพันธ์ของกลุ่มชาวกู๋ โดยลักษณะความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นรูปแบบของกลุ่มปฐมภูมิ (Primary Group) เป็นกลุ่มที่สมาชิกมีความใกล้ชิดสนิทสนมกันมาก มีความผูกพันทางสายเลือด เครือญาติเดียวกัน เป็นครอบครัวเดียวกัน จะเห็นได้ว่ากลุ่มปฐมภูมิมีความผูกพันทางจิตใจอย่างแน่นแฟ้น มีการร่วมมือกันทำงานโดยไม่หวังประโยชน์ตอบแทน (ทัศนีย์ทองสว่าง, 2549) ซึ่งความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่มชาวกู๋เป็นความสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าวจึงทำให้สังคมชาวกู๋มีวิถีการดำรงชีวิตที่ปราศจากความขัดแย้งและการทะเลาะวิวาทของสมาชิกในกลุ่ม ทำให้เกิดความแนบแน่นของความสัมพันธ์ของกลุ่มจนกลายเป็นอัตลักษณ์ประจำกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกู๋

ปัจจุบันจำนวนประชากรชาวกู๋ ไม่อาจจะระบุให้ชัดเจนได้ เนื่องจากยากต่อการสำรวจเพราะประชากรชาวกู๋อาศัยอยู่อย่างกระจัดกระจายตามป่าทางภาคใต้ของประเทศไทย โดยในภาคใต้มีจำนวนประชากรชาวกู๋ประมาณ 200 คน อาศัยกระจัดกระจายอยู่ในป่าเป็นกลุ่มเล็กๆ กลุ่มละ 5-10 คน หรือ 20-25 คน ใช้ชีวิตแบบเร่ร่อนตามแนวเทือกเขาบรรทัดและเทือกเขาชัน กาลาสิรี สามารถพบได้ในแถบจังหวัด ตรัง พัทลุง สตูล สงขลา ยะลา และนราธิวาส โดยชาวกู๋สามารถแยกเป็นกลุ่มตามภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร เป็น 4 กลุ่ม (สุนิตดา ชูสวัสดิ์, 2553) ดังนี้

1. กลุ่มเต็นแอ็น ชาวกู๋กลุ่มนี้ใช้ภาษาเต็นแอ็นในการสื่อสาร อาศัยอยู่ตามป่าเขาบริเวณเทือกเขาบรรทัด ในพื้นที่ 4 จังหวัด คือ สตูล ตรัง พัทลุง และสงขลา โดยอาศัยกระจัดกระจายเป็นกลุ่มเล็กๆ หลายกลุ่ม มีการไปมาหาสู่เยี่ยมเยียนกัน ซึ่งพบได้ตามจุดต่างๆ

2. กลุ่มกันชีว ชาวกู๋กลุ่มนี้ใช้ภาษากันชีวในการสื่อสาร ซึ่งพบได้ที่หมู่บ้านชาวกู๋ ตำบลบ้านแห อำเภอรือเสาะ จังหวัดยะลา

3. กลุ่มยะฮาย ชาโกลกลุ่มนี้ใช้ภาษายะฮายในการสื่อสาร ซึ่งพบได้ในพื้นที่จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส

4. กลุ่มแต๊ะชะ ชาโกลกลุ่มนี้ใช้ภาษาแต๊ะชะในการสื่อสาร อาศัยอยู่บริเวณเทือกเขาแถบ อำเภอรือเสาะและอำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส

ชาโกลกลุ่มต่างๆ เหล่านี้มีเพียง 2 กลุ่มเท่านั้น ที่เริ่มรู้จักการเพาะปลูกและเริ่มมีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง คือ ชาโกลกลุ่มกันชีว ที่หมู่บ้านชาโกล ตำบลบ้านแห อำเภอรือเสาะ จังหวัดยะลา และชาโกลกลุ่มเต็นแอ้นที่บ้านคลองตง ตำบลปะเหลียน จังหวัดตรัง

ชาโกลกลุ่มกันชีว ที่หมู่บ้านชาโกล ตำบลบ้านแห อำเภอรือเสาะ จังหวัดยะลา เป็นชาโกลกลุ่มแรกที่มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่งที่แน่นอน และเป็นชาโกลเพียงกลุ่มเดียวที่มีการรองรับทางสิทธิตามกฎหมาย คือ เมื่อ พ.ศ. 2519 กรมประชาสงเคราะห์ได้รวบรวมชาโกลที่เร่ร่อนกระจายเป็นกลุ่มเล็กๆ แถบอำเภอบันนังสตาและอำเภอรือเสาะ ในจังหวัดยะลา ให้มาอยู่รวมกันในพื้นที่เดียวกันซึ่งเป็นพื้นที่ของนิคมสร้างตนเองธารโต และสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีได้พระราชทานนามสกุลให้ว่า “ศรีธารโต” จำนวนประชากรที่มีตอนนั้นจำนวน 60 คน แต่ในระยะหลังๆ จำนวนประชากรเริ่มลดลงเรื่อยๆ เนื่องจากไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่แปลกใหม่ได้ (วันเฉลิม จันทรากุล, 2544)

ส่วนชาโกลกลุ่มเต็นแอ้น ตำบลปะเหลียน จังหวัดตรัง เป็นชาโกลอีกกลุ่มที่มีลักษณะของที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่งถาวร เนื่องจากเริ่มมีการเพาะปลูกในการดำรงชีวิต ซึ่งเป็นผลมาจากเมื่อสมัยก่อนมีกลุ่มคอมมิวนิสต์มีอิทธิพลอยู่แถบเทือกเขาบรรทัด ชาโกลก็ยังมีชีวิตเร่ร่อนอยู่ในบริเวณป่ากว้างแถบนั้น แต่เมื่อการสลายตัวของกลุ่มคอมมิวนิสต์ ชาวบ้านเริ่มเข้าไปจับจองพื้นที่ทำกินมากขึ้น ทำให้ความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ลดลง ส่งผลให้ชาโกลต้องปรับตัวรู้จักการเพาะปลูก และไม่มีการเคลื่อนย้ายถิ่นฐานอีกเลย (สุวัฒน์ ทองหอม, 2544.)

สำหรับชาโกลกลุ่มที่ผู้วิจัยศึกษา ในพื้นที่ตำบลตะโหนด จังหวัดพัทลุง เป็นชาโกลกลุ่มเต็นแอ้น ในการติดต่อสื่อสารภายในกลุ่มจะใช้ภาษาเต็นแอ้น ชาโกลกลุ่มนี้ยังคงมีวิถีการดำรงชีวิตแบบบุพกาล มีชีวิตที่เร่ร่อนภายในป่า ยังชีพด้วยการหาของป่าล่าสัตว์ มีรูปแบบของสังคมวัฒนธรรม ประเพณีความเชื่อ ที่ยังคงความเป็นอัตลักษณ์ที่เด่นชัดของชาโกล และนอกจากนี้ชาโกลยังมีการรับเอา

วัฒนธรรมบางอย่างของต่างกลุ่มชาติพันธุ์เข้ามาปรับใช้ผสมผสานในการดำรงชีวิตเพื่อความอยู่รอด ซึ่งผู้วิจัยจะกล่าวถึงรายละเอียดต่างๆ ในหัวข้อต่อไป

“ซาไก” อัตลักษณ์ทางความหมาย

ไพบุลย์ ดวงจันทร์ (2523) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “ซาไก เจ้าแห่งขุนเขาและสมุนไพร” ว่า ซาไก เป็นคำที่คนไทยพุทธใช้เรียกกัน คำนี้เพี้ยนมาจาก “ซาแก” ซึ่งเป็นคำที่คนไทยมุสลิมใช้เรียก พวกเงาะโดยมีความหมายว่าป่าเถื่อน นอกจากนี้ จิตร ภูมิศักดิ์ (2535) ได้พูดถึง “ซาไก” ในหนังสือ “ความเป็นมาของคำในสยาม ไทย ลาว และขอม และลักษณะทางสังคมของชื่อชนชาติ” ว่า ซาไก ในภาษามลายู แปลว่า ไพร่เมืองขึ้น หรือ ชนผู้อยู่ใต้ปกครอง ทั้งนี้เพราะซาไกเป็นชนเผ่าดั้งเดิมในมลายู และเมื่อมลายูได้ครอบครองดินแดนแถบนี้ ซาไกก็ตกเป็นไพร่ใต้อำนาจการปกครองนั่นเอง และ “ก๊อย” ก็เป็นอีกชื่อหนึ่งที่ใช้เรียกชื่อเงาะหรือซาไก คำว่า ก๊อย พบว่าปรากฏอยู่ในพระราชนิพนธ์เรื่อง “เงาะป่า”

ซาไกเรียกตัวเองว่า “มันนิ” และพอใจให้คนอื่นเรียกตนเองว่ามันนิ หรือโอรังอัสลิ เนื่องจาก แปลว่า คนดั้งเดิม เจ้าของถิ่นเดิม (บุญเสริม ฤทธาภิรมย์, 2548) แต่คนอื่นเรียกเขาหลายชื่อตามแต่ละพื้นที่ต่างๆ เช่น แถบจังหวัดพัทลุง เรียกว่า เงาะหรือเงาะป่า แถบจังหวัดตรังและจังหวัดสตูล เรียกว่า เงาะป่า หรือชาวป่า ภาษามลายูถิ่นแถบจังหวัดยะลา ปัตตานี และจังหวัดนราธิวาส เรียกว่า “ซาแก” ภาษามลายูกลาง เรียกว่า “ซาไก” (Sakai) และ โอรัง อัสลิ (Orang Asli)

จากคำอธิบายดังกล่าวเกี่ยวกับชื่อ ความเป็นมาของซาไกข้างต้น สามารถที่จะอธิบายเกี่ยวกับการเรียกชื่อของชนกลุ่มนี้ได้ในลักษณะหนึ่ง แต่หากพูดถึง “เงาะป่าหรือซาไก” ในความหมายของคนทั่วไป หมายถึง คนกลุ่มหนึ่งที่มีลักษณะร่างกายสันตด ตัวเล็ก หัวหยิก ตัวดำ ตาโต ปากหนา มือเท้าใหญ่ นอกจากนั้นมีการนิยามให้ความหมายว่าเป็น คนโง่ เนื้อตัวสกปรก เป็นคนป่าเถื่อน ดังความหมายที่คนภายนอกพยายามสร้างให้ชนกลุ่มนี้ แต่หากเรียกพวกเขาว่า “ชาวป่าหรือมันนิ” ก็แสดงถึงการให้เกียรติพวกเขานั่นเอง เห็นได้จากการสัมภาษณ์เฒ่าแดงและเฒ่าวัฒน์ ที่พูดไว้ว่า

“... กู¹มาย²ซา³ไก กูเป็นชาวป่า โป้³กูอยู่ในป่าก็เป็นชาวป่า โป้³มึงก็เป็นชาวบ้าน ...”
(เฒ่า⁴แดง, 28 ธันวาคม 2556: สัมภาษณ์)

¹ มาย คำศัพท์ในภาษาไทยได้ หมายถึง ไม่

² ซาย เป็นศัพท์ในภาษาไทยได้ หมายถึง ไซ

“... ม้ายชอบให้เรียก ชาไก เราคือ ม้านิ ...” (เผ่าวัฒน์, 28 ธันวาคม 2556: สัมภาษณ์)

จากการพูดของเผ่าแดง และเผ่าวัฒน์ แสดงให้เห็นถึงความไม่ค่อยชอบใจนักกับคำที่เอ่ยถึงพวกเขาว่า “ชาไก” หากแต่พวกเขานั้น คือ “คนป่า” คนที่อาศัยอยู่ในป่า นั้นแสดงให้เห็นว่า การถูกเรียกหรือนิยามว่า “ชาไก” เป็นคำที่พวกเขาไม่ชอบ เพราะเชื่อว่า ชาไก เป็นการดูถูก เนื่องจากชาไก หมายถึง พวกที่ป่าเถื่อน โหดร้าย เป็นต้น และนอกจากคำพูดของเผ่าแดงและเผ่าวัฒน์ที่แสดงออกถึงความไม่ชอบใจมากนักที่เรียกพวกเขาว่าชาไก ผู้วิจัยยังพบว่า ปอย เด็กหนุ่มชาไกที่เคยได้ใช้ชีวิตในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์พัทลุงมาแล้วนั้น เขาก็ไม่ชอบใจที่จะเรียกเขาว่าชาไก

“... เราเป็นคนป่า เรียกว่า ม้านิก็ได้ ม้ายใช้ชาไก ม้ายชอบ ...” (เผ่าปอย, 28 ธันวาคม 2556: สัมภาษณ์)

จากการบอกเล่าของชาวบ้านในพื้นที่ได้เล่าให้ฟังถึงสาเหตุและที่มาของการเรียกกลุ่มชาติพันธุ์ที่ตัวดำ ผมหยิกขอดัดหน้าศีรษะกลุ่มนี้ว่า “ชาไก” เนื่องจากรูปร่างลักษณะภายนอกของเส้นผมที่มีเอกลักษณ์ เป็นจุดเด่นชัดที่แตกต่างจากคนในพื้นที่โดยทั่วไป มีลักษณะที่หยิกคล้ายกับขนของผลเงาะ

“... คนส่วนใหญ่จะเรียกชื่อชนกลุ่มนี้ว่า ชาไก หรือ เงาะ เนื่องจากคุณลักษณะของผมที่มีลักษณะหยิกเหมือนลูกเงาะ 5 ที่เป็นผลไม้ชนิดหนึ่งหากเรียกชื่ออื่น คนทั่วไปก็จะไม่รู้จัก” (ชาวบ้าน, 21 พฤศจิกายน 2556: สัมภาษณ์)

จากคำบอกเล่าของชาวบ้านเห็นได้ว่า โดยทั่วไปประชาชนส่วนใหญ่จะรู้จักกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มนี้ในนามของชาไก ซึ่งการเรียกชื่อว่าชาไกเป็นการสร้างความหมายโดยการอ้างอิงจากรูปร่างหน้าตา ที่มีผมหยิก และหากพูดถึง ชาไก ทุกคนก็จะนึกถึงคนป่าที่อาศัยอยู่ในป่า เทือกเขาบรรทัด บริเวณรอยต่อของจังหวัดตรัง จังหวัดพัทลุง และจังหวัดสตูล สืบเนื่องมาจากป่าเทือกเขาบรรทัดยังคงเป็นป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติที่ยังหลงเหลืออยู่ ความอุดมสมบูรณ์ดังกล่าว นอกจากจะเป็นที่อยู่อาศัยแล้วยังเป็นแหล่งอาหารทั้งพืชและสัตว์ป่า ที่ชาไกใช้เป็นสิ่งเลี้ยงชีพมาเกือบชั่วชีวิต

³ โบ้ หมายถึง พวก กลุ่ม

⁴ เผ่า หมายถึง คำสรรพนามนำหน้าใช้เรียกชื่อชาไก

จากข้อมูลข้างต้น “ชาไก” หรือ “เงาะป่า” สองคำนี้เป็นคำที่บุคคลทั่วไปใช้เรียกชื่อกลุ่มคนพวกหนึ่งที่มีวิถีการดำรงชีวิตอยู่ในป่าตั้งแต่เกิด เพราะเป็นคำที่ติดปากและสามารถเข้าใจได้ว่าหมายถึงคนกลุ่มใด หากแต่การเรียกชื่อดังกล่าวเป็นการแบ่งไปด้วยการแบ่งแยกกลุ่มชาไกว่าเป็นคนอีกกลุ่มหนึ่ง ไม่เหมือนกับคนทั่วไปในสังคมปัจจุบัน ที่พวกเขาให้ความหมาย เนื่องจากลักษณะของการดำรงชีวิตในด้านต่างๆ ที่แตกต่างออกไปจากคนในสังคม หากแต่คนกลุ่มนี้กลับพยายามในการต่อรองการยอมรับว่า พวกเขาไม่ได้ชื่อ “ชาไก” แต่พวกเขาคือ คนป่า หรือชาวป่า ผู้ที่เกิดและอาศัยอยู่กับป่า ปกป้องป่า ดังคำเรียกชื่อกลุ่มว่า “ชาวป่า” แต่เนื่องจาก “ชาไก” เป็นคำที่คุ้นเคยของประชาชนโดยทั่วไป ผู้วิจัยจึงขอใช้คำว่า “ชาไก” เพื่อเป็นที่เข้าใจและง่ายต่อการสื่อความหมายแก่ผู้อ่าน

“ชาไก” อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ในอดีตที่หลงเหลืออยู่

การศึกษาอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ชาไกที่ยังหลงเหลืออยู่ ทำให้ผู้วิจัยต้องเดินทางไปยังพื้นที่จังหวัดพัทลุง อำเภอดงระหวัด ตำบลตะโหมด ซึ่งเป็นแหล่งที่ผู้วิจัยทำการศึกษากลุ่มชาไก โดยการเดินทางในครั้งนี้ต้องเดินเข้าไปในป่าเพื่อขอพบบรรพบุรุษพร้อมกับผู้นำทางซึ่งเป็นผู้นำบ้านในพื้นที่ ที่ชาไกให้ความเคารพและไว้วางใจเป็นอย่างมาก การเดินทางในครั้งนี้ใช้เวลาร่วมสองชั่วโมง ตลอดเส้นทางที่เดินผ่านมีความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นต้นไม้ หรือสัตว์ป่า ก่อนการเดินทางผู้วิจัยได้ศึกษาประวัติความเป็นมาของชาไกกลุ่มที่อาศัยในพื้นที่ ตำบลตะโหมด เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานการประกอบการเดินทางเข้าไปสัมภาษณ์กลุ่มชาไกและเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติตัวให้เหมาะสมเมื่อเจอกลุ่มชาไก โดยการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ไปสัมภาษณ์ นายปาน พลเพชร ชาวบ้านในพื้นที่ ซึ่งถือได้ว่าเป็นคนกลุ่มแรกๆ ที่เข้าไปพบชาไกในพื้นที่ป่าเขาบรรทัด ในช่วงปี พ.ศ. 2547 และได้มีการติดต่อกับชาไกจนเป็นที่รู้จัก มีการเริ่มการปฏิสังสรรค์กับชาไกตั้งแต่นั้น ซึ่งนายปานเล่าให้ฟังว่า

“... ชาไกกลุ่มนี้เข้ามาอยู่ในพื้นที่ตำบลตะโหมดตั้งนานแล้วตามที่ได้เล่ากันมาตามรุ่นต่อรุ่นสามารถพบเจอได้ตามแนวชายป่าบริเวณห้วยลำคลอง ไกลหมู่บ้าน มีการไปมาหาสู่กันตั้งแต่รุ่นปู่ย่าตายาย แต่เนื่องจากการที่เกิดการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศที่เสื่อมโทรมในช่วงปี พ.ศ. 2504 มีการเปิดป่าสัมปทาน มีการเข้าไปตัดไม้ทำลายป่าเพิ่มขึ้น ทำให้ชาไกเริ่มหนีหายเข้าไปในป่าลึกหายสาบสูญไปเลย จนกระทั่งเมื่อปี พ.ศ. 2547 ได้มีการพบร่องรอยของชาไก ผมและคณะจึงได้มีการเดินทางไปยังที่พักของชาไกหวังจะได้พบ ซึ่งการเจอกันครั้งแรกชาไกก็พยายามแอบซ่อนเพราะกลัวและยังไม่รู้จัก โดยมีผู้นำชาไกคนหนึ่ง

เข้ามาพูดคุยโดยใช้ภาษาใต้ในการสื่อสาร ด้วยเหตุนี้จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการติดต่อปฏิสัมพันธ์กันของชาวตะโหนดกับชาโก...” (น้ำปาน, 23 พฤศจิกายน 2556: สัมภาษณ์)

การเดินทางในครั้งนี้ผู้วิจัยต้องเดินเท้าไปยังป่าที่ชาโกอาศัยอยู่ โดยมีผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ทั้งสองคนนี้เป็นคนที่สามารถพูดคุยสื่อสารกับชาโกได้ และชาโกให้ความสนิทสนม ให้ความไว้วางใจ ให้ความเชื่อถือ เคารพ คอยให้ความช่วยเหลือต่างๆ ซึ่งจะเป็นคนนำผู้วิจัยเข้าป่าเพื่อเก็บรวบรวม สภาโดยทั่วไปเป็นป่าทั้งสองข้าง ไม่ว่าจะเป็นป่าของชาวบ้านที่เข้ามาทำมาหากิน หรือไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ที่มีอายุหลายสิบปี ลักษณะของถนนเป็นดินลูกลังดินแดงตลอดทางมีความลาดชันเป็นอย่างมาก จึงทำให้การเดินทางค่อนข้างมีความยากลำบากพอสมควร ซึ่งการเดินทางในครั้งนี้ผู้วิจัยมีความตื่นเต้นเป็นอย่างมากทั้งความตื่นเต้นจากเส้นทางที่น่าหวาดเสียว และความตื่นเต้นที่จะได้ไปยังแหล่งที่พักของชาโก เมื่อเดินทางเข้าป่าไปเรื่อยๆ ทางก็เริ่มรกชันมากยิ่งขึ้น ทุกอย่างดูแปลกตา ไม่ว่าจะเป็นต้นไม้ที่มีขนาดใหญ่ พืชพันธุ์สมุนไพร ในขณะที่เดียวกันก็มีเสียงของแมลงและเสียงนก ระหว่างการเดินทางผู้ใหญ่บ้านก็ได้เล่าเรื่องราวของ ชาโกให้ฟังว่า

“... ชาโกเมื่อหลายปีก่อนอาศัยอยู่กันหลายสิบคน แต่ตอนนี้ แต่ละกลุ่มเหลือไม่กี่คน เนื่องจากแยกย้ายกันไปแต่ละที่ เป็นผลมาจากจากเสื่อมโทรมลงของสภาพแวดล้อมอาหารที่น้อยลง...” (ผู้ใหญ่บ้าน, 25 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

จากการเดินทางร่วมสองชั่วโมง ผู้วิจัยรู้สึกได้ถึงการเข้าใกล้ที่ที่ชาโกอาศัยอยู่เนื่องจากเสียงคนที่กำลังพูดคุยกัน ก่อนที่จะเข้าไปในพื้นที่บริเวณนั้นผู้ใหญ่บ้านก็ได้ส่งเสียงเป็นการทักทายและเป็นการแสดงตนให้ชาโกทราบว่าตนเป็นใคร สิ่งแรกที่ผู้วิจัยสังเกตเห็นได้ทันทีเมื่อเดินเข้าไปในพื้นที่อาศัยของชาโก คือ ความโดดเด่นของคนในกลุ่มชาโก รูปร่างลักษณะภายนอกของชาโกเป็นการบ่งบอกของตัวตนของความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ชาโกได้เป็นอย่างดี

รูปร่างลักษณะของชาโก: อัตลักษณ์ความเป็นชาโก

รูปร่างลักษณะของชาโก สามารถเห็นได้ชัดจากลักษณะภายนอกที่มีความแตกต่างจากกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ผู้วิจัยเห็นว่าลักษณะรูปร่างของชาโกมีความคล้ายคลึงกับคนท้องถิ่นทางภาคใต้อยู่บ้าง เช่น ผิวดำ ตาโต แต่ชาโกก็มีลักษณะเด่นพิเศษ คือ มีผมที่หยิกขดติดหนังศีรษะ งามแบนกว้าง มีเท้าที่หยาบและหนา และมีริมฝีปากที่หนา ในส่วนของรูปร่างจะมีลักษณะสันทนต์ แข็งแรง ผู้ชายจะสูงกว่าผู้หญิงเล็กน้อย ลักษณะโดยทั่วไปหากมองผิวเผินชาโกจะมีลักษณะที่คล้ายๆ กัน บางทีอาจจะ

แยกไม่ออกเลยว่าคนไหนเป็นใคร นอกจากผมที่มีลักษณะหยิกขอดติดหนังศีรษะ ที่สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นตัวคนที่เป้นซาไกแล้วนั้น แท้ก็เป็นอีกอวัยวะหนึ่งในร่างกายของ ซาไกที่มีลักษณะพิเศษ คือ เท้าจะแบนและหนามาก (ดังภาพที่ 7) อาจเป็นผลมาจากการใช้มากในการเดินป่า ซึ่งซาไกจะเดินเท้าเปล่าไม่มีรองเท้าสวมใส่เหมือนคนทั่วไป มีเพียงเสื้อผ้าที่สวมใส่เหมือนคนเมือง ซึ่งจะเก่าๆ และสกปรก เพื่อใช้ปกปิดของสงวนเท่านั้น ลักษณะรูปร่างที่โดดเด่นของซาไกสามารถเห็นได้ในภาพที่ 6

ภาพที่ 6 ลักษณะซาไก

ที่มา: บันทึกภาพ เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2557

ภาพที่ 7 ลักษณะเท้าของชาวกู

ที่มา: บันทึกภาพ เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2557

ปรากฏการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึง อัตลักษณ์ของชาวกูในรูปร่างลักษณะของหน้าตาที่มีความโดดเด่นมาก เพราะเป็นอัตลักษณ์ที่บ่งบอกถึงความเป็นชาวกูได้อย่างชัดเจน กล่าวคือ ตัวดำ ผมหักขุดคดหนึ่งศัรษะ จมูกแบนกว้าง ตาโต ปากหนา รูปร่างกะทัดรัด มือเท้าหนาและใหญ่ ผิวหนังหยาบกร้าน และมีร่องรอยของการเป็นโรคผิวหนัง สิ่งเหล่านั้นแสดงให้เห็นถึงความเป็นพวกเดียวกัน ความเป็นกลุ่มเดียวกัน การแสดงออกในการติดต่อ ความสัมพันธ์ ความไว้วางใจ จึงเป็นไปในทิศทางเดียวกัน แต่หากลักษณะรูปร่างที่แตกต่างกัน ไม่เหมือนกับกลุ่มพวกตน การแสดงออกจึงมีความแตกต่างกันออกไป

จากลักษณะรูปร่างภายนอกของชาวกูที่มีความโดดเด่น เมื่อผู้วิจัยได้เข้าไปในบริเวณที่อยู่อาศัยของชาวกู ผู้วิจัยพบว่าลักษณะของรูปแบบที่อยู่อาศัยของชาวกูมีความแปลกตา และแตกต่างไปจากสังคมเมืองเป็นอย่างมาก ชาวกูสร้างที่อยู่อาศัยด้วยโครงสร้างที่เรียบง่าย ใช้วัสดุอุปกรณ์ที่ได้จากธรรมชาติทั้งสิ้น ที่อยู่ของชาวกูมีลักษณะคล้ายเพิงหมาแหงนเปิดโล่งรอบด้าน มีเพียงหลังคาไว้กันแดดกันฝนเท่านั้น ซึ่งที่อยู่อาศัยดังกล่าวชาวกูจะเรียกว่า ทับ

“ทับ” การสร้างที่อยู่อาศัย

จากการเดินทางมาร่วมสองชั่วโมง จากป่าที่มีลักษณะค่อนข้างโปร่ง มีต้นไม้เล็ก ๆ เรียงราย สลับกันไปเต็มสองข้างทาง จนมาถึงป่ารกทึบที่มีต้นไม้ใหญ่แปลกตา ทางเดินมีความลาดชันมาก ยิ่งขึ้น ในที่สุดผู้วิจัยก็เดินทางมาถึงยังทับที่พักของชาวกู ซึ่งมีลักษณะเป็นเพิงไม้ปลูกอยู่ติด ๆ กัน การสร้างทับจะเป็นลักษณะง่าย ๆ มีรูปแบบของโครงสร้างคล้ายเพิงหมาแหงน ซึ่งที่น่าสังเกตอย่างหนึ่งของการตั้งทับชาวกูในแต่ละหลัง คือ ทับจะมีการปลูกสร้างเรียงรายวางตัวในลักษณะเป็นวงกลม มีการเว้นพื้นที่ว่างไว้ตรงกลาง จากการสอบถามทำให้ผู้วิจัยทราบว่า การที่มีพื้นที่เหลือว่างไว้ตรงกลางทับ เพื่อใช้เป็นพื้นที่ในการใช้นั่งพูดคุยกันของสมาชิกภายในกลุ่ม

ก่อนที่ชาวกูจะสร้างทับเป็นที่อยู่อาศัย ชาวกูจะเลือกทำเลที่ตั้งของทับบริเวณที่สูง ๆ ใกล้แหล่งน้ำ แหล่งอาหาร เมื่อเลือกทำเลได้แล้วจะมีการแผ้วถางพื้นที่บริเวณนั้นให้โล่งเตียน แล้วจึงทำการสร้างทับ ทับ มีลักษณะคล้าย “เพิง” ประกอบด้วย เสาไม้ 2 เสา นามาวางพาดเป็นคาน คลุมด้วยใบไม้ขนาดใหญ่ มักเป็นใบไม้ที่หาได้ง่ายในบริเวณนั้น เช่น ใบชิง (*Calamus Castaneus Griff*) กาบใบปุดคางคก (*Etlingera Litoralis Giseke*) หรือใบกล้วยป่า (*Musa Acuminate Colla*) นามาวางซ้อนทับกันหรือนำมาสานขัดกัน

ส่วนพื้นอาจจะปูด้วยใบไม้ ไม้ไผ่ สำหรับใช้เป็นที่นั่งหรือนอน และภายในทับจะมีแคร่ซึ่งถ้าเป็นชาวกูโสดจะมีแคร่เดี่ยว ส่วนชาวกูที่มีครอบครัวจะมี 2 แคร่อยู่ใกล้ ๆ กัน โดยเว้นที่ว่างตรงกลางไว้เพื่อใช้ก่อไฟ สำหรับกองไฟนั้นจะมีการก่อไฟไว้ตลอดเวลาเพื่อให้ความอบอุ่นและใช้ในการไล่แมลงหรือสัตว์ต่างๆ ซึ่งลักษณะของทับที่อยู่อาศัยของชาวกูแสดงในภาพที่ 8

ภาพที่ 8 ลักษณะของทับหรือที่อยู่ของชาไก

ที่มา: บันทึกภาพ เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2557

จากลักษณะของทับชาไกที่มีรูปแบบที่เรียบง่าย ไม่สลับซับซ้อน ใช้เพียงวัสดุจากทรัพยากรป่าไม้ไม่กี่ชิ้น ซึ่งการสร้างทับในลักษณะแบบนี้ก็เนื่องมาจากชาไกมีวิถีชีวิตที่เร่ร่อน มีการเคลื่อนย้ายถิ่นฐานอยู่ตลอดเวลา ไม่มีการตั้งที่อยู่เป็นหลักแหล่ง เมื่อบริเวณที่อยู่อาศัยไม่สามารถหาอาหารได้ ชาไกก็จะอพยพย้ายถิ่น ทิ้งทับ ไปหาทำเลที่อุดมสมบูรณ์ที่มีอาหารเพื่อสร้างทับใหม่ ซึ่งการตัดสินใจในการย้ายทับและการเลือกทำเลที่ตั้งทับใหม่นั้น จะขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของผู้นำกลุ่มชาไก โดยชาไกแต่ละกลุ่มจะมีหัวหน้ากลุ่ม หรือผู้นำ ทำหน้าที่ดูแลความสงบเรียบร้อย ดูแลความเป็นอยู่ของสมาชิกภายในกลุ่ม เป็นคนที่สมาชิกภายในกลุ่มให้ความเคารพ มีความแข็งแรงที่สุด สามารถให้ความช่วยเหลือสมาชิกได้ตลอดเวลา

“... เฒ่าแดงเก่ง แข็งแรงสามารถหาสัตว์ได้ทีละกะลุย⁵...” (เฒ่าเพียน, 27 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

“... เฒ่าแดงอายุมาก แต่แข็งแรง ช่วยขนของ หามัน หาสัตว์ให้กิน ...” (เฒ่าวัฒน์, 27 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

⁵ กะลุย คำในภาษาใต้ หมายถึง มากมาย

“... การที่ใครจะมาเป็นหัวหน้ากลุ่มของชาโกได้นั้น ต้องเป็นคนที่ได้รับการเคารพนับถือจากสมาชิกภายในกลุ่ม เป็นคนที่แข็งแรงที่สุด เนื่องจากหัวหน้ากลุ่มชาโกต้องรับภาระหนักที่สุด ไม่ว่าจะเป็นการล่าสัตว์ หรือเมื่อมีการย้ายถิ่นฐานก็ต้องเป็นคนที่แบกของมากที่สุด ซึ่งแตกต่างจากการเป็นหัวหน้ากลุ่มของชาวเมือง ที่คนเป็นหัวหน้าทำงานน้อยที่สุดเป็นแค่คนคอยออกคำสั่งเพียงเท่านั้น ...” (ผู้ใหญ่นบ้าน, 27 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

จากการสอบถามและพูดคุยกับสมาชิกภายในกลุ่มชาโก ทำให้ทราบได้ว่าสมาชิกทุกคนให้ความสำคัญเคารพนับถือเผ่าแดงเป็นอย่างมาก ผู้วิจัยได้สังเกตลักษณะของเผ่าแดง ซึ่งเป็นคนที่ไม่ค่อยพูดแต่ขี้ม่ง่าย เป็นคนที่ได้รับการเคารพนับถือจากสมาชิกภายในกลุ่ม จากการเฝ้าสังเกตเผ่าแดงจะเป็นคนที่คอยช่วยเหลือ ดูแล ทุกคนเป็นอย่างดีรวมทั้งให้ความเป็นกันเอง และคอยช่วยเหลือผู้วิจัยเป็นอย่างดีในการลงพื้นที่อีกด้วย

ผู้วิจัยได้สอบถามเผ่าแดงเกี่ยวกับการอพยพย้ายที่ว่าจะตัดสินใจย้ายที่เมื่อไร ซึ่งจากการพูดคุยทำให้สามารถสรุปได้ว่า ชาโกจะย้ายที่เมื่อแหล่งที่อยู่เดิมมีปริมาณมัน ผีอก ซึ่งเป็นอาหารหลักลดน้อยลง หรือมีคนตายภายในกลุ่ม เพราะชาโกกลัวเรื่องผีมาก และสาเหตุอีกประการหนึ่งที่ชาโกจะย้ายที่ คือ เมื่อที่ถ่ายอุจจาระเริ่มใกล้เข้ามาที่ทับ โดยชาโกจะแยกถ่ายอุจจาระจากที่ใกล้มีการนำดินมันไปปักไว้บนกองอุจจาระ เพื่อเป็นสัญลักษณ์จะได้ไม่เหยียบ และเมื่อใดที่ถ่ายอุจจาระขยับเข้ามาใกล้ทับจะอพยพย้ายถิ่น และเมื่อย้ายกลับมาที่เดิมดินมันก็จะโตสามารถกินหัวได้ ในการอพยพผู้นำกลุ่มชาโกจะเดินนำข้างหน้าและแบกสัมภาระมากกว่าผู้อื่น

นอกจากลักษณะของทับและการอพยพย้ายถิ่นแล้วนั้น การนอนของชาโกเป็นที่น่าสังเกตอีกอย่างหนึ่งของการอาศัยภายในทับ กล่าวคือ การนอนของชาโกจะมีความพิเศษโดยชาโกจะนอนหันหัวออกนอกทับ เอาเท้าเข้าข้างใน โดยจากการสอบถามจากสมาชิกในกลุ่มชาโกทำให้ทราบว่าชาโกให้ความสำคัญกับเท้ามากกว่าหัว

“... เอาดิน⁶ไว้ข้างใน เวลาเสื่อมาจะได้วิ่งทัน ...” (เผ่าเพียร, 25 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

“... ดินเอาไว้ใช้เดินป่า หาสัตว์ ถ้าเสื่อขบ⁷เดียวเจ็บ ทรมาณเดิน ไม่ได้ ...” (ด้อย, 25 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

⁶ ดิน คำศัพท์ในภาษาใต้ หมายถึง เท้า

“... เราเอาดินหันไว้ข้างใน สากลับเสื่ออึขบ ถ้าเสื่อขบก็ไ้ขบหัวตายไปเลยไม่ต้องเจ็บ แต่ ถ้าขบดินทรมานไม่ตาย ลำบากเดินไม่ได้ ...” (เต่าแดง, 25 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

และจากการบอกเล่าของผู้ใหญ่บ้านที่ได้ฟังเรื่องราวสืบต่อกัน ทำให้ทราบได้ทันทีเลยว่า ชาโกเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ให้ความสำคัญและมีความคิดที่แฝงไปด้วยการเอาตัวรอดได้ในสถานการณ์ที่จะมาถึง โดยผู้ใหญ่บ้านได้เล่าให้ฟังว่า

“... ชาโก เป็นกลุ่มชนที่ให้ความสำคัญกับเท้ามากกว่าหัว เนื่องจากต้องใช้เท้าในการเดินป่า ล่าสัตว์ หนีภัยต่างๆ และการนอนเอาเท้าเข้าในทับเชื่อว่า หากเสื่อจะทำร้ายก็จะกัดศีรษะ และตายไปเขาจะได้ไม่เจ็บ แต่หากถ้าเสื่อกัดเท้าจะรู้สึกเจ็บปวดทรมาน ...” (ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน, 25 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

จากการสอบถามและพูดคุยในเรื่องลักษณะของการนอนภายในทับของชาโก สามารถสรุปได้ว่า ชาโกให้ความสำคัญกับเท้าซึ่งเป็นอวัยวะที่พวกเขาใช้เดินทางไปหาอาหารและล่าสัตว์ ชาโกจึงนอนเอาศีรษะออกข้างนอก เอาเท้าไว้ข้างใน และการที่เอาเท้าไว้ข้างในเพื่อเป็นการป้องกันตัวเองจากสัตว์ร้าย ถ้าหากมีเสื่อเข้ามาหันเท้าออกข้างนอกเสื่อกัดเท้าทำให้ไม่ตายแต่จะมีการเจ็บปวดทรมาน ลำบากเดินทางไปไหนมาไหนไม่ได้ แต่ถ้าหันศีรษะออกเสื่อกัดจะได้ตายในทันที ซึ่งการกระทำในลักษณะดังกล่าวเป็นสัญชาตญาณในการระวังภัย

ปรากฏการณ์ดังกล่าวที่ได้กล่าวมาข้างต้น สามารถสะท้อนให้เห็นได้ว่าการสร้างทับของชาโกจะอาศัยพื้นที่บริเวณที่สูง อยู่ใกล้แหล่งน้ำ และเป็นป่าโปร่งมีแสงส่องถึง และที่สำคัญต้องปลอดภัยจากสัตว์ร้ายและการรบกวนจากบุคคลภายนอก ลักษณะการสร้างทับของชาโกจะสร้างทับติดๆ กัน มีลักษณะคล้ายวงกลม มีพื้นที่ว่างตรงกลางไว้สำหรับนั่งพูดคุยกันภายในกลุ่ม การสร้างทับจะเป็นในลักษณะที่ง่ายๆ ไม่ใหญ่มากนัก ภายในทับจะมีแคร่ใช้เป็นเตียงนอน โดยมีไม้งามสองอันยกขึ้นด้านหน้าจะสูงกว่าด้านล่าง และมีการนำใบเหมงมาใช้ในการมุงซึ่งมีคุณสมบัติในการป้องกันการเปียกฝน แต่จะใช้ไม่ได้นานต้องมีการเปลี่ยนใหม่เพราะมันจะแห้งและเหี่ยวเร็ว และจะ

⁷ ขบ คำศัพท์ในภาษาใต้ หมายถึง กัด

⁸ สากลับ คำศัพท์ในภาษาใต้ หมายถึง กลัว

มีการอพยพย้ายถิ่นเมื่อปริมาณอาหารในบริเวณนั้นลดลง มีคนตายเกิดขึ้นภายในทัพ และสถานที่ถ่ายอุจจาระของชาวกอซัคใกล้เคียงพื้นที่อาศัย ซึ่งการตัดสินใจจะขึ้นอยู่กับผู้นำชาวกอ

จากลักษณะของรูปร่างภายนอกของชาวกอที่มีความโดดเด่นเมื่อได้พบเห็น การแต่งกายก็เป็นอีกหนึ่งอัตลักษณ์ที่มีประวัติศาสตร์การเล่าขานกันมารุ่นต่อรุ่น ถึงรูปแบบของการแต่งกายของชาวกอ ซึ่งจะใช้ใบไม้ปกปิดไว้เพียงของสงวนเท่านั้น

เปลือกไม้ใบไม้: สิ่งหล่อหลอมร่างกาย

จากการศึกษาประวัติศาสตร์ของชาวกอ ทำให้ทราบถึงการแต่งกายของชาวกอในอดีต เมื่อก่อนชาวกอไม่นิยมใส่เสื้อผ้า ทั้งผู้หญิงและผู้ชาย โดยเฉพาะเด็กชาวกอตั้งแต่เกิดก็ไม่มีเสื้อผ้าใส่ แต่มาในช่วงหลังๆ ที่ชาวกอเริ่มพบปะเจอกับชาวบ้านที่เข้ามาทำสวนทำไร่ ทำให้ชาวกอจำเป็นต้องหาสิ่งมาปกปิดของสงวนไว้ ในช่วงแรกๆ ก็ใช้พวกใบไม้ เปลือกไม้ หรือตะไคร่น้ำ มาถักเป็นเครื่องนุ่งห่มเพื่อปกปิดร่างกาย ต่อมาเมื่อมีการปฏิสัมพันธ์กับชาวบ้านมากขึ้นก็มีการนำเสื้อผ้าของชาวบ้านมาสวมใส่

จากการศึกษางานวิจัยของ อนงค์ เชาวนะกิจ (2550) ได้อธิบายถึงการแต่งกายของชาวกอไว้ว่า

“... สมัยก่อนชาวกอใช้ใบไม้ เปลือกไม้ หรือตะไคร่น้ำ ที่เกาะเป็นแผ่นตามก้อนหินใหญ่ๆ ในป่า โดยการแกะเอามาจากหินแล้วตากแดดให้แห้ง แล้วนำมาถักทอเป็นเครื่องนุ่งห่มผู้หญิง ชาวกอนุ่งยาวถึงหัวเข่าหรือครึ่งน่อง ใช้ผ้าคาดอกหรือเปลือยอก ผู้ชายชาวกอนุ่งสั้นแค่เข่าและเปลือยท่อนบน ส่วนเด็กๆ จะไม่นุ่งอะไรเลย ...”

จากลักษณะการแต่งกายในอดีตที่ไม่สามารถเห็นได้ในปัจจุบัน นอกจากภาพถ่ายที่เหลืออยู่ เพราะปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการแต่งกายของชาวกอได้เปลี่ยนไปมากจากการบอกเล่าถึงลักษณะการแต่งกายของชาวกอในอดีต ที่มีเพียงแค่การนำใบไม้ เปลือกไม้ หรือเถาวัลย์ มาถักทอเป็นเครื่องแต่งกาย หรือในบางครั้งชาวกอก็ไม่ได้ใส่อะไรเลย ซึ่งผู้วิจัยสังเกตเห็นได้ถึงความแตกต่างระหว่างการแต่งกายของชาวกอในอดีตกับการแต่งกายของชาวกอในปัจจุบัน ที่เป็นการแต่งตัวแบบคนเมืองมีเสื้อผ้าสวมใส่ โดยอาจได้รับมาจากการบริจาคหรือการแลกเปลี่ยนกับค่าแรง ลักษณะการแต่งกายของชาวกอจะสวมเสื้อ นุ่งกางเกง นุ่งผ้าถุง กระโปรง กล่าวได้ว่าชาวกอได้รับวัฒนธรรมการแต่งกายมาจากชาวบ้าน แต่ก็ไม่มีการรักษาความสะอาด มักจะใส่เสื้อผ้าตัวเดิมซ้ำๆ กันจนเก่าและขาด

ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึง ความเชื่อที่ชาวกูเชื่อว่า การอาบน้ำหรือชำระล้างร่างกาย จะทำให้กลิ่นตัวเปลี่ยนไป ถ้าหากกลิ่นตัวเปลี่ยนจะมีวิญญาณภูตผีมาหลอกจึงน่าจะเป็นสาเหตุที่ทำให้ชาวกูสวมใส่เสื้อผ้าตัวเดิมจนขาดโดยไม่มีการซักหรือทำความสะอาดเสื้อผ้าแต่อย่างใด และนอกจากนี้การที่ชาวกูเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในป่า ไม่รู้จักวิธีการทำความสะอาดเสื้อผ้า น่าจะเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ชาวกูใส่เสื้อผ้าตัวเดิมซ้ำๆ

จากการศึกษาปรากฏการข้างต้นสามารถเห็นได้ถึงลักษณะการแต่งกายของชาวกูที่เปลี่ยนแปลงไป จากการบอกเล่าถึงลักษณะการแต่งกายของชาวกูซึ่งถึงแม้ว่าชาวกูจะได้รับวัฒนธรรมการแต่งกายมาจากชาวบ้านแต่พวกเขาก็ไม่รู้จักวิธีการดูแลรักษา จะใส่ซ้ำๆ จนเสื้อผ้าขาดสำหรับรองเท้าไม่นิยมสวมใส่ นอกจากวิทยุรุ่นเท่านั้นที่จะใส่รองเท้า ซึ่งรายละเอียดของการแต่งกายที่เปลี่ยนแปลงไปของชาวกู ผู้วิจัยจะกล่าวถึงรายละเอียดในส่วนของการเปลี่ยนแปลงทางระบบนิเวศที่ส่งผลต่อปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตในหัวข้อถัดไป นอกจากนี้ชาวกูนำพืชพันธุ์ไม้ ใบไม้ เถาวัลย์ มาถักทอเป็นเครื่องแต่งกายเพื่อใช้ปกปิดของสงวน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ในการตอบสนองปัจจัยพื้นฐานแล้ว ชาวกูยังอาศัยแหล่งทรัพยากรธรรมชาติภายในระบบนิเวศเป็นแหล่งอาหารหลักในการยังชีพด้วยการเก็บของป่าและล่าสัตว์

อาหาร: การยังชีพด้วยการเก็บของป่าและล่าสัตว์

ชาวกูดำรงชีวิตแบบมนุษย์ยุคบุพกาล ที่มีวัฒนธรรมแบบ Hunting Culture คือ วัฒนธรรมแบบล่าสัตว์ ไม่รู้จักการเพาะปลูก หาดอาหารภายในป่าที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เช่น ห้วมัน หัวเผือก เนื้อสัตว์ ชาวกูเป็นกลุ่มที่ไม่รู้จักเก็บสะสมและถนอมอาหาร หามาได้เท่าไรก็จะกินหมด ลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นถึง การกินอาหารของชาวกูที่มีอาหารหลัก คือ ห้วมัน หัวเผือก และเนื้อสัตว์ป่า โดยผู้หญิงและเด็กจะเป็นฝ่ายขุดหาหัวมัน หัวเผือก บริเวณใกล้ๆ ทับ ที่อาศัย ส่วนพวกผู้ชายจะออกล่าสัตว์ภายในป่าโดยใช้อุปกรณ์ที่เรียกว่ากระบอกตุ๊ด ชาวกูกลุ่มนี้ไม่รู้จักการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ จากการที่ไม่รู้จักเพาะปลูก ชาวกูจึงมีวิถีชีวิตที่เร่ร่อนไปในป่าหาอาหารที่มีอยู่ตามธรรมชาติ อาหารหลักของชาวกูคือ หัวมัน ซึ่งมีรากสะสมอาหารอยู่ใต้ดิน การขุดมันของ ชาวกูจะขุดเอาเฉพาะหัวเท่านั้น หักรากไว้เพื่อให้เจริญเติบโตต่อไปเพื่อให้สร้างหัวใหม่ จะได้นำมาเป็นอาหารอีกเมื่ออพยพกลับมา ซึ่งการอพยพย้ายถิ่นขึ้นอยู่กับปริมาณอาหาร ถ้าหาอาหารประเภทมันไม่ได้แล้วก็จะย้ายถิ่นไปที่อื่น

ผู้วิจัยสังเกตพบว่ารูปแบบการหาอาหารของชาไก เป็นการแบ่งงานกันทำของผู้ชายและผู้หญิงชาไก ซึ่งเป็นการแบ่งงานตามเพศได้อย่างชัดเจน แสดงให้เห็นถึงการใช้ความสามารถที่มีอยู่ในตัวบุคคลตามความสามารถและความถนัด ซึ่งผู้หญิงชาไกนอกจากที่ต้องขุดหาหน่อเห็ดเพื่อถนอมเก็บไว้กินแล้ว ยังจะต้องดูแลลูกด้วย ผู้หญิงจึงรับภาระ 2 อย่างในเวลาเดียวกัน ส่วนผู้ชาย ชาไกที่มีร่างกายแข็งแรง และอดทน จะทำหน้าที่ในการออกล่าสัตว์ ซึ่งจากลักษณะของการแบ่งงานและหน้าที่ของผู้ชายและผู้หญิงชาไกมีความสอดคล้องกับแนวคิด Division of Labour in Society ที่ Durkheim อธิบายความหลากหลายและส่วนประกอบของวัฒนธรรม ซึ่งลักษณะของการแบ่งงานกันทำเป็นวัฒนธรรมอีกแบบหนึ่งที่เป็นวัฒนธรรมที่เจริญแล้ว มีการแบ่งแรงงาน โดยคนแต่ละคนมีความหลากหลายแตกต่างกัน คนในสังคมจะเป็นอิสระต่อกันและอาศัยอยู่ร่วมกันอย่างกลมเกลียว เหมือนกับอวัยวะในร่างกายที่ทำหน้าที่ต่าง ๆ เพื่อให้ชีวิตดำรงอยู่ได้ (นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ, 2544 อ้างถึงใน A History of Anthropological Theory, 2001) ลักษณะของการแบ่งงานกันทำของกลุ่มชาไก ในการหาอาหารเพื่อการยังชีพของชาไกสะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญาของชาไกที่มีการเรียนรู้ถึงความสามารถของแต่ละบุคคล จิตจำกัณในการที่จะสามารถออกหาอาหารได้ และเป็นการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของตนเองได้อย่างเต็มที่

นอกจากพืชแล้ว ชาไกได้ออกล่าสัตว์ เช่น ชะนี ค่าง หมูป่า และงู เป็นต้น การล่าสัตว์เหล่านี้ชาไกจะใช้อุปกรณ์ที่เรียกว่า กระบอกตุ๊ด หรือบอเลา ในการล่า เมื่อสัตว์ถูกลูกดอกจะไม่ได้อายทันที ต้องรอให้ยาพิษที่อาบตรงลูกดอกออกฤทธิ์ก่อน ยาพิษที่ใช้เป็นยาพิษที่อันตรายมาก เมื่อได้สัตว์มา ชาไกจะตัดเนื้อส่วนที่โคนลูกดอกทิ้งก่อนนำมารับประทาน

เมื่อมีการหาอาหารมาได้ ชาไกแต่ละคนจะนำมาแบ่งปันกันภายในกลุ่มอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งเมื่อหามาได้แล้วจะกินกันจนหมด ไม่มีการถนอมอาหารหรือสะสมอาหารเอาไว้ และในการล่าสัตว์แต่ละครั้งชาไกจะล่าสัตว์ที่ละตัวเท่านั้น เพราะมีเครื่องมือที่ไม่เอื้ออำนวยเท่าที่ควร จะเห็นได้ว่าการหาอาหารของชาไกภายในป่ามีโอกาสรักษาทรัพยากรน้อยมาก เนื่องจากชาไกมีวิถีชีวิตที่อาศัยทรัพยากรธรรมชาติจากป่าตั้งแต่เกิด ทำให้พวกเขาเรียนรู้ที่จะใช้ประโยชน์ทรัพยากรเหล่านี้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดสามารถสร้างสมดุลให้กับธรรมชาติได้ และที่สำคัญกลุ่มชาติพันธุ์ชาไกเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่รักษาและดูแลทรัพยากรธรรมชาติได้เป็นอย่างดี นับว่าชาไกเป็นชนเผ่าที่มี ภูมิปัญญาในการใช้ทรัพยากรได้อย่างยั่งยืน ซึ่งต่างจากชาวบ้านที่เป็นกลุ่มที่ทำลายระบบนิเวศอย่างรุนแรงทำให้เกิดปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นตามมา

จากปรากฏการณ์ข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงอาหารการกินของชาวกูโดยจะกินหัวมัน หัวเผือก ที่หาได้ภายในป่า และนอกจากนี้ยังมีการล่าสัตว์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของชาวกูที่มีความเรียบง่าย พอเพียง เนื่องจากไม่มีการสะสมอาหาร มีการแบ่งปันอาหารให้กันภายในกลุ่ม การดำรงวิถีชีวิตแบบพึ่งพากันแสดงให้เห็นถึงความรัก เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การหาอาหารโดยการล่าสัตว์ของชาวกูนั้นถึงแม้จะเป็นวิธีการดำรงชีวิตที่เรียบง่ายแบบพอมีพอกิน แต่ในการออกหาอาหารแต่ละครั้งชาวกูต้องใช้ความสามารถและความเชี่ยวชาญเป็นอย่างมากในการล่าสัตว์ ซึ่ง ชาวกูมีอุปกรณ์ที่สำคัญที่ใช้ในการล่าสัตว์ คือ บอเลา หรือ กระบอกตุ๊ด

การล่าสัตว์ของชาวกู บอเลาหรือกระบอกตุ๊ดและลูกดอกอาบยาพิษ ซึ่งการล่าสัตว์กับชาวกูมีความผูกพันกันมาก เนื่องจากชาวกูจะล่าสัตว์เพื่อมาเป็นอาหารในแต่ละวัน โดยชาวกูผู้ชายทำหน้าที่ในการล่าสัตว์ มีอุปกรณ์ที่สำคัญคือ กระบอกตุ๊ด หรือบอเลา ซึ่งอุปกรณ์กระบอกตุ๊ดนั้นประกอบด้วยส่วนต่างๆ ที่สำคัญคือ ตัวกระบอกจะมีลักษณะเป็นไม้ไผ่ด้ามยาวๆ ลูกดอกหรือบิลา และยาพิษ จากการสังเกตผู้วิจัยพบว่าภายในทับของชาวกูทุกทับจะมีกระบอกตุ๊ดหรือบอเลาแขวนไว้ทุกทับ โดยจะเสียบไว้ที่หลังคาของทับสำหรับลูกดอกจะเก็บไว้ในกระบอกแขวนไว้ในที่สูง เนื่องจากที่ลูกดอกอาบยาพิษไว้ซึ่งมีความอันตรายมาก โดยเผ่าแดงได้บอกกับผู้วิจัยว่า

“... อย่าจับ ดายนั่น ...” (เผ่าแดง, 25 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

จากคำพูดของเผ่าแดงทำให้ผู้วิจัยเข้าใจได้ทันทีเลยว่า ลูกดอกนี้อันตรายมาก สามารถคร่าชีวิตได้ถ้าไปโดน ผู้วิจัยจึงทำได้เพียงแค่นั่งทักภาพถ่ายและให้เผ่าแดงแสดงวิธีการใช้กระบอกตุ๊ดให้ดู กระบอกตุ๊ด หรือ บอเลา ทำจากไม้ไผ่ มีลักษณะเล็กเรียวยาว โดยมีขั้นตอนการทำจากการเลือกขนาดของไม้ไผ่ให้ได้ขนาดที่ต้องการ ในการทำกระบอกตุ๊ดจะประกอบด้วย ไม้ไผ่ชั้นนอกและชั้นใน ในลำดับแรกการทำกระบอกตุ๊ดชั้นนอกจะนำไม้ไผ่มาตัดให้ตรงด้วยความร้อนจากไฟและทำให้ไม้ไผ่แห้ง จัดดูให้ไม้ไผ่เรียบด้วยใบไม้ ส่วนผิวข้างในจะตัดด้วยหอยที่นำมามัดรวมกัน หากด้ามไม้ไผ่ยังไม่ได้ความยาวที่ต้องการจะนำไม้ไผ่มาต่อกันโดยการสาน ใช้หอยเส้นเล็กๆ พันไปมาระหว่างรอยต่อ เพื่อให้เชื่อมต่อกันได้สนิทจะใช้ยางจันทานทาทับอีกครั้ง จากนั้นจะใช้ไม้ไผ่สำหรับทำกระบอกตุ๊ดชั้นใน ซึ่งสามารถสอดเข้าไปในชั้นนอกได้ ขั้นตอนการทำจะมีวิธีการเหมือนกระบอกตุ๊ดชั้นนอก เมื่อประกอบกระบอกตุ๊ดทั้งชั้นในและชั้นนอกได้แล้ว ขั้นตอนต่อไปจะทำส่วนที่เป่าโดยการนำไม้ไผ่ยาวประมาณ 2 นิ้ว มาเหลาปลายด้านหนึ่งให้เรียวเล็ก สามารถสอดเข้าไปแบบสนิทในกระบอกตุ๊ดได้ จากนั้นทาด้วยยางจันทานอีกครั้ง

เมื่อได้กระบอกตุ๊ด หรือ บอเลา ที่เป็นอุปกรณ์ที่มีลักษณะยาวเรียวแล้วนั้น ลูกดอกก็เป็นอีก ส่วนประกอบที่ต้องใช้งานคู่กัน ซึ่งลักษณะของลูกดอกจะทำจากไม้ไผ่ มีลักษณะสั้น ที่ปลาย หัวด้านหนึ่งจะแหลมคม โดยลูกดอกเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้สัตว์ที่ล่าตายลง ลูกดอกหรือบิล่าทำ จากไม้ทา (Pinanga Sp.) เป็นพืชวงศ์ปาล์ม นำมาเหลาให้มีขนาดเล็กและส่วนปลายจะมีลักษณะ แหลม คว้นให้มีรอยคอด ความยาวประมาณ 30 เซนติเมตร จากนั้นนำไปทำให้แห้งโดยการย่างไฟ จนกลายเป็นสีดำ พร้อมทำจุกก๊อกเสียบปลายอีกด้าน ก่อนที่จะเคลือบยาพิษ ซึ่งการเคลือบยาพิษจะ เคลือบหลายๆ ครั้ง จนสามารถได้ความเข้มข้นของยาพิษที่รุนแรง ลูกดอกที่เคลือบยาพิษแล้วจะเก็บ ไว้ในกระบอกไม้ไผ่ขนาดใหญ่ เรียกว่า “มะนิ” หรือ “ตะมิละ”

ยาพิษที่ใช้อาบลูกดอกที่ใช้ในการล่าสัตว์ของชาไก เป็นการนำส่วนประกอบของต้นไม้ คือ “อีโป๊ะ” และ “เปลือกต้นกะเหียง” ซึ่งอีโป๊ะจะมีสารประกอบที่มีผลต่อการบีบหัวใจ และเปลือก ต้นกะเหียง มีผลต่อการหดตัวของกล้ามเนื้อ สามารถทำให้สิ่งมีชีวิตเป็นอัมพาตและเสียชีวิตได้ ซึ่งขั้นตอนการทำยาพิษอาบลูกดอก เริ่มจากการนำน้ำยางที่ได้จากเปลือกต้นอีโป๊ะ ซึ่งน้ำยางจะมี ลักษณะสีขาวขุ่น เมื่อได้น้ำยางในปริมาณที่ต้องการ จึงนำไปเคี่ยวด้วยไฟ เดิมและเติมเปลือกของ ต้นกะเหียงผสมลงไป คนไปเรื่อยๆ จนกระทั่งน้ำยางมีความเหนียวสามารถเคลือบปลายลูกดอกได้ สังเกตได้จากน้ำยางที่เปลี่ยนเป็นสีน้ำตาล น้ำยางอีโป๊ะที่เคี่ยวเสร็จแล้วจะเก็บไว้ในที่กระบอกไม้ไผ่ เก็บไว้ในที่สูงเพื่อป้องกันอันตราย

ผู้วิจัยได้ทำการถ่ายภาพการสาธิตวิธีการใช้กระบอกตุ๊ดในการล่าสัตว์ซึ่งอยู่ในภาพที่ 9 ซึ่ง เป็นการสาธิตการเป่ากระบอกตุ๊ดจากเต่าแดง

ภาพที่ 9 การสาธิตการเป่ากระบอกตุ๊ด

ที่มา: บันทึกภาพ เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2557

และนอกจากนี้ผู้วิจัยได้บันทึกภาพลักษณะของลูกดอกและวิธีการเก็บรักษาลูกดอกไว้ใน กระบอกไม้ไผ่ เพื่อเป็นการป้องกันอันตรายที่เกิดกับคนในทับ ซึ่งแสดงให้เห็นในภาพที่ 10

ภาพที่ 10 ลักษณะของลูกดอกและวิธีการเก็บรักษาลูกดอก
ที่มา: บันทึกภาพ เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2557

การศึกษาถึงอัตลักษณ์ของชาไกในหัวข้อที่ผ่านมา ทั้งในเรื่องของที่อยู่อาศัย การหาอาหาร เพื่อการยังชีพ การแต่งกาย เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ในการใช้ชีวิตของกลุ่มชาไกที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในป่าในการตอบสนองความต้องการในด้านต่างๆ ของร่างกายได้อย่างเต็มที่ และมีอีกหนึ่งปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของชาไกที่มีความจำเป็นต้องรักษาเอาตัวรอดจากโรคร้ายอันตรายที่เกิดกับร่างกาย นั่นคือ การรักษาด้วยยาสมุนไพร ซึ่งชาไกเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความรู้และเชี่ยวชาญในเรื่องยาสมุนไพรเป็นอย่างมาก

ชาไก: เจ้าแห่งสมุนไพรที่ใช้ในการรักษาโรค

สุขภาพกับความเจ็บป่วย เป็นปัญหาที่มนุษย์ทุกคนล้วนต้องเผชิญในชีวิตประจำวัน ชาไกก็เป็นกลุ่มคนที่ต้องดิ้นรนเพื่อเอาชนะความเจ็บป่วยเหล่านี้ จากการที่วิถีการดำรงชีวิตของชาไกมีป่าเป็นแหล่งที่ตอบสนองความต้องการในทุกด้านของการดำรงชีวิต ชาไกจึงนำประโยชน์ที่ได้จากระบบนิเวศภายในป่ามาเป็นยาที่ใช้ในการรักษาโรค ที่ได้รับการถ่ายทอดมาหลายชั่วอายุ

จากการศึกษากลุ่มชาโก ทำให้ทราบได้ว่าชาโกไม่รู้จักการรักษาหรือส่งเสริมอนามัยของตนเอง ไม่นิยมใช้ยาแผนปัจจุบัน หรือที่ชาโกเรียกว่า ยาหลวง เพราะไม่เชื่อว่าจะได้ผล ชาโกจึงนิยมใช้ยาสมุนไพรที่เคยใช้กันมาตั้งแต่สมัยโบราณ เขาจึงเป็น “เจ้าแห่งสมุนไพร” มีความรู้ความชำนาญในเรื่องยาสมุนไพรซึ่งล้วนแต่มีคุณภาพสูงทั้งสิ้น โดยโรคที่เกิดกับชาโกส่วนใหญ่จะเป็นเกี่ยวกับโรคผิวหนัง ซึ่งผิวหนังจะแห้งและมีลักษณะของผิวหนังที่ลอก ซึ่งเป็นกันเกือบทุกคน แต่ชาโกถือเป็นเรื่องปกติธรรมดา ผู้วิจัยได้ทำการสอบถามพูดคุยกับชาโกในส่วนของโรคที่เป็นกันมาก ได้แก่ อาการไข้ ตัวร้อน ปวดเมื่อยร่างกาย ปวดท้อง ปวดฟัน แผลจากแมลงกัดต่อย เป็นแผลพุพอง อาการที่เกี่ยวข้องกับโรคผิวหนัง เช่น ปวดท้องประจำเดือน อาการก่อนและหลังคลอด ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้หญิง ชาโก อาการของโรคที่เป็นส่วนใหญ่จะเป็นการปวดเมื่อย ปวดท้องประจำเดือน อาการของผู้หญิงก่อนและหลังคลอด ตัวอย่างเช่น

“... เรามียาชายไข่ แต่เจ็บพุง เวลาเลือดมา กินยาต้มถึงกะหาย ...” (โบว์, 25 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

“... เวลาอีเกิด¹⁰ จะทรมาน เจ็บไข่เท่าตอนนี้ เวลาเอ็น¹¹ไม่พริ้ว¹² ...” (จุจ, 25 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

และจากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่ในเรื่องของสมุนไพรชาโก ทำให้ทราบได้ว่าชาโกเป็นกลุ่มที่หวงแหนในความรู้ภูมิปัญญาเรื่องยาสมุนไพรของชาโกเป็นอย่างมาก ซึ่งจากบอกเล่าของผู้ใหญ่บ้านชาโกจะเก็บความลับของลักษณะและชื่อพืชที่นำมาใช้เป็นยารักษาโรค โดยหากจะให้ ยาสมุนไพรก็จะนำมาให้โดยไม่บอกถึงส่วนประกอบ หรือนำส่วนใดมาให้กิน เนื่องจากชาโกกลัวที่จะมีชาวบ้านเข้าไปใช้ทรัพยากรสมุนไพรเหล่านี้เกิดกว่าจำเป็น อาจส่งผลให้พืชสมุนไพรที่นำมารักษาโรคอาจหมดจากป่าเร็วขึ้น

“... สมุนไพรของชาโกที่ใช้ในการรักษาโรคต่างๆ จะให้ผลดีในการรักษา แต่ชาโกจะไม่บอกถึงพืชสมุนไพรที่นำมาใช้ จะหวงเก็บไว้เป็นความลับ ...” (ผู้ใหญ่บ้าน, 23 ธันวาคม 2556: สัมภาษณ์)

⁹ เจ็บพุง คำศัพท์ในภาษาไทยได้ หมายถึง ปวดท้อง

¹⁰ อีเกิด คำศัพท์ในภาษาไทยได้ หมายถึง ไกล่คลอด

¹¹ เวลาเอ็น คำศัพท์ในภาษาไทยได้ หมายถึง เวลาอื่น

¹² ไม่พริ้ว คำศัพท์ในภาษาไทยได้ หมายถึง ไม่เป็นไร

พืชสมุนไพรที่ใช้ในการรักษาโรค มักเป็นการนำพืชเหล่านั้นนำมารับประทานสด ต้ม หรือคองเหล้า อาจเป็นการนำพืชชนิดเดียวหรือหลายชนิดมารวมกัน ซึ่งผู้วิจัยได้ยกตัวอย่างพืชสมุนไพรที่ชาโกนำมาใช้ในการรักษาโรค เช่น เมื่อต้องการคุมกำเนิด ชาโกจะนำรากของพืช ซึ่งมีลักษณะเป็นรากไม้แข็ง ๆ ให้ผู้หญิงกินกับหมาก แต่เมื่อต้องการมีลูกก็จะหยุดกิน ซึ่งชาโกรู้จักคุมกำเนิดมานานแล้วสำหรับโรคที่เกี่ยวกับอาการปวดเมื่อย ปวดกระดูก ชาโกจะนำเถาวัลย์สีขาวก่อนไปทางสีน้ำตาลอ่อนๆ ไปต้ม แล้วนำน้ำที่ต้มได้มานวดตามบริเวณข้อหรือกระดูก และนอกจากนี้สมุนไพรที่มีชื่อของชาโก คือ ยาไขเหล็ก ที่มีสรรพคุณทำให้กระดูกแข็งแรง เพิ่มความแข็งแรงและเพิ่มพลังทางเพศ โดยชาโกจะนำรากไม้ชนิดหนึ่ง ที่มีลักษณะแข็ง สีขาว นำมาให้ผู้ชายแทะกินแบบสดๆ เป็นต้น โดยผู้วิจัยได้สรุปชื่อพืชสมุนไพรและสรรพคุณ ที่ชาโกนำมาใช้ในการรักษาโรคไว้ในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ชื่อสมุนไพรและสรรพคุณที่ใช้ในการรักษาโรคของชาโก

ชื่อสมุนไพร	สรรพคุณ
ขนิษฐา ใบชิงคอกเดียว รากต้นใบเดือนทอง	แก้ไข้ ปวดหัว แก้อาการท้องเสีย
เห็ดดอกขาว	ใช้แก้พิษงู ขยี้แล้วปิดปากแผล
ไ้อเหล็กไม้ไผ่	แก้ปวดเมื่อย
ไ้อเหล็กฟักไข่	แก้ปวดเอว ปวดหลัง บำรุงกำลัง เพิ่มสมรรถภาพทางเพศ
พาโหม	ใช้ต้มดื่มแก้ท้องอืดท้องเฟ้อ
ขารึก	ใช้ตำคั้นนำมาต้มเคี่ยวให้เป็นสีเขียวเข้มใช้สำหรับใส่แผลสด แผลแห้ง หรือแผลเปื่อย สามารถช่วยให้แผลหายเร็วขึ้น

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ชื่อสมุนไพร	สรรพคุณ
กียัก (มันห้วม)	แก้อาการปวดท้อง
มั่งกั้ง	แก้ไข้จับสั่นตัวเย็น
ยาลูกคก	นำห้วมาเคี้ยว วันละกำป็น ช่วยให้งตั้งท้อง
ยาลูกขาด	นำรากสดๆ หรือตากแห้ง มาเคี้ยววันละ 2 ต้น เป็นเวลา 10 เดือนจะไม่มีลูก

ที่มา: จากการสัมภาษณ์ (2557)

นอกจากพืชสมุนไพรที่ชาไก้นำส่วนประกอบต่างๆ ของพืชมาใช้ในการรักษาโรคแล้ว ยังมี การนำตัวยาที่ได้จากสัตว์มาใช้ในการรักษาโรคอีกด้วย ซึ่งผู้วิจัยได้ยกตัวอย่างตัวยาที่ได้จากสัตว์ และสรรพคุณในการรักษาในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงชื่อตัวยาที่ได้จากสัตว์และสรรพคุณที่ใช้ในการรักษาโรคของชาไก

ตัวยา	สรรพคุณ
ตัวนึ่ง	นำเกล็ดมาแขวนคอ แก้อาการหอบ
ตับแลน	แก้แผลเปื่อย พุพอง
ไข่แลน	บำรุงกำลัง
ตับค้าง	เป็นยาร้อน สำหรับผู้หญิงหลังคลอดบำรุงกำลัง แก้ปวดหลังปวดเอว

ที่มา: จากการสัมภาษณ์ (2557)

นอกจากลักษณะทางกายภาพที่กล่าวมาที่ผู้วิจัยสังเกตสามารถสังเกตเห็นได้แล้ว อีกหนึ่ง ความสำคัญที่ซ่อนอยู่ในอัตลักษณ์ชาวก๊าก็คือ ภาษาหรือการพูดของชาวก๊อ ที่แสดงถึงความเป็นอัตลักษณ์ ที่บ่งบอกถึงความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ชาวก๊อได้เป็นอย่างดี

ภาษาชาวก๊อ: ภาษาเต็นแอ้น

จากการศึกษาภาษาชาวก๊อ มีต้นตระกูลมาจากภาษามอญและภาษาเขมร ซึ่งเรียกว่า ตระกูล ออสโตรเอเชียติก (Austro-asiatics) เป็นภาษาชนิดคำโดด ระบบเสียงภาษาชาวก๊อเต็นแอ้น ประกอบด้วย หน่วยเสียงพยัญชนะ หน่วยเสียงสระ หน่วยเสียงพยัญชนะมี 22 หน่วยเสียง หน่วยเสียงสระมี 11 หน่วยเสียง เป็นสระเดี่ยว 9 หน่วยเสียง และสระประสม 9 หน่วยเสียง (เสาวนีย์ พากเพียร, 2532) จำนวนคำในภาษาชาวก๊อนั้นมีน้อยมีขึ้นเท่าที่จำเป็นและต้องการใช้ในการสื่อความหมายเท่านั้น ซึ่งชาวก๊อได้มีการนำภาษามลายูและภาษาไทยไปใช้ด้วยชาวก๊อเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีภาษาแบ่ง ออกเป็น 4 ภาษาด้วยกันจากที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น กล่าวคือ

1. กลุ่มเต็นแอ้น ชาวก๊อกลุ่มนี้อาศัยอยู่ตามป่าเขาบริเวณเทือกเขาบรรทัด ในพื้นที่ 4 จังหวัด คือ สตูล ตรัง พัทลุง และสงขลา
2. กลุ่มกันฉิว ชาวก๊อกลุ่มนี้พบได้ที่หมู่บ้านชาวก๊อ ตำบลบ้านแห อำเภอรือเสาะ จังหวัดยะลา
3. กลุ่มยะฮาย ชาวก๊อกลุ่มนี้พบได้ในพื้นที่จังหวัดยะลาและนราธิวาส
4. กลุ่มเต๊ะ ชาวก๊อกลุ่มนี้อาศัยอยู่บริเวณเทือกเขาแถบอำเภอรือเสาะ และอำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส

ในส่วน of ชาวก๊อกลุ่มตำบลตะโหมด ที่ผู้วิจัยทำการศึกษาเป็นกลุ่มที่ใช้ภาษาเต็นแอ้นในการสื่อสาร ซึ่งลักษณะของภาษาเต็นแอ้น การออกเสียงจะมีเสียงสระนาสิกปรากฏออกมา แต่ไม่สามารถจะบอกได้ว่าเป็นหน่วยเสียงสระได้หรือไม่ เนื่องมาจากการที่มีอยู่จำกัด ในด้านพยางค์กลุ่ม ภาษาเต็นแอ้น มีอยู่ 3 รูปแบบ คือ พยางค์หลัก พยางค์รอง และพยางค์นำ ในด้านโครงสร้างของคำ ในภาษาชาวก๊อเต็นแอ้น จะเน้นที่การออกเสียงที่ชัดเจน มีลักษณะห้วนๆ ในการออกเสียงจะมีทำนองของเสียงขึ้นและเสียง ในการประกอบคำขึ้นเป็นวลีหรือประโยค

การที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่พบเจอกับชาไก การสื่อสารถือเป็นเรื่องสำคัญแต่จากการพูดคุยชาไกก็สามารถสื่อสารกับผู้วิจัยได้ มีทั้งการใช้ภาษาได้รวมถึงภาษามือ หรือการแสดงท่าทางร่วมด้วยจากการลงพื้นที่ของผู้วิจัยและการพูดคุยสร้างความสนิทสนมกับชาไก ทำให้ผู้วิจัยเรียนรู้และรู้จักภาษาชาไกทั้งจากสมาชิกในกลุ่มชาไก และประชาชนในพื้นที่ที่สามารถสื่อสารเข้าใจภาษาชาไก โดยผู้วิจัยจะยกตัวอย่างประโยคที่เป็นภาษาชาไกพร้อมคำแปลเป็นภาษา ดังนี้

“... เยंनाชี ...” หมายถึง การชวนกินข้าว

“... อีวามันยี้ลาเว้กะเห็บได้ม เก็นเอาอะจิ บาชิง โยส กาเตี้ย ...” หมายถึง เดินทางไปไกลในป่า เพื่อหาสัตว์ป่าพวกค่าง ถึง มูฮัง

“... มอฮอมดอย...” หมายถึง การพูดทักทายเมื่อเจอหน้ากัน

“... มูเต็กๆ...” หมายถึง การเรียกให้มาหา

“... ละมะนาชี เฮาปะเฮ็ด...” หมายถึง หิวอยากกินข้าว

ผู้วิจัยสังเกตได้ว่าการพูดคุย สื่อสารของกลุ่มชาไกจะเป็นการพูดที่เป็นรูปแบบประโยคที่สั้นๆ มีความหมายเกี่ยวกับการดำรงชีวิตเป็นส่วนใหญ่ ไม่มีคำพูดหรือลักษณะของภาษาที่สลับซับซ้อน หรือมีการใช้คำที่มากมาย จึงทำให้ง่ายต่อการที่ผู้วิจัยจะเรียนรู้ภาษาชาไก

นอกจากนี้ระบบเสียงของชาไกจะมีเฉพาะเสียงสระกับหน่วยเสียงสระ ชาไกจะมีภาษาพูดเป็นของตนเองแต่ไม่มีภาษาเขียน มีการนำคำภาษาไทยไปใช้บ้าง ลักษณะของสำเนียงเสียงที่พูดออกมาจะห้วนๆ พูดเร็ว ฟังค่อนข้างยาก คำศัพท์ที่ใช้ส่วนใหญ่ก็จะเกี่ยวข้องกับระบบสิ่งแวดล้อมในธรรมชาติ และจากการพูดคุยกับชาไก ผู้วิจัยได้นำตัวอย่างคำศัพท์ที่ได้เรียนรู้มาจากชาไกในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงตัวอย่างภาษาชาไกและคำแปลภาษาไทย

คำศัพท์	คำแปล
กะ-เจะ	ดวงจันทร์
กะ-เตาะ	ดวงอาทิตย์
กะ-อาย	ฟ้า
เอ็ด-กะ-อาย	เมฆ
กิ-แอศ	ดาว
กะ-เหิบ	ป่า
ติ-เอะ	ดิน
บา-เต้ว	น้ำ
บา-วะ	ลม
บา-ตุ	ภูเขา, หิน
บา-สุ	ต้นไม้
กา-เตียะ	มูฮั้ง
โยส	ลิง
กือ-ยะ	ช้าง
เขี้ยว	เสือ, แมว
บา-ซิง	ค่าง
มานู	ไก่
เยล	หอย
กาอุด	แรด
บบ	แล่น
กา-ตอย	หนู
ก๊าว	หมู
ชา-ก๊ับ	งู
ปิ-กััน	น้ำผึ้ง
กะ-ลา	ผึ้ง
วา-ยอศ	กระรอก

ตารางที่ 6 (ต่อ)

คำศัพท์	คำแปล
บา-ลิว	กบ
นาซี้	ข้าว
อิกัน	ปลา
ปีนัง	หมาก
เฮา	กิน
บุบาเต้ว	ดื่มน้ำ
ซ็อก	นั่ง
ติเอ็ก	นอน
ฮายาย	ขึ้น
ไปเยอ	เล่น
กาบาเต้ว	อาบน้ำ
บัส	วิ่ง
อัมชา	ลง
ลาเว็ก	ขึ้น
อืวา	ไป
อัมคอย	มา
ตักนาซี้	หุงข้าว
ปิเกย	ทอด
ปิปอย	ย่าง
ปีตอด	เผ่า
บาเลอะ	ขา
บาลี	แขน
ฮาน	ปาก
เมาะ	จมูก
อาเตง	หู

ที่มา: จากการสัมภาษณ์ (2557)

การศึกษาถึงอัตลักษณ์ชาวกาโด้ด้านปัจจัยพื้นฐานและลักษณะทางกายภาพของชาวกาโด้ สามารถสรุปได้ว่าชาวกาโด้เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ ที่อาศัยระบบนิเวศในการตอบสนองความต้องการพื้นฐาน และจากอัตลักษณ์ดังกล่าวของชาวกาโด้แฝงไปด้วยความเชื่อ พิธีกรรม ที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ที่เหนือธรรมชาติทั้งสิ้น ชาวกาโด้มีความเชื่อในสิ่งที่เหนือธรรมชาติ และเกรงกลัวต่อสิ่งที่เกิดขึ้นจากปรากฏการณ์ธรรมชาติ เชื่อในไสยศาสตร์เวทย์มนตร์ และข้อห้ามทางสังคมที่มีการกำหนดขึ้นมาของกลุ่ม

พิธีกรรมและความเชื่อ

การดำเนินชีวิตประจำวันของชาวกาโด้ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักความเชื่อทั้งสิ้น เป็นความเชื่อในสิ่งที่เหนือธรรมชาติและมีความเกรงกลัวต่อสิ่งที่เกิดขึ้น จากปรากฏการณ์ ตามธรรมชาติ เชื่อในไสยศาสตร์เวทย์มนตร์และข้อห้ามทางสังคม ที่พวกเขาได้กำหนดขึ้น จากการเฝ้าติดตามและลงพื้นที่เก็บข้อมูล ผู้วิจัยแยกความเชื่อในด้านต่างๆ ของชาวกาโด้ ดังนี้

ความเชื่อกับการย้ายถิ่น

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับชาวกาโด้ ผู้วิจัยได้ค้นพบเงื่อนไขเกี่ยวกับการอพยพย้ายที่อยู่ใหม่ของชาวกาโด้ โดย อนุช งามะกิจ (2550) ผู้ทำการศึกษาเรื่อง “เงาะป่า-ชาวกาโด้ ชนป่าที่กำลังสูญหาย” สรุปได้ดังนี้

“... ชาวกาโด้จะสร้างทับอาศัยในที่แห่งๆ หนึ่ง ประมาณ 3-4 วัน หรือไม่เกิน 10-15 วัน เป็นอย่างมาก เมื่อถึงคราวอพยพก่อนไปยังที่พักใหม่ ชาวกาโด้จะเอาจี๊เข้าในกองไฟมาทาตัวและหน้า เพราะเชื่อว่าผีจะจำไม่ได้และตามไปทำร้ายไม่ถูก ในการอพยพผู้เป็นหัวหน้ากลุ่มจะเดินนำหน้าและจะทำหน้าที่แบกของมากกว่าคนอื่น เพราะต้องเสียสละมากกว่า ...”

การที่ผู้วิจัยลงพื้นที่ ทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการย้ายถิ่นของชาวกาโด้จากการพูดคุยกับ เฒ่าแดง ผู้ซึ่งเป็นหัวหน้ากลุ่มชาวกาโด้และจากการพูดคุยสอบถามจากสมาชิกภายในกลุ่มชาวกาโด้ โดยจากการพูดคุย ทำให้ทราบถึงการที่ชาวกาโด้จะอพยพย้ายถิ่นใหม่นั้น เป็นผลจากการที่พื้นที่บริเวณนั้นมีปริมาณอาหารลดน้อยลง หรือเริ่มมีความยากลำบากในการหาอาหารให้แก่สมาชิกภายในกลุ่มของชาวกาโด้ นอกจากนี้ ชาวกาโด้จะย้ายทับเมื่อสถานที่อยู่อาศัยจระเข้บโกล้เข้ามาถึงบริเวณทับที่อาศัย โดยในช่วงแรกของการตั้งทับ ชาวกาโด้จะถ่ายอุจจาระจากบริเวณที่โกล้จากทับก่อนแล้วค่อยๆ ขยับเข้ามาใกล้ทับ เมื่อใดที่สถานที่ถ่ายอุจจาระโกล้ทับ ก็จะอพยพย้ายที่อยู่ จากเหตุการณ์ของการย้ายทับในลักษณะดังกล่าว

ผู้วิจัยเข้าใจว่าการที่ชาโกย้ายทับทันทิเมื่อที่ถ่ายอุจจาระขยับเข้ามาใกล้ทับ เพราะกลัวการเกิดโรคระบาดที่อาจมาจากอุจจาระก็เป็นได้

“... หาของกินไม่ได้ หามายหิวมัน ต้องไปตรงอื่น ...” (เต่าแดง, 25 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

นอกจากคำพูดของเต่าแดงแล้วนั้น สมาชิกคนอื่นๆ ภายในกลุ่มชาโกก็พูดเป็นไปในลักษณะเดียวกันถึงสาเหตุของการที่ตั้งทับใหม่ โดยจากการสัมภาษณ์สมาชิกกรยาชาโกคนหนึ่งเต่าวัฒน์และนางด้อย ทำให้ทราบแน่ชัดว่าชาโกจะย้ายถิ่นเมื่ออาหารหมด หรือที่อุจจาระใกล้เข้ามาที่ทับ

“... ไปจากตรงนี้ หาหิวมันไม่ได้ ของกินหมด ...” (เต่าวัฒน์, 25 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

“... ต่อไดที่จี¹³ แคๆ¹⁴ ทับแล้ว จะย้ายทับทันทิ ...” (ด้อย, 25 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

อีกกรณีหนึ่งที่ผู้วิจัยได้ทราบจากการสัมภาษณ์ชาโก พบว่า จะย้ายถิ่นฐานก็ต่อเมื่อมีสมาชิกภายในกลุ่มชาโกตายลง สมาชิกที่เหลือจะย้ายทับหนีไปที่อื่นทันที ซึ่งเป็นความเชื่อของชาวชาโกที่ว่าเมื่อมีคนตายจะเกิดโชคร้าย มีวิญญาณภูตผีคอยหลอกหลอน และด้วยความเชื่อในสิ่งที่เหนือธรรมชาติและความกลัวในเรื่องวิญญาณภูตผีจึงทำให้ชาโกย้ายทับทันทิ โดยการทิ้งศพไว้ที่เดิมไม่มีการเผาหรือฝัง

เมื่อชาโกย้ายทับการเลือกที่จะเลือกที่ตั้งทับใหม่ของชาโก บริเวณพื้นที่จะต้องมีความอุดมสมบูรณ์ประกอบด้วยอาหารและน้ำ ผีเจ้าที่ไม่แรงซึ่งชาโกจะมีความเชื่อในเรื่องภูตผีวิญญาณเป็นที่สุด กลุ่มชาโกจะใช้ดวงสังหรณ์ที่สัมผัสได้ในการตัดสินใจเลือกพื้นที่ในการตั้งทับ ถ้าพื้นที่บริเวณที่จะตั้งทับเมื่อเข้าไปแล้วมีความรู้สึกขนลุก ใจสั่น ชาโกจะเปลี่ยนที่ตั้งทับใหม่ทันที เพราะเชื่อว่าสถานที่บริเวณนั้นผีเจ้าที่แรง จะเอาเป็นที่อยู่อาศัยไม่ได้ ถ้าฝ่าฝืนจะถูกลงโทษถึงตาย

จากการที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ประชาชนในพื้นที่ และการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มชาโก พบว่า ชาโกกลุ่มที่ผู้วิจัยศึกษาที่อาศัยบริเวณเทือกเขาบรรทัดในจังหวัดพัทลุงกลุ่มนี้ ยังมีวิถีการดำรงชีวิตแบบดั้งเดิม กล่าวคือ มีการย้ายถิ่นเร่ร่อนไปมาในป่า การตั้งทับก็จะมีการอาศัยอยู่ช่วงเวลาหนึ่งแล้ว

¹³ จี หมายถึง อุจจาระ

¹⁴ แคๆ คำในภาษาใต้ หมายถึง ใกล้ๆ

จะเปลี่ยนที่ตั้งทับใหม่ สาเหตุของการย้ายทับก็เนื่องมาจากปริมาณอาหารที่ลดลง หรือมีคนตายภายในทับ ซึ่งการย้ายทับแต่ละครั้งของชาโกลัมมักจะออกเดินทางตั้งแต่เช้ามืด และต้องหาที่พักใหม่ให้ได้ก่อนพลบค่ำ การย้ายทับแต่ละครั้งชาโกลัมจะขนย้ายแค่อุปกรณ์ที่จำเป็นเท่านั้น เช่น เครื่องมือล่าสัตว์

“... การย้ายทับแต่ละครั้ง ผู้เป็นหัวหน้ากลุ่มชาโกลัมจะเป็นคนที่ตัดสินใจในการย้ายทับและเลือกที่ตั้งทับใหม่ การเดินทางเคลื่อนย้ายทับแต่ละครั้ง ผู้เป็นหัวหน้ากลุ่มจะเป็นคนที่แบกรับสัมภาระที่หนักที่สุด ...” (ชาวบ้าน, 23 ธันวาคม 2556: สัมภาษณ์)

ปรากฏการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงวิถีการดำรงชีวิตของชาโกลัมในการเลือกถิ่นฐานตั้งทับ รวมถึงการย้ายทับ ซึ่งปัจจัยหลักๆ ของการเลือกที่ตั้งทับมีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบของสิ่งแวดล้อมธรรมชาติโดยทั้งสิ้น แสดงให้เห็นถึงชาโกลัมกับสิ่งแวดล้อมเป็นระบบที่สัมพันธ์กันมาก มีการพึ่งพาอาศัยกัน และนอกจากนี้สะท้อนให้เห็นถึงการมีผู้นำของกลุ่มที่มีอำนาจในการตัดสินใจในการเลือกปฏิบัติที่จะย้ายหรือไม่ย้ายทับ แสดงให้เห็นถึงความเป็นใหญ่และการแบ่งแยกความสามารถของเพศได้อย่างชัดเจน จากการเลือกผู้นำของกลุ่มชาโกลัม ซึ่งผู้นำจะเป็นผู้ชายเท่านั้น

ความเชื่อในวิญญาณภูตผีและโชคกลาง

ชาโกลัมมีความเชื่อในปรากฏการณ์ที่เหนือธรรมชาติ พวกเขาเชื่อว่าคนที่ตายไปแล้วยังมีวิญญาณเหลืออยู่ และจะวนเวียนหลอกลอนอาจทำอันตรายได้ ดังนั้นเมื่อมีคนตายลง ชาโกลัมจะย้ายทับทันที สืบเนื่องจากการที่มีคนตายชาโกลัมจะเชิญวิญญาณของคนตายไปแล้วให้เข้าไปสิงอยู่ในต้นไม้ใหญ่ๆ การที่ชาโกลัมเชิญวิญญาณคนที่ตายไปแล้วสิงอยู่ในต้นไม้ ทำให้พวกเขาไม่กล้าตัดต้นไม้เพราะกลัววิญญาณที่สิงอยู่ จากการที่ชาโกลัมมีความเชื่อในเรื่องภูตผีวิญญาณทำให้ชาโกลัมอยู่กับป่าโดยไม่มีการตัดไม้ทำลายป่าโดยเด็ดขาด

จากการพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องภูตผีวิญญาณ ผู้วิจัยสังเกตเห็นได้ชัดว่าชาโกลัมมีอาการเกรงๆ กลัวในเรื่องภูตผี สังเกตได้จากสีหน้าและแววตาที่มีความตื่นตระหนก หวาดกลัวไม่กล้าที่จะพูดถึง โดยจากการสัมภาษณ์ สมาชิกภายในกลุ่มชาโกลัม และเด็กชายเด็กหญิงชาโกลัม ทำให้ผู้วิจัยทราบได้ทันทีว่า สมาชิกในกลุ่มชาโกลัมทั้งผู้ใหญ่และเด็กชาโกลัมจะได้รับการสั่งสอนและปลูกฝังให้เชื่อในเรื่องวิญญาณและภูตผีเป็นอย่างมาก ซึ่งจากการสัมภาษณ์สามารถสรุปใจความได้ดังนี้

“... ในป่า ต้นไม้ ยังเจ้าที่ เต็มไปหมด สากแล้ว ¹⁵...” (ตุ้ม, 27 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

¹⁵ สากแล้ว คำศัพท์ในภาษาใต้ หมายถึง กลัว

“... ใครตาย วิญญาณจะอยู่ในต้นไม้ สากลัวว่ามันจะมาหลอก ...” (เต๋าเพียน, 27 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

“... ในต้นไม้ไม่มีผี สากลัวๆ ไม่เข้าแค่ต้นไม้ ...” (เต๋าแปด, 25 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

“... มีวิญญาณ นำสากล้ว ในสัตว์ก็มี ถ้าสัตว์ตายแล้ว แล้วมันจะมาหลอก ...” (นี, 25 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

จากการสัมภาษณ์นี้ และสมาชิกของกลุ่มชาโกทำให้ผู้วิจัยทราบว่า ถ้ามีสัตว์ตายลงในบริเวณใกล้ที่อยู่อาศัยต้องมีการปัดรังควาน ซึ่งเป็นพิธีกรรมความเชื่อที่ชาโกปฏิบัติกันสืบมาเมื่อมีการล่าสัตว์หรือมีสัตว์มาตายบริเวณที่อาศัย จากการศึกษพบว่า ชาโกเชื่อว่าสัตว์เดินดินทุกชนิด (สัตว์ล่าง) มีพลังแห่งการรังควานแรง จะออกมาหลอกหลอนหรือสิงร่างเพื่อทำร้ายคนที่ถูกสิงร่าง โดยเมื่อมีสัตว์เดินดินตายลงจะมีการทำพิธีกรรมที่เรียกว่า พิธีถอนรังควาน ซึ่งคล้ายกับพิธีกรรมการขอมมาต่อวิญญาณของสัตว์ หรือเป็นการส่งวิญญาณของสัตว์ที่ตายลง ถ้าไม่ทำมีความเชื่อว่า วิญญาณของสัตว์จะเข้าสิงในร่างของผู้ใด แล้วผู้นั้นจะมีอาการเหมือนสัตว์นั้น และจะถูกสัตว์ชนิดเดียวกันทำร้ายถึงแก่ชีวิตได้

นอกจากนี้ชาโกเชื่อว่า ผีมีด้วยกัน 4 จำพวก คือ “ญา” เป็นวิญญาณที่ออกจากร่างคนตาย ล่องลอยไปจนมีที่เกิดใหม่ แต่ถ้าไม่มีที่เกิดแล้วเข้าครรภผู้หญิงคนใดไม่ได้ก็จะเที่ยว หลอกหลอน และทำอันตรายแก่ตน “โรบ” วิญญาณของคนที่ยังไม่ตาย แต่จะออกจากร่างไปเที่ยว ในเวลากลางคืน “เซม้งจัด” เป็นผีจำพวกผีพราย ซึ่งผู้มีคาถาอาคมสามารถเรียกมาใช้ได้ เช่น เรียกให้มาสิงอยู่ในน้ำมันเสน่ห์หรือให้ไปเข้าคนอื่นให้คลั่งหรือให้เป็นบ้า และ “บาดี” เป็นวิญญาณของสัตว์ที่ตายไปแล้ว ถ้าวิญญาณแรงเมื่อเข้าสิงในใครแล้วเชื่อว่าจะทำเสียง กิริยาท่าทางและวิ่งเข้าป่าเหมือนสัตว์นั้น

จากการที่ชาโกมีความกลัวในภูตผีวิญญาณทำให้พวกเขานำหัวไพล ซึ่งชาโกเชื่อว่าผีกลัวหัวไพล ดังนั้นเมื่อเวลามีคนตาย หมอผีจะเสกหัวไพลให้ญาติของศพเกี่ยวพ่นลงบนศพก่อนฝัง เพราะเชื่อว่าวิญญาณจะไม่มาหลอกหลอน และเมื่อคลอดบุตร จะเอาหัวไพลมาผูกไว้ที่หูของแม่ เชื่อว่าผีจะไม่มารบกวนและทำให้แม่มีสุขภาพแข็งแรงดี

ผู้วิจัยได้สังเกตว่า ภายในทับของชาโกจะมีการก่อไฟ ซึ่งภายในทับแต่ละทับจะมีไฟติดอยู่ตลอดเวลา จากการพูดคุยสอบถามจากเต๋าเพียน

“... จุดไฟได้หว่าง¹⁶ๆ ฝึมนั้ไม่มา ...” (เผ่าเพียน, 25 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

จากการบอกเล่าทำให้ผู้วิจัยทราบได้ว่า การก่อกองไฟเป็นการไล่แมลงของชาไกแล้วนั้น เหตุผลที่สำคัญของการก่อกองไฟไว้ตลอดเวลา ซึ่งชาไกเชื่อว่าในทุกๆ ที่ที่มีความมืดจะมีวิญญาณ ภูตผีอยู่ ด้วยความกลัวชาไกจึงก่อกองไฟไว้ไม่ให้ดับเพื่อให้เกิดความสว่างอยู่ตลอดเวลาและนอกจากความเกรงกลัวในปรากฏการณ์ที่เหนือธรรมชาติ วิญญาณหรือภูตผีของชาไกแล้วนั้น ชาไกเป็นกลุ่มที่ให้ความสำคัญต่อเรื่องโชคลางเป็นอย่างมาก ในการดำรงชีวิตของชาไกจะอาศัยเรื่องโชคลางเข้ามาบิบทบาทสำคัญในการตัดสินใจในทุกด้าน

อีกสิ่งหนึ่งที่ชาไกมีความเชื่อ นั่นก็คือ การทำนายทายทัก หรือเหตุการณ์บางอย่างที่เกิดขึ้นกับชาไกอย่างกะทันหัน และชาไกเองสัมผัสได้ถึงความรู้สึกที่แปลกแตกต่างไปจากปกติทั่วไป จากการศึกษาทำให้ทราบว่าเมื่อใดที่ชาไกต้องออกเดินป่า ถ้าเดินผ่านบริเวณใดแล้วรู้สึกถึงกลางสังหรณ์ไม่ดี ขนลุกขนพอง ใจสั่น แสดงว่าพื้นที่บริเวณนั้นมีเจ้าที่แรง โดยชาไกจะไม่เลือกบริเวณนั้นเป็นที่ตั้งบ้าน และจะไม่ล่าสัตว์บริเวณนั้นเป็นอันขาด

“... ที่ไหนมีผี เราจะขนลุก อึดอัดไม่บายตัว เราจะไม่เข้าแค่ จะหนีไปไกลๆ ...” (เผ่าปอย, 25 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

“... อีไปยั้งสัตว์ ถึงกะพลัดเราจะไม่ไปทันทีเลย เจ้าที่มันทักว่าไม่ให้ ให้เปลี่ยนไปที่อื่น ...” (เผ่าแดง, 25 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

จากการบอกเล่าของเผ่าปอยและเผ่าแดง เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อที่ชาไกเชื่อในเรื่องโชคลางการมีสิ่งที่ไม่คาดคิดใจไม่ให้อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งจากการพูดคุยและศึกษาถึงความเชื่อเรื่องโชคลางของชาไก ทำให้ผู้วิจัยสรุปได้ว่าหากมีการสะกดลัมเมื่อเริ่มออกเดินทาง ชาไกจะเปลี่ยนเส้นทางในการเดินทางทันที โดยเชื่อว่าถ้ายังเดินทางไปในทิศทางเดิมจะเป็นอันตรายได้ สำหรับในการล่าสัตว์นั้นชาไกมีความเชื่อว่า ถ้าจะเดินทางไปในทิศทางใดห้ามพูดว่าจะเดินทางไปทางใด เพราะเชื่อว่าจะมีสัตว์ร้ายและภูตผีวิญญาณไปดักรอทำร้าย ถ้าเผลอพูดออกไปให้เดินไปทางอื่น ในการที่จะล่าสัตว์ก่อนออกเดินทางให้พูดถึงสัตว์ที่ต้องการ ชาไกมีความเชื่อว่าจะได้สัตว์ตามที่พูดไว้ และเมื่อเข้าป่าห้ามพูดถึงสัตว์ร้าย

¹⁶ หว่าง คำศัพท์ในภาษาใต้ หมายถึง สว่าง

นอกจากพิธีกรรมและความเชื่อเกี่ยวกับการดำรงชีวิตประจำวัน และความเชื่อในเรื่องโชคกลางของชาไกที่ได้กล่าวถึงในข้างต้นแล้วนั้น ด้านประเพณีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตตั้งแต่การแต่งงาน การเกิด และการตาย ของกลุ่มชาติพันธุ์ชาไกที่มีความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะกลุ่ม ซึ่งประเพณีการแต่งงานของชาไกเป็นประเพณีหนึ่งที่มีความเรียบง่ายและไม่ค่อยจะพบเห็นได้บ่อยมากนัก

ประเพณีการแต่งงาน

การแต่งงานของชาไกไม่มีการจัดพิธีใหญ่โตหรูหราเหมือนกับสังคมเมือง การแต่งงานของชาไกจะมีวิธีการง่ายๆ ระหว่างหนุ่มสาวที่มีความพอใจกัน จากการสอบถามและพูดคุยกับหนุ่มสาวชาไกภายในกลุ่ม ถึงพิธีกรรมการแต่งงานของชาไกนั้น หนุ่มสาวชาไกได้เล่าว่า

“... ถ้าเราชอบสาวคนไหน จะเอาดอกไม้ไปให้ ...” (เต่าปอย, 25 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

“... ถ้าใครเอาดอกไม้มาให้ แล้วเราพอใจเราก็จะหลบไปบอกพ่อแม่ว่าจะแต่งงาน ...” (ตุ้ม, 25 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

จากการบอกเล่าของหนุ่มสาวชาไกทำให้ผู้วิจัยทราบว่า เมื่อหนุ่มพอใจสาวคนไหนก็จะมี การฝากรักโดยการนำดอกไม้ไปมอบให้ ซึ่งดอกไม้ที่นำไปมอบให้จะเป็นดอกจากปูน หมายถึง ผู้ชาย เนื่องจากผู้ชายชอบดอกไม้สีขาว และดอกสาปอง หมายถึง ผู้หญิง ซึ่งผู้หญิงชาไกชอบดอกไม้สีแดง จากนั้นก็ให้พ่อแม่ของฝ่ายชายไปสู่ฝ่ายหญิงจากพ่อแม่ เมื่อตกลงยินดียที่จะแต่งงานกัน ฝ่ายชายจะย้ายไปอยู่บ้านของฝ่ายหญิง โดยผู้ชายชาไกจะต้องแสดงความสามารถให้เป็นที่พอใจของพ่อแม่ฝ่ายหญิง โดยการล่าสัตว์ หาผลไม้มามอบให้พ่อแม่ฝ่ายหญิงและตัวผู้หญิงด้วย

ในสังคมชาไกมีความเชื่อในเรื่องการรักษาพรหมจรรย์ของหญิงชาไกอย่างเคร่งครัด หญิงสาวจะต้องรักษาความบริสุทธิ์ของตนไว้จนกว่าจะมีการแต่งงาน และจะไม่ล่วงเกินได้เสียก่อนแต่งงาน ถ้าชายหนุ่มชาไกได้ถูกเนื้อต้องตัวหญิงสาวชาไก ฝ่ายหญิงจะถือว่าชายหนุ่มผู้นั้นคือสามีของตนแล้ว โดยการที่จะเป็นคู่ครองเป็นสามีภรรยาคนที่ถูกต้องตามประเพณีของชาไกนั้น ก็ต่อเมื่อชายหนุ่มหญิงสาวพอใจกัน แต่ถ้าหากฝ่ายหญิงไม่ตกลงก็แต่งงานไม่ได้ เมื่อตกลงกันได้แล้วฝ่ายชายก็ให้พ่อแม่ไปสู่ขอฝ่ายหญิง ถ้าผู้ใหญ่ฝ่ายหญิง ตกลงก็จะมีการกินเลี้ยงกัน ซึ่งในการกินเลี้ยงฝ่ายชายจะเป็นผู้ที่แสดงความสามารถในการล่าสัตว์มาเลี้ยงในงาน และฝ่ายชายต้องเป็นผู้สร้างทับที่อยู่อาศัย เพื่อเป็นการแสดงให้พ่อแม่ฝ่ายหญิง ตัวผู้หญิงเอง และสมาชิกภายในกลุ่มรู้ว่าฝ่ายชายสามารถดูแล

เลี้ยงดูฝ่ายหญิงได้เป็นอย่างดี เมื่อกินเลี้ยงเสร็จ สร้างทับเสร็จ ฝ่ายหนุ่มสาวก็ไปยังทับใหม่ของตนที่สร้างไว้ เท่านั้นก็เป็นการเสร็จพิธี ชาวไทดำรงชีวิตครอบครัวแบบผัวเดียวเมียเดียว ชายหญิงในเครือญาติใกล้ชิดกันไม่สามารถแต่งงานก็ได้

จากการบอกเล่าของผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านถึงพิธีกรรมการแต่งงานของชาวไทในอดีต จะมีพิธีที่เรียบง่าย ซึ่งคนภายนอกจะไม่ได้รับรู้ถึงพิธีกรรมดังกล่าว

“... การแต่งงานของชาวไทเราไม่ค่อยจะได้เห็นเพราะชาวไทไม่ชอบให้คนนอกรับรู้ มารู้อีกทีก็มีลูกด้วยกันแล้ว ...” (ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน, 25 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

ประเพณีการแต่งงานของชาวไทในข้างต้นนั้นจะทำแบบเรียบง่าย ไม่มีพิธีกรรมอะไรมากมาย เพียงแค่หนุ่มสาวชาวไทมีความพอใจซึ่งกันและกัน และฝ่ายชายสามารถเลี้ยงดู หาดอาหารให้ฝ่ายหญิงได้ ซึ่งการแต่งงานของชาวไทเป็นเพียงการประกาศให้สมาชิกภายในกลุ่มรู้ว่าหญิงและชายชาวไทคู่นี้เป็นสามีภรรยาแล้วเท่านั้นเอง

เมื่อมีการแต่งงานเกิดขึ้นในสังคมชาวไทแล้วนั้น การอยู่กันเป็นครอบครัวของชาวไทจะสมบูรณ์ได้ก็ต่อเมื่อมีลูก ซึ่งการคลอดลูกของผู้หญิงชาวไทจะทำคลอดกันเองภายในป่าโดยมีหมอประจำกลุ่มในการทำคลอดให้ โดยมีรูปแบบของประเพณีที่คล้ายคลึงกันกับสังคมปัจจุบันแต่จะต่างกันตรงที่ความเชื่อของชาวไทในการใช้เวทย์มนตร์คาถาเข้ามาเกี่ยวข้องกับประเพณีการเกิด

ประเพณีการเกิด

ในสังคมชาวไทการที่ผู้หญิงจะคลอดลูก จะมีหมอดำแย หรือที่ชาวไทเรียกว่า โต๊ะบิดัน เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ ความเชื่อตลอดจนให้คำแนะนำแก่หญิงสาวชาวไทวัยเจริญพันธุ์ ตั้งแต่เริ่มตั้งครรภ์จนถึงการคลอดลูก รวมทั้งการดูแลแม่และเด็กทารกจนกว่าผู้เป็นแม่จะดูแลตัวเองและลูกได้ ผู้วิจัยได้ฟังเรื่องเล่าประเพณีการเกิดของชาวไทจากชาวบ้านในพื้นที่ ซึ่งชาวบ้านเล่าว่าชาวไทจะให้ความสำคัญต่อผู้เป็นแม่ที่จะให้กำเนิดทารกเป็นอย่างมาก โดยจะมีข้อห้ามต่างๆ สำหรับหญิงมีครรภ์ในการรับประทานสิ่งของต่างๆ เช่น ห้ามรับประทานสัตว์ที่มีขน เช่น ลิง ค่าง ชะนี หนูป่า เป็นต้น เพราะเชื่อว่าจะทำให้เจ็บป่วย และเป็นอันตรายต่อแม่และลูกในท้องได้ จากลักษณะข้อห้ามในการกินอาหารของผู้หญิงตั้งครรภ์จะเห็นได้ว่าจะมีลักษณะคล้ายกับข้อห้ามของหญิงมีครรภ์ในสังคมปัจจุบัน

จากการสอบถามสมาชิกภายในกลุ่มชาไก ตำบลตะโหมด ผู้ที่ทำหน้าที่โตะบิตันของกลุ่มเป็นหญิงชราชาไกที่มีอาวุโสที่สุดในกลุ่ม มีชื่อว่าด้อยดิ่ง ซึ่งจากการสังเกตของผู้วิจัย ผู้ที่ทำหน้าที่โตะบิตันคนนี้จะมียกย่นนิสัยที่ค่อนข้างพุดน้อย เก็บตัวเงียบอยู่ในทับ ผู้วิจัยจึงได้สัมภาษณ์ผู้หญิงชาไกคนหนึ่งที่มีลูกและผ่านการทำคลอดมาจากโตะบิตัน ถึงวิธีการและการเลี้ยงดูลูกที่คลอด โดยผู้หญิงชาไกคนนี้เล่าให้ฟังว่า

“... เวลาเจ็บพุงอีเกิด โตะบิตันจะนวดๆที่พุง ว่าคาถา ถึงเราก็กิดลูกออกมา พอเกิดเราต้องกินยาต้มช่วยให้เลือดหมดโตะบิตันจะแลลูกให้ก่อนตอนที่เรายังเจ็บเลย ...” (ดุก, 28 ธันวาคม 2556: สัมภาษณ์)

การบอกเล่าของคุณทำให้ผู้วิจัยทราบถึงวิธีการคลอดของชาไกประกอบกับการการศึกษาเอกสารรวมทั้งงานวิจัยที่ผู้วิจัยได้ศึกษา ซึ่งสำหรับการคลอดผู้มีบทบาทในการช่วยเหลือแม่ คือหมอดำแย ซึ่ง ชาไกเรียกว่า “โตะบิตัน” หรือ “โตะคัน” ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเมียหัวหน้ากลุ่มและผู้หญิงในกลุ่มที่มีประสบการณ์จะช่วยกันทำคลอด ซึ่งในระยะเวลาที่ใกล้คลอด โตะบิตัน จะนำสมุนไพรที่เรียกว่า ตำโดก มาชงกับน้ำให้ผู้เป็นแม่ดื่มเพื่อช่วยให้คลอดง่าย เมื่อใกล้คลอดจะนำยาชนิดหนึ่งมาทาบริเวณหน้าท้อง ระหว่างการทายาจะค่อยๆ นวดพร้อมว่าคาถา “ดั่งตุงฮู ลีโดลีปีโฮ ตามาชาไกหนีฮิสุด มาตี ชิมู” เมื่อคลอดแล้วจะใช้ผ้าสะอาดในการรองรับเด็ก และตัดสายสะดือด้วยไม้ไผ่ที่นำมาเหลาให้บาง ใช้ปูนที่กินกับหมากปายรอยที่ตัดเพื่อช่วยให้เลือดหยุดไหล โดยเมื่อผู้เป็นแม่คลอดทารกแล้ว โตะคันจะเตรียมน้ำอุ่นสำหรับอาบน้ำ ในน้ำอุ่นจะผสมยาขับลมลงไปเพื่อให้มีกลิ่นหอม จากนั้นก็อุ้มเด็กลงอาบน้ำให้สะอาด แล้วห่อเด็กด้วยผ้าและวางลงบนแคร่ ถ้าเด็กชักโตะคันจะใช้หัวไฟไปปิดที่หูของแม่ เชื่อว่าอาการชักของเด็กจะหายไป

สำหรับในการเลี้ยงดูทารกแรกเกิดจะให้กินนมแม่เท่านั้น หลังจากนั้นอาจนำมัน เปือก มาบดให้ละเอียดผสมกับน้ำดื่มเนื้อสัตว์ที่หาได้จากการล่า เด็กชาไกเป็นเด็กที่เลี้ยงง่าย หากให้เด็กกินนมเด็กจะนอนหลับและตื่นโดยไม่มีการร้องแ้ว ส่วนใหญ่หน้าที่ในการเลี้ยงดูจะเป็นหน้าที่ของแม่ ลูกที่ยังเดินไม่ได้ จะไปกับแม่ด้วยตลอดเวลาไม่ว่าจะไปไหน เช่น ไปขุดมัน แต่เมื่อเด็กโตขึ้นสามารถเดินได้เองก็ จะปล่อยให้ไปเล่นกับเด็กๆ ชาไกด้วยกัน โดยจะเล่นวิ่งไล่จับ ปีนต้นไม้ เป็นต้น

การเกิดของเด็กในสังคมชาไกนั้น ถือปฏิบัติเหมือนกันทุกคน คือให้โตะบิตันทำหน้าที่ในการคลอด เพราะเขาเชื่อว่าโตะบิตันเป็นผู้ชำนาญในการคลอด การใช้ยา และมีความสามารถในการใช้เวทมนตร์ ซึ่งเป็นที่อบอุ่นใจว่าชีวิตของแม่และเด็กจะต้องปลอดภัย นอกจากประเพณีการเกิดที่ผู้วิจัยได้แสดงถึงรายละเอียดแล้วนั้น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาถึงประเพณีการตายของชาไก ถึงรูปแบบและการจัดการกับศพที่ตายลงภายในทับ ของกลุ่มชาติพันธุ์ชาไก

ประเพณีการตาย

การศึกษาถึงประเพณีการตายของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกู๋นั้น จากการศึกษาพบว่า ชาวกู๋ในแต่ละกลุ่มมีพิธีกรรมในการจัดการเกี่ยวกับการตายของสมาชิกในกลุ่มชาวกู๋ที่แตกต่างกัน โดยชาวกู๋ในพื้นที่ที่ผู้วิจัยทำการศึกษา ชาวกู๋กลุ่มนี้ไม่มีรูปแบบพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับคนตาย เนื่องมาจากชาวกู๋มีความเชื่อและความเกรงกลัวในเรื่องวิญญาณและภูติผี ถ้าภายในห้าปีมีคนป่วยหรือคนใกล้ตาย สมาชิกชาวกู๋คนอื่นๆ จะเตรียมตัวย้ายที่อยู่ไปหาที่ตั้งที่ใหม่ ซึ่งชาวกู๋จะทิ้งคนป่วยไว้ที่ที่แต่ก็มีการล้อมรั้วที่ปักไว้ให้คนป่วยเพื่อป้องกันไม่ให้สัตว์เข้ามาทำร้ายหรือคุ้ยเขี่ยซากศพ พร้อมทั้งมีการวางอาหารและน้ำไว้ให้คนป่วยซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุนิดา ชูสวัสดิ์ ที่ได้ทำการศึกษาลงถึงประเพณีการตายของชาวกู๋ และนอกจากนี้ชาวกู๋ยังมีการทิ้งบอเลาะและเครื่องใช้ส่วนตัวไว้ให้ผู้ป่วย เพราะเชื่อว่าหากหายจากการเจ็บป่วย ก็เดินไปไปสมทบกับกลุ่มเดิมได้ แต่สำหรับชาวกู๋ที่มีที่อยู่ถาวร เมื่อมีคนป่วยหรือคนตายชาวกู๋จะย้ายผู้ป่วยออกไปอาศัยนอกแหล่งที่อยู่โดยจะให้ไปอาศัยที่ถ้ำที่ห่างไกลจากที่พัก

ซึ่งแตกต่างจากชาวกู๋กลุ่มกันฉิว ในพื้นที่จังหวัดยะลา ที่ ไพบูลย์ ดวงจันทร์ (2523) ได้ศึกษาถึงพิธีกรรมการทำศพของชาวกู๋ โดยญาติที่สนิทกับคนตายจะเป็นผู้ทำพิธี เริ่มตั้งแต่การเลือกพื้นที่เพื่อขุดหลุมฝังศพ ซึ่งมีลักษณะเป็นเนินสูง หลุมศพมีขนาดกว้าง 2 ศอก ยาว 3 ศอก ลึก 3 ศอก หลังจากขุดหลุมเรียบร้อยแล้วจะตัดไม้ไผ่รองพื้นด้านล่าง ลักษณะการวางลำดับไม้จะวางให้หัวไม้ชั้นแรกจะวางหัวไม้ไปทางทิศตะวันตกและวางเป็นแนวเรียงขนานกันไป ในชั้นที่ 2 จะเอาไม้มาเรียงตามขวางกับแนวแรก เมื่อตักแต่งเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้เป็นหมอยจะนำเอาหัวไพลขนาดเท่านิ้วก้อยมาปลูกเสก ส่งให้ญาติของศพเกี่ยวจนละเอียดแล้วพ่นลงในหลุม เชื่อว่าผู้ตายจะไม่เจ็บไปเที่ยวหลอกล่อน จากนั้นการที่จะยกศพลงหลุมจะห่อด้วยผ้าของผู้ตาย โดยวางศพให้ศีรษะหันไปทางทิศตะวันตก หันหน้าไปทางทิศใต้ศพจะนอนในลักษณะคู้เมื่อวางศพเสร็จแล้วจะเอาไม้ไผ่ผ่าซีกมาวางบนศพอีกครั้งหนึ่ง โดยให้ปลายปักลงดินด้านหนึ่งและพาดปากหลุมด้านหนึ่งแล้วใช้ใบไม้ปิดทับให้แน่น ก่อนใช้ดินกลบให้แน่นอีกครั้ง หลังจากนั้นจะสร้างทับไว้บนปากหลุม ช่วงกลางคืนญาติจะมาก่อไฟไว้ให้ เชื่อว่าเป็นการให้ความอบอุ่นแก่ศพ การฝังศพจะทำในทันทีที่ตายไม่ทิ้งศพไว้ข้ามคืน แต่หากตายตอนเย็นหรือกลางคืน สามารถฝังได้ในเช้าวันใหม่

การเฝ้าติดตามกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกู๋ในพื้นที่ ตำบลตะโหมด ในจังหวัดพัทลุง กลุ่มชาวกู๋ที่ผู้วิจัยทำการศึกษา พบว่า ชาวกู๋กลุ่มนี้ไม่มีพิธีกรรมการทำศพ โดยเมื่อมีคนตายชาวกู๋จะทิ้งศพไว้ในที่ของศพนั้นโดยลำพัง จากนั้นสมาชิกที่เหลือจะอพยพเคลื่อนย้ายที่ไปหาแหล่งที่ตั้งที่ใหม่

ในทันที โดยไม่กลับมาบริเวณที่มีคนตายเกิดขึ้น โดยเด็ดขาด เพราะพวกเขามีความเชื่อว่าคนที่ตายไปแล้วจะเป็นผีมาหลอก ซึ่งชาโกลีมีความกลัวในเรื่องวิญญาณภูตผีเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว

“... ใครตายจะหุ้ม¹⁷ไว้ที่ทับ เราจะย้ายทับทันที คนตายในทับจะทำให้ยังสิ่งชั่วร้าย ไม่น่าอยู่ ต้องไปที่อื่น ...” (เผ่าแดง, 25 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

“... ถ้าใครตาย เราจะหนีไปทันที กลัวมันจะเป็นผีหลบมาหลอก ...” (เผ่าวัฒน, สัมภาษณ์ วันที่ 25 มกราคม 2557)

จากคำพูดของเผ่าแดงและเผ่าวัฒน แสดงให้เห็นว่าชาโกลีกลุ่มนี้เมื่อมีคนตายจะทิ้งศพไว้ที่ทับ แล้วรีบอพยพย้ายถิ่นในทันที เนื่องจากชาโกลีมีความเชื่อในเรื่องวิญญาณภูตผีจากคนตายจะนำความชั่วร้ายมาสู่บริเวณที่อยู่อาศัย ลักษณะดังกล่าวเป็นความเชื่อในสิ่งที่เหนือธรรมชาติและเกรงกลัวต่อสิ่งที่เกิดขึ้นจากปรากฏการณ์ธรรมชาติ

ข้อห้ามในสังคมชาโกลี

ภายในสังคมของชาโกลีจะมีกฎ ข้อห้ามต่างๆ ที่ให้สมาชิกภายในกลุ่มปฏิบัติตาม โดยกฎข้อห้ามต่างๆ ผู้อาวุโสภายในกลุ่มจะเป็นคนตั้งขึ้นเพื่อป้องกันสิ่งชั่วร้ายที่จะเข้ามาทำร้ายคนภายในกลุ่มของพวกเขา เช่น

1. ห้ามสามีภรรยาร่วมประเวณีกันภายในทับเพราะเชื่อว่าเจ้าที่จะลงโทษ ซึ่งผู้วิจัยมองว่าข้อห้ามข้อนี้เป็นผลเนื่องมาจากลักษณะทับของชาโกลีมีรูปแบบที่ไม่รัดกุม มิดชิด ซึ่งหากมีการร่วมประเวณีกันภายในทับจะไม่เหมาะสม เพราะบริเวณที่ตั้งทับมีสมาชิกอาศัยอยู่ร่วมกันหลายคน หากสามีภรรยาชาโกลีมีความต้องการที่จะร่วมประเวณีกันจะเข้าไปในป่าและแสดงอาณาบริเวณไว้โดยการปักกำ เพื่อเป็นการบ่งบอกไม่ให้สมาชิกคนอื่นเข้าไป

¹⁷ หุ้ม คำศัพท์ในภาษาใต้ หมายถึง ทิ้ง

2. ห้ามลูกสะใภ้หุงข้าวให้พ่อสามี เฆี่ยนให้พ่อสามีกิน ห้ามสนิทสนม มองหน้า ห้ามพูดจากัน ผู้วิจัยมองว่าเพื่อเป็นการให้เกียรติ และป้องกันการดิ้นนินทาจากบุคคลอื่นที่เข้ามาพบเห็น

3. ห้ามล่าสัตว์ใหญ่นามาเป็นอาหาร เช่น ช้างจะไม่ฆ่าช้าง เสือ หรือสัตว์ป่าที่มีขนาดใหญ่ เนื่องจากพวกเขามีความเชื่อในแรงอาฆาตของวิญญาณของสัตว์เหล่านี้ ซึ่งผู้วิจัยมองว่าการไม่ล่าสัตว์ใหญ่อาจเป็นผลมาจากอุปสรรคที่ใช้ในการล่าสัตว์ของชาวกูโมะเอื่ออันวย และการที่ชาวโกเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีวิถีการดำรงชีวิตโดยอาศัยทรัพยากรธรรมชาติทำให้ชาวกูโมะเอื่อเรียนรู้ที่จะพึงพิงและรักษาสมดุลทางธรรมชาติให้ดีที่สุดก็เป็นได้

4. ข้อห้ามในการผิดลูกเมียผู้อื่น สังคมชาวไทยเป็นสังคมแบบพัวเครือญาติเครือญาติ ไม่มีการผิดลูกเมียผู้อื่นและที่สำคัญชาวไทยในสายเลือดเดียวกันไม่สามารถแต่งงานกันได้ จากลักษณะดังกล่าวเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการป้องกันปัญหาการเกิดการทะเลาะวิวาทหรือแย่งชิงสามีภรรยาของผู้อื่นเป็นการสร้างระบบความสัมพันธ์ให้เกิดความเป็นระเบียบภายในกลุ่มและให้เกิดศีลธรรมที่ดีภายในกลุ่มชาวไทย

จากปรากฏการณ์ความเชื่อต่างๆ ที่ได้กล่าวมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึง ความเชื่อของชาวกูในหลายรูปแบบ ชาวกูมีความเชื่อในเรื่องผีในระบบธรรมชาติและผีบรรพบุรุษ ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ล้วนเป็นสรรพสิ่งในธรรมชาติทั้งสิ้น พวกเขาเชื่อว่าในธรรมชาติมีวิญญาณสิงสถิตอยู่ มีทั้งวิญญาณที่ดีและไม่ดี หากเป็นวิญญาณที่ดีจะช่วยคุ้มครอง ปกป้องรักษาให้พ้นจากภัยอันตรายต่างๆ ส่วนวิญญาณที่ไม่ดี จะให้โทษทำให้เกิดภัยพิบัติต่างๆ จะเห็นได้ว่า วิธีการความเชื่อของชาวกูในเรื่องต่างๆ นั้นเป็นนัยยะที่มีความสำคัญเกี่ยวกับระบบนิเวศทั้งนั้น ซึ่งเป็นเรื่องที่ผู้วิจัยให้ความสนใจเป็นอย่างมาก เพราะความเชื่อในเรื่องภูตผีวิญญาณที่อาศัยอยู่ในป่า เป็นการนำมาซึ่งการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน จึงส่งผลให้ชาวกูสามารถอาศัยอยู่ในป่าและใช้ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างสมดุล โดยไม่ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของป่าหรือไม่เป็นการทำลายป่าในการนำทรัพยากรมาใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน

สรุป

จากการศึกษาและลงพื้นที่ภาคสนาม ภาพสะท้อนที่ผู้วิจัยเห็นวิถีการดำรงชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์สมัยมนุษย์ยุคอนุพลกาลจากกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกู โดยสภาพทางกายภาพที่แตกต่างไปจากคนกลุ่มใหญ่ของสังคม ทั้งด้านวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ รวมไปถึงวัฒนธรรม ประเพณี ความมี อัตลักษณ์ของตัวตนที่ชัดเจน รูปร่างลักษณะที่มีความโดดเด่นไปจากประชาชนทั่วไป ทำให้พวกเขาได้รับการตีตราว่า “คนป่า” หรือพวก “ไม่มีความเจริญ” ชาวกูเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีประวัติศาสตร์ของตนเองมาช้านาน และสร้างอัตลักษณ์ของตนเองเพื่อสืบทอดความเป็นชาติพันธุ์ ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้แสดงออกผ่านความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ภาษา สิ่งต่างๆ เหล่านี้สะท้อนออกมาให้เห็นซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดกลุ่มชาติพันธุ์และอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ ที่กลุ่ม ชาวกู ได้สร้างสำนึกทางชาติพันธุ์ประจำกลุ่ม มีกระบวนการเลือกปฏิบัติการแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์ประจำกลุ่มที่มีความแตกต่างไปจากกลุ่มอื่น ซึ่งกระบวนการสร้างสำนึกทางชาติพันธุ์ดังกล่าวเกิดจากการถ่ายทอดผ่านรุ่นสู่รุ่น โดยการขัดเกลาทางสังคมที่สมาชิกภายในกลุ่มได้รับการอบรมสั่งสอนจากผู้เป็นพ่อแม่ หรือเกิดจากการเลียนแบบ การสังเกตเห็นพฤติกรรมการปฏิบัติของสมาชิกภายในกลุ่ม จนกลายเป็นความคุ้นชิน และปฏิบัติตามจนเป็นระเบียบแบบแผนของสังคม ซึ่งจากการที่กลุ่มชาติพันธุ์ชาวกูได้รับการขัดเกลาภายใต้กฎเกณฑ์ระเบียบแบบแผนทางสังคมของชาวกูแล้วนั้น ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ชาวกูมีการสร้างและธำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง มีการถ่ายทอดมารุ่นต่อรุ่น โดยกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกูในพื้นที่ตำบลตะโหมด อำเภอดงหลวง จังหวัดพัทลุงที่อาศัยอยู่บริเวณเทือกเขาบรรทัดทางภาคใต้ของประเทศไทย พวกเขาจะอาศัยอยู่บริเวณป่าดงดิบที่ห่างไกลผู้คน มีลำธารไหลผ่านตลอดปี มีการเร่ร่อนโยกย้ายถิ่นไปเรื่อยๆ ไม่มีที่พักอาศัยแบบถาวร ชาวกูเป็นกลุ่มชาติพันธุ์พื้นเมืองดั้งเดิมที่มีความเป็นเอกลักษณ์ความเป็นหนึ่งเดียวโดยสิ่งต่างๆ เหล่านี้มีการปฏิบัติสืบทอดต่อกันมารุ่นต่อรุ่น

ชาวกูเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีรูปร่างลักษณะภายนอกร่างกายที่ชัดเจน มีสีผิวที่คล้ำ ดำโต ผมหยิก ขอดคิดหนังศีรษะ จมูกแบน ปากกว้าง และมีริมฝีปากที่ค่อนข้างหนา จะมีรูปร่างที่สันตัน แข็งแรง สำหรับอุปนิสัยของชาวกูจะเป็นคนที่ค่อนข้างพูดน้อย มีนิสัยร่าเริง ชาวกูไม่นิยมสวมใส่เสื้อผ้าหรือไม่ใส่เสื้อผ้าเลย มีบ้างที่นำไปไม้ สาทหร่าย มาถักทอปกปิดอวัยวะบางส่วนเท่านั้น การที่ชาวกูมีวิถีการดำรงชีวิตอยู่ในป่า มีความเกี่ยวพันและผูกพันกับป่าในทุกๆ ด้านของชีวิต ทำให้ป่าเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญ ชาวกูนิยมขุดหาหัวมัน และออกล่าสัตว์เพื่อยังชีพโดยมีอุปกรณ์ที่เรียกว่าบอเลาใช้ในการล่าสัตว์ และนอกจากนี้ป่ายังเป็นสถานพยาบาลที่ใช้รักษาโรคภัยต่างๆ โดยมีพืชสมุนไพรสำคัญๆ

หลายชนิดที่ชาโกลนามารักษาโรค ซึ่งการนำพืชสมุนไพรของชาโกลนั้นสามารถ กินสด นำมาต้ม หรือคองเป็นเหล้าก็ได้

จากวิถีการดำรงชีวิตที่มีป่าเป็นที่พึ่งพิงหลัก ชาโกลจึงมีที่อยู่อาศัยที่เรียบง่าย พวกเขาจะสร้างทับบริเวณพื้นราบ มีความอุดมสมบูรณ์ของอาหารและน้ำ ลักษณะทับของชาโกลมีวิธีการ ทำแบบง่ายๆ ไม่ใหญ่มากนัก มีโครงสร้างคล้ายเพิงหมาแหงนภายในทับจะมีแคร่ ไม้เป็นที่นอนทำด้วยไม้เรียงกันทับแต่ละทับของชาโกลจะอยู่ติดกัน มีลักษณะการสร้างทับเป็นวงกลมมีพื้นที่ว่างไว้ตรงกลาง เพื่อใช้ในการพูดคุยกันของสมาชิก ลักษณะการนอนของชาโกลจะเป็นลักษณะการนอนที่แปลก กล่าวคือ ชาโกลจะนอนเอาเท้าเข้าไปในทับแล้วหันหัวออกนอกทับ ซึ่งวิธีการนอนของชาโกลเป็นการที่เตรียมพร้อมในภัยอันตรายต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น

จากการศึกษาชาโกลเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะกลุ่มที่ชัดเจน พวกเขามีความเชื่อ ภาษา วัฒนธรรมและประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ ชาโกลเป็นชาติพันธุ์ที่มีภาษาพูดเป็นของตัวเองแต่ไม่มีภาษาเขียน ในปัจจุบันจากการที่ชาโกลมีปฏิสัมพันธ์กับคนภายนอกมากขึ้น ทำให้ชาโกลรับวัฒนธรรมภาษาในการพูดเข้าไปด้วย และสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นเอกลักษณ์และตัวตนของชาโกลที่เด่นชัดคือ วิถีการดำรงชีวิตของชาโกลจะดำรงอยู่บนความเชื่อทั้งสิ้นตั้งแต่เกิดไปจนถึงตาย พิธีกรรมความเชื่อต่างๆ จะปฏิบัติตามกันอย่างเคร่งครัด เนื่องมาจากชาโกลกลัวในปรากฏการณ์ที่เหนือธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นความเชื่อในการย้ายทับที่อยู่อาศัย ชาโกลจะย้ายทับเมื่อบริเวณที่ตั้งทับไม่สามารถหาอาหารได้ และจะย้ายทับทันทีเมื่อมีคนตายภายในทับ ความเชื่อในเรื่องวิญญาณและภูตผี ชาโกลมีความเชื่อว่ามีวิญญาณและภูตผี ชาโกลจึงก่อกองไฟไว้ในทับตลอดเวลาไม่ให้ไฟดับโดยเด็ดขาด และเมื่อมีคนตายชาโกลจะนำหัวไพลมาเคี้ยวแล้วพ่นลงไปยังศพ พวกเขาเชื่อว่าวิญญาณผีจะไม่ตามมาหลอกหลอน ชาโกลมีความเชื่อในเรื่องโชคกลางมาก พวกเขาจะมีलगสังหรณ์ ถ้าหากเดินผ่านที่บริเวณใดแล้วชนลูกขนปอง ใจสั่น แสดงว่าบริเวณนั้นเจ้าที่แรง ห้ามตั้งทับหรือล่าสัตว์ หรือเมื่อมีการเข้าป่าก็จะไม่มีการพูดออกมาว่าจะเดินไปในทิศทางไหน เพราะเชื่อว่าวิญญาณ สัตว์ร้าย จะมาดักทำร้าย และนอกจากนี้ถ้าจะออกไปล่าสัตว์ชนิดใดในป่า ให้พูดสัตว์ที่ต้องการพวกเขาเชื่อว่าจะได้สัตว์ตามที่พูด

สำหรับวัฒนธรรม และประเพณีนั้น ในพิธีการแต่งงานของชาโกลจะมีพิธีที่ต่างๆ ไม่มีพิธีกรรมอะไรที่มากมาย โดยการแต่งงานจะเกิดจากการที่ชาโกลหนุ่มสาวมีความพอใจกันทั้งสองฝ่าย โดยเมื่อผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายตกลงพร้อมใจกัน ก็จะมีการจัดงานเลี้ยงถือเป็นอันเสร็จพิธี ซึ่งหน้าที่ในการหาอาหารมาจัดเลี้ยงนั้นเป็นหน้าที่ของฝ่ายชายที่ต้องแสดงความสามารถในการล่าสัตว์มาเลี้ยงเพื่อน

สมาชิก ภายในกลุ่มชาไก และนอกจากนี้หน้าที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ การสร้างทับที่อยู่อาศัย เมื่อมีการกินเลี้ยงและสร้างทับเสร็จ เจ้าบ่าวเจ้าสาวก็จะไปอยู่ยังทับของตน และถือได้ว่าเป็นสามีภรรยา กันโดยสมบูรณ์ เมื่อมีการคลอดบุตรจะมี “โตะบิตัน” ทำหน้าที่ในการช่วยมารดาใน การทำคลอด เวลาที่ใกล้คลอด โตะบิตัน จะนำขนิคหนึ่งมาทาบริเวณหน้าท้อง ระหว่างการทายาจะค่อยๆ นวด พร้อมว่าคาถา “ตุงตุงฮู ลีโตลีปีโฮ ตามาซาไกนิฮุค มาตี ชิมุ” เมื่อคลอดแล้วจะใช้ผ้าสะอาดในการ รองรับเด็ก และตัดสายสะดือด้วยไม้ไผ่ที่นำมาเหลาให้บาง หน้าที่การเลี้ยงดูลูกผู้เป็นแม่จะเป็นคน ดูแล ให้กินนมแม่เท่านั้นในช่วงแรกเกิด หลังจากโตขึ้นจะบดมัน เผือก ให้รับประทาน ลูกที่ยัง เดินไม่ได้จะไปกับแม่ด้วยตลอดเวลาไม่ว่าจะไปไหน เช่น ไปขุดมัน แต่เมื่อเด็กโตขึ้นสามารถเดิน ได้เองก็จะปล่อยให้ไปเล่นกับเด็กๆ ชาไกด้วยกัน

ข้อมูลดังกล่าวข้างต้นเป็นการศึกษาอธิบายชาไกในช่วงแรกที่มีวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม ซึ่งเป็น ประวัติความเป็นมา บริเวณที่อยู่อาศัย รวมถึงการดำรงชีวิตในด้านต่างๆ ที่เป็นอัตลักษณ์ ทางชาติพันธุ์ของชาไก ซึ่งสามารถเห็นภาพสะท้อนของอัตลักษณ์และวิถีการดำรงชีวิตของชาไกที่มีการ พึ่งพิงระบบนิเวศทั้งสิ้น ต่อจากนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอในส่วนของการเปลี่ยนแปลงของชาไกในการ ดำรงชีวิต การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตที่เป็นผลมาจากระบบนิเวศที่เปลี่ยนไป

การเปลี่ยนแปลงทางระบบนิเวศที่ส่งผลกระทบต่อปัจจัยพื้นฐานการดำรงชีวิตของชาไก

ในส่วนนี้จะเป็นการนำเสนอถึงการเปลี่ยนแปลงของชาไกในวิถีการดำรงชีวิตที่แตกต่างไป จากเดิม ซึ่งเป็นผลจากการเปลี่ยนไปของระบบนิเวศที่เสื่อมโทรมลง การเปลี่ยนแปลงของระบบ นิเวศที่เป็นผลจากการพัฒนาของรัฐ โดยการพัฒนาในด้านต่างๆ ที่นำความเจริญไปยังพื้นที่ชนบท การเพิ่มสาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น ถนน น้ำประปา ไฟฟ้า สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เหล่านี้ ส่งผลให้การเข้าถึงพื้นที่ชุมชนชนบทสะดวกมากขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาตามมามากมาย เช่น การที่ ชุมชนแอ่งชิงทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัด การเข้าไปของกลุ่มคนที่หวังใช้ประโยชน์จากป่า ไม้ในปริมาณที่เกินขีดจำกัด โดยการตัดไม้ทำลายป่า การเผาป่า การบุกรุกที่ดิน ทำไร่ถางป่า ทำให้ ทรัพยากรภายในระบบนิเวศเกิดการเสื่อมสภาพและลดน้อยลง เมื่อทรัพยากรธรรมชาติลดน้อยลง ชาไกซึ่งอาศัยแหล่งทรัพยากรธรรมชาติต้องประสบกับปัญหาการขาดแคลนที่อยู่อาศัย ขาดแคลน แหล่งอาหารสิ่งเหล่านี้ส่งผลกระทบให้ชาไกเกิดการดำรงชีวิตที่เปลี่ยนไป

ผลกระทบที่เกิดจากปัจจัยภายนอก จากการที่ระบบนิเวศของป่าถูกทำลายอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้กลุ่มชาติพันธุ์ชาไกที่ดำรงชีวิตด้วยการพึ่งพาระบบนิเวศ ทั้งอาศัยป่าเป็นที่อยู่อาศัย เป็น

แหล่งน้ำแหล่งอาหาร รวมทั้งวิถีการดำรงชีวิตในด้านอื่นๆ ทุกด้าน ดังกล่าวแล้วนั้น ผู้วิจัยจึงแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างชาวกากับสังคม วัฒนธรรม และระบบนิเวศสิ่งแวดล้อมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับวิถีการดำรงชีวิตของชาวกา สำหรับการเปลี่ยนแปลงนั้น ไม่ว่าสังคมใด มนุษย์จะอยู่ ณ ที่ใดก็ตามย่อมมีการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตอยู่ตลอดเวลา แม้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะมีความแตกต่างกัน อาจจะช้าหรือเร็ว มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับเหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

จากประวัติศาสตร์ของชาวกาจากที่ได้กล่าวถึงความเป็นมาของชาวกาว่า ชาวกาเป็นกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มเล็กๆ มีวิถีการดำรงชีวิตอยู่ในป่าบริเวณเทือกเขาบรรทัด อย่างกลมกลืนเสมือนเป็นส่วนหนึ่งของป่า มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรับเปลี่ยนแบบค่อยเป็นค่อยไป ลักษณะของการเปลี่ยนแปลงที่ใช้ระยะเวลายาวนาน จึงทำให้เห็นถึงร่องรอยของการสืบเนื่องของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกล่าวคือ สามารถเห็นถึงความคงอยู่ของรูปแบบสังคมและวัฒนธรรมดั้งเดิมที่ค่อยๆ มีการปรับเปลี่ยนไปสู่สังคมและวัฒนธรรมใหม่ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของสังคมกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกา เริ่มมีชัดเจนเมื่อมีการติดต่อปฏิสัมพันธ์กับบุคคลภายนอก หรือ ชาวบ้าน ที่เข้าไปเก็บของป่าล่าสัตว์ โดยเฉพาะเมื่อรัฐบาลเปิดป่าให้มีการทำสัมปทานและในปี พ.ศ. 2504 เกิดการขึ้นของแผนพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ การส่งเสริม นโยบายต่างๆ ของรัฐที่พยายามผลักดันให้ประเทศไทยมีความเจริญก้าวหน้า มีการพัฒนาไปสู่ความทันสมัย ให้ความสำคัญเน้นหนักอย่างยวดยิ่งกับการสนับสนุนความอยู่ดีกินดี มั่นคงของประชาชนในระดับรากหญ้า ขจัดความยากจน สร้างเศรษฐกิจภายในประเทศให้แข็งแกร่ง และตามด้วยการดำเนินงานของรัฐเพื่อให้เกิด “ น้ำไหล ไฟสว่าง ทางดี มีงานทำ ” ซึ่งเน้นโครงสร้างพื้นฐานเป็นลำดับแรก เพื่อนำไปสู่การเพิ่มรายได้การบริโภค และการลงทุน แต่จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1-7 ในช่วง 4 ทศวรรษที่ผ่านมา ในด้านการบริการทางสังคม พบว่า คนไทยส่วนใหญ่ได้รับการบริการ โครงสร้างพื้นฐานและบริการทางสังคมที่ดีจนเป็นที่น่าพอใจ แต่ถ้าวัดในเชิงคุณภาพ จะพบว่า ผลจากการพัฒนาทำให้คนรวยยิ่งรวยขึ้น คนส่วนใหญ่ยากจนลง ทำให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรวมถึงการเสื่อมโทรมทางด้านวัฒนธรรม (สุนิดดา ชูสวัสดิ์, 2553) และอีกช่วงประวัติศาสตร์อีกช่วงหนึ่ง เหตุการณ์รุนแรง 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516-16 ตุลาคม พ.ศ. 2519 การเข้ามาของนิสิต นักศึกษา ประชาชนจำนวนมาก หลังไหลเข้าไปตั้งถิ่นฐาน จากการที่ผู้คนเริ่มทยอยวนเวียนเข้าไปปฏิสัมพันธ์กับชาวกา ไม่เพียงแต่การติดต่อพึ่งพาอาศัยกัน แต่ยังเป็นการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมให้มีการผสมผสานกันเกิดขึ้น ทำให้สังคมและวัฒนธรรมของชาวกาเริ่มการปรับเปลี่ยน เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ไม่ว่าจะเป็นด้านที่อยู่อาศัย การกิน การแต่งกาย การรักษาโรค รวมทั้งวัฒนธรรมประเพณี วิถีคิด ค่านิยมต่างๆ

จากชาวป่าสู่คนเมือง: การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากระบบนิเวศ

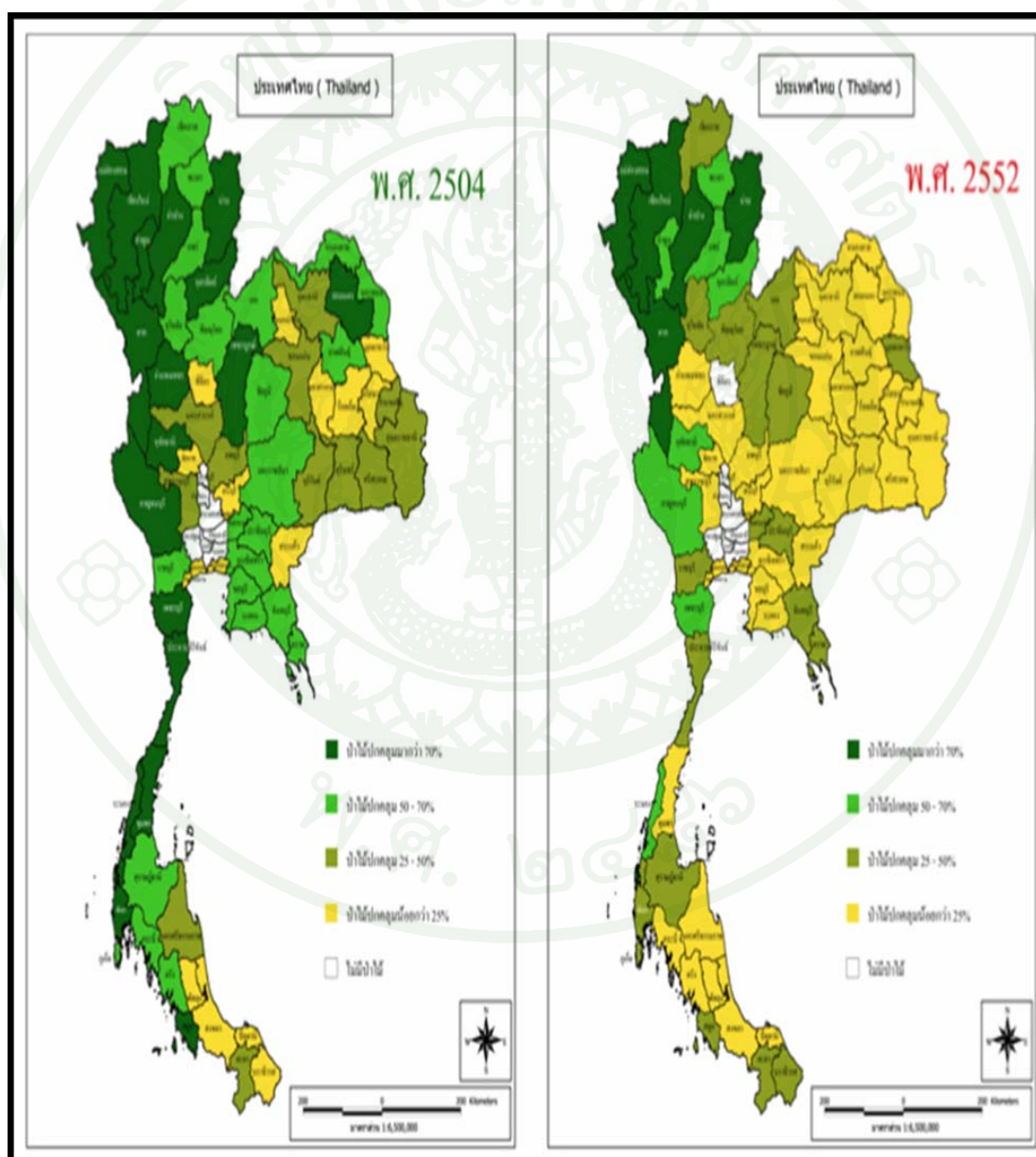
การส่งเสริมของภาครัฐไทยที่ต้องการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า โดยผ่านการวางแผนจาก แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในทุกๆ ฉบับ โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมพยายามส่งเสริมมุ่งเน้นความเจริญเติบโตในทางเศรษฐกิจ เน้นทางด้านวัตถุ เพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ของคนในประเทศทั้งคนเมืองและคนในท้องถิ่นชนบท ซึ่งมุ่งเป้าไปที่แหล่งชนบทต่างๆ ด้วยการสร้างโครงสร้างพื้นฐาน มีน้ำ มีไฟฟ้าใช้ การตัดถนนเข้าไปในพื้นที่ป่าเขา และการส่งเสริมให้ประชาชนมีอาชีพเพิ่มขึ้น วิธีการดังกล่าวนำมาซึ่งความสุขสบายของคนในชนบท แต่ตรงกันข้ามการพัฒนาที่นำความเจริญกลับนำมาสู่ความเสื่อมโทรมของระบบนิเวศ ทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งป่าไม้ ดิน น้ำ มีปริมาณที่ลดจำนวนลงเนื่องจากการแย่งชิงของผู้คนที่ต้องการครอบครองเป็นทรัพยากรที่มีค่าเหล่านี้ การแย่งชิงมาพร้อมกับการทำลายทำให้มีปัญหาเกิดขึ้นตามมามากมาย

“... เมื่อก่อนมีป่าไม้ต้นไม้มากี่สมบูรณ์ แต่เมื่อมีการพัฒนาที่เพิ่มขึ้นในปัจจุบันนี้ถนนตัดเข้าถึงในป่า คนจึงเข้าไปตัดไม้ทำลายป่าได้ง่ายมากขึ้น การเข้าไปบุกรุกที่ทำกิน ไล่ป่าเพื่อทำไร่ ส่งผลกระทบให้ปริมาณป่าไม้ในเทือกเขาบรรทัดลดลง ...” (เจ้าหน้าที่กลุ่มอาสาอนุรักษ์ป่าต้นน้ำบ้านตะโหมด, 23 ธันวาคม พ.ศ. 2556: สัมภาษณ์)

ผลจากการพัฒนาดังกล่าว นำมาซึ่งความเสื่อมโทรมของระบบนิเวศ ป่าซึ่งเป็นทุกสิ่งทุกอย่างในการดำรงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกู กลุ่มที่อาศัยระบบนิเวศเป็นแหล่งพักพิง หากิน การเสื่อมโทรมที่เกิดขึ้นส่งผลให้คนกลุ่มนี้ต้องมีชีวิตที่ดิ้นรนเพื่อให้กลุ่มของตนเองอยู่รอด โดยการมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มคนภายนอกมากขึ้น การเรียนรู้และรับเอาวัฒนธรรมอื่นเข้ามาใช้ในการดำรงชีวิต ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นเหมือนการบีบบังคับให้ชาวกูต้องยอมรับที่จะเปลี่ยนแปลงตัวเองเพื่อให้สามารถมีชีวิตอยู่ได้

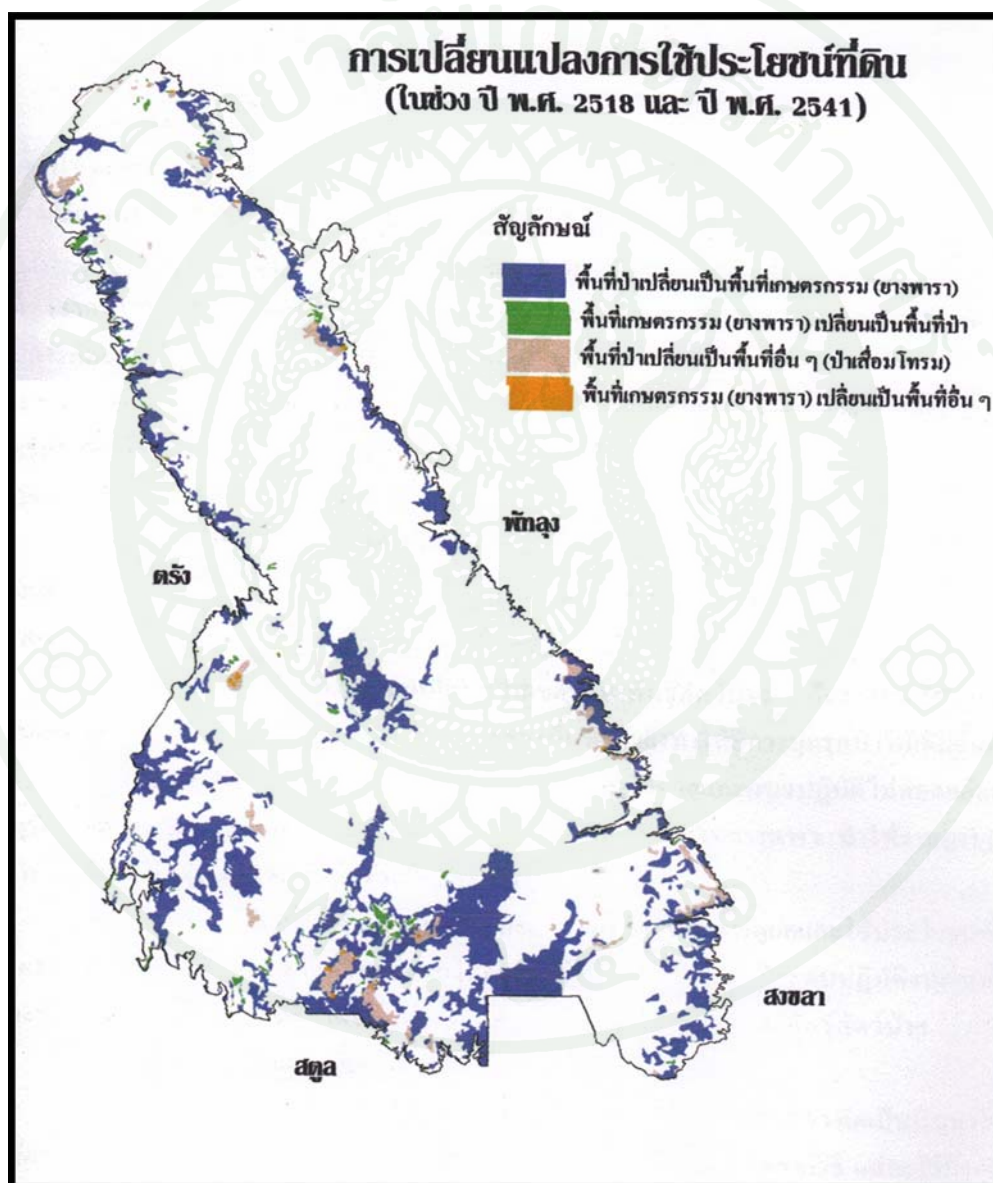
จากการศึกษาปัญหาของความเสื่อมโทรมของระบบนิเวศ เป็นผลมาจากการตัดไม้ทำลายป่า หนึ่งในภัยคุกคามที่ส่งผลให้เกิดการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพมากที่สุด ในปัจจุบันอัตราการตัดไม้ ทำลายป่าในประเทศไทยยังคงสูงอยู่ โดยส่วนใหญ่เกิดจากการเพิ่มพื้นที่ทำการเกษตร และในช่วงทศวรรษ ที่ผ่านมามีป่าไม้ทั่วโลกถูกเปลี่ยนแปลง เพื่อการใช้ประโยชน์ในรูปแบบอื่นหรือเสื่อมสภาพลง ซึ่งป่าไม้ของประเทศไทยมีสถิติการบุกรุกตลอดเวลา มีสถิติการบุกรุกพื้นที่ป่าในปี พ.ศ. 2550-2551 ของกรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รายงานว่า ปี พ.ศ. 2550 มีพื้นที่ป่าถูกบุกรุก 35,988 ไร่ และปี พ.ศ. 2551 มีพื้นที่ป่าถูกบุกรุก 19,039 ไร่ และจากข้อมูลสถิติซึ่งแสดงการ

เข้าบุกรุกพื้นที่ป่าที่มีอย่างต่อเนื่อง ถึงแม้จะมีสถิติการบุกรุกที่ลดลงแต่ก็ทำให้แนวโน้มการลดลงของพื้นที่ป่ามีอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจากการศึกษาสำรวจพื้นที่ป่าของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2504 พบว่ามีพื้นที่ป่า 171 ล้านไร่หรือร้อยละ 53.3 ของพื้นที่ประเทศ และในปี พ.ศ. 2551 พบว่าป่ามีพื้นที่ลดลงเหลือเพียง 107.24 ล้านไร่ หรือร้อยละ 33.44 ของพื้นที่ประเทศ ดังภาพที่ 11 (กรมป่าไม้, 2552) การลดลงของพื้นที่ป่าเป็นผลมาจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการเพิ่มขึ้นของประชากร ทำให้พื้นที่ทางการเกษตรเพิ่มสูงขึ้น มีการบุกรุกพื้นที่ การลักลอบตัดไม้ ตลอดจนการพัฒนาโครงการของรัฐ

ภาพที่ 11 แผนที่แสดงการเปรียบเทียบพื้นที่ป่าในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2504 และปี พ.ศ. 2552
ที่มา: มุลนิธิสืบนาคะเสถียร (2555)

จะเห็นว่าพื้นที่ของป่าในประเทศไทยเมื่อเปรียบเทียบในระหว่างปี พ.ศ. 2504 และในปี พ.ศ. 2552 ก็ยังคงมีปริมาณพื้นที่ของป่าไม้ลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจากแผนที่ดังกล่าวจังหวัดพัทลุงก็เป็นอีกหนึ่งพื้นที่ที่มีปริมาณป่าไม้ปกคลุมน้อยกว่า 25% โดยปริมาณการลดลงของพื้นที่ป่าไม้ในจังหวัดพัทลุงเป็นผลมาจากการใช้ประโยชน์จากที่ดินมากขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่า เป็นพื้นที่เกษตรกรรมมากขึ้น ดังภาพที่ 12

ภาพที่ 12 แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าเขาบรรทัด

ที่มา: เขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด จังหวัดพัทลุง (2550)

จากภาพที่ 12 ระบบนิเวศของพื้นที่ป่าของเทือกเขาบรรทัดในช่วงปี พ.ศ. 2518 ป่าได้มีการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่เป็นอย่างมาก โดยส่วนใหญ่มีการใช้ประโยชน์จากป่าเปลี่ยนเป็นพื้นที่เกษตรกรรม มีการเข้ามาครอบครองใช้ประโยชน์จากพื้นที่ ทำให้ระบบนิเวศเทือกเขาบรรทัดเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไป เกิดความเสื่อมโทรมพื้นที่ป่าเป็นอย่างมาก ทำให้ป่าดิบบริเวณเทือกเขาบรรทัดมีปริมาณลดลงเป็นจำนวนมาก

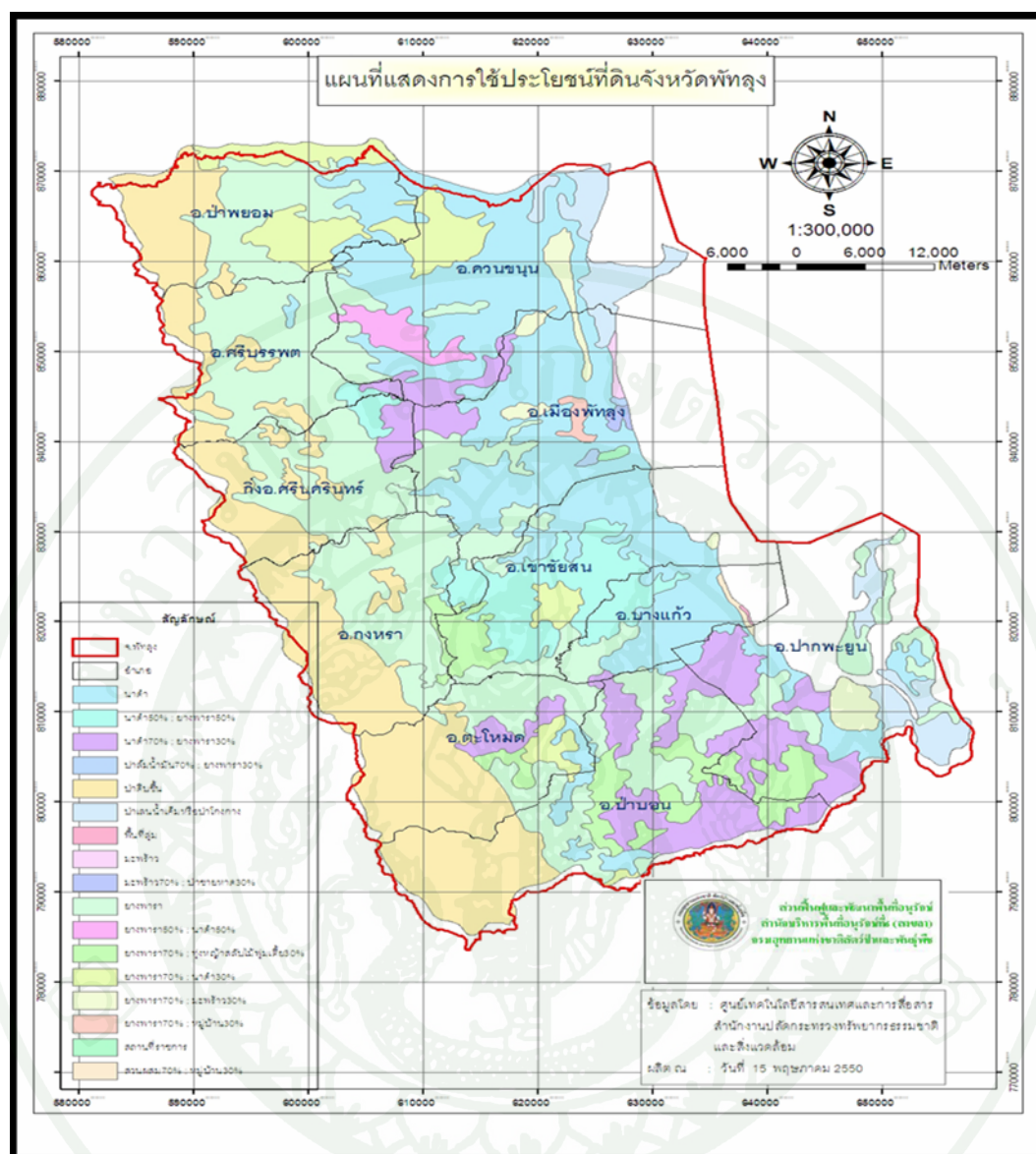
สำหรับพื้นที่ป่าในเทือกเขาบรรทัด มีพื้นที่ครอบคลุมรอยต่อของ 4 จังหวัด คือ จังหวัดพัทลุง จังหวัดตรัง จังหวัดสตูล และจังหวัดสงขลา มีเนื้อที่ประมาณ 800,000 ไร่ (เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด) โดยพื้นที่จังหวัดพัทลุงมีเนื้อที่ประมาณ 258,750 ไร่ ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 แสดงพื้นที่ป่าเทือกเขาบรรทัดในเขตจังหวัดพัทลุง

พื้นที่ป่าเทือกเขาบรรทัด จังหวัดพัทลุง	
อำเภอ	พื้นที่ป่า(ไร่)
ศรีนครินทร์	41,250
งหรา	70,625
ตะโหมด	71,875
ป่าบอน	75,000
รวม	258,750

ที่มา: เขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด จังหวัดพัทลุง (2550)

ในส่วนของพื้นที่ป่าเทือกเขาบรรทัดบริเวณเขตจังหวัดพัทลุง ที่ครอบคลุมพื้นที่ อำเภอศรีนครินทร์ อำเภองหรา อำเภอป่าบอน และอำเภอตะโหมดนั้น พื้นที่ดังกล่าวมีการใช้ประโยชน์ของป่าเทือกเขาบรรทัดโดยมีการเปลี่ยนพื้นที่ป่าเป็นพื้นที่ทำการเกษตรแบบผสมถึง 70% ของพื้นที่ ดังภาพที่ 13

ภาพที่ 13 แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินในป่าเทือกเขาบรรทัด จังหวัดพัทลุง
ที่มา: ส่วนฟื้นฟูและพัฒนาพื้นที่อนุรักษ์ สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 6 สงขลา (2550)

จากการสำรวจพื้นที่ป่าเทือกเขาบรรทัดพบว่า ส่วนใหญ่เป็นป่าดิบชื้นที่มีความอุดมสมบูรณ์ จากการสำรวจสภาพการใช้ประโยชน์จากที่ดินเขตป่าเทือกเขาบรรทัด ในปี พ.ศ. 2518 มีพื้นที่ป่า 720,200 ไร่ ของพื้นที่ และพื้นที่เกษตรกรรม 43,763 ไร่ และในปี พ.ศ. 2541 พบว่า มีพื้นที่ป่าลดลงถึง 120,425 ไร่ โดยเป็นผลมาจากการบุกรุก แคว้งป่า การทำเป็นพื้นที่ผสมทางการเกษตรของประชาชนเป็นส่วนใหญ่ แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 แสดงพื้นที่ป่าไม้บุกรุก แคว้งป่า

จังหวัดพัทลุง	
ปีงบประมาณ	พื้นที่ป่าบุกรุก แคว้งป่า (ไร่)
ตุลาคม 2545 – กันยายน 2546	29-1-73.57
ตุลาคม 2546 – กันยายน 2547	145-2-37
ตุลาคม 2547 – กันยายน 2548	129-0-67
ตุลาคม 2548 – กันยายน 2549	379-2-54
ตุลาคม 2549 – กันยายน 2550	229-3-28.97
ตุลาคม 2550 – กันยายน 2551	159-1-56.38
ตุลาคม 2551 – กันยายน 2552	132-0-76
ตุลาคม 2552 – กันยายน 2553	61-0-76
ตุลาคม 2553 – กันยายน 2554	106-1-04
ตุลาคม 2554 – กันยายน 2555	391-1-55
รวม	1,763-3-98.92

ที่มา: เขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด จังหวัดพัทลุง (2556)

นอกจากการบุกรุก แคว้งป่าพื้นที่ป่าเขาบรรทัดเพื่อการทำเกษตรกรรมของชาวบ้านในพื้นที่แล้วนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาพบว่า ป่าเทือกเขาบรรทัดในพื้นที่อำเภอตะโหมดมีการลักลอบตัดไม้ เพื่อนำไปประกอบธุรกิจค้าขายไม้ท่อนและมีการแปรแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์จากไม้เพิ่มขึ้น โดยมีการจับกุมได้หลายคดี ซึ่งมีรายละเอียดดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 แสดงผลการปราบปรามจับกุมการตัดไม้ทำลายป่าเขตเทือกเขาบรรทัดพื้นที่อำเภอตะโหมด

ปีงบประมาณ	ไม้ท่อน		ไม้แปรรูป		พื้นที่ป่าถูกบุกรุก ไร่
	จำนวน	ปริมาตร	จำนวน	ปริมาตร	
ตุลาคม 2545 – กันยายน 2546	9	18.64	-	-	8-0-0
ตุลาคม 2546 – กันยายน 2547	10	15.81	-	-	56-2-75
ตุลาคม 2547 – กันยายน 2548	48	58.38	3	0.21	45-2-4
ตุลาคม 2548 – กันยายน 2549	12	12.5	-	-	266-1-42
ตุลาคม 2549 – กันยายน 2550	17	10.83	117	1.05	135-0-06
ตุลาคม 2550 – กันยายน 2551	27	33.82	20	1.78	45-0-45
ตุลาคม 2551 – กันยายน 2552	158	362.7	54	1.49	75-0-45
ตุลาคม 2552 – กันยายน 2553	30	38.17	-	-	26-2-01
ตุลาคม 2553 – กันยายน 2554	28	69.18	-	-	70-3-01
ตุลาคม 2554 – กันยายน 2555	328	776.56	21	0.27	272-0-59
ตุลาคม 2555 – กันยายน 2556	5	18.13	75	108	18-0-73
รวม	672	1,414.72	290	112.80	1,001-0-72.38

ที่มา: เขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด จังหวัดพัทลุง (2556)

จากข้อมูลการบุกรุกแผ้วถางป่า ตัดไม้ทำลายป่า ในพื้นที่เทือกเขาบรรทัดในช่วงปี พ.ศ. 2545-พ.ศ. 2556 แสดงให้เห็นถึงปริมาณของการทำลายป่าที่สูงขึ้นในทุกๆ ปี ซึ่งดูได้จากการจับกุมได้ในหลายคดีในพื้นที่ป่าเทือกเขาบรรทัด โดยในคดีต่างๆ เป็นการตัดไม้เพื่อนำไปแปรรูปขายประกอบเป็นอาชีพ และนอกจากนี้ยังเป็นการบุกรุกถางป่าเพื่อทำสวนยางพาราและสวนผลไม้ การทำลายป่าส่งผลให้ความหลากหลายทางชีวภาพเสื่อมถอย การตัดและทำลายพื้นที่ที่ป่าไม้ ปกคลุมทำให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม และทำให้ความหลากหลายทางชีวภาพลดลง ผลกระทบจากการทำลายป่าไม้จากการที่ปริมาณป่าไม้ลดลงย่อมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ และมีผลต่อปัจจัยทางชีวภาพ มีผลกระทบต่อ สภาพดิน น้ำ อากาศ สัตว์ป่า สิ่งแวดล้อมอื่นๆ เพราะทั้ง ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม จะมีความสัมพันธ์กันไม่ทางตรงก็ทางอ้อมในระบบนิเวศ ก่อให้เกิดสมดุลทางธรรมชาติ การทำลายป่าจึงก่อให้เกิดผลกระทบในด้านต่างๆ

ซึ่งผลจากการตัดทำลายป่าไม้ ซึ่งเป็นระบบนิเวศที่มีความหลากหลายมากที่สุด ส่งผลให้เกิดผลกระทบทั้งต่อการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ การทำลายป่าทำให้อุณหภูมิของโลกสูงขึ้น อาจเป็นอันตรายต่อพืชและสัตว์ และนอกจากนี้การทำลายป่ามีส่วนในการลดอัตราการระเหยและการคายน้ำ

ซึ่งทำให้ความชื้นในชั้นบรรยากาศน้อยลง ส่งผลกระทบต่อระดับปริมาณน้ำฝน อุณหภูมิ ความชื้นสัมพัทธ์ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเกิดความไม่สมดุลภายในระบบนิเวศ ซึ่งจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ จะส่งผลกระทบต่อการเจริญเติบโตของป่าไม้ และอาจทำให้ระบบนิเวศป่าไม้ทำให้ดินไม้ชนิดที่สำคัญล้มตายและสูญหายไป และทำให้ป่าไม้กลายเป็นระบบนิเวศที่มีความหลากหลายทางชีวภาพในระดับที่ลดน้อยลงมาก นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ จะส่งผลกระทบต่อพลวัตของความหลากหลายทางชีวภาพในป่าไม้การกระจายของชนิดพันธุ์พืชและสัตว์พื้นเมืองอาจสูญพันธุ์ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศป่าไม้ในพื้นที่ป่าเทือกเขาบรรทัด ทำให้อุณหภูมิสูงขึ้น ดินไม้ยืนต้นตาย เกิดไฟป่า ฝนตกไม่ถูกต้องตามฤดูกาล เกิดโคลนถล่มชะหน้าดินทำให้ดินไม้โคนล้ม เป็นต้น

จากการศึกษาข้อมูลการตัดไม้ทำลายป่าในพื้นที่ป่าเขาบรรทัดมีปริมาณที่มากขึ้นในทุกปี ส่งผลให้เกิดผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสภาพอากาศ ปริมาณน้ำฝน อุณหภูมิ และความชื้นสัมพัทธ์ในพื้นที่ป่าเขาบรรทัด ซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นผู้วิจัยได้สรุปไว้ในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 แสดงปริมาณน้ำฝน ภูมิอากาศ และความชื้นสัมพัทธ์ (พ.ศ. 2541-พ.ศ. 2550)

เดือน	อุณหภูมิ (C°)	ความชื้นสัมพัทธ์ (%)	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	จำนวนวันที่ฝนตก (วัน)
มกราคม	27.3	81	148.1	11.3
กุมภาพันธ์	27.7	80	101.6	4.0
มีนาคม	28.6	78	114.8	7.3
เมษายน	29.0	78	90.9	7.8
พฤษภาคม	29.0	78	124.4	12.5
มิถุนายน	29.0	77	92.4	10.1
กรกฎาคม	34.7	77	80.1	8.9
สิงหาคม	28.9	76	89.0	11.0
กันยายน	28.3	78	123.7	13.4
ตุลาคม	27.9	81	250.5	19.3
พฤศจิกายน	27.3	84	521.3	19.6
ธันวาคม	27.0	84	490.6	19.6
รวม			2,227.4	144.8
เฉลี่ยต่อเดือน	28.7	79.3	185.6	12.1

ที่มา: สถานีอุตุนิยมวิทยา จังหวัดพัทลุง (2550)

จากตารางข้อมูลสถิติตารางที่ 8-10 แสดงปริมาณป่าพื้นที่เขาบรรทัดข้างต้น แสดงถึงพื้นที่ป่าในเขตจังหวัดพัทลุง มีปริมาณการบุกรุก เผ้วถาง ลักลอบตัดไม้ทำลายป่า รวมถึงปริมาณน้ำฝน อุณหภูมิ และความชื้นสัมพัทธ์ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงปริมาณพื้นที่ป่าที่ลดลง เนื่องมาจากการเพิ่มการบุกรุก เผ้วถาง ลักลอบตัดไม้ในแต่ละปีเพิ่มขึ้น การกระทำต่างๆ ส่งผลให้เกิดความเสื่อมโทรมของป่า จากเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศนับว่าเป็นสถานการณ์ที่สำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกูไที่ต้องเรียนรู้และปรับตัวเพื่อการดำรงอยู่กลุ่มภายใต้ระบบนิเวศที่เปลี่ยนไป

ในขณะเดียวกันด้วยอดีตที่มีความสมบูรณ์ของระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพ และอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวกูไที่ดำรงชีวิตโดยการพึ่งพาระบบนิเวศมาตลอด จึงเป็นเรื่องที่สำคัญและท้าทายในการเชื่อมมิติทางสังคม วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกูไที่มีความหลากหลายกับการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศ และทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต จากการศึกษาเฝ้าติดตามกลุ่มชาวกูไในพื้นที่ ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง มาเป็นช่วงระยะเวลาหนึ่ง ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นถึงพฤติกรรมดำรงชีวิตของชาวกูไกลุ่มนี้ โดยส่วนใหญ่การดำรงชีวิตของชาวกูไยังมีแบบแผนดั้งเดิมเหมือนในอดีต แต่ก็ได้มีการนำวัฒนธรรมอื่นเข้ามาผสมผสานแต่ก็ไม่ได้กลืนกลายวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวกูไไปจนหมด ดังที่ได้กล่าวไว้ในส่วนข้างต้น ไม่ว่าจะเป็นที่อยู่อาศัย อาหาร การแต่งกาย วัฒนธรรมประเพณีในด้านต่างๆ ถึงแม้ยุคสมัยแห่งการเปลี่ยนแปลงจะเข้ามาส่งผลต่อกลุ่มชาวกูไ ทำให้มีความจำเป็นที่ต้องมีการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์บางอย่างเพื่อความอยู่รอดของกลุ่มตนเอง พร้อมกับยังคงแสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์เฉพาะตัวต่อไป

จากการศึกษาระบบนิเวศป่าเขาบรรทัด ทำให้ทราบว่าในปัจจุบันจำนวนปริมาณป่าในพื้นที่มีปริมาณลดน้อยลง ซึ่งเป็นผลมาจากการตัดไม้ทำลายป่าของกลุ่มนายทุน และจากชาวบ้านในพื้นที่การลดลงของป่าทำให้พื้นที่ป่าเขาบรรทัดขาดความอุดมสมบูรณ์ทั้งเกิดความแห้งแล้ง ฝนตกไม่ตามฤดูกาล ถ้าเป็นช่วงที่ฝนตกหนักจะเกิดน้ำท่วมและน้ำป่าไหลหลากซึ่งเป็นผลมาจากไม่มีต้นไม้คอยดูดซึมหรือชะลอการพังทลายของหน้าดิน โดยผลของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเหล่านี้ส่งผลต่อกลุ่มชาวกูไที่ดำรงชีวิตอยู่ในป่าเขาบรรทัด ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศส่งผลต่อปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของชาวกูไเป็นอย่างมาก ผู้วิจัยจึงศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของชาวกูไดังกล่าวในประเด็น ดังต่อไปนี้

1. ด้านที่อยู่อาศัย
2. ด้านอาหาร
3. ด้านเครื่องนุ่งห่ม
4. ด้านการรักษาโรค

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงอัตลักษณ์ที่บ่งบอกถึงความเป็นตัวตนของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกะเหรี่ยงในการดำรงชีวิตในประเด็นด้านภาษา และด้านพิธีกรรม ความเชื่อและประเพณี

จากการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศภายในป่าเขาบรรทัด ผู้วิจัยมองว่าปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของชาวกะเหรี่ยงแรก ที่จะได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศ คือ ที่อยู่อาศัยของชาวกะเหรี่ยงเนื่องจากชาวกะเหรี่ยงอาศัยอยู่ในป่า มีป่าเป็นบ้านที่ไว้หลบแดด หลบฝน เป็นที่ป้องกันและหลบหนีจากภัยร้ายต่างๆ แต่เมื่อป่าซึ่งเป็นบ้านของชาวกะเหรี่ยงเกิดความเสื่อมโทรมย่อมส่งผลกระทบต่อแหล่งที่อยู่อาศัยของชาวกะเหรี่ยง

ทบทวน: การตั้งถิ่นฐานที่ยังคงอยู่

ในอดีตการสร้าง “ทับ” ของชาวกะเหรี่ยงจะเป็นในลักษณะที่เรียบง่ายเป็นรูปแบบที่อาศัยเพียงระยะเวลาหนึ่ง ก็จะมีการเคลื่อนย้ายเปลี่ยนที่ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ของฤดูกาลและอาหารที่ชาวกะเหรี่ยงสามารถหาได้ เมื่อใดที่บริเวณที่ตั้งทับไม่สามารถหาอาหารได้พวกเขาจะอพยพย้ายทับทันที ซึ่งในการตั้งทับจะไม่มีการรื้อทับที่เคยสร้างไว้ จะทิ้งทุกอย่างไว้ที่เดิมเพราะถ้าหากเอาทุกอย่างไปจะเป็นภาระไม่สะดวกในการเดินทาง

แต่ในปัจจุบัน ความเป็นอยู่ของชาวกะเหรี่ยงในหลายพื้นที่เริ่มมีการพัฒนาที่อยู่อาศัยจากการทับที่เป็นแบบชั่วคราวกลายเป็นที่อยู่อาศัยแบบถาวร โดยมีการสร้างที่อยู่อาศัยที่มีวิธีการที่ยั่งยืนมากขึ้น ซึ่งจะเป็นรูปแบบ 2 แบบด้วยกัน กล่าวคือ ในแบบแรกเกิดจากภาครัฐที่สร้างที่อยู่ให้ชาวกะเหรี่ยงเป็นการสร้างบ้านแบบยกพื้นเรียบสร้างด้วยปูนซีเมนต์ แต่การสร้างที่อยู่แบบนี้ชาวกะเหรี่ยงไม่สามารถอยู่ได้เนื่องจากเวลานอนพวกเขาจะปวดหลัง จึงทำให้ไม่มีชาวกะเหรี่ยงอยู่ในบ้านที่รัฐสร้างให้ชาวกะเหรี่ยงรูปแบบที่สอง ชาวกะเหรี่ยงจะสร้างที่อยู่อาศัยเองในรูปแบบของที่พักที่นำมาไม้มาสร้าง โดยมีการยกพื้นสูงเหนือดิน

เล็กน้อยจะใช้ไม้ไผ่เกือบทั้งหลัง แม้ที่อยู่ที่สร้างขึ้นมาใหม่จะแตกต่างไปจากตับแต่ชาไกก็ยังมีการสร้างที่นอนแบบทำมุม 45 องศา การสร้างที่อยู่แบบใหม่นี้มีการทำฝาบ้านและประตูเพิ่มขึ้นและการสร้างแบบถาวรนี้เพื่ออาศัยโดยไม่มีการโยกย้ายไปไหน

จากการศึกษาพบว่า มีชาไกเพียง 2 กลุ่มเท่านั้นที่มีการอาศัยอยู่เป็นหลักแหล่งและเริ่มรู้จักการเพาะปลูก คือ ชาไกกลุ่มกันซิว ที่หมู่บ้านชาไก ตำบลบ้านแห อำเภอรือเสาะ จังหวัดยะลา กับกลุ่มชาไกกลุ่มเต็นแอ้น ตำบลปะเหลียน อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง ซึ่งชาไกทั้ง 2 กลุ่มนี้มีที่อยู่อาศัยที่แน่นอน และนอกจากนี้ชาไกกลุ่มกันซิว ที่จังหวัดยะลาเป็นกลุ่มเดียวที่ได้รับการรับรองสิทธิตามกฎหมาย กล่าวคือ เมื่อ พ.ศ. 2516 กรมประชาสงเคราะห์ได้รวบรวมชาไกที่เร่ร่อน กระจาย แถบอำเภอบันนังสตาและอำเภอรือเสาะ จังหวัดยะลา ให้มาอยู่ในพื้นที่นิคมสร้างตนเองธารโต โดยมีการจัดสรรที่ดินทำกินให้และสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีได้พระราชทานนามสกุลให้ว่า “ศรีธารโต” ชาไกที่มีอาศัยอยู่ที่นี่มีจำนวน 60 คน แต่ระยะหลังๆ มาจำนวนประชากรมีจำนวนลดลงเรื่อยๆ เนื่องจากไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ได้ จึงมีอัตราการตายสูง ที่เหลือส่วนหนึ่งก็อพยพไปอยู่ประเทศมาเลเซีย ปัจจุบันเหลืออยู่ในพื้นที่ประมาณ 7-10 คน เป็น ชาไกหญิงหรือชายที่แต่งงานข้ามชาติพันธุ์กับชาวไทย ส่วนชาไกในพื้นที่อำเภอปะเหลียน กลุ่มเต็นแอ้น อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง เป็นชาไกอีกกลุ่มหนึ่งที่มีการสร้างที่อยู่อาศัยแบบถาวร เนื่องจากรู้จักเพาะเลี้ยงเพิ่มขึ้น ในอดีตชาไกกลุ่มนี้ก็มีวิถีการดำรงชีวิตแบบเร่ร่อน อาศัยบริเวณเทือกเขาบรรทัด ซึ่งในสมัยนั้นมีคอมมิวนิสต์มีอิทธิพลอยู่แถบเทือกเขาบรรทัด แต่หลังการเสื่อมสลายของคอมมิวนิสต์ชาวบ้านเริ่มมีการเข้าไปทำมาหากินในป่าแถวเทือก เขาบรรทัดมากขึ้น ทำให้ความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศเสื่อมโทรมลงเป็นผลให้ชาไกมีพื้นที่ป่าที่ใช้เป็นแหล่งอาศัยและอาหารการกินน้อยลง ชาไกจึงเริ่มรู้จักปรับตัวเรียนรู้การเพาะปลูกและสร้างที่อยู่ถาวร

จากการศึกษาและลงพื้นที่เก็บข้อมูลของผู้วิจัย ของกลุ่มชาไกในพื้นที่ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุงนั้น ชาไกกลุ่มตะโหมดกลุ่มนี้ยังมีวิถีการสร้างที่อยู่อาศัยที่เหมือนเดิมกับในอดีต กล่าวคือ ชาไกกลุ่มนี้ยังเร่ร่อนอยู่ในป่าบริเวณเทือกเขาบรรทัด มีการสร้างที่อยู่อาศัยหรือที่เรียกว่า “ตับ” การสร้างที่อยู่อาศัยล้วนเป็นการนำประโยชน์จากระบบนิเวศมาใช้ทั้งสิ้น การสร้างตับของชาไกกลุ่มนี้ยังเป็นรูปแบบของการสร้างที่พักอาศัยชั่วคราว มีลักษณะเป็นเพิงหมาแหงน โครงสร้างของตับทำด้วยไม้ที่ปลายไม้จะมีลักษณะเป็นง่าม ปักไว้เป็นส่วนด้านหน้าของตับโดยมีระยะห่างกัน 2 เมตร จากนั้นนำไม้ที่มีลักษณะกลมพาดขวางระหว่างง่ามทั้งสองแล้วนำไม้กลมอีก 4-5 อันพาดลงบนไม้ขวาง ส่วนปลายอีกข้างทอดลงไปตามด้านหลังตับปักลงดิน ทำมุมประมาณ 45 องศา ใช้เถาวัลย์ผูกที่ไม้ที่พาดบนง่ามและไม้ขวางให้แน่น นำใบไม้ เช่น ใบปุด ใบกล้วยป่า ใบเตา

ใบชิง หรือใบเหินา วางทับบนไม้ที่พาดเอาไว้เพื่อเป็นการบังแดด บังลม และฝน และนอกจากนี้ ภายในทับจะนำใบไม้มาปูรองพื้นเอาไว้ มีการสร้างแคร่เพื่อเป็นที่นอน ซึ่งแคร่จะทำจากไม้ไผ่เป็น การยกพื้นสูงลอยขึ้นมาจากพื้น แคร่ของชาโกจะมีลักษณะพิเศษคือ เป็นการนำไม้ไผ่มาเรียงให้มี ความกว้างพอสมควรด้านหน้าจะยกสูงขึ้นกว่าด้านหลัง ถ้าหากชาโกที่มีครอบครัวแล้วจะมีแคร่ มากกว่าหนึ่งอัน และบริเวณใกล้ๆ แคร่ จะมีการก่อกองไฟไว้ตลอดเวลาเพื่อใช้ไล่แมลงต่างๆ และ เป็นความเชื่อของกลุ่ม ชาโกที่ต้องให้ไฟติดไว้ตลอดเวลา

ผู้วิจัยพบว่าจากภาพลักษณะของทับที่อยู่อาศัยของชาโก ที่แสดงให้เห็นถึงความคงอยู่ของ วัฒนธรรมดั้งเดิมนั้น เป็นผลมาจากการดำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์จากการศึกษาผู้วิจัย พบว่าการที่ชาโกในพื้นที่ตำบลตะโหมดยังคงมีรูปแบบของการสร้างทับ ที่มีลักษณะเหมือนเดิมดัง ในอดีตนั้นเกิดจากการถูกอบรมสั่งสอน หรือการถ่ายทอดรูปแบบวัฒนธรรมดั้งเดิมจากสมาชิกใน สังคม เป็นระเบียบแบบแผนที่ปฏิบัติกันสืบต่อมา ทำให้เกิดการซึมซับโดยผ่านกระบวนการขัดเกลา จากสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการขัดเกลาทางสังคม ที่ได้กล่าวไว้ว่า การขัดเกลาทางสังคมเป็นสิ่งที่มนุษย์ต้องเรียนรู้ถึงค่านิยมกฎเกณฑ์ ระเบียบแบบ แผนภายในสังคมนั้นวางไว้ เพื่อให้ความสัมพันธ์และการอยู่ร่วมกันสามารถดำเนินไปได้ด้วยดี (สุพัตรา สุภาพ, 2545) ฉะนั้นการขัดเกลาทางสังคมจึงเป็นการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม ทำให้บุคคล สามารถปรับตัวเข้ากับวิถีชีวิต ระเบียบแนวทางในการดำเนินชีวิต ผู้วิจัยมองว่าสถาบันครอบครัวมี ส่วนสำคัญอย่างมากที่เป็นสถาบันหลักในการขัดเกลาสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ชาโก โดยจากการที่ ชาโกได้เรียนรู้และรับวัฒนธรรมที่ได้ถ่ายทอดกันมารุ่นสู่รุ่นส่งผลให้พวกเขาเลือกที่จะแสดง อัตลักษณ์ดั้งเดิมของกลุ่มในด้านที่อยู่อาศัย เพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นและเกิด จากสำนึกทางชาติพันธุ์ที่มีกระบวนการเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา เพื่อเป็นการดำรงไว้ซึ่งกลุ่มชาติพันธุ์ ของตน จากลักษณะดังกล่าวเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ความสัมพันธ์ระหว่างการตั้งถิ่นฐาน กับสภาพแวดล้อมได้เป็นอย่างดี ดังภาพที่ 14

ภาพที่ 14 “ทับ” ที่อยู่ของชาวกูในปัจจุบันของชาวกูกลุ่มตะโหมด
ที่มา: บันทึกภาพ เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2557

ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าวิถีการดำรงชีวิตของชาวกูกลุ่มตะโหมดยังคงดำเนินรูปแบบของการตั้งถิ่นฐานที่เหมือนเดิมในอดีตไม่ได้เปลี่ยนไปเหมือนชาวกูกลุ่มจันละและจังหวัดตรัง การที่ชาวกูกลุ่มในพื้นที่ตำบลตะโหมด มีการสร้างทับและอาศัยอยู่ในป่าเหมือนในอดีต เนื่องจากพวกเขามีความเชื่อและปฏิบัติตามวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของบรรพบุรุษ ด้วยลักษณะนิสัยที่รักความสงบ ไม่ชอบความวุ่นวาย จึงทำให้มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย พวกเขายังคงให้ความสำคัญกับป่าที่เป็นแหล่งพักพิงที่เป็นแหล่งอาศัย ซึ่งจากการสัมภาษณ์สมาชิกภายในกลุ่มชาวกูทำให้ผู้วิจัยทราบว่า ชาวกูเองก็มีความต้องการและพึงพอใจที่จะอาศัยอยู่ในป่าดำรงชีวิตแบบอาศัยทรัพยากรธรรมชาติ

“...อยู่ในป่าบายดี¹⁸ หากินง่าย ม่ายร้อน ม่ายเสียงดัง คนก็ม่ายมาก...” (เต่าแดง, 25 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

“... เราชอบโหย¹⁹ ป่า ม่ายมาโหยเมือง ...” (เต่าเพียน, 27 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

“... ในป่าเย็น ในเมืองร้อนโหยไม่ได้ ...” (ต้อย, 27 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

¹⁸ บาย หมายถึง สบายดี

¹⁹ โหย คำศัพท์ในภาษาใต้ หมายถึง อยู่

จากการสัมภาษณ์และสังเกตลักษณะของการตั้งทับที่อยู่อาศัยของชาวกูไทท่ามกลางธรรมชาติภายในป่า แสดงถึงความคงอยู่ที่มีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมได้เป็นอย่างดีเป็นลักษณะของความสัมพันธ์ที่มีการพึ่งพาซึ่งกันและกัน โดยชาวกูไทอาศัยประโยชน์จากป่าไม้ในการสร้างแหล่งที่อยู่อาศัย แหล่งอาหาร เป็นยารักษาโรค จึงทำให้การสร้างทับที่อยู่อาศัยของชาวกูไทในรูปแบบดั้งเดิมที่อาศัยอยู่ในป่า ใช้ประโยชน์ทรัพยากรจากป่าไม้ในการดำรงชีวิต ซึ่งการดำรงชีวิตของชาวกูไทเป็นรูปแบบที่เหมาะสมต่อการอาศัยอยู่ในป่า

นอกจากนี้ผู้วิจัยมองว่าปัจจัยภายนอกก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลให้ชาวกูไทในกลุ่มนี้ยังคงความเป็นอยู่แบบดั้งเดิมเหมือนในอดีต ซึ่งปัจจัยดังกล่าวเป็นผลมาจากการที่หน่วยงานของภาครัฐในพื้นที่ตำบลตะโหมด ด้วยการที่จะพยายามไม่เข้าไปมีบทบาทหรือส่งเสริมดูแลชาวกูไทให้มีความทันสมัยหรือไม่ผลักดันให้ชาวกูไทมีการใช้ชีวิตแบบคนเมือง แต่ต้องการให้ชาวกูไทมีวิถีชีวิตที่อาศัยอยู่ในป่า มีรูปแบบของการสร้างทับที่เรียบง่าย ไม่เข้าไปก้าวก่ายให้ความเป็นอัตลักษณ์ของความเป็นอยู่ชาวกูไทยังคงมีรูปแบบเหมือนในอดีต เพื่อให้กลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มนี้ดำรงไว้ซึ่งเผ่าพันธุ์ โดยจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งจากปลัดอำเภอตะโหมด ผู้ใหญ่บ้าน และชาวบ้านในพื้นที่ที่ชาวกูไทอาศัยอยู่ เป็นสิ่งที่ยืนยันถึงความต้องการของกลุ่มคนในพื้นที่ที่จะอนุรักษ์กลุ่มชาติพันธุ์ชาวกูไทไว้ โดยรายละเอียดจากการสัมภาษณ์มีดังนี้

“... ในส่วนของหน่วยงานอำเภอตะโหมดนั้นก็ไม่ได้เข้าไปดูแลหรือให้ความช่วยเหลือชาวกูไรมากนั้น เนื่องจากทางอำเภอมีความต้องการที่จะให้ชาวกูไTdดำรงชีวิตด้วยรูปแบบของตนเอง ไม่เข้าไปส่งเสริมหรือสร้างความสะดวกสบายให้ แต่หากมีปัญหาที่มากมายจริงๆ จะดูแลช่วยเหลือในส่วนนั้น ...” (ปลัดอำเภอ ตะโหมด, 25 ธันวาคม 2556: สัมภาษณ์)

“... จะไม่เข้าไปยุ่งกับการสร้างที่อยู่อาศัยของชาวกูไท จะให้พวกเขาเลือกที่ตัวเองภายในป่า ไม่ชักชวนหรือดึงชาวกูไTdออกมาอาศัยอยู่ในชุมชนอยากให้อยู่ในป่า จะได้อนุรักษ์วิถีชาวกูไTdเอาไว้ ...” (ผู้ใหญ่บ้าน, 23 ธันวาคม 2557: สัมภาษณ์)

“... ให้ชาวกูไTdอยู่ในป่านั้นแหละ โบมันเคยชิน ต่อ²⁰ ลูกๆ จะได้รู้จักว่าชาวกูไTdอยู่พันธุ์หรือ ถ้าชาวกูไTdมาอยู่นี้เดียวไม่มีใครรู้จักชาวกูไTdเสียแล้ว ...” (ชาวบ้าน, 23 ธันวาคม 2557: สัมภาษณ์)

²⁰ ต่อ²⁰ คำศัพท์ในภาษาใต้ หมายถึง ในอนาคต

จากการสัมภาษณ์และสอบถามบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับชาไก ทุกคนต่างต้องการให้ชาไก ยังคงอาศัยอยู่ในป่า มีวิถีการดำรงชีวิตที่เหมือนในอดีต เพื่อเป็นการอนุรักษ์กลุ่มชาติพันธุ์ชาไกไว้ไม่ให้หายไปจากท้องถิ่น ปรากฏการณ์ที่ทั้งชาไกและชาวบ้านในพื้นที่ที่มีความพอใจและสนับสนุนให้ชาไกมีวิถีการดำรงชีวิตอาศัยอยู่ในป่า สะท้อนให้เห็นถึงการธำรงไว้ซึ่งกลุ่มชาติพันธุ์ชาไกให้มีความคงอยู่ของการตั้งถิ่นฐานแบบดั้งเดิม เป็นการคงอยู่ของความเป็นอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ประจำกลุ่มชาไก

สิ่งที่น่าสนใจอีกอย่างภายในทับของชาไก จากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่าภายในทับของชาไกนอกจากจะมี แคร่ ซึ่งเป็นที่นอนของชาไกแล้วนั้น จะมีอุปกรณ์ที่เป็นเครื่องจักสานที่ทำจากไม้ไผ่แขวนไว้ในทับทุกทับของชาไก โดยจากการสัมภาษณ์ผู้หญิงชาไก ทำให้ทราบว่าอุปกรณ์จักสานเหล่านี้ชาไกจะเป็นคนสานด้วยตัวเองโดยใช้ไม้ไผ่ที่ตัดได้จากบริเวณในป่า เพื่อนำมาใช้เป็นตะกร้า กระบองน้ำ ใช้ในการดำรงชีวิตในด้านต่างๆ จากคำพูดของผู้หญิงชาไกคนหนึ่ง

“...เราทำเอง สานกับไม้ไผ่ที่ตัดมาจากในป่าทำเป็นตะกร้า เอาไว้ใช้ บางทีทำเป็นบองน้ำ...”
(ดูก, 25 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

นอกจากอุปกรณ์จักสานที่ชาไกประดิษฐ์ขึ้นมาเองแล้ว เช่นพวก ตะกร้า กระบอง ชาไกก็ยังมีการใช้อุปกรณ์เครื่องใช้สิ่งของที่มาจากภายนอกด้วย ซึ่งเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกจำพวกเครื่องใช้ภายในครัว เช่น หม้อ จาน ชาม แก้ว ชาไกก็มีนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน โดยจากการสัมภาษณ์พบว่าสิ่งเหล่านี้ชาไกไม่ได้เป็นคนหาเองแต่เป็นการได้มาจากการบริจาคหรือหยิบยืมให้จากชาวบ้านที่เข้ามาติดต่อกับชาไก อย่างเช่น โบว์ กล่าวว่

“...เขาเอามาให้ เราก็เอามาใช้ เอาไว้ต้มน้ำ หุงข้าว กินข้าว...” (โบว์, 23 ธันวาคม 2557: สัมภาษณ์)

จากการสัมภาษณ์ทำให้ผู้วิจัยทราบว่า สิ่งของอุปกรณ์เหล่านี้ชาไกได้รับมาจากชาวบ้านที่นำมาให้ชาไกใช้ ซึ่งในปัจจุบันจากการที่ชาไกเริ่มมีปฏิสัมพันธ์ติดต่อกับชาวบ้านมากขึ้น ส่งผลให้ชาไกได้รับสิ่งของบริจาค ทั้งอุปกรณ์เครื่องครัว ข้าวสาร เสื้อผ้า โดยสิ่งเหล่านี้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในวิถีการดำรงชีวิตของชาไก เนื่องจากพวกเขาได้รับเอาวัฒนธรรมบางอย่างเข้ามาผสมผสานกับวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาไก แต่ชาไกกลุ่มตะโหมดก็ยังให้ความสำคัญและดำเนินชีวิตในรูปแบบดั้งเดิมมากกว่า พวกเขาไม่ได้คุ้นชินกับการรับเอาวัฒนธรรมใหม่เข้ามาใช้มากเท่าที่ควร

จากการศึกษาเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานของชาวกู ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ชาวกูในพื้นที่ตำบลตะโหมดยังคงมีการใช้ชีวิตแบบบุพกาล มีการเร่ร่อนอยู่ในป่าไม่มีการตั้งถิ่นฐานที่ถาวร ในการสร้างทับที่อยู่อาศัย มีรูปแบบลักษณะที่เรียบง่ายไม่สลับซับซ้อน ซึ่งจากการศึกษาการที่ชาวกูกลุ่มนี้ยังคงดำรงชีวิตโดยอาศัยทรัพยากรธรรมชาติภายในป่าเป็นหลัก เนื่องมาจากการต้องการความพึงพอใจในรูปแบบการดำรงชีวิตท่ามกลางธรรมชาติของตัวชาวกูเอง และจากการที่หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่พยายามที่จะอนุรักษ์กลุ่มชาติพันธุ์ชาวกูให้คงความเป็นอยู่แบบดั้งเดิม จึงทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ชาวกูในพื้นที่ตำบลตะโหมดยังคงความเป็นอัตลักษณ์ของทับกับการตั้งถิ่นฐานเอาไว้ได้

การดำรงวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของกลุ่มชาวกูในพื้นที่ตำบลตะโหมดยังคงมีวิถีชีวิตที่มีที่อยู่อาศัยภายในป่า มีใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่ได้จากป่าไม้นามาสร้างทับที่อยู่อาศัย ทำอุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ เป็นเครื่องใช้ แต่จากการที่ชาวกูเริ่มมีการติดต่อกับคนภายนอกส่งผลให้ชาวกูได้รับการหยิบยืมสิ่งของต่างๆ ที่คนภายนอกมอบให้ ไม่ว่าจะเป็นอุปกรณ์เครื่องใช้ในเครื่องเรือน หม้อ กระทะ แก้วน้ำ เป็นต้น อีกสิ่งหนึ่งที่ชาวกูได้รับเข้ามาจากการให้ของคนภายนอกนั้นก็คือ อาหารสำเร็จรูป เช่น ข้าวสาร ปลากระป๋อง บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป ซึ่งสิ่งนี้เป็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งเนื่องจากชาวกูได้รับวัฒนธรรมการบริโภคในรูปแบบใหม่เข้ามาใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน

อาหารสำเร็จรูป: รูปแบบการยังชีพที่เปลี่ยนไป

การดำรงชีวิตในการหาอาหารของชาวกูในอดีต สามารถหาอาหารต่างๆ ได้จากป่าทั้งสิ้น ทั้งอาหารประเภทพืช ผัก ผลไม้ แม้กระทั่งเนื้อสัตว์ อาหารเหล่านี้ชาวกูสามารถหากินได้ง่าย โดยอาหารหลักที่ชาวกูกินประจำคือ มัน ซึ่งมันเป็นพืชประเภทหัวที่ให้พลังงานแก่ชาวกูเป็นอย่างมาก ชาวกูจะเผามันกินเป็นอาหารทุกมื้อ บางมื้อจะมีเนื้อสัตว์บ้าง วิถีชีวิตของชาวกูจะเป็นวิถีแบบการล่า หาเข้ากินค่า ไม่มีการกักตุนอาหารไว้กินเมื่อถัดไป ในแต่ละวันถ้าหาอาหารมาได้ปริมาณเท่าไรพวกเขาก็จะกินกันจนหมด โดยชาวกูเป็นกลุ่มที่รู้จักการแบ่งปันซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม ใครหาอาหารมาได้เท่าไรพวกเขาก็จะแบ่งอาหารให้สมาชิกทุกคนภายในกลุ่มได้กินกันทุกคน

แต่เนื่องจากในปัจจุบันระบบนิเวศของป่ามีปริมาณที่ลดลง เป็นผลมาจากปัจจัยของความเปลี่ยนแปลงภายนอก ทั้งทางกายภาพและสังคม การเข้ามาใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ที่มากเกินไปจนเกิดจำกัด ผลกระทบจากการทำลายป่าไม้ ทำให้มีปริมาณป่าไม้ลดลงย่อมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ และมีผลต่อปัจจัยทางชีวภาพ มีผลกระทบต่อสภาพดิน น้ำ อากาศ สัตว์ป่า สิ่งแวดล้อมอื่นๆ เพราะทั้ง ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม จะมีความสัมพันธ์กันไม่ทางตรงก็ทางอ้อม

ในระบบนิเวศ เมื่อระบบนิเวศถูกทำลายก่อให้เกิดการเสียสมดุลทางธรรมชาติ การทำลายป่าจึงก่อให้เกิดผลกระทบในด้านต่างๆ มากมาย ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางกายและปัจจัยต่างชีวภาพ ได้ส่งผลกระทบต่อกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกะเหรี่ยงเป็นอย่างมาก เนื่องจากชาวกะเหรี่ยงอาศัยความสมดุลของระบบนิเวศในการยังชีพ การที่ป่ามีปริมาณลดลงส่งผลให้จำนวนปริมาณอาหารที่ชาวกะเหรี่ยงได้จากป่าเริ่มขาดแคลน นำมาเป็นอาหารได้ลดน้อยลง และประกอบกับการที่การเข้าไปของคนเมืองและชาวบ้านในพื้นที่เพื่อหาประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ ทำให้ชาวกะเหรี่ยงมีการปฏิสัมพันธ์กับคนเมืองมากขึ้น ส่งผลให้ชาวกะเหรี่ยงมีรูปแบบของการยังชีพที่ปรับเปลี่ยนไปจากเดิม ทั้งที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศที่เป็นแหล่งอาหาร และจากการรับเอาวัฒนธรรมจากภายนอกเข้ามามีบทบาทในการดำรงชีวิตเพิ่มขึ้นบ้าง แต่ก็ยังไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปจนหมด

การที่ผู้คนเริ่มมีปฏิสัมพันธ์กับชาวกะเหรี่ยงมากขึ้น กลุ่มผู้คนเหล่านี้มีการหยิบยื่น บริจาค อาหารสำเร็จรูปต่างๆ ให้ชาวกะเหรี่ยง ไม่ว่าจะเป็น ข้าวสาร ปลากระป๋อง บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป ฯลฯ ซึ่งอาหารเหล่านี้เป็นสิ่งแปลกใหม่สำหรับชาวกะเหรี่ยงพวกเขาเลือกที่จะรับเอาวัฒนธรรมการกินอาหารสำเร็จรูปนี้เนื่องมาจากการหยิบยื่นให้ของชาวบ้านในพื้นที่ประกอบกับปริมาณอาหารที่หาได้จากป่ามีปริมาณลดน้อยลง จากการสัมภาษณ์ชาวกะเหรี่ยงในการรับเอาอาหารสำเร็จรูปเข้ามายังชีพนั้น เป็นผลมาจากการที่ชาวกะเหรี่ยงหาอาหารได้ยากขึ้นและกลัวที่จะอดตาย จึงรับเอาอาหารสำเร็จรูปมากินเพื่อการอยู่รอด โดยจากการสัมภาษณ์ชาวกะเหรี่ยง ชาวกะเหรี่ยงก็พูดเป็นเสียงเดียวกันว่า

“... หามันหาสัตว์มาได้ ถึงทีนี้พอเขาให้สาร²¹มา ก็เลยเอา ...” (ตุ้ม, 25 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

“... ม่ายไหญ่กิน เขาให้ม่ายก็เลยเอามากิน ถ้าม่ายกินเดียวอดตาย ...” (นี, 25 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

ถึงแม้ชาวกะเหรี่ยงจะมีการรู้จักนำอาหารสำเร็จรูปมากิน แต่พวกเขาก็ไม่ได้รู้จักถึงวิธีการที่จะกินอาหารเหล่านี้ เนื่องมาจากอาหารสำเร็จรูปเป็นสิ่งที่ชาวกะเหรี่ยงไม่เคยรู้จัก ไม่เคยกินมาก่อน จึงทำให้ในช่วงแรกของการรู้จักอาหารสำเร็จเป็นความยากลำบากของชาวกะเหรี่ยงที่จะทำการปรับตัว จากการบอกเล่าของผู้ใหญ่เล่าให้ฟังว่า

²¹ สาร หมายถึง ข้าวสาร

“... ตอนแรกๆ ที่ซาโกได้ปลากะป๋องมา พวกเขายังไม่รู้ถึงวิธีกิน ซึ่งซาโกนำปลากะป๋องไปเผาในกองไฟ ทำให้ปลากะป๋องระเบิด ...” (ผู้ใหญ่บ้าน, 25 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

จากเหตุการณ์ที่ผู้ใหญ่บ้านเล่าให้ฟัง ทำให้ผู้วิจัยได้พูดคุยกับซาโกถึงการกินอาหารสำเร็จรูปว่ารู้จักวิธีการกินหรือไม่ ประงอาหารที่ได้มาอย่างไร ซึ่งซาโกเล่าให้ฟังว่า

“... ตอนแรกกินม่ายเป็น เอาไปเผาไฟมันระเบิดเสียงดัง สากลั่นนึกว่าอิตาลี ถึงวันหลังผู้ใหญ่มาสอนว่าทำพรีอ ...” (เผ่าแดง, 25 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

“... เวลาผู้ใหญ่เอาสาร เอาอาหารมาให้ ผู้ใหญ่มาสอนให้หุงข้าว ดมมามา ว่าทำพรีอ ถึงเราก็ทำเป็นทีนี้ ...” (ดุก, 25 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

“... เรานั่งแลเวลาเขาทำ ถึงเราจำ แล้วทำตามทีนี้ ...” (โบว์, 25 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

จากการบอกเล่าของซาโกทำให้เห็นได้ว่า ในช่วงแรกซาโกก็ไม่ได้รู้จักว่าอาหารจำพวกพวก ข้าวสาร ปลากะป๋อง บะหมี่สำเร็จรูปคืออะไร ซาโกรู้แต่เพียงว่าสามารถนำมากินได้แต่ไม่รู้ถึงวิธีการกินที่ถูกต้อง พวกเขาจึงต้องมีการเรียนรู้ทั้งจากการสอนการแนะนำจากผู้ใหญ่บ้านถึงวิธีการประกอบอาหารต่างๆ และนอกจากนี้ซาโกก็จะคอยสังเกตจดจำจากชาวบ้านที่เมื่อเวลาซาโกออกไปในชุมชน ซึ่งผู้วิจัยมองว่าซาโกพยายามเรียนรู้และปรับตัวให้เข้ากับอาหารที่แปลกใหม่กับเขาเพื่อเป็นการที่จะทำให้ซาโกมีอาหารกิน ไม่อดอยาก เมื่อไม่สามารถออกหาหมันหรือล่าสัตว์ได้ในป่า แต่จากการสัมภาษณ์ผู้วิจัยพบว่าถึงแม้ว่าซาโกเริ่มที่จะรับเอาวัฒนธรรมการกินอาหารสำเร็จรูป การกินข้าวเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิต แต่พวกเขาก็ยังหามันมากินเป็นอาหารหลักเช่นเดิม ผู้วิจัยได้ถามถามเผ่าแดง หัวหน้ากลุ่มซาโก ระหว่างข้าวกับมันชอบกินอะไรมากกว่ากัน

“...กินข้าวม่ายเอม²² ยังเนือยอยู่เลย²³ กินมันเอนนาน...” (เผ่าแดง, 25 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

²² ม่ายเอม เป็นคำในภาษาใต้ หมายถึง ไม่อึด

²³ เหนียว เป็นคำในภาษาใต้ หมายถึง อืด

การพูดคุยทำให้ผู้วิจัยทราบว่า ชาวไทเมื่อกินข้าวจะรู้สึกไม่อิ่มพวกเขาชอบกินมันมากกว่า เพราะมันทำให้พวกเขามีความอบอุ่น และให้พลังงานที่ดีกว่า เนื่องจากในแต่ละวันชาวไทจะใช้พลังงานเยอะพวกเขาจะออกเดินป่าเพื่อล่าสัตว์ หางของป่าคำพูดของเฒ่าแดงสะท้อนให้เห็นว่าถ้าแม้พวกเขาเลือกได้พวกเขาก็ยังคงที่จะกินอาหารที่หาได้จากในป่า เนื่องมาจากความเคยชินกับวิธีการยังชีพด้วยอาหารที่ได้จากพืชและสัตว์ แต่ด้วยสถานการณ์ของความเสื่อมโทรมของป่าเป็นตัวบังคับให้ชาวไทต้องยอมรับและมีการปรับตัวให้เข้ากับวิธีการยังชีพแบบใหม่ ซึ่งการยังชีพแบบใหม่ของชาวก๊นนั้นพบว่า นอกจากชาวไทจะได้รับอาหารจากชาวบ้านที่หยิบยื่นให้แล้วนั้น ชาวก๊นก็ได้มีการเรียนรู้ที่ซื้ออาหารหรือสินค้าต่างๆ ที่นำมากินด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยพบว่าชาวไทจะลงมาซื้ออาหารที่ภายในชุมชน ซึ่งร้านค้า (ดังภาพที่ 15) ที่ชาวไทลงมาซื้ออาหารผู้วิจัยได้มีโอกาสสัมภาษณ์เจ้าของร้านค้าแห่งนี้ กล่าวคือ ก่อนการเดินทางไปยังที่พักของชาวไท ผู้วิจัยได้มีโอกาสแวะยังร้านค้าขายของชำที่อยู่ปากซอยก่อนที่จะเดินทางขึ้นเขาไปยังที่พักของชาวไท จากการได้พูดคุยกับเจ้าของร้านค้าทำให้ทราบว่าชาวไทมักจะลงมาซื้อของที่ร้านนี้อยู่บ่อย โดยข้าวของที่ใช้ซื้อจะเป็นข้าวสาร บุหรี่ ยาเส้น บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป อาหารแห้งต่างๆ เป็นต้น โยเจ้าของร้านค้าได้กล่าวว่า

“... ชาวไทส่วนใหญ่จะลงกันมานานๆ ครั้ง ลงมาแต่ละครั้งจะซื้อข้าวสาร บุหรี่ เวลาลงมาบ้างที่ก็มีเบียร์มาจ่ายเลย บางทีก็คิดไว้ก่อน ...” (เจ้าของร้านค้าขายของชำ, 28 ธันวาคม 2556: สัมภาษณ์)

ภาพที่ 15 ร้านค้าที่ชาวไทจะลงมาซื้อของ
ที่มา: บันทึกภาพ เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2557

จากปรากฏการณ์ดังกล่าวเห็นได้ว่าชาโกลเริ่มมีการเรียนรู้และการปรับเปลี่ยนวิถีหาอาหาร โดยพวกเขาเริ่มรู้จักใช้เงินตราในการแลกเปลี่ยนแตกต่างไปจากในอดีตที่ไม่รู้จักเงินตรา ไม่มีการซื้อขาย แต่ปัจจุบันพวกเขาเริ่มใช้ระบบเงินตรา มีการนำพืชสมุนไพรที่หาได้มาขายเพื่อนำเงินมาซื้อข้าวของเครื่องใช้ ซึ่งสิ่งของที่ชาโกลมักจะนิยมซื้อประจำ คือ ข้าวสาร บุหรี่หรือยาเส้น

ผู้วิจัยได้สังเกตและพูดคุยกับคนในพื้นที่ใกล้ๆ กับที่ชาโกลจะมาซื้อของนั้น พบว่า ผู้คนในชุมชนมองเป็นเรื่องปกติ ผู้วิจัยสังเกตได้ว่าผู้คนในบริเวณชุมชนแห่งนี้กับชาโกลมีความสนิทสนมกันเป็นอย่างดี ซึ่งภาพที่ชาโกลมาซื้อข้าวสารและอาหารประเภทอื่นๆ เป็นภาพที่เคยชินของผู้คนบริเวณนั้น

“... ชาโกลมาซื้อข้าวสารเป็นประจำ ลงมาซื้อทีละเล็กน้อย เดินหิ้วขึ้นเขาไป ...” (ชาวบ้าน, 28 ธันวาคม 2556: สัมภาษณ์)

“... เดิมนี่ชาโกลมากินอาหารเหมือนกับแบบเรา ลงมาซื้ออยู่บ่อย...” (ชาวบ้าน, 28 ธันวาคม 2556: สัมภาษณ์)

จากการพูดคุยทำให้ผู้วิจัยพอสรุปได้ว่าชาโกลเริ่มมีการใช้ระบบเงินตราเข้ามามีบทบาทในการดำรงชีวิต พวกเขารู้จักการใช้จ่ายซื้อของในร้านค้าเช่นคนในสังคมปัจจุบัน

การศึกษาถึงปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงของการยังชีพของชาโกลในเรื่องของการรับวัฒนธรรมการบริโภคแบบสังคมเมืองเข้ามา พบว่า เป็นผลเนื่องจำนวนปริมาณอาหารของชาโกลที่ได้จากธรรมชาติหรือหาได้ภายในป่าบริเวณเทือกเขาบรรทัดมีจำนวนลดน้อยลง สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ทำให้ชาโกลต้องจำยอมต่อการรับอาหารแบบใหม่นี้เข้ามา เนื่องจากที่พวกเขาต้องมีการปรับตัวเพื่อให้มีชีวิตรอด ซึ่งลักษณะการยอมรับวัฒนธรรมการกินแบบใหม่เข้ามาภายในกลุ่มของกลุ่มชาติพันธุ์ชาโกลไปตามแนวคิดนิเวศวิทยาวัฒนธรรมที่กล่าวถึง กระบวนการปรับตัวของคนในสังคมจะเกิดจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมรอบตัว การเปลี่ยนแปลงของระบบแวดล้อมย่อมส่งผลให้เขาค้นในสังคมปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยกลุ่มชาติพันธุ์ชาโกลก็เป็นอีกหนึ่งสังคมที่มีการปรับตัวทางวัฒนธรรมการกินที่เกิดจากระบบนิเวศที่เป็นแหล่งอาหารเกิดการเปลี่ยนแปลง จึงทำให้เกิดการรับเอาวัฒนธรรมการกินแบบคนเมืองเพิ่มขึ้น การกินข้าวหรืออาหารสำเร็จรูปเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ชาโกลนำมาใช้ประทั้งชีวิต ถึงแม้วิถีการกินแบบนี้จะไม่ใช่ว่าสิ่งที่พวกเขาต้องการหรือเป็นสิ่งที่พวกเขา

ไม่เคยชิน แต่ชาโาก็ต้องปรับตัวยอมรับวิธีการดำรงชีวิตการกินแบบใหม่เข้ามาผสมผสานกับวิถีแบบดั้งเดิม เพื่อความอยู่รอดของเผ่าพันธุ์

การที่ชาโามีการติดต่อกับคนในสังคมเพิ่มมากขึ้น มีการรับวัฒนธรรมของสังคมเมืองเข้ามาในกลุ่มชาโอก ทั้งในด้านปัจจัยพื้นฐานด้านอาหาร ซึ่งชาโอกมีการกินอาหารสำเร็จรูปเข้ามาปรับใช้ในวิถีการดำรงชีวิตเพื่อการยังชีพ และนอกจากนี้ผู้วิจัยยังสังเกตเห็นว่าการแต่งกายของชาโอก ก็เป็นอีกปัจจัยพื้นฐานที่มีการเปลี่ยนไปจากในอดีต ซึ่งในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าชาโอกมีเสื้อผ้าสวมใส่เหมือนชาวบ้านในชุมชน

เสื้อผ้า : ความทันสมัยที่เข้ามาสู่ชาโอก

ความทันสมัย เป็นกระบวนการของการนำความเจริญเข้ามา ชาโอกก็เป็นอีกกลุ่มชาติพันธุ์ที่ความสมัยใหม่ได้แพร่กระจายเข้ามาสู่วิถีการดำรงชีวิต เนื่องมาจากการที่สังคมของชาโอกและสังคมความเป็นเมืองของชาวบ้านในพื้นที่มีการติดต่อกันง่ายขึ้นและเพิ่มขึ้นในทุกๆ วัน จากการติดต่อกันของคนสองกลุ่มที่มีวัฒนธรรมต่างกันก่อให้เกิดการเรียนรู้และรับเอาวัฒนธรรมของอีกฝ่ายไปใช้ในการดำรงชีวิต ซึ่งความเป็นสมัยใหม่ที่เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของชาโอกสิ่งเหล่านี้เป็นตัวผลักดันให้ชาโอกกลายเป็นคนเมืองเข้าทุกที เช่น เสื้อผ้า การแต่งกาย รวมทั้งเครื่องอำนวยความสะดวกอื่นๆ อีกมากมาย สิ่งต่างๆ เหล่านี้หลายคนมองว่าเป็นเรื่องตลก แปลกใหม่ แต่ในทางกลับกันการพัฒนาที่ก้าวหน้ากลับนำมาซึ่งความสูญเสียซึ่งอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์

จากการศึกษาชาโอกในพื้นที่ตำบลตะโหมด แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในด้านเครื่องนุ่งห่มของชาโอกในปัจจุบันซึ่งมีความแตกต่างไปจากในอดีตโดยสิ้นเชิง กล่าวคือ ในอดีต ชาโอกไม่รู้จักรับนุ่งหรือสวมใส่เสื้อผ้า แต่จะรู้จักการนำใบไม้ เปลือกไม้ เถาวัลย์ มาถักทอเพื่อใช้ปิดของสงวนเท่านั้นซึ่งจากการศึกษา ชาโอกจะนำต้นโสมมาขูดเอาเปลือกสีเขียวออกแล้วทุบให้แผ่ออกจนบางนำไปตากแห้ง โดยต้นสนที่ผ่านกรรมวิธีดังกล่าวแล้วจะมีคุณสมบัตินุ่มเหมือนผ้า ซึ่งชาโอกจะนำมานุ่งเพื่อปิดของสงวนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อารักษ์ อุทฤษฎณ์ (2536) ที่ทำการศึกษาระบบนิเวศที่ชาโอกนำมาใช้ในการชีวิตประจำวันของกลุ่มชาโอกจังหวัดตรัง ซึ่งแตกต่างจากกลุ่มชาโอกในพื้นที่ตำบลตะโหมดในปัจจุบัน โดยชาโอกกลุ่มนี้เริ่มมีการรับวัฒนธรรมการแต่งกายจากคนในชุมชนเพิ่มมากขึ้น เป็นผลมาจากการที่ชาโอกมีการติดต่อ สนทนากับคนในชุมชน ชาวบ้านจึงมีการหยิบยืมเสื้อผ้าให้ชาโอกสวมใส่ ซึ่งจากการสัมภาษณ์ชาวบ้านในพื้นที่เรื่องการแต่งกายของชาโอกโดยชาวบ้านในพื้นที่ได้เล่าให้ฟังว่า

“... ตอนเจอซาไกในช่วงแรกตกใจ เนื่องจากพวกเขาไม่สวมใส่อะไรเลย จึงเอาเสื้อกับผ้าถุงไปให้ใส่ ...” (ชาวบ้าน, 27 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

“... ซาไกไม่ชอบใส่เสื้อผ้า แต่เมื่อมีการพบเจอคนภายนอกทำให้เขาเรียนรู้และก็ปรับตัวใส่เสื้อผ้า ซึ่งเสื้อผ้าที่สวมใส่ก็ไม่ได้ซื้อ ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะให้ ...” (ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน, 27 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

จากการบอกเล่าของชาวบ้านในพื้นที่สะท้อนให้เห็นว่าการแต่งกายของซาไกเป็นการรับเอาวัฒนธรรมกายแต่งกายแบบสังคมเมืองที่เกิดจากการหยิบนัยให้ของชาวบ้านในพื้นที่ ไม่ได้เกิดจากความต้องการหรืออยากได้ของซาไก ปรากฏการณ์นี้อาจสะท้อนให้เห็นว่าพวกเขายอมต้องรับวัฒนธรรมการแต่งกายเพื่อที่จะปรับตัวให้เข้ากับชาวบ้านเมื่อมีการติดต่อปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน

การแต่งกายของซาไก ด้วยเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายที่มีรูปแบบของคนเมือง ซึ่งเสื้อผ้าที่นำมาใช้สวมใส่ได้รับบริจาคมาจากชาวบ้านแถวนั้น ถึงแม้ซาไกจะมีเสื้อผ้าใส่เหมือนคนในสังคมทั่วไป แต่พวกเขาไม่รู้จักรักษาความสะอาด จึงทำให้เสื้อผ้าเปื้อนสกปรกและจะใส่ซ้ำๆ จนกว่าจะขาด โดยผู้วิจัยสังเกตว่า ซาไกกลุ่มตะโหมดเป็นกลุ่มที่มีการแต่งกายที่เปลี่ยนไปแต่เป็นไปในรูปแบบที่ยังคงความเป็นอัตลักษณ์ของซาไก การปรับตัวที่พยายามให้เข้ากับสังคมเมือง เนื่องมาจากการที่ซาไกต้องพบปะผู้คนมากขึ้นจึงจำเป็นต้องมีการสวมใส่เสื้อผ้า โดยเสื้อผ้าที่ได้มาจากเขาก็ไม่นึกถึงความสวยงามหรือความทันสมัย แต่สวมใส่เสื้อผ้าเพื่อเป็นการปกปิดร่างกายไม่ให้เปลือยเปล่า ซึ่งจากการสัมภาษณ์ซาไก ทำให้ผู้วิจัยทราบว่า การที่ซาไกสวมใส่เสื้อผ้านั้นเป็นผลมาจากการที่ชาวบ้านบอกให้เขาทำ เนื่องจากจะได้เหมาะสมเมื่อเจอผู้คนในชุมชน ดังเช่น

“... อินีเอามาให้ใส่ บอกว่าจะได้ไม่อายคน ...” (ตุ้ม, 25 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

“... เราม้าย่ายชอบใส่ แต่เขาเอามาให้บอกว่าให้ใส่ ...” (เต่าแปด, 25 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

“... เราไม่ได้ซื้อเอง เขามาเสื้อผ้าถุงมาให้ ...” (ตุก, 25 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

จากลักษณะการแต่งตัวผู้วิจัยสังเกตได้ว่า ผู้หญิงและเด็กหญิงซาไกจะใส่เสื้อยืดและถุงเท้าถุงธรรมดาเหมือนคนในสังคมทั่วไป แต่จะมีลักษณะที่แตกต่างไปตรงที่สกปรกเปื้อน หรือเสื้อผ้าที่ขาด

สำหรับผู้ชายและเด็กชาโกละนึ่งแค่ผ้าขาวม้าหรือกางเกงขาสั้น ไม่นิยมสวมเสื้อจะสวมเสื้อ ก็ต่อเมื่อมีโอกาสพิเศษเท่านั้น เช่น การลงไปในพื้นที่ชุมชน หรือเมื่อมีชาวบ้านเข้ามาภายในทับของชาโกละ เหตุผลสำคัญอีกประการหนึ่งที่ชาโกละไม่นิยมทำความสะอาดและเปลี่ยนเสื้อผ้าเนื่องเป็นความเชื่อที่ชาโกละกลัวกลิ่นจะเปลี่ยนไป ถ้ากลิ่นเปลี่ยนไปผีจะมาเอาตัว ถึงแม้ชาโกละไม่นิยมอาบน้ำแต่ก็เป็นสิ่งที่น่าแปลก จากการที่ผู้วิจัยได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชาโกละ การพูดคุยคลุกคลี ก็ไม่กลิ่นตัวจากชาโกละเลยอาจเป็นผลมาจากการที่ชาโกละมีการนำขี้เถ้ามาถูตัวจึงเป็นการกลบกลิ่นตัวได้ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ชาโกละถึงสาเหตุของการสวมใส่เสื้อผ้าชุดเดียว โดยชาโกละพูดว่า

“... ม้ายอาบน้ำ ใส่ชุดเดีวนี้แหละ เดียวกลิ่นม้ายเหมือนเดิม ผีอีหลอก ...” (นี, 27 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

“... เรากลัวผี ถ้าเปลี่ยนชุดกลิ่นม้ายเหมือนเดิม ...” (แปด, 27 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

“... จี๊คร้าน²⁴ เปลี่ยน ม้ายขายชอบใส่ ...” (เผ่าเพียน, 27 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

จากการสัมภาษณ์ทำให้ทราบว่าชาโกละยังคงให้ความสำคัญกับความเชื่อ โดยกลุ่มชาโกละมีความเชื่อว่า หากกลิ่นตัวเปลี่ยนไปวิญญาณภูตผีจะมาเอาไปอยู่ด้วย ซึ่งความเชื่อดังกล่าวส่งผลให้ชาโกละมีการสวมใส่เสื้อผ้าเพียงชุดเดียว ซ้ำๆ จนกว่าจะขาด และนอกจากนี้ผู้วิจัยมองว่าชาโกละกลุ่มนี้ไม่ได้ยอมรับรูปแบบการแต่งกายแบบสังคมสมัยใหม่ เพียงแต่พวกเขาถูกสังคมของชาวบ้านกดดันหรือบังคับในการสวมใส่เสื้อผ้า เนื่องมาจากจะไม่เป็นที่ตกใจต่อผู้ที่พบเห็น จากที่กล่าวมาจึงทำให้ชาโกละไม่ได้มีความสนใจหรือใส่ใจในการดูแลทำความสะอาดเครื่องแต่งกาย บวกกับความเชื่อที่ชาโกละปฏิบัติกันมา

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังสังเกตเห็นเสื้อสีชุดงานที่แขวนไว้ตรงทับ ซึ่งมีสีสันโดดเด่นกว่าใครและที่สำคัญสะอาดสะอ้าน (ดังภาพที่ 16) ซึ่งแตกต่างไปจากชาโกละทั่วไปในกลุ่ม จากการสอบถามทำให้ผู้วิจัยทราบว่าเสื้อผ้าชุดนี้เป็นของเผ่าปอย หม่อมชาโกละที่เคยได้เข้าไปศึกษาในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์พัทลุง โดยเผ่าปอยได้พูดคุยกับผู้วิจัยว่า

“...เสื้อเราแหละ เพิ่งซื้อใหม่ซื้อมาจากในหลาด²⁵ สีมันสวยดี เราชอบ...” (เผ่าปอย, 25 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

²⁴ จี๊คร้าน คำในภาษาใต้ หมายถึง จี๊เกียจ

²⁵ หลาด คำศัพท์ในภาษาใต้ หมายถึง ตลาด

ภาพที่ 16 การแต่งกายของปอย ชาโกในพื้นที่ตำบลตะโหมด
ที่มา: บันทึกภาพ เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2557

จากการบอกเล่าของแม่ปอย ผู้วิจัยสรุปได้ว่าหนุ่มชาโกที่เคยได้รับการศึกษาจากโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ในจังหวัดพัทลุง การที่เขาได้รับการศึกษาทำให้ปอยเป็นเด็กหนุ่มชาโกที่เรียนรู้และปรับตัวให้เข้ากับคนในสังคมได้มากกว่าคนอื่นๆ ในกลุ่มชาโก แม่ปอยสามารถปรับตัวและรับวัฒนธรรมแบบใหม่จากคนต่างวัฒนธรรมชาโกได้ง่ายสิ่งที่เห็นเด่นชัดที่สุด ก็คือ การแต่งกาย

จากการศึกษากลุ่มชาโกในพื้นที่ตำบลตะโหมด ผู้วิจัยพบว่าชาโกลุ่มพื้นที่ตำบลตะโหมด จังหวัดพัทลุง มีการรับวัฒนธรรมการแต่งกายแบบสังคมเมืองเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยภายนอกที่ชาวบ้านมองว่าการไม่แต่งกายปกปิดเรือนร่าง หรือการไม่สวมใส่เสื้อผ้าเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ไม่เป็นที่น่ามองเมื่อมีใครพบเห็น จากการที่ชาโกและชาวบ้านในพื้นที่มีการติดต่อสัมพันธ์กันมากขึ้น ลักษณะการติดต่อดังกล่าวก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางกลุ่มสังคมขึ้นซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นความสัมพันธ์ในระดับทุติยภูมิ เป็นการติดต่อกันเป็นระยะสั้นๆ ไม่สนิทสนมเหมือนในครอบครัว มีระเบียบแบบแผนที่กำหนดไว้ ซึ่งจากการที่ชาวบ้านได้มีการติดต่อกับชาโกจึงทำให้ชาวบ้านพยายามจะให้ชาโกสวมใส่เสื้อผ้า ถ้าชาโกเลือกได้พวกเขาก็ไม่นิยมสวมใส่เสื้อผ้า แต่ชาโกก็เรียนรู้และมีการปรับตัวเพื่อให้อยู่ในช่วงเวลาปัจจุบันได้ อย่างที่เห็นได้ชัดคือ การแต่งกายของกลุ่มชาโกตำบลตะโหมดพวกเขาสวมใส่เสื้อผ้าเพื่อปกปิดร่างกายเท่านั้น มักจะสวมใส่ชุดเดิมๆ ซ้ำๆ จนกว่าจะขาด ไม่มีการรักษาหรือทำความสะอาด

ในปัจจุบันผู้วิจัยพบว่าชาโกในกลุ่มตะโหมด เริ่มมีวัฒนธรรมบางอย่างที่มีการปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นอาหารการกิน เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นการหยิบยืมมาจากบุคคลภายนอกกลุ่มทั้งสิ้น แต่ถึงแม้วัฒนธรรมบางอย่างของชาโกจะมีการเปลี่ยนแปลง แต่มีอีกสิ่งหนึ่งที่เป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของชาโกที่ยังคงความเป็นอัตลักษณ์ แสดงถึงภูมิปัญญาของ ชาโกที่สืบทอดกันมา นั่นก็คือยาที่ใช้ในการรักษาโรค

เจ้าแห่งสมุนไพร: ยารักษาโรคที่ใช้ในปัจจุบัน

ชาโกถือได้ว่าเป็นเจ้าป่า พวกเขาารู้ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่ในป่าเนื่องจากตลอดชีวิตตั้งแต่เด็กจนโต ชีวิตของพวกเขาคลุกคลีอยู่กับป่า ป่าจึงเป็นทุกสิ่งทุกอย่างของชาโกตั้งแต่บ้าน ร้านอาหาร โรงเรียน รวมถึงสถานพยาบาลที่คอยรักษาโรคต่างๆ ที่เกิดขึ้น ชาโกใช้สมุนไพรที่มีอยู่ใช้ในการบรรเทา รักษาโรคต่างๆ โดยส่วนใหญ่อาการป่วยที่ชาโกเป็นจะไม่มี ความรุนแรงหรือเป็นโรคที่ร้ายแรง เนื่องจากพวกเขามีวิถีชีวิตที่ไม่ต้องพบเจอกับมลพิษทั้งจากทางอาหาร อากาศ ชีวิตของชาโกอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไร้มลพิษ โรคภัยที่จะพบเจอส่วนใหญ่เป็นอาการปวดเมื่อยทั่วไป อาการเกี่ยวกับโรคของผู้หญิง เช่น ปวดท้องประจำเดือน เป็นต้น ซึ่งอาการเหล่านี้เมื่อกินยาสมุนไพรก็จะหายเอง โดยไม่ต้องพึ่งยาแผนปัจจุบัน

จากที่ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูล ผู้วิจัยพยายามถามถึงพืชสมุนไพรชนิดต่างๆ ที่ใช้ในการรักษา ซึ่งชาโกจะหวงในพืชสมุนไพรที่เป็นภูมิปัญญาของพวกเขา โดยชาโกจะไม่บอกถึงแหล่งที่เก็บพืช แต่จะเอาส่วนประกอบของพืชนั้นมาให้แล้วบอกว่า สมุนไพรชนิดนี้ใช้แก้อาการอะไร ซึ่งจากการสัมภาษณ์ชาโกพูดว่า

“... เามาจากในป่า ไปสู้ไม่รู้จัก ...” (เผ่าแดง, 25 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

จากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้านและชาวบ้านในพื้นที่ยืนยันได้ว่า ถึงแม้บุคคลที่มีความสนิทสนม และชาโกให้ความเคารพ ชาโกก็ไม่ยอมบอกแหล่งที่เก็บพืชสมุนไพร และในบางตัวชาโกจะไม่บอกสูตรยาสมุนไพรต่างๆ ให้ทราบ อาจเนื่องมาจากพวกเขากลัวถ้าหากมีการบอกถึงพืชสมุนไพรที่ใช้ในการรักษาโรคจะเป็นการทำให้พืชสมุนไพรถูกลักลอบเก็บไปขายเพื่อประกอบเป็นธุรกิจ ซึ่งอาจจะส่งผลให้ปริมาณพืชสมุนไพรลดปริมาณลงและอาจจะสูญพันธุ์ได้ และอีกสาเหตุหนึ่งที่ชาโกหวงสูตรพืชยาสมุนไพรก็เพื่อเป็นการรักษาและความเป็นอัตลักษณ์ทางภูมิปัญญาของกลุ่มตน แต่พวกเขาจะแบ่งปันยาสมุนไพรมาให้ด้วยตัวเอง โดยจากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้านและชาวบ้าน พูดว่า

“... ชาวไทหลวงสุตธยา กลัวคนอื่นจะรู้...” (ชาวบ้าน, 27 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

“... เคยลองถามชาวไทว่าถ้าจะทำยา เสริมกำลังต้องปรุงยาอย่างไร ชาวไทก็ไม่ยอมบอก แต่นำตัวยาสมุนไพรมาให้ แล้วบอกให้ไปต้มกิน...” (ผู้ใหญ่บ้าน, 27 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

จากปรากฏการณ์ข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญาของชาวไทในเรื่องพืชสมุนไพร ที่ยังคงมีการใช้รักษาโรคภัยให้แก่สมาชิกภายในกลุ่มได้เป็นอย่างดี แม้ในปัจจุบันชาวไทจะรู้จักสังคมภายนอกมากขึ้น มีการเรียนรู้ปรับตัวรับวัฒนธรรมบางอย่างของสังคมเมืองเข้ามา แต่ในเรื่องการรักษาโรคต่างๆ ชาวไทจะไม่กินยาแผนปัจจุบันเลย เนื่องจากชาวไทกลัวว่ากินแล้วจะตาย และชาวไทเชื่อมั่นในยาสมุนไพรของตัวเองที่สามารถรักษาโรคที่เกิดกับตนให้หายได้ และเนื่องจากชีวิตประจำวันของชาวไทสัมพันธ์ใกล้ชิดกับธรรมชาติ ดังนั้นชาวไทจึงมีความรู้ความชำนาญในเรื่องของสมุนไพรเป็นอย่างมาก จนกระทั่งชาวบ้านหรือคนเมืองที่มีการติดต่อสัมพันธ์กับชาวไทก็มีการรับเอาวัฒนธรรมการใช้สมุนไพรในการรักษาโรคของชาวไทด้วย

ปัจจุบันพืชสมุนไพรของชาวไทได้รับการยอมรับกันอย่างกว้างขวาง รู้จักกันดีในกลุ่มที่นิยมยาสมุนไพร เนื่องจากมีสรรพคุณที่สามารถรักษาโรคได้ดี และมีราคาไม่แพง จึงทำให้สมุนไพรของชาวไทเป็นที่ต้องการของชาวบ้านในพื้นที่และประชาชนทั่วไป และประกอบกับที่ในปัจจุบันนี้ชาวไทเริ่มมีการเก็บพืชสมุนไพรที่หาได้นำออกไปขาย โดยชาวไทจะนำสมุนไพรที่หาได้ไปขายให้กับชาวบ้านในพื้นที่ที่พวกเขาให้ความสนิทสนม

จากการสัมภาษณ์สมาชิกภายในกลุ่มชาวไทเกี่ยวกับยาสมุนไพรที่นำไปขายให้ชาวบ้านในพื้นที่เป็นการเก็บพืชสมุนไพรพวกกิ่งไม้ รากไม้ ใบไม้ ซึ่งไม่ได้เป็นการทำลายทรัพยากรทางธรรมชาติแต่อย่างใด การที่ชาวไทจะเก็บพืชสมุนไพรไปขายก็ต่อเมื่อต้องการเงินไปซื้อข้าวสารมาหุงกินเมื่อไม่สามารถหาของป่าและล่าสัตว์ โดยชาวไทพูดว่า

“...เก็บกิ่ง เก็บต้น เอาไปขายให้โบ้คนเมือง เอาเบี้ย²⁶ ไปซื้อสาร²⁷ มากิน...” (เต่าแดง, 25 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

²⁶ เบี้ย เป็นคำในภาษาไทยได้ หมายถึง เงิน

²⁷ สาร หมายถึง ข้าวสาร

“... เวลาไม่มีกิน เอาเปลือกไม้ รากไม้ ไปขายหาเบี้ยมาซื้อสาร ...” (เล่าวัฒน์, 27 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

จากคำพูดของชาโกละสะท้อนให้เห็นว่า การที่ชาโกล้นำพืชสมุนไพรไปขายนั้นเป็นผลมาจากการที่ชาโกลต้องการเงินไปซื้อข้าวสาร ในช่วงที่ชาโกลออกหาอาหารพวกมันหรือล่าสัตว์ไม่ได้ ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความต้องการที่จะแลกเปลี่ยนเพื่อให้ได้มาซึ่งค่าตอบแทน เพื่อที่จะเอาตัวรอดจากความอดอยาก โดยพวกเขาไม่ได้มองการค้าขายพืชสมุนไพรในรูปแบบของธุรกิจ

สำหรับกลุ่มคนที่ชาโกลติดต่อขายยาสมุนไพรให้ นั้นจะเป็นกลุ่มชาวบ้านในพื้นที่ที่ชาโกลอาศัยอยู่ ซึ่งชาวบ้านกลุ่มนี้กับชาโกลมีความสนิทสนม ให้ความเชื่อใจซึ่งกันและกัน ผู้วิจัยได้มีโอกาสเดินทางไปยังบ้านของชาวบ้านที่รับซื้อยาสมุนไพรของชาโกล และจากการสัมภาษณ์ชาวบ้านกล่าวว่า

“... ชาโกลเอามาฝากให้ขาย มันบอกมันขายไม่เป็น สงสารก็เลยขายให้ ตอนเอาสมุนไพรมาให้สมุนไพรจะเปียกอยู่ จึงต้องตากแดดไว้ก่อน ถึงได้ถูกขาย ...” (ชาวบ้าน, 27 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

จากการบอกเล่าของชาวบ้านแสดงให้เห็นถึงการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จากการที่ชาโกลได้นำพืชสมุนไพรมาฝากให้ชาวบ้านขาย เนื่องมาจากชาโกลไม่รู้ถึงวิธีการค้าขายและไม่รู้ที่จะนำไปขายได้ที่ไหน โดยเมื่อชาวบ้านได้พืชสมุนไพรมาจากชาโกลก็จะทำการตากแดดให้สมุนไพรแห้ง หลังจากนั้นจะทำการบรรจุลงห่อ เพื่อนำไปขาย ซึ่งราคาของสมุนไพรที่บรรจุห่อแล้วชาวบ้านจะนำมาขายในราคาอยู่ 50 บาท ซึ่งเงินที่ขายได้ชาวบ้านก็จะนำไปให้ชาโกล หรือในบางครั้งก็ซื้อเป็นอาหารสำเร็จรูป เช่น ข้าวสาร ปลากระป๋อง ไปให้ชาโกลแทนการให้เงิน โดยผู้วิจัยได้ถ่ายภาพห่อยาสมุนไพรที่ชาวบ้านนำมาขายในภาพที่ 17

ภาพที่ 17 ตัวอย่างสมุนไพรที่ชาวบ้านนำมาขาย
ที่มา: บันทึกภาพ เมื่อวันที่ 27 มกราคม 2557

อย่างไรก็ตามจากสถานการณ์ของทรัพยากรธรรมชาติป่าเทือกเขาบรรทัดที่เป็นแหล่งพืชสมุนไพรที่ชาวกะเหรี่ยงนำมาขาย ได้รับผลกระทบจากการที่ป่าเกิดความเสื่อมโทรม ปริมาณการใช้ประโยชน์ของป่าจากกลุ่มที่หวังประโยชน์เกินขีดความสามารถที่ป่าจะตอบสนองต่อความต้องการได้ การตัดไม้ การเผาป่าเพื่อบุกรุกทำพื้นที่เกษตรกรรมสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นการทำลายพืชสมุนไพรให้ลดจำนวนลงเป็นอย่างมาก ถึงแม้ว่าชาวกะเหรี่ยงจะเป็นกลุ่มที่เก็บพืชสมุนไพรจากป่ามาขาย แต่การกระทำดังกล่าวก็ไม่ได้ส่งผลกระทบร้ายแรงต่อการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศ เพราะชาวกะเหรี่ยงกับระบบนิเวศมีวิถีชีวิตที่มีลักษณะแบบพึ่งพาซึ่งกันและกัน ต่างฝ่ายต่างได้ประโยชน์ร่วมกัน โดยชาวกะเหรี่ยงได้อาศัยป่าเป็นแหล่งพักพิง แหล่งอาหาร สำหรับป่าก็เป็นการสร้างสมดุลให้ระบบนิเวศ เนื่องจากชาวกะเหรี่ยงเป็นกลุ่มที่รักษาป่า รู้จักวิธีใช้ประโยชน์จากป่า ให้ระบบนิเวศได้รับผลกระทบน้อยที่สุด จากการสัมภาษณ์ชาวกะเหรี่ยงและเจ้าหน้าที่กลุ่มอนุรักษ์ป่าเขาบรรทัด ทำให้เป็นที่ยืนยันได้ว่า สถานการณ์ของป่าถูกทำลายจนเสื่อมโทรม พืชสมุนไพรที่ชาวกะเหรี่ยงหาได้ก็มีปริมาณที่ลดน้อยลง

“... หาสมุนไพรมาได้ ป่าหมด ยาเลยไม่มี ...” (เผ่าเพียน, 25 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

“... ยามีแล้ว หายไป ป่าถูกเผา ยาที่ถูกเผา ...” (ผู้ใหญ่บ้าน, 27 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

“... ปัจจุบันมีคนเข้าไปลักลอบตัดไม้ทำลายป่ามากขึ้นเรื่อยๆ ทำให้ป่าไม้ลดลงอย่างมาก ชาวไทได้รับผลกระทบอย่างมากเพราะจากที่ป่าเคยให้ความสมบูรณ์ เป็นแหล่งอาหารแต่พอป่าหมด ชาวไทอยู่ยากขึ้น ได้รับผลกระทบชาวไทบางคนอยู่ไม่ได้ เจ็บป่วยง่ายขึ้น ดันไม้บางชนิดที่ชาวไทใช้เป็นสมุนไพรหลายตัวก็หมดหายากขึ้น ทำให้บางทีชาวไทไม่มียาที่ใช้รักษาโรคเหมือนเมื่อก่อน ...” (เจ้าหน้าที่กลุ่มอาสาอนุรักษ์ป่าต้นน้ำบ้านตะโหมด, 28 ธันวาคม 2556: สัมภาษณ์)

จากการศึกษาในปัจจุบันตัวยาสมุนไพรหายากขึ้นเพราะป่าเริ่มหมดไป จากการสัมภาษณ์ทำให้ทราบว่าในปัจจุบันการหาสมุนไพรแต่ละครั้งต้องเข้าป่าลึกๆ ใช้เวลานาน โดยเมื่อก่อนพืชยาสมุนไพรเดิมมีเป็น 100 ชนิด แต่ปัจจุบันนี้หาไม่ได้แล้ว และตอนนี้มีอยู่ประมาณ 25 ชนิด ที่ขึ้นชื่อของกลุ่มชาวไท ได้แก่ ยาริดสีดวงทวาร ยาหัวไขเหล็ก ยาแก้หอบ ยาให้มีลูก ยาคุมกำเนิด ด้วยยาเหล่านี้ล้วนเป็นยาที่มีประโยชน์ ไม่มีผลข้างเคียง เป็นที่ยอมรับและได้รับความนิยมจากประชาชนในพื้นที่ต่างๆ ของกลุ่มคนที่นิยมสมุนไพร ซึ่งผู้วิจัยได้นำตัวอย่างยาสมุนไพรและสรรพคุณที่เป็นที่นิยมในการซื้อขายของกลุ่มชาวบ้าน ดังรายละเอียดในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 แสดงชื่อยาสมุนไพรที่เป็นที่นิยมในการซื้อขาย

ชื่อยาสมุนไพร	สรรพคุณ
ยาร้อน (ลำต้นมีสีขาว)	นำรากมาเคี้ยวสดๆ หรือเคี้ยวกับหมากพลู แก้ปวดประจำเดือน กินแล้วหายปวด หากมีประจำเดือนมากกินแล้วจะหยุด
ไ้อ้เหล็กฟักไข่	บำรุงกำลัง เพิ่มสมรรถภาพทางเพศ
มาเมะ (ยาหอบ)	นำลำต้นมาต้มน้ำ แก้โรคหอบ อาการเจ็บคอ
ยาลูกดอก	นำหัวมาเคี้ยววันละเท่ากำปั้น ไม่นานจะตั้งท้อง

ที่มา: จากการสัมภาษณ์ (2557)

จากการศึกษาชาวกากับการยาสมุนไพรรักษาโรค ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า แม้ความเจริญของความเป็นเมืองจะเข้าไปมีบทบาทกับชาวไทบ้างแล้วนั้น แต่เมื่อชาวไทเจ็บไข้ได้ป่วยการรักษาโรคที่ดีที่สุดก็คือยาสมุนไพร ซึ่งชาวไทในกลุ่มพื้นที่ตำบลตะโหมด ที่ผู้วิจัยทำการศึกษา พวกเขายังให้

ความสำคัญและรักษาโรคต่างๆ ด้วยยาสมุนไพรที่ได้จากในป่า ยังคงอนุรักษ์ไว้ซึ่งภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษจึงทำให้ชาวกะเหรี่ยงมีความชำนาญในการรักษาโรคด้วยยาสมุนไพร

นอกจากการศึกษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่ตำบลตะโหมด ในด้านปัจจัยพื้นฐานที่กล่าวมา มีสิ่งหนึ่งที่ผู้วิจัยเริ่มสังเกตเห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของชาวกะเหรี่ยง คือ การเข้าไปสู่สังคมความทันสมัยที่ได้นำอุปกรณ์เครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ เข้าไปใช้ในชีวิตสังคมชาวกะเหรี่ยง ซึ่งชาวกะเหรี่ยงนี้มีโทรศัพท์มือถือแม้ว่าจะไม่ได้มีกันทุกคน สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่แปลกใหม่ที่เข้ามาในสังคมชาวกะเหรี่ยง การรับวัฒนธรรมที่เป็นสมัยใหม่มาจากสังคมเมือง แสดงถึงการเริ่มที่มีการปรับตัวให้เข้ากับยุคสังคมในปัจจุบัน

จากการศึกษาทำให้ผู้วิจัยทราบว่าสิ่งของต่างๆ เหล่านี้แสดงให้เห็นถึงการเข้ามามีบทบาทของวัฒนธรรมแบบสมัยใหม่ในกลุ่มชาวกะเหรี่ยง ถึงแม้การมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เหล่านี้ แต่ก็ยังมีคำถามจากผู้คนที่ว่า “พวกเขาจะใช้เป็นหรือ” ซึ่งคำถามเหล่านี้ล้วนเป็นข้อสงสัยของผู้ที่ได้พบเห็น แต่จากการศึกษาและลงพื้นที่พูดคุยกับชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่ตำบลตะโหมด พบว่า เฒ่าแดง ผู้ที่เป็นหัวหน้ากลุ่มชาวกะเหรี่ยงนี้มีโทรศัพท์มือถือ โดยผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์พูดคุยกับเฒ่าแดงถึงการมีโทรศัพท์ไว้ครอบครอง เฒ่าแดงเล่าให้ฟังว่า

“... เราไม่ได้ซื้อเอง ผู้ใหญ่สิงห์ซื้อให้ เอาไว้โทรหาเวลามีเรื่องให้ช่วย...” (เฒ่าแดง, 25 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

จากการพูดคุยสอบถามผู้ใหญ่สิงห์ ซึ่งเป็นผู้ใหญ่อำเภอในพื้นที่ ทำให้ทราบว่า การที่ซื้อโทรศัพท์ไว้ให้ชาวกะเหรี่ยงเพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสาร เวลามีเรื่องให้ช่วยเหลือ หรือเวลาที่ชาวกะเหรี่ยงเคลื่อนย้ายย้ายไปที่อื่นจะได้ติดต่อทราบสถานที่ที่จะไป สำหรับการชาร์ตแบตเตอรี่โทรศัพท์ก็จะมาขอชาร์ตที่บ้านชาวบ้าน ซึ่งผู้ใหญ่อำเภอกล่าวว่า

“... ไม่ได้ต้องการให้วิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยงเปลี่ยนไป แต่ที่ซื้อโทรศัพท์ให้เพื่อใช้ในเวลาที่มิธุระจำเป็นจริง...” (ผู้ใหญ่อำเภอ, 25 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

ปรากฏการณ์ข้างต้นที่กล่าวมาสะท้อนให้เห็นถึงชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่ตำบลตะโหมด ยังคงดำรงชีวิตตามแบบวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวกะเหรี่ยง อาจมีบ้างที่มีการรับวัฒนธรรมสมัยใหม่เข้ามาปรับใช้ซึ่งสิ่ง

ต่างๆ ที่พวกเขาได้รับมาไม่ได้เกิดจากการเรียกร้องหรือขวนขวายเพื่อที่จะเปลี่ยนแปลง ผู้วิจัยกลับมองว่าวัฒนธรรมแบบใหม่ที่เข้าไปยังกลุ่มชาไกเกิดจากการหยิบยื่น ผลักดันสิ่งต่างๆ จากบุคคลภายนอกให้พวกเขา ซึ่งอาจจะเป็นผลดีหรือผลเสียก็ขึ้นอยู่กับบุคคลที่มองเข้าไป

ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับวิถีการดำรงชีวิตของชาไกที่ได้กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันชาไกเริ่มที่จะมีการติดต่อสื่อสาร มีการพูดคุยสนทนากับชาวบ้านในพื้นที่มากขึ้น จากรูปแบบการดำรงชีวิตดังกล่าวทำให้ชาไกมีการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงการใช้ภาษาในการสื่อสารกับชาวบ้านมากขึ้น จากเมื่อก่อนชาไกจะไม่ค่อยพูดกับชาวบ้านอาจเนื่องมาจากไม่สามารถสื่อสารด้วยภาษาที่เข้าใจตรงกันได้ แต่ในปัจจุบันชาไกมีการเรียนรู้และปรับตัวสามารถใช้ภาษาได้ในการสื่อสารได้พอสมควร

ภาษาใต้: การเรียนรู้และการสื่อสารของชาไก

การศึกษาภาษาของชาไกจากในช่วงต้น ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบว่า ต้นตระกูลภาษาชาไก มีต้นตระกูลมาจากภาษามอญ-เขมร ซึ่งบางครั้งเรียกว่า ตระกูลออสโตรเอเชียติก (Austro-asiatics) เป็นภาษาชนิดคำโดด แม้บางคำเป็นคำติดต่ออยู่บ้างแต่ก็มีไม่มาก ซึ่งลักษณะของคำที่ชาไกใช้อยู่พบว่าบางคำเป็นคำที่ยืมมาจากภาษาบาลี โดยการนำไป ดัดแปลงเสียง รูปคำ และความหมายของเสียงบ้าง คงสภาพเดิมไว้บ้าง นอกจากนี้ ยังมีภาษาอื่น ๆ เข้ามาปะปนกับภาษาชาไกด้วยเช่นกัน

สำหรับในปัจจุบันชาไกกลุ่มพื้นที่ตำบลตะโหนด ก็ยังคงรูปแบบดั้งเดิมของการใช้ภาษาชาไกในกลุ่มแต้แอ้น แต่ก็มีมีการรับและเรียนรู้วัฒนธรรมทางด้านภาษาท้องถิ่นปักษ์ใต้เข้ามาปรับใช้ผสมผสานกับภาษาดั้งเดิมของกลุ่ม จากการสัมภาษณ์สมาชิกในกลุ่มชาไกเกี่ยวกับการใช้ภาษาแต้แอ้นโดยชาไกเล่าให้ฟังว่า

“... เราแหลง²⁸ ภาษาเรา โป้สู่ม้ายรู้เรื่อง ...” (เผ่าแดง, 25 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

“... เราแหลงได้ แต่เขียนไม่เป็น ม้ายช่วยเข้าใจที่โป้สูแหลง ...” (เผ่าวัฒน์, 25 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

²⁸ แหลง คำศัพท์ในภาษาใต้ หมายถึง พูด

จากการสัมภาษณ์พูดคุยกับชาวกะเหรี่ยงที่ใช้ภาษาไตในการสื่อสารกับผู้วิจัยซึ่งลักษณะของการพูดคุยสนทนากับชาวกะเหรี่ยงไม่ได้เป็นรูปแบบของประโยคที่เชื่อมต่อกัน พวกเขาจะพูดเป็นคำๆ สั้นๆ ห้วนๆ เนื่องจากชาวกะเหรี่ยงรู้จักรหัสความหมายของคำน้อย แต่จากการสังเกตของผู้วิจัยในการสนทนากันของสมาชิกในกลุ่มชาวกะเหรี่ยงจะใช้ภาษาไตเน้นในการสื่อสาร ซึ่งในบางการสนทนาผู้วิจัยก็สามารถเข้าใจในการสื่อสารของชาวกะเหรี่ยง

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลทั้งจากชาวกะเหรี่ยงและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่ตำบลตะโหมด ทำให้ผู้วิจัยสังเกตได้ว่าการสื่อสารระหว่างกันของชาวกะเหรี่ยงและชาวบ้านในปัจจุบันนี้เป็นไปอย่างราบรื่น มีการเข้าใจภาษาของกันและกัน ชาวกะเหรี่ยงรู้ในภาษาไตและตัวชาวบ้านเองก็เรียนรู้ภาษาไตด้วยเช่นกัน จากปรากฏการณ์ดังกล่าวเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการผสมผสานของสองวัฒนธรรมได้อย่างลงตัว มีการปรับใช้เพื่อให้เกิดเข้าใจกันของสองวัฒนธรรม โดยจากการสัมภาษณ์ชาวกะเหรี่ยงและชาวบ้านในพื้นที่ กล่าวว่า

“... ในช่วงแรกพูดคุยกันไม่รู้เรื่อง ไม่รู้ชาวกะเหรี่ยงอะไรชาวกะเหรี่ยงก็ไม่เข้าใจที่เราพูด ต้องใช้ภาษามือช่วย แต่พอมีการติดต่อพูดคุยกันบ่อยๆ ก็เริ่มเข้าใจภาษากัน ...” (ผู้ใหญ่บ้าน, 25 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

“... ภาษาชาวกะเหรี่ยงมีน้อยคำ ส่วนใหญ่จะพูดเป็นคำๆ ไม่ค่อยเป็นประโยค จึงทำให้จำได้ง่าย ...” (ชาวบ้าน, สัมภาษณ์ วันที่ 25 มกราคม 2557)

“... เพลงไต จำจากผู้ใหญ่เพลงฟังกยาก หว้าง²⁹อู้ ...” (เผ่าแดง, 25 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

“... เราเพลงไตได้ เข้าใจที่โบสถ์หลวงครูที่โรงเรียนสอนให้เพลง ให้เขียนกัน ...” (เผ่าปอย, 25 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

“... เราจะเพลงไตกับโบสถ์ กับโบสถ์เราเพลงภาษาเรา ...” (ด้อม, 25 มกราคม 2557: สัมภาษณ์)

จากคำพูดดังกล่าวเป็นการยืนยันได้ว่า ในปัจจุบันชาวกะเหรี่ยงมีการปรับรูปแบบภาษาของการพูดติดต่อสื่อสาร เพื่อใช้ติดต่อกับบุคคลภายนอกได้ ซึ่งพวกเขาเรียนรู้จดจำและมีการใช้ภาษาไต

²⁹ หว้าง คำศัพท์ในภาษาไต หมายถึง กว้าง

เพิ่มขึ้น แต่ชาโกก็ยังคงความเป็นอัตลักษณ์ในภาษาของกลุ่มตัวเองอยู่ สังเกตได้จากการที่ชาโกด้วยกันเองพูดคุยกันจะใช้ภาษาเต็นแอ้นในการสื่อสาร ซึ่งผู้วิจัยมองว่าพวกเขาเลือกที่ยังคงความเป็นอัตลักษณ์ของภาษาตนเองเอาไว้ และมีการรับเอาวัฒนธรรมภาษาได้มาเพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสารเมื่อยามจำเป็นที่ต้องสื่อสารกับชาวบ้านในพื้นที่

ผู้วิจัยมองว่าสาเหตุที่ทำให้ชาโกมีการรับภาษาอื่นเข้ามามีอิทธิพลต่อภาษาชาโก สืบเนื่องมาจากจำนวนคำที่แท้จริงของภาษาชาโกมีน้อย คำที่เกิดขึ้นจะมีเท่าที่จำเป็นต้องใช้และสื่อความหมายเท่านั้น และนอกจากนี้การที่ชาโกได้คลุกคลีอยู่กับกลุ่มชนที่พูดภาษาที่แตกต่างออกไป จึงรับเอาภาษาเหล่านั้นไปใช้ เช่น ชาโกมีการติดต่อสื่อสารกับชาวบ้านในพื้นที่ซึ่งใช้ภาษาได้ในการสื่อสาร ชาโกก็รับเอาภาษาได้ไปใช้ด้วย แต่ลักษณะการรับคำของชาโกจะรับเอาเฉพาะคำที่เป็นประโยชน์กับชาโกเองเท่านั้น ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปตัวอย่างภาษาได้ที่ชาโกใช้สื่อสารกับชาวบ้าน ในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 แสดงคำภาษาได้ที่ชาโกใช้ในการสื่อสาร

คำภาษาได้	ความหมาย
ซ่าย	ใช่
ม่าย	ไม่
โป้	พวก หรือกลุ่ม
สู้	คุณ
เอม	อิม
เนือย	หิว
บาย	สบายดี
สาร	ข้าวสาร
กะลุย	มากมาย
ดิน	เท้า
ขบ	กัด
สากลัว	กลัว
เจิบพุง	ปวดท้อง
อีเกิด	ใกล้คลอด
เวลาเอิ้น	เวลาอื่น
ไม่พริ้อ	ไม่เป็นไร

ตารางที่ 12 (ต่อ)

คำภาษาใต้	ความหมาย
แหลง	พูด
ทุ่ม	ทิ้ง
จี	อุจจาระ
แค่ๆ	โกสี้ๆ
โหย	อยู่
หว่าง	สว่าง
เหลย	อีก
จีคร้าน	จีเกียจ
หลาด	ตลาด
เบี้ย	เงิน

ที่มา: จากการสัมภาษณ์ (2557)

สังเกตได้ว่าภาษาใต้ที่ชาวกอใช้จะเป็นคำสั้นๆ ง่ายๆ เนื่องจากชาวกอไม่สามารถที่จะพูดเป็นประโยคให้เชื่อมต่อกันได้ ซึ่งจากการสัมภาษณ์ชาวกอในงานวิจัยครั้งนี้ทำให้ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า เนื่องจากภาษาของชาวกอเองจะมีเฉพาะคำโดด เป็นคำศัพท์ที่เกี่ยวกับระบบนิเวศเป็นส่วนใหญ่และที่สำคัญคำในภาษาชาวกอนั้นน้อย จึงทำให้ชาวกอคุ้นชินกับภาษาดั้งเดิม เมื่อมีการปรับตัวเรียนรู้ที่จะใช้ภาษาใต้จึงทำให้การพูดของชาวกอจะพูดเป็นคำ ห้วนๆ แต่สามารถฟังแล้วเข้าใจว่าชาวกอต้องการสื่อถึงอะไร

จากการศึกษาชาวกอกลุ่มพื้นที่ตำบลตะโหนดพบว่า ปัจจุบันใช้ภาษาไทยท้องถิ่นปักษ์ใต้เป็นภาษาที่สองในการสื่อสาร เพื่อประโยชน์ในการติดต่อสื่อสารกับชาวบ้านและคนภายนอก ด้วยสำเนียงเสียงห้วนๆ สั้นๆ ในคำศัพท์ที่จำกัดและอาจมีความหมายที่เพี้ยนไปบ้าง แต่อย่างไรก็ตามชาวกอกลุ่มนี้ก็ยังคงใช้ภาษาแต้แอ้นพูดคุยสื่อสารกับสมาชิกภายในกลุ่มด้วยกันเอง เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการผสมผสานกันของสองวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี ซึ่งชาวกอก็ยังคงความเป็น อัตลักษณ์ของภาษาประจำกลุ่ม และมีการรับวัฒนธรรมภาษาใต้เข้ามา

นอกจากภาษาชาวกอที่บ่งบอกถึงความเป็นอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ของชาวกอ ถึงแม้จะมีรูปแบบของการปรับตัวเกิดการผสมผสานของภาษาขึ้นในปัจจุบัน แต่ก็ยังมีสิ่งที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์ของชาวกอที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น นั่นก็คือ ความเชื่อ พิธีกรรม ประเพณีต่างๆ

ความเชื่อ พิธีกรรม ประเพณีต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศ

ความเชื่อ พิธีกรรม และประเพณีในสังคมชาวกู เป็นระบบความสัมพันธ์ที่เกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กับระบบนิเวศทั้งสิ้น เป็นความสัมพันธ์ของสมาชิกชาวกูและวิญญาณผีบรรพบุรุษ สิ่งเหนือธรรมชาติที่พวกเขาให้ความเคารพเชื่อถือ โดยชาวกูมีความเชื่อว่าเป็นทุกพื้นที่ของป่า เช่น ต้นไม้ แหล่งน้ำ สัตว์ เป็นต้น มีผีหรือวิญญาณสิงสถิตอยู่ ผีหรือวิญญาณเหล่านี้เป็นเจ้าของทรัพยากรธรรมชาติในระบบนิเวศ จากการที่ชาวกูมีความเชื่อในเรื่องของทรัพยากรธรรมชาติที่มีวิญญาณสิงสถิตอยู่ ชาวกูจึงมีการใช้ทรัพยากรอย่างระมัดระวัง ก่อนจะทำอะไรจึงมีความเชื่อที่จะต้องขออนุญาต หากไม่ปฏิบัติตามหรือหลบลู่จะถูกวิญญาณหรือผีบรรพบุรุษลงโทษ ตัวอย่างเช่น ก่อนจะตัดไม้ต้องขออนุญาตเจ้าที่เจ้าทางก่อน และจะไม่ตัดไม้ใหญ่เพราะจะมีผีดู ไม่อุจจาระหรือปัสสาวะลงในน้ำ เพราะผีนน้ำจะลงโทษ และก่อนจะฆ่าสัตว์จะต้องทำพิธีปัดรังควานก่อนนำไปเป็นอาหาร เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าความเชื่อ พิธีกรรมต่างๆ ของกลุ่มชาวกูจะมีความเกี่ยวข้องในการรักษาระบบนิเวศ เพราะชาวกูให้ความสำคัญกับป่า เนื่องจากป่าเป็นทุกสิ่งทุกอย่างของชาวกูจากความเชื่อและพิธีกรรมดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความสอดคล้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทั้งสิ้น แต่ในปัจจุบันนี้เมื่อชาวบ้านเข้าไปถางป่า ทำลายทรัพยากรธรรมชาติเพิ่มมากขึ้น กลุ่มคนที่ต่างวัฒนธรรมพวกเขาไม่ได้ใช้ป่าเพื่อเป็นที่อยู่อาศัย เป็นแหล่งพักพิง กลุ่มคนเหล่านี้เข้ามาหาผลประโยชน์จากป่าโดยการตัดไม้ ถางป่า

ความเชื่อและพิธีกรรมในการล่าสัตว์หรือออกหาอาหารของชาวกูยังคงมีแบบแผนดั้งเดิม เช่น การปัดรังควานสัตว์ก่อนนำมาทำเป็นอาหาร กล่าวคือ ในการล่าสัตว์ของชาวกูจะใช้กระบอกตุ๊ดและลูกดอกอาบยาพิษ โดยเมื่อเป่ากระบอกตุ๊ดลูกดอกจะปักไปยังสัตว์ที่ชาวกูต้องการทำให้สัตว์ตัวนั้นได้รับพิษที่อาบอยู่ที่ลูกดอก ทำให้ก่อนที่ชาวกูจะนำมากินจึงมีการปัดรังควานสัตว์ตัวนั้นก่อน ซึ่งความเชื่อดังกล่าวหากมองตามหลักวิทยาศาสตร์แล้วเป็นการไล่สารพิษออกจากสัตว์ เนื่องจากยาพิษที่ลูกดอกที่ใช้เป่าในการล่าสัตว์จะยังคงอยู่ในสัตว์ตัวนั้นชาวกูจึงทำพิธีปัดรังควานและมีการเชือดเนื้อส่วนที่โดนลูกดอกทิ้ง

นอกจากนี้ในการประกอบพิธีกรรมต่างๆ ในสังคมชาวกูเป็นการพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติจากระบบนิเวศทั้งสิ้น การกระทำความดังกล่าวยังสะท้อนให้เห็นถึงการพึ่งพาความสัมพันธ์ของวิถีชีวิตชาวกูและระบบนิเวศ ในการดำรงชีวิต เช่น

ความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวกับการแต่งงาน การเกิด การตาย และค่านิยมต่างๆ ชาวไทยังคงปฏิบัติกันแบบเดิม ถึงแม้ระบบนิเวศบางอย่างจะเปลี่ยนแปลงไป พิธีกรรมประเพณีบางอย่างอาจมีการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป ตัวอย่างเช่น การเกิด พิธีการเกิดของชาวไทยังคงรูปแบบที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาแต่อดีต ชาวไทจะทำคลอดกันเองภายในกลุ่มโดยมีหมอด่าเย หรือ โตะบิดันทำหน้าที่ดูแลผู้เป็นแม่และเด็กชาวไทแรกเกิด โดยชาวไทที่เพิ่งคลอดลูกจะต้องปฏิบัติตามข้อห้ามต่างๆ ของกลุ่มอย่างเคร่งครัด ในปัจจุบันเด็กทารกแรกเกิดของชาวไทเริ่มใช้นมชั้นหวานในการเลี้ยงลูก สลับเปลี่ยนกับการให้กินนมแม่ และนอกจากนี้พิธีศพก็เป็นอีกพิธีกรรมที่ชาวไทยังคงมีความเชื่อดั้งเดิม คือ เมื่อมีคนตายพวกเขาจะตัดความสัมพันธ์ทั้งคนตายทันที และชาวไทที่เหลือจะย้ายทัพไปที่อื่น

แม้ว่าความสมบูรณ์ของระบบนิเวศภายในป่าที่เป็นบ้านของชาวไทได้เสื่อมโทรม ถูกทำลาย ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติที่ชาวไทใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันลดน้อยลง ความสัมพันธ์ของระบบความเชื่อ พิธีกรรม ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศของชาวไทก็ยังคงอยู่มีการปฏิบัติสืบเนื่องมาตั้งแต่ในอดีตอาจมีบางช่วงเวลา que พิธีกรรมบางอย่างได้ถูกปรับเปลี่ยนไปจากคนภายนอกที่พยายามทำให้กลุ่มชาวไทกลายเป็นสิ่งแปลกใหม่ แต่ด้วยความเชื่อและความเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวไท ทำให้พวกเขายังคงดำรงวิถีชีวิตในรูปแบบดั้งเดิมตั้งแต่อดีต

จากการศึกษาถึงอัตลักษณ์ วิธีการดำเนินชีวิตด้านปัจจัยพื้นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวไท และภาษา ความเชื่อ พิธีกรรม ที่มีความสัมพันธ์กับกลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทในทุกช่วงชีวิต สิ่งต่างๆ เหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงการคงอยู่และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับกลุ่มชาติพันธุ์ชาวไท ซึ่งปัจจัยหลักที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นผลมาจากการติดต่อกับกลุ่มสังคมภายนอก โดยชาวไทมีการติดต่อกับชาวบ้านในพื้นที่ มีการหยิบบัณฑิตวัฒนธรรมต่างๆ ให้เกิดขึ้นแก่สังคมชาวไท ซึ่งระดับความสัมพันธ์ดังกล่าวของกลุ่มชาวไทและชาวบ้านในพื้นที่ เป็นความสัมพันธ์ของกลุ่มระดับทุติยภูมิ (Secondary Group) เป็นกลุ่มที่สมาชิกมีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นทางการหรือโดยหน้าที่ เป็นกลุ่มขนาดใหญ่ที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีระเบียบแบบแผน มีกฎเกณฑ์และข้อบังคับกำหนดไว้ การติดต่อทางสังคมแบบห่างเหิน มีระยะสั้น สมาชิกของกลุ่มมีความผูกพันกันอย่างเป็นทางการ (Formal) ไม่ใช่เป็นการส่วนตัว (Impersonal Relationship) ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาวไทและชาวบ้านในพื้นที่ เป็นความสัมพันธ์ที่เป็นการแสดงบทบาทตามหน้าที่การงานเฉพาะด้าน ไม่ได้มีความผูกพันกันเป็นส่วนตัว ถึงแม้ว่าปัจจุบันสังคมชาวไทจะมีการติดต่อสัมพันธ์กับกลุ่มในระดับทุติยภูมิเพิ่มมากขึ้น มีการรับวัฒนธรรมจากกลุ่มทุติยภูมิเข้ามาในวิถีการดำเนินชีวิต แต่ความสัมพันธ์ของสมาชิกภายในกลุ่มยังคงดำเนินไปอย่างแนบแน่น ประพฤติปฏิบัติตามกฎระเบียบแบบแผน ข้อห้ามของกลุ่มเหมือนเดิม ลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์กลุ่มปฐมภูมิ

ของสมาชิกสังคมชาวกูที่ยังคงอยู่ได้ แม้ในสังคมปัจจุบันมีแนวโน้มว่ากลุ่มแบบทุติยภูมิจะมีมากขึ้นก็ตาม

สรุป

จากการศึกษาประวัติศาสตร์ของชาวกู การปรับตัวหรือเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำรงชีวิตของชาวกู คือ

1. การเสื่อมโทรมและการลดปริมาณลงของระบบนิเวศ พืชและสัตว์บางชนิดหายไปส่งผลให้อาหารของชาวกูลดจำนวนลง ทำให้ชาวกูต้องอาศัยอาหารจากชาวบ้านในชุมชน มีการนำผลไม้หรือของป่า มาแลกเปลี่ยนเป็นเงินเพื่อใช้ในการซื้ออาหาร
2. การเข้ามาของบุคคลภายนอกที่นำกรูถางป่า ป่าที่เคยมีความสงบกลับกลายเป็นป่าที่มีผู้คนเข้าไปวนวาย การเข้าไปของบุคคลภายนอกนำมาซึ่งวัฒนธรรมการแต่งกายรูปแบบใหม่ของชาวกู การสวมเสื้อผ้าเพื่อปกปิดร่างกายแทนการใช้ใบไม้ปิดเพียงของสงวนเท่านั้น

จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า ชาวกูกลุ่มตะโหมด ในพื้นที่บริเวณเทือกเขาบรรทัด ในเขตตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง ชาวกูกลุ่มนี้ยังคงรูปแบบของการดำรงชีวิตทางสังคมและวัฒนธรรมดั้งเดิมจากในอดีตที่เคยปฏิบัติกันมาจนต่อรุ่น ไม่ได้มีการเปลี่ยนไปจนสุดโต่ง หากแต่มีวิถีชีวิตบางอย่างที่มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกระทำไปบ้าง เนื่องจากสภาพของระบบนิเวศที่เปลี่ยนไปจากระบบทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ป่าเป็นที่พึ่งพิงในทุกๆ ด้านของชาวกู ทั้งที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม อาหารการกิน และยารักษาโรค แต่เมื่อทรัพยากรเหล่านี้ลดปริมาณลงทำให้ส่งผลกระทบในด้านต่างๆ เหล่านี้ของชาวกู

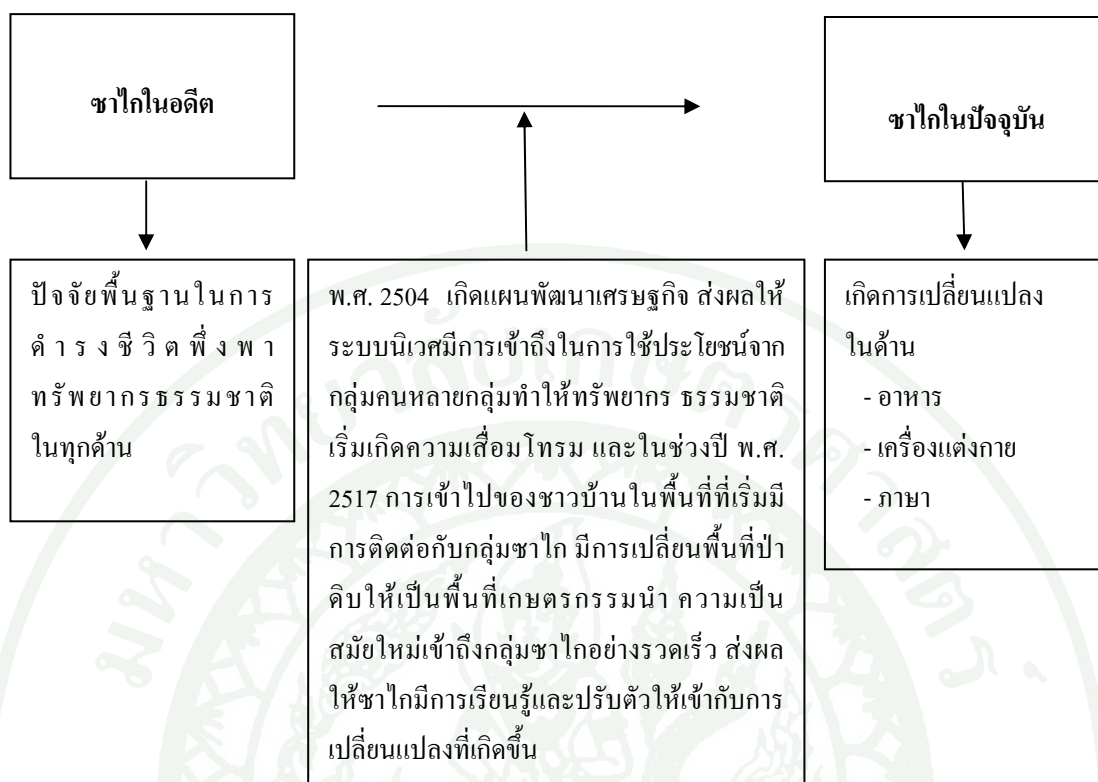
การปรับตัวที่ผู้วิจัยให้เห็นได้ชัดเจนของกลุ่มชาวกูในพื้นที่ตำบลตะโหมด คือ การแต่งกาย พวกเขาเริ่มเอาวัฒนธรรมการแต่งกายจากบุคคลภายนอกที่ยืนเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายต่างๆ ให้ชาวกูถึงแม้ชาวกูจะมีการแต่งกายที่เปลี่ยนไปจากเดิมที่ในอดีตเคยใช้เพียงใบไม้ปิดไว้เพียงของสงวนเท่านั้นทั้งผู้หญิงและชาย ปัจจุบันผู้หญิงและผู้ชายชาวกูจะมีเสื้อ ผ้านุ่ง หรือกางเกงไว้สามใส่ แต่ด้วยการที่ชาวกูไม่รู้จักรักษาความสะอาด มักจะใส่เสื้อผ้าตัวนี้จนขาด ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นความเชื่อที่ว่า การทำความสะอาดร่างกายหรือเปลี่ยนเสื้อผ้าจะทำให้กลิ่นตัวเปลี่ยนไป กลัวภูตผี วิญญาณจำกลิ่นไม่ได้ เดี่ยวจะมาเอาตัวไป จากปรากฏการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าถึงแม้ชาวกูจะ

รับเอาวัฒนธรรมแบบใหม่เข้ามาแต่พวกเขาก็ไม่ได้เปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตดั้งเดิมของพวกเขา ชาวไกลำวัฒนธรรมรูปแบบใหม่มาผสมผสานและปรับใช้เพื่อให้กลุ่มชาติพันธุ์ชาวไกลังคงดำรงอยู่ได้

นอกจากนั้นการปรับเปลี่ยนที่เกิดขึ้นกับชาวไกลกลุ่มตะโหมด เป็นการปรับเปลี่ยนเพื่อเป็นการเอาตัวรอดในกระแสของการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นการปรับภาษาที่ใช้ในการพูดชาวไกลเริ่มมีการนำภาษาได้มาใช้ในการสื่อสารกับบุคคลภายนอก แต่ก็ยังคงรักษาไว้ซึ่งภาษาของกลุ่ม แต่มักจะใช้กันเฉพาะพวกเดียวกันกับกลุ่มของตนเองเท่านั้น

ในส่วนของความเชื่อ พิธีกรรม และประเพณีต่างๆ ของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวไกล พวกเขายังคงปฏิบัติและยึดมั่นในความเชื่อ พิธีกรรม และประเพณีต่างๆ ดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์ แต่บุคคลภายนอกพยายามเข้าไปเปลี่ยนแปลงความเป็นอัตลักษณ์ของชาวไกล เพื่อทำให้เป็นจุดขายที่ขายความแปลกใหม่ ความแตกต่างไปจากสังคมทั่วไป ความพยายามดังกล่าวอาจเป็นการสูญเสียอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวไกลก็เป็นไปได้

จากการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ชาวไกลตั้งแต่ในอดีตทั้งในด้านของอัตลักษณ์ชาวไกล วิธีการดำรงชีวิตประจำวันที่อาศัยทรัพยากรธรรมชาติภายในระบบนิเวศตอบสนองความต้องการด้านปัจจัยพื้นฐาน ซึ่งในปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงของอัตลักษณ์ชาวไกลและวิธีการดำรงชีวิตในปัจจัยด้านต่างๆ เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศ ซึ่งสามารถสรุปได้เป็นแผนภาพที่ 18

ภาพที่ 18 แผนภาพโครงสร้างการเปลี่ยนแปลงของชาไทย

จากภาพที่ 18 พบว่าวิถีการดำรงชีวิตของชาไทยจากในอดีตที่พึ่งพิงและอาศัยทรัพยากรจากระบบนิเวศในทุกด้านได้เปลี่ยนไป เนื่องมาจากการพัฒนาในด้านต่างๆ ส่งผลให้เกิดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติจากระบบนิเวศมากขึ้น ทำให้วิถีชีวิตของชาไทยในปัจจุบันด้านอาหารและเครื่องนุ่งห่มเกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงของภาษาที่ชาไทยมีการเรียนรู้สามารถสื่อสารโดยใช้ภาษาปักษ์ใต้ได้ แต่จากการศึกษาปัจจัยด้านที่อยู่อาศัย และยารักษาโรคยังคงรูปแบบดั้งเดิมของกลุ่มที่สืบทอดกันมาตั้งแต่ในอดีต โดยผู้วิจัยได้สรุปรายละเอียดดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 สรุปวิธีการดำรงชีวิตของชาวกูในอดีตและปัจจุบัน

วิธีการดำรงชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกูเขาหัวช้าง ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง		
วิธีการดำรงชีวิต	ชาวกูในอดีต	ชาวกูในปัจจุบัน
ที่อยู่อาศัย	ชาวกูมีวิถีชีวิตแบบมนุษย์ยุคบุพกาล อาศัยในถ้ำเพื่อหลบภัย หรือ อาศัย “ทับ” เป็นที่พักอาศัย เนื่องจากชาวกูมีชีวิตที่เร่ร่อนเคลื่อนย้ายทับไม่มีหลักแหล่งแน่นอนโดยใช้วัสดุที่หาได้จากป่า มีโครงสร้างที่เรียบง่าย ลักษณะคล้ายเพิงหมาแหงน	ชาวกูในพื้นที่ตำบลตะโหมดยังมีความเป็นชาวกูดั้งเดิมเนื่องจากพวกเขายังมีวิถีชีวิตที่เร่ร่อนอยู่ในป่า สร้างทับเป็นที่พักอาศัย โดยใช้วัสดุที่หาได้จากในป่านำมาทำเป็นโครงสร้างแบบเพิงหมาแหงน
อาหาร	ชาวกูยังชีพแบบการล่า และหาอาหารที่มีอยู่ภายในป่าซึ่งที่ความอุดมสมบูรณ์ อาหารหลัก คือ ห้วมัน หัวเผือก และมีการออกล่าสัตว์ โดยหน้าที่การขุดหาหัวมันหัวเผือกเป็นหน้าที่ของชาวกูผู้หญิง สำหรับชาวกูผู้ชายจะออกล่าสัตว์	สภาพป่าที่เสื่อมโทรมทำให้อาหารหลักที่ชาวกูใช้ยังชีพมีปริมาณลดลง ประกอบกับการติดต่อกับชาวบ้านเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ชาวกูมีการปรับตัวด้านอาหารเพื่อความอยู่รอด โดยรู้จักกินอาหารสำเร็จรูปมากขึ้น เช่น ข้าวสาร ปลากระป๋อง แต่ก็ยังนิยมการขุดหาหัวมัน หัวเผือก และล่าสัตว์กินเป็นอาหารหลัก
เครื่องนุ่งห่ม	ชาวกูไม่สวมใส่เสื้อผ้า ทั้งผู้หญิงและผู้ชาย อาจจะมีบ้างที่นำไปไม้หรือหญ้าแห้งมาถักปิดของสวมนไว้เท่านั้น	การติดต่อกับชาวบ้านในพื้นที่ ทำให้ชาวกูได้รับเอาวัฒนธรรมการสวมใส่เสื้อผ้า ซึ่งการสวมใส่เสื้อผ้าเป็นเพียงการปกปิดร่างกายเท่านั้น ไม่ได้คำนึงถึงความสวยงามสังเกตได้จากเสื้อผ้าจะสกปรกไม่มีการทำความสะอาด
การรักษาโรค	สมุนไพรของชาวกูมีทั้งที่ได้จากพืชและสัตว์ ซึ่งมีความสำคัญและเป็นยาที่ใช้ในการรักษาโรคต่างๆ ของชาวกู โดยจะนำสมุนไพรมากินสด นำมาต้ม หรือดองเป็นเหล้า	ชาวกูยังคงมีการใช้สมุนไพรในการรักษาโรคต่างๆ และมีการนำไปขายให้กับชาวบ้านในพื้นที่ แต่เนื่องจากสภาพระบบนิเวศป่าไม้มีความเสื่อมโทรม พืชสมุนไพรหาได้ยากขึ้น

ตารางที่ 13 (ต่อ)

วิธีการดำรงชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกะเหรี่ยง ตำบลตะโหมด อำเภอดงหลวง จังหวัดพัทลุง		
วิธีการดำรงชีวิต	ชาวกะเหรี่ยงในอดีต	ชาวกะเหรี่ยงในปัจจุบัน
ภาษา	มีภาษาเป็นของตัวเอง เป็นภาษาในกลุ่มแต้แอ้น เป็นลักษณะของคำโดด คำในภาษาชาวกะเหรี่ยงมีน้อย	ชาวกะเหรี่ยงรู้ภาษาได้เพิ่มขึ้น สามารถติดต่อสื่อสารกับประชาชนในพื้นที่ได้ แต่ในกลุ่มชาวกะเหรี่ยงด้วยกันจะใช้ภาษาเฉพาะกลุ่ม
ความเชื่อประเพณี	การดำเนินชีวิตของชาวกะเหรี่ยงอยู่บนพื้นฐานของหลักความเชื่อทั้งสิ้น เป็นความเชื่อในสิ่งที่เหนือธรรมชาติ และมีความเกรงกลัวต่อสิ่งที่เกิดขึ้นจากปรากฏการณ์ธรรมชาติ ให้ความเคารพในระบบป่า	ชาวกะเหรี่ยงคงปฏิบัติตามความเชื่อประเพณีที่ได้ถ่ายทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ มีความเชื่อในสิ่งที่เหนือธรรมชาติ กลัวในปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในธรรมชาติ ในการดำรงชีวิตประจำวันจะยึดถือความเชื่อโชคลาง

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผล

วิทยานิพนธ์เรื่อง “การเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตด้านปัจจัยพื้นฐานอันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศ: กรณีศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ชาวกู้อำเภอดะโหมด จังหวัดพัทลุง” มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้ 1) เพื่อศึกษาวิถีการดำรงชีวิต สังคมและวัฒนธรรมของชาวกู้อะ และ 2) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศที่มีผลต่อการดำรงชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกู้อะด้านปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต โดยใช้การศึกษาทางมานุษยวิทยาที่เน้นการค้นหาคำตอบที่เป็นจริงจากผู้ให้ข้อมูลหลักคือ ชาวกู้อะ ในพื้นที่ตำบลดะโหมด อำเภอดะโหมด จังหวัดพัทลุง โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างชาวกู้อะที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 10 คน และผู้ให้ข้อมูลทั่วไป คือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ใหญ่บ้าน แกนนำชุมชนและชาวบ้านผู้ที่มีความสัมพันธ์กับชาวกู้อะ จำนวน 10 คน แบ่งเป็นเจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐในพื้นที่ และชาวบ้านในพื้นที่ กลุ่มละ 5 คน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่หลากหลายและครบถ้วนสมบูรณ์ ซึ่งมีการลงพื้นที่ภาคสนามเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์และสังเกตสภาพแวดล้อมโดยรอบ

การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยทำการศึกษาโดยการลงพื้นที่ภาคสนามและเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม โดยการศึกษาถึงอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ชาวกู้อะ วิถีการดำเนินชีวิตด้านปัจจัยพื้นฐานในด้านที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค และนอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาถึงภาษา และความเชื่อ พิธีกรรม ประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกู้อะ โดยมีการนำกรอบแนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์มาอธิบายและเชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกู้อะ และมีการนำแนวคิดนิเวศวิทยาวัฒนธรรม แนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม และแนวคิดการปรับตัวและผสมผสานกลมกลืนทางวัฒนธรรม เพื่อใช้ในการอธิบายเชื่อมโยงกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกู้อะ ซึ่งการนำแนวคิดต่างๆ ที่ได้กล่าวมาผู้วิจัยจะนำมาทำการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา เพื่อสามารถตอบคำถามและอธิบายปรากฏการณ์ที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้

จากการศึกษาอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ชาวกู้อะ ชาวกู้อะเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความโดดเด่นทางด้านกายภาพจากสีผิวที่ดำคล้ำ หยาบ หมวกยอดดัดหนังศีรษะ การแต่งกายมีการนำใบไม้หรือหญ้าแห้งมาถัก ใช้ปิดไว้เฉพาะของสงวนเท่านั้น พวกเขาวิถีชีวิตที่อาศัยพึ่งพิงป่าในทุกๆ ด้าน ตั้งแต่ที่อยู่

อาศัย ชาโกมีป่าเป็นบ้านอาศัยรวมกันเป็นกลุ่มๆ กลุ่มละ 20-30 คน ตั้งอยู่ในบริเวณป่าค่อนข้างลึก มีความสมบูรณ์ของอาหาร อยู่ใกล้ลำธาร โดยอาหารหลักของชาโก คือ มัน เผือก และสัตว์ป่า นอกจากนี้ยังมีการนำพืชสมุนไพรที่ได้จากป่ามาใช้ในการรักษาโรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับสมาชิกภายในกลุ่ม อัตลักษณ์และความบ่งบอกถึงความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์อันเดียวกันของชาโก คือ ชาโกมีภาษาพูดเป็นของตนเองที่ใช้สำหรับการสื่อสารกันภายในกลุ่มและมีการเรียนรู้ปรับตัวในการนำภาษาปักษ์ใต้มาใช้สื่อสารกับชาวบ้าน และอัตลักษณ์ที่ดำรงไว้ซึ่งกลุ่มชาติพันธุ์ชาโกที่ยังคงดำรงอยู่ถึงปัจจุบันคือ ความเชื่อ พิธีกรรม และประเพณีต่างๆ ซึ่งความเชื่อ พิธีกรรม และอัตลักษณ์ต่างๆ เหล่านี้ล้วนเป็นความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึงความเกี่ยวเนื่องกันของการดำรงชีวิตชาโกและการรักษาคุณทรัพย์ากรธรรมชาติภายในป่า

ในอดีตชาโกอาศัยระบบนิเวศเป็นแหล่งทรัพยากรหลักในการหาอาหาร และล่าสัตว์เพื่อการยังชีพ โดยอาหารหลักที่ชาโกจะนิยมกินนั่นก็คือ มัน ซึ่งเป็นอาหารที่ให้พลังงานแก่ชาโกเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ชาโกจะออกล่าสัตว์ด้วยอุปกรณ์บ่อเลาะซึ่งเป็นภูมิปัญญาของชาโกที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ชาโกจะออกล่าสัตว์ซึ่งพวกเขาจะไม่ล่าสัตว์ใหญ่ ชาโกจะล่าสัตว์จำพวก ลิง ค่าง งู เป็นต้น วิธีการยังชีพของชาโกจะอาศัยผลผลิตที่ได้จากทรัพยากรธรรมชาติทั้งสิ้น แต่ในสถานการณ์ที่ป่าถูกทำลาย กลุ่มคนเข้ามาใช้ประโยชน์จากทรัพยากรจากธรรมชาติมากขึ้นส่งผลให้ระบบนิเวศของธรรมชาติเกิดความเสื่อมโทรม พืชพันธุ์ สัตว์ป่าที่ชาโกหาได้เพื่อนำมายังชีพก็มีปริมาณที่ลดลงส่งผลให้ชาโกต้องดิ้นรนเอาตัวรอดจากการที่ปริมาณอาหารที่ลดน้อยลง โดยชาโกได้มีการปรับตัวบนวัฒนธรรมการบริโภคแบบคนเมือง ซึ่งในช่วงแรกเป็นการหยิบยื่นข้าวสาร อาหารแห้ง จากคนเมืองให้กับชาโก ซึ่งอาหารเหล่านี้เป็นสิ่งแปลกใหม่ที่ชาโกจำเป็นต้องมีการเรียนรู้ จนในปัจจุบันชาโกมีการปรับใช้วัฒนธรรมการบริโภคดังกล่าวเข้าด้วยกัน ถ้าในช่วงใดที่หาอาหารหรือออกล่าสัตว์ไม่ได้ชาโกก็จะกินข้าวหรืออาหารสำเร็จรูปที่ได้มาจากชาวบ้าน ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการพยายามปรับตัวของกลุ่มชาโกให้เข้ากับวัฒนธรรมรูปแบบใหม่เพื่อเอาตัวรอดจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในการดำรงชีวิตในปัจจุบัน

นอกจากปัจจัยด้านอาหารของชาโกที่มีการปรับเปลี่ยนแล้วนั้น การแต่งกายด้วยเสื้อผ้าของชาโกก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่เกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจากการศึกษาในอดีตชาโกจะใช้ใบไม้หรือตะไคร้ที่เกาะเป็นแผ่นตามก้อนหินใหญ่ ๆ ในป่า หรือนำเปลือกไม้ ใบไม้ เอามาตากแห้งนำมาถักทอเป็นเครื่องนุ่งห่มไว้ปกปิดของสงวน เป็นการนำทรัพยากรที่มีอยู่ในธรรมชาติมาใช้ในการปกปิดร่างกาย แต่จากที่มีปัจจัยภายนอกต่างๆ เข้าไปยังกลุ่มชาโกทำให้รูปแบบการแต่งกายของชาโกเปลี่ยนแปลงไป ผลจากการติดต่อสื่อสารกับคนเมืองมากขึ้นการหยิบยื่นเสื้อผ้าให้สวมใส่ด้วย

ความสงสัยจากผู้พบเห็นส่งผลให้การแต่งกายของชาโกในปัจจุบัน พบว่ามีลักษณะการแต่งกายแบบชาวบ้านในชุมชนมากขึ้น คือ มีการสวมใส่เสื้อผ้า นุ่งกางเกง นุ่งผ้าถุง นุ่งกระโปรง กล่าวได้ว่าชาโกได้รับเอาวัฒนธรรมเครื่องแต่งกายของชาวบ้านเข้าไปใช้ในการดำรงชีวิต สืบเนื่องมาจากการที่ชาโกมีการติดต่อกับชาวบ้านในพื้นที่มากขึ้น การที่ชาโกไม่มีเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มปกปิดร่างกายทำให้ชาวบ้านที่พบเห็นมองเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมกับสังคมยุคปัจจุบัน แต่ถึงอย่างไรชาโกก็ยังไม่อาจรับเอาวิธีการใช้และการเก็บรักษาเครื่องแต่งกายเหล่านั้น กล่าวคือ ชาโกจะมีแต่เสื้อเก่า ๆ สกปรกมอมแมมด้วยคราบเหงื่อไคล สวมใส่อะไรก็ได้ไม่พิถีพิถัน ไม่นิยมซักกันบ่อยนัก หรือบางคนก็นุ่งจนขาดไม่เคยซักเลย จากลักษณะดังกล่าวอาจจะเป็นผลมาจากความเชื่อของชาโกในเรื่องปรากฏการณ์ที่เหนือธรรมชาติถ้าหากมีการชำระล้างร่างกาย อาจจะทำให้กลิ่นเปลี่ยน ภูตผีวิญญาณในป่าจะจำไม่ได้ ซึ่งผลการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันด้านอาหารและเครื่องนุ่งห่มเกิดจากปัจจัยภายนอกทั้งที่เกิดจากความเสื่อมโทรมของพื้นที่ป่า ที่ถูกทำลายจากชาวบ้านในพื้นที่ และการที่ชาโกมีการติดต่อกับคนภายนอกมากขึ้น สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยส่งผลให้วิถีการดำรงชีวิตด้านอาหารและเครื่องนุ่งห่มของชาโกในพื้นที่ตำบลตะโหมดมีการเปลี่ยนแปลงไปจากในอดีต และยังสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมแบบใหม่วัฒนธรรมที่มีการติดต่อปฏิสัมพันธ์ โดยชาโกเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่เรียนรู้และปรับตัวทางด้านวัฒนธรรมการกิน การแต่งกาย เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ในรูปแบบวัฒนธรรมของสังคมปัจจุบันได้

อย่างไรก็ตามจากการศึกษาของผู้วิจัยก็พบว่า ปัจจัยพื้นฐานด้านที่อยู่อาศัยและยารักษาโรคในการดำรงชีวิตของชาโกยังคงรูปแบบดั้งเดิมเหมือนกับในอดีต กล่าวคือ ชาโกเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในป่า มีป่าเป็นบ้านไว้ป้องกันภัยอันตรายต่างๆ ซึ่งจากการศึกษาถึงการสร้างที่อยู่อาศัยของชาโกในอดีตและปัจจุบัน พบว่า มีรูปแบบของการสร้างที่อยู่อาศัยเหมือนเดิมไม่มีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งชาโกจะเรียกที่อยู่ของตัวเองว่า หับ มีลักษณะคล้าย “เพิง” ประกอบด้วย เสาไม้ 2 เสา นามาวางพาดเป็นคาน คลุมด้วยใบไม้ขนาดใหญ่ มักเป็นใบไม้ที่หาได้ง่ายในบริเวณนั้น นามาวางซ้อนทับกันหรือนามาสานขัดกัน ส่วนพื้นอาจจะปูด้วยใบไม้ ไม้ไผ่ สำหรับใช้เป็นที่นั่งหรือนอน และภายในหับจะมีแคร่ซึ่งถ้าเป็นชาโกโตจะมีแคร่เดียว ส่วนชาโกที่มีครอบครัวจะมี 2 แคร่อยู่ใกล้ๆ กัน โดยเว้นที่ว่างตรงกลางไว้เพื่อใช้ก่อไฟ ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความคงอยู่ของอัตลักษณ์ชาโก รูปแบบวิถีการดำรงชีวิตดังกล่าวเป็นถ่ายทอดภูมิปัญญาการใช้ชีวิตในป่าให้สมาชิกชาโกมารุ่นต่อรุ่น เพื่อดำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์

สำหรับปัจจัยพื้นฐานด้านยารักษาโรคของชาโกจากการศึกษาพบว่า ชาโกยังคงรูปแบบของการรักษาโรคด้วยยาสมุนไพรที่มีการสืบทอดมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งจากการที่ชาโกมีวิถีการ

ดำรงชีวิตที่พึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติในทุกด้านของการดำรงชีวิต ทำให้ชาวกูเรียนรู้และรู้จักพืชสมุนไพรที่จะนำมาใช้ในการรักษาโรคที่เกิดกับตนเองได้เป็นอย่างดี จากการศึกษาในปัจจุบันตัวยาสมุนไพรหายากขึ้นเพราะป่าเริ่มหมดไป ซึ่งตัวยาสมุนไพรที่ขึ้นชื่อของกลุ่มชาวกู ได้แก่ ยาริดสีดวง ทวาร ยาหัวไขเหล็ก ยาแก้หอบ ยาให้มีลูก ยาคุมกำเนิด ตัวยาเหล่านี้ล้วนเป็นยาที่มีประโยชน์ ไม่มีผลข้างเคียง เป็นที่ยอมรับและได้รับความนิยมนิยมจากประชาชนในพื้นที่ต่างๆ ของกลุ่มคนที่นิยมสมุนไพร ซึ่งการที่ชาวกูยังคงใช้ยาสมุนไพรในการรักษาโรคเป็นการแสดงถึงความเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ ที่แม้ว่าพืชสมุนไพรในปัจจุบันจะหายากขึ้น และการที่ชาวกูสามารถติดต่อขอยาแผนปัจจุบันจากชาวบ้าน แต่เมื่อชาวกูเจ็บไข้ได้ป่วยการรักษาโรคที่ดีที่สุดก็คือยาสมุนไพร โดยชาวกูให้ความสำคัญและรักษาโรคต่างๆ ด้วยยาสมุนไพร ซึ่งเป็นการอนุรักษ์ไว้ซึ่งภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ

จากการศึกษาอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ชาวกู ชาวกูเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความโดดเด่นทางด้านกายภาพจากสีผิวที่ดำคล้ำ หยาบ ผมหักขอดติดหนังศีรษะ การแต่งกายมีการนำใบไม้หรือหญ้าแห้งมาถัก ใช้ปิดไว้เฉพาะของสงวนเท่านั้น พวกเขาใช้ชีวิตที่อาศัยพึ่งพิงป่าในทุกๆ ด้าน ตั้งแต่ที่อยู่อาศัย ชาวกูมีป่าเป็นบ้านอาศัยรวมกันเป็นกลุ่มๆ กลุ่มละ 20-30 คน ตั้งอยู่ในบริเวณป่าค่อนข้างลึก มีความสมบูรณ์ของอาหาร อยู่ใกล้ลำธาร โดยอาหารหลักของชาวกู คือ มัน เผือก และสัตว์ป่า นอกจากนี้ยังมีการนำพืชสมุนไพรที่ได้จากป่ามาใช้ในการรักษาโรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับสมาชิกภายในกลุ่ม อัตลักษณ์และความบ่งบอกถึงความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์อันเดียวกันของชาวกู คือ ชาวกูมีภาษาพูดเป็นของตนเองที่ใช้สำหรับการสื่อสารกันภายในกลุ่มและมีการเรียนรู้ปรับตัวในการนำภาษาปักษ์ใต้มาใช้สื่อสารกับชาวบ้าน และอัตลักษณ์ที่ดำรงไว้ซึ่งกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกูที่ยังคงดำรงอยู่ถึงปัจจุบันคือ ความเชื่อ พิธีกรรม และประเพณีต่างๆ ซึ่งความเชื่อ พิธีกรรม และอัตลักษณ์ต่างๆ เหล่านี้ล้วนเป็นความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึงความเกี่ยวเนื่องกันของการดำรงชีวิตชาวกูและการรักษาดูแลทรัพยากรธรรมชาติภายในป่า

จากปรากฏการณ์ดังกล่าว เรียกได้ว่าทุกช่วงเวลาของการดำรงชีวิตของชาวกูมีป่าเป็นที่พึ่งพิงมีการอาศัยซึ่งกันและกัน ชาวกูอาศัยป่าเป็นที่อยู่อาศัยสร้างทับ เป็นแหล่งอาหารที่สำคัญ ใช้พืชพรรณจากป่ามาเป็นเครื่องนุ่งห่ม อีกทั้งเมื่อยามเจ็บป่วยก็มีป่าเป็นสถานพยาบาลที่คอยรักษาดูแลโดยการนำพืชสมุนไพรมาใช้รักษา จะเห็นได้ว่าระบบนิเวศของป่ามีความสัมพันธ์และความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงวิถีชีวิตของชาวกู

กลุ่มชาติพันธุ์ชาวกะเหรี่ยงมีระบบนิเวศเป็นเสมือนทุกสิ่งทุกอย่างในการดำรงชีวิต เมื่อพวกเขาต้องมาเผชิญกับปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากร จากป่าที่เคยเป็นแหล่งที่อยู่อาศัย แหล่งอาหาร ยารักษาโรค รวมถึงวิถีชีวิตในด้านอื่นๆ เป็นเหตุให้การดำรงชีวิตของพวกเขามีความยาก ลำบากขึ้น เมื่อระบบนิเวศเสื่อมโทรมลง ชาวบ้านเข้าไปทำมาหากินจากป่าเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทำให้ชาวกะเหรี่ยงมีการติดต่อปฏิสัมพันธ์กับชาวบ้าน ส่งผลให้ชาวกะเหรี่ยงได้รับวัฒนธรรมการแต่งกาย ภาษาพูดที่เป็นสังคม ปัจจุบันมากขึ้น จากในอดีตที่ชาวกะเหรี่ยงกินมัน และล่าสัตว์เป็นประจำเมื่อทรัพยากร ธรรมชาติเสื่อมโทรม ปริมาณอาหารก็มีจำนวนลดน้อยลง ชาวกะเหรี่ยงจึงต้องลงมายังหมู่บ้านเพื่อซื้อข้าวสาร อาหารสำเร็จรูป ทำให้ชาวกะเหรี่ยงต้องเรียนรู้และรู้จักระบบของเงินตรา พืชสมุนไพรที่เคยหาได้อยู่เสมอ ก็เริ่มหมดไปจากป่า

ปรากฏการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการปรับตัวทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยงที่เมื่อบริบทแวดล้อมเกิดการเปลี่ยนแปลงส่งผลให้ชาวกะเหรี่ยงมีการปรับตัวและวิถีการดำเนินชีวิตให้สามารถดำรงอยู่ภายใต้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งลักษณะการปรับตัวดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดนิเวศวิทยาวัฒนธรรม และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ที่สังคมไม่ว่าจะสังคมใด ย่อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาไม่หยุดนิ่ง โดย จานงค์ อติวัฒนสิทธิ์ และคณะ (2543) ได้กล่าวไว้ว่า ปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมหรือวัฒนธรรมใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นจะได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธจากสมาชิกในสังคมขึ้นอยู่กับทางเลือกสรรของกลุ่ม แต่อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในหมู่บ้านกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ จะเกิดขึ้นได้เร็วหรือช้าขึ้นอยู่กับปัจจัยทั้งภายในและภายนอกของกลุ่ม ซึ่งปัจจัยที่น่าจะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกะเหรี่ยง คือ สภาพแวดล้อมธรรมชาติ ปรากฏการณ์ธรรมชาติที่เกิดความเสื่อมโทรม เป็นปัจจัยที่มีผลอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่ตำบลตะโหมด จากการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศทำให้ ชาวกะเหรี่ยงมีการปรับตัวทางสังคมและวัฒนธรรม และจากการที่ชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่ตำบลตะโหมดมีการติดต่อสื่อสารกับประชาชนในพื้นที่มากขึ้นก่อให้เกิดความสัมพันธ์ในรูปแบบกลุ่มทางสังคมที่มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เป็นรูปแบบของกลุ่มทุติยภูมิที่มีการติดต่อเป็นระยะเวลาสั้นๆ ไม่ได้มีความสัมพันธ์แน่นแฟ้นเหมือนกับกลุ่มปฐมภูมิ ซึ่งรูปแบบความสัมพันธ์ดังกล่าวเกิดจากการที่ชาวกะเหรี่ยงและประชาชนในพื้นที่ต่างพึ่งพิงประโยชน์จากกัน โดยที่ประชาชนในพื้นที่อาศัยของป่า พืชสมุนไพรที่ชาวกะเหรี่ยงนำมาขายหรือแลกเปลี่ยนเป็นสินค้าเพื่อนำมาใช้ในชีวิตประจำวันหรือใช้ในการรักษาโรค และสิ่งที่ชาวกะเหรี่ยงได้กลับไปก็คือ ข้าวสารอาหารแห้งและเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายที่ประชาชนในพื้นที่มองว่าชาวกะเหรี่ยงควรมีการสวมใส่เสื้อผ้าเนื่องจากจะได้มีความเหมาะสมและไม่เป็นที่น่ารังเกียจของผู้ที่พบเห็น จากความสัมพันธ์ทางสังคมในลักษณะดังกล่าวทำให้ชาวกะเหรี่ยงได้รับวัฒนธรรมรูปแบบใหม่เข้ามาปรับใช้ในวิถีการดำรงชีวิต แต่ชาวกะเหรี่ยงยังคงรูปแบบวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนไว้เป็นเพียงการนำสองวัฒนธรรมมาปรับใช้ให้เข้า

กับบริบทแวดล้อมทางสังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งเป็นการปรับตัวเพื่อการอยู่รอดและรักษาไว้ซึ่งความคงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกู

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิถีการดำรงชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกูทั้งในอดีตและปัจจุบัน ในพื้นที่ตำบลตะโหมด อำเภอดงตะโหมด จังหวัดพัทลุง ผู้วิจัยพบว่า มีประเด็นที่น่าสนใจคือ ชาวกูกลุ่มในพื้นที่ตำบลตะโหมดคงมีรูปแบบของการดำรงชีวิตที่อาศัยอยู่ในป่าแถบเทือกเขาบรรทัด มีวิถีชีวิตของการเร่ร่อน โยกย้ายทั่วไปเรื่อยๆ มีการยังชีพแบบล่าสัตว์ โดยมีการสร้างที่พักอยู่อาศัยแบบเรียบง่าย หากินเองในป่า ใช้พืชสมุนไพรในการรักษาโรค และยังคงปฏิบัติตามแนวความเชื่อ พิธีกรรม และประเพณีต่างๆ ที่สืบทอดกันมารุ่นต่อรุ่น ลักษณะการคงอยู่ไว้ซึ่งรูปแบบอัตลักษณ์การดำรงวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของ ชาวกูในพื้นที่ตำบลตะโหมดเป็นการแสดงออกถึงอัตลักษณ์ของกลุ่มที่มีการรวมกลุ่มกันโดยมีพื้นฐานของความเป็นกลุ่มเดียวกัน อาศัยต้นกำเนิดร่วมกัน มีวัฒนธรรม วิถีชีวิต ประเพณี ความเชื่อ และภาษาเดียวกัน ที่มีการปฏิบัติสืบทอดร่วมกันมาจนกลายเป็นรากฐานสำคัญของอัตลักษณ์กลุ่มที่ยังคงปรากฏให้เห็นอยู่ ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดกลุ่มชาติพันธุ์และอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ที่ Barth (1969) ได้กล่าวถึงไว้ในหนังสือ Ethnic Groups and Boundaries ว่า อัตลักษณ์ชาติพันธุ์ (Ethnic Identity) คือสำนึกทางชาติพันธุ์ที่ถูกสร้างขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยกลุ่มชาติพันธุ์เป็นผู้เลือกอัตลักษณ์ต่างๆ ที่จะแสดงออกไม่ว่าจะเป็นวิถีการดำเนินชีวิต วัฒนธรรมประเพณี ภาษา เป็นต้น เพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างกลุ่มตนกับกลุ่มอื่น จึงทำให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าชาวกูในพื้นที่ตำบลตะโหมด เลือกที่จะแสดงตัวตนทางอัตลักษณ์ผ่านรูปแบบวิถีชีวิตการดำรงชีวิตอยู่ภายในป่า ยังคงสร้างที่พักอาศัยและหากินภายในป่า ซึ่งจากการศึกษาของผู้วิจัยพบว่า การศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกูในพื้นที่ตำบลตะโหมด จังหวัดพัทลุงมีทั้งความสอดคล้องและความแตกต่างกับงานของอาภรณ์ อุกฤษ (2536) และงานของสุวัฒน์ ทองหอม (2544) ที่ทำการศึกษาชาวกูในพื้นที่จังหวัดตรัง กล่าวคือจากการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกูในพื้นที่ตำบล ตะโหมด จังหวัดพัทลุง ยังมีรูปแบบการดำรงชีวิตที่อาศัยอยู่ป่า มีการเร่ร่อนย้ายทั่วไปเรื่อยๆ ไม่มีการสร้างที่อยู่ที่เป็นหลักแหล่ง ไม่รู้จักวิธีการเพาะปลูกเลี้ยงสัตว์ ซึ่งมีความแตกต่างจากกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกูในพื้นที่จังหวัดตรังที่ อาภรณ์ อุกฤษ (2536) และงานของสุวัฒน์ ทองหอม (2544) ได้ทำการศึกษาพบว่า ชาวกูในพื้นที่นี้มีการสร้างที่อยู่ที่เป็นหลักแหล่ง มีการทำไร่เลื่อนลอย ปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกูในพื้นที่จังหวัดตรังเกิดการเปลี่ยนแปลง จากการศึกษาค้นคว้าว่าเนื่องจากผลกระทบจากปัจจัยภายนอกที่มีการส่งเสริมจากภาครัฐที่พยายามผลักดันให้ชาวกูในพื้นที่จังหวัดตรังเป็นประชาชนคนหนึ่งที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายในสังคม ภาครัฐเข้ามามีส่วนเป็นอย่างมากต่อวิถีการดำรงชีวิตของชาวกูในพื้นที่

ดังกล่าว ซึ่งมีความแตกต่างกับหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ตำบลตะโหมดจังหวัดพัทลุงที่ชาโกลในพื้นที่นี้ปราศจากการแทรกแซง โดยหน่วยงานภาครัฐพยายามที่จะทำให้ชาโกลในพื้นที่ตำบลตะโหมดยังคงความเป็นอัตลักษณ์ของชาโกลในแบบดั้งเดิม

ถึงแม้ชาโกลในพื้นที่ตำบลตะโหมดยังคงมีวิถีชีวิตที่เร่ร่อนอยู่ในป่า หาของป่าเป็นอาหาร แต่เนื่องจากปริมาณทรัพยากรอาหารป่าไม้ พืชพรรณสมุนไพรต่างๆ มีปริมาณที่ลดลงทำให้ในบางครั้งชาโกลกลุ่มนี้ต้องอาศัยอาหารประเภทข้าวสาร และอาหารสำเร็จรูป เพื่อการเอาตัวรอดซึ่งอาหารประเภทสำเร็จรูป หรือข้าวสาร อาจได้มาจากการบริจาคของชาวบ้านหรือการนำของป่าไปขายแล้วเอาเงินไปซื้อด้วยตัวของชาโกลเอง ปรากฏการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าระบบนิเวศมีความสำคัญต่อวิถีการดำรงชีวิตของชาโกลเป็นอย่างมาก เมื่อระบบนิเวศเกิดการเปลี่ยนแปลงทำให้การดำรงชีวิตของชาโกลเปลี่ยนแปลงตามซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดนิเวศวิทยาวัฒนธรรมของ Steward ที่ว่า นิเวศวิทยาวัฒนธรรม เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับวิถีชีวิตของคน โดยเมื่อนำมาวิเคราะห์จะเห็นว่ากลุ่มชาติพันธุ์ชาโกลไม่สามารถนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในระบบนิเวศมาใช้ตอบสนองได้อย่างเต็มที่ จึงจำเป็นต้องยอมรับรูปแบบวัฒนธรรมแบบใหม่ที่เอื้ออำนวยความสะดวกต่อการดำรงชีวิตชาโกลมากขึ้น ซึ่งจากในอดีตที่ชาโกลต้องออกหาของป่าหรือล่าสัตว์เพื่อนำมาเป็นอาหาร แต่ในปัจจุบันอาหารที่ได้จากป่ามีปริมาณลดน้อยลงทำให้ชาโกลรับเอาวัฒนธรรมการกินอาหารสำเร็จรูปเข้ามาเพื่อยังชีพ เพื่อให้สามารถเอาตัวรอดได้จากสถานการณ์ที่ไม่สามารถหาอาหารได้จากแหล่งทรัพยากรทางธรรมชาติ

นอกจากนี้ชาโกลกลุ่มตะโหมดยังมีความความเชื่อ พิธีกรรม และประเพณีปฏิบัติตามประเพณีที่ถ่ายทอดกันมารุ่นต่อรุ่น จึงเป็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งที่กลุ่มชาโกลในพื้นที่ตำบลตะโหมดยังคงความเป็นอัตลักษณ์ความเป็นชาติพันธุ์ดั้งเดิมของชาโกลไว้ โดยผู้วิจัยมองว่าลักษณะดังกล่าวเป็นผลมาจากการที่สมาชิกภายในกลุ่มชาโกลได้รับการสั่งสอนถ่ายทอดรูปแบบความเชื่อ พิธีกรรม ประเพณีต่างๆ ปลูกฝังมาตั้งแต่แรกเกิดเพื่อให้เป็นสมาชิกในสังคมได้อย่างสมบูรณ์แบบและจากการที่ได้รับการปลูกฝังโดยผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ทำให้เกิดการซึมซับจนกลายเป็นสำนึกทางชาติพันธุ์ที่ทำให้ชาโกลแสดงออกหรือมีการปฏิบัติสืบต่อกันมาจนเป็นความคุ้นชินและกลายเป็นอัตลักษณ์เฉพาะกลุ่มที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง

จากการศึกษาลงพื้นที่ภาคสนามและเข้าไปมีส่วนร่วมกับการดำรงชีวิตของชาโกล จะเห็นได้ว่าชาโกลได้รับเอาวัฒนธรรมของสังคมปัจจุบันเข้าปรับใช้กับการวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของชาโกลที่เห็นได้ชัดเจน คือ การแต่งกายและภาษาพูด กล่าวคือ ปัจจุบันชาโกลในพื้นที่ตำบลตะโหมดเริ่มมี

เสื้อผ้าสวมใส่ ซึ่งได้รับมาจากการบริจาคชาวบ้าน เพื่อให้ชาวกะโหลกไปปักปัดร่างกาย แต่ถึงแม้ชาวกะโหลกจะรับเอาวัฒนธรรมการแต่งกายเข้ามาในกลุ่มชาติพันธุ์แต่พวกเขาก็ยังไม่รู้จักการทำความสะดวกซักเสื้อผ้า และนอกจากนี้การที่ชาวกะโหลกเริ่มมีการติดต่อกับชาวบ้านมากขึ้นทำให้พวกเขาเรียนรู้ภาษาได้ สามารถพูดและติดต่อสื่อสารกับชาวบ้านได้ โดยชาวกะโหลกใช้ภาษาได้ในการพูดคุยสื่อสารกับชาวบ้านแต่เมื่อพวกเขาสื่อสารกันเองภายในกลุ่มชาวกะโหลกจะใช้ภาษาของตนเองในการสื่อสาร ปรากฏการณ์ดังกล่าวสะท้อนเห็นว่าถึงแม้ชาวกะโหลกจะรับเอาวัฒนธรรมของต่างกลุ่มชาติพันธุ์แต่พวกเขาก็ยังคงความเป็นอัตลักษณ์ของตนเองไว้ในกลุ่มของชาวกะโหลกเอง เป็นสิ่งที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่งที่แม้พวกเขาจะปรับตัวรับเอาวัฒนธรรมใหม่เข้ามาแต่พวกเขาก็ยังคงไม่ลืมความเป็นตัวตนของชาวกะโหลกที่แท้จริง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของกลุ่มที่ยังยึดรูปแบบดั้งเดิมของกลุ่มตนไว้อย่างเหนียวแน่น ถึงแม้จะมีการติดต่อสัมพันธ์กับกลุ่มอื่นก็ตาม ชาวกะโหลกก็ยังคงความเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มตนไว้

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นถึงลักษณะรูปแบบของการดำรงชีวิตแบบดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกะโหลกในพื้นที่ตำบลตะโหมด จังหวัดพัทลุง ยังคงรูปแบบการดำรงชีวิตแบบสังคมยุคบุพกาล ที่มีการเร่ร่อนอยู่ในป่า เก็บหาของป่าและล่าสัตว์เป็นอาหาร ไม่มีอุปกรณ์หรือเครื่องมือเครื่องใช้ในการอำนวยความสะดวก ซึ่งในประเด็นของการหาอาหารมาเพื่อยังชีพของชาวกะโหลกในพื้นที่ตำบลตะโหมด จังหวัดพัทลุง สะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบของการแบ่งงานกันทำของสมาชิกภายในกลุ่มโดยผู้ชายชาวกะโหลกเป็นเพศที่แข็งแรงกว่าและเป็นใหญ่ในสังคมชาวกะโหลกได้จากผู้นำชาวกะโหลกเลือกผู้นำโดยผู้นำจะเป็นเพศชาย มีความแข็งแรงและสามารถทำงานได้ทุกอย่าง จึงทำให้ผู้ชายชาวกะโหลกเป็นหัวหน้าครอบครัว และมีหน้าที่ในการออกล่าสัตว์เพื่อนำมาป้อนเป็นอาหารให้สมาชิกภายในครอบครัว สำหรับผู้หญิงชาวกะโหลกจะเก็บหาอาหารขุดหาหัวมันบริเวณใกล้ๆ ทัพที่อยู่อาศัย และมีหน้าที่เลี้ยงดูลูก ซึ่งลักษณะของการเป็นผู้นำของผู้ชายชาวกะโหลกที่ยังคงมีรูปแบบดังกล่าวอยู่อาจเป็นผลมาจากสภาพภูมิประเทศภายในป่ามีความลาดชันสูง มีหน้าผาสูง จากลักษณะระบบนิเวศดังกล่าวจึงทำให้เพศชายเป็นเพศที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้ง่ายกว่า เนื่องจากมีสภาพร่างกายที่แข็งแรงทะมัดทะเมาะสามารถออกไปหาอาหารภายในป่าได้ดีกว่าผู้หญิงชาวกะโหลก ที่มีรูปร่างที่บอบบางและมีข้อจำกัดทางสรีระมากกว่าเพศชาย และที่สำคัญผู้หญิงชาวกะโหลกมีหน้าที่ที่จะต้องคอยดูแลเลี้ยงดูลูก จึงทำให้ผู้ชายชาวกะโหลกมีบทบาทที่เป็นผู้นำในสังคมชาวกะโหลก แต่เมื่อเทียบกับกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกะโหลกในพื้นที่จังหวัดตรังและจังหวัดสตูล ที่หน่วยงานภาครัฐมีการแทรกแซงผลักดันให้ชาวกะโหลกในพื้นที่ทั้งสองจังหวัดมีที่อยู่อาศัยที่เป็นหลักแหล่ง มีแหล่งทำกินเป็นของตนเอง ทำให้ลักษณะการแบ่งงานของชาวกะโหลกทั้งเพศหญิงและเพศชายมีบทบาทที่เท่าเทียมกันมากขึ้น เนื่องจากสภาพแวดล้อมด้านที่อยู่อาศัยและแหล่งอาหารที่ชาวกะโหลกสามารถเข้าถึงได้สะดวกขึ้น ส่งผลให้สมาชิกภายในกลุ่มชาวกะโหลกในจังหวัดตรังและจังหวัดสตูลมีรูปแบบของการดำรงชีวิตภายในสังคมที่เท่าเทียมกันทั้งผู้ชายและผู้หญิงชาวกะโหลก

จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาพบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ชาวกูไในพื้นที่จังหวัดตรังและจังหวัดสตูลมีหน่วยงานของภาครัฐเข้าไปมีบทบาทและผลักดันให้ชาวกูไในพื้นที่ดังกล่าวมีวิถีชีวิตแบบสังคมในปัจจุบัน มีการส่งเสริมและผลักดันให้กลุ่มชาติพันธุ์ชาวกูไเป็นประชาชนคนในสังคมยุคปัจจุบัน ซึ่งมีความแตกต่างจากหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุงที่ไม่ได้มีการส่งเสริมหรือผลักดันให้ชาวกูไเปลี่ยนแปลงวิถีการดำรงชีวิตแต่อย่างใด จากการสัมภาษณ์และสอบถามทำให้ทราบว่า หน่วยงานของรัฐพยายามให้ชาวกูไดำรงชีวิตอยู่ในป่า มีการดำรงชีวิตที่เหมือนในอดีตเพื่อให้ชาวกูไได้ดำรงอยู่ไว้ซึ่งกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนาน ผู้วิจัยมองว่า การกระทำดังกล่าวเป็นการอนุรักษ์และสืบสานตำนานของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกูไให้คงอยู่

นอกจากนี้การที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ภาคสนามในการเก็บข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกูไ ทางด้านการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตด้านปัจจัยพื้นฐานอันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกูไในพื้นที่ตำบลตะโหมด มีหลายประเด็นที่ที่เป็นที่น่าสนใจที่ผู้วิจัยได้ค้นพบในการลงพื้นที่ศึกษาครั้งนี้ แต่เนื่องจากข้อจำกัดในหลายด้านทั้งการเข้าถึงพื้นที่ การสื่อสารระหว่างผู้วิจัยและชาวกูไ และที่สำคัญความละเอียดลึกซึ้งของวัฒนธรรมประเพณีกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกูไที่ผู้วิจัยไม่สามารถลงลึกได้ถึงรายละเอียดที่ลึกซึ้งและมีความอ่อนไหวทางด้านความรู้สึก ทำให้ผู้วิจัยสามารถศึกษาและเก็บข้อมูลได้เพียงบางส่วนเท่านั้นซึ่งได้กล่าวรายละเอียดไว้ในเนื้อหาข้างต้นแล้วนั้น นอกจากนี้เป็นที่น่าสนใจจากการที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนามกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกูไในพื้นที่ตำบลตะโหมด จังหวัดพัทลุง สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของผู้นำชุมชนในพื้นที่ตำบลตะโหมดว่ามีอิทธิพลเป็นอย่างมากกับกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกูไ ซึ่งผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า ผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่หมู่ที่ 9 ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง ผู้ใหญ่เจริญสิงห์ ชนะสิทธิ์ (ผู้ใหญ่สิงห์) เป็นบุคคลที่ชาวกูไให้ความเคารพ และเชื่อใจเป็นอย่างมาก ซึ่งถือได้ว่าเป็นบุคคลที่คอยดูแลให้ความช่วยเหลือชาวกูไในพื้นที่ตำบลตะโหมดในทุกด้าน

ผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกูไในครั้งนี้ ผู้วิจัยมองว่าสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นกรอบแนวทางในการสร้างไว้ซึ่งอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ โดยการนำผลการศึกษาที่ได้ไปเป็นแนวทางในการการฟื้นฟูแหล่งทรัพยากรทางชาติภายในระบบนิเวศป่าเทือกเขาบรรทัดให้เป็นแหล่งทรัพยากรที่มีความอุดมสมบูรณ์ในอดีต หาแนวทางป้องกันการเสื่อมโทรมของระบบนิเวศภายในป่าเทือกเขาบรรทัดให้มีการใช้ประโยชน์จากประชาชนในพื้นที่ในขีดความสามารถที่ไม่ก่อให้เกิดการขาดสมดุลของระบบนิเวศ ซึ่งผู้วิจัยมองว่าหากมีการพัฒนาและป้องกันระบบนิเวศให้อยู่ในภาวะที่สมดุลของระบบธรรมชาติ ย่อมส่งผลต่อวิถีการดำเนินชีวิตของชาวกูไได้เป็นอย่างดี

เนื่องจากเมื่อระบบนิเวศ ที่อยู่ในบริบทแวดล้อมที่ชาวกาอาศัยอยู่สามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานในการดำรงชีวิตของชาวกาได้อย่างครบถ้วน การเปลี่ยนแปลงหรือการปรับตัวทางวิถีการดำเนินชีวิตของชาวกาก็จะไม่เกิดขึ้น พวกเขาจะสามารถดำรงชีวิตตามอัตลักษณ์ของกลุ่มแบบบุคคลบุพกาลได้อย่างเต็มที่ มีวิถีชีวิตที่เร่ร่อนอยู่ในป่า ยังชีพด้วยการเก็บของป่าล่าสัตว์ มีวัฒนธรรมประเพณี และพิธีกรรมที่ปฏิบัติกันมารุ่นต่อรุ่นเป็นการดำรงไว้ซึ่งกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกาที่มีวิถีชีวิตเหมือนในอดีต

ข้อเสนอแนะ

ข้อจำกัดในการศึกษา

1. ด้านการเข้าถึงพื้นที่ การเก็บข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกา ซึ่งมีอัตลักษณ์เฉพาะกลุ่มจึงต้องอาศัยความละเอียดอ่อนในการศึกษา เพื่อให้เกียรติและเป็นการยอมรับความเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มที่ทำการศึกษา อีกทั้งข้อจำกัดในการลงพื้นที่ภาคสนาม การเดินเข้าป่าเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ที่มีการคมนาคมที่ไม่สะดวก ผู้วิจัยจึงต้องมีการศึกษาและเตรียมความพร้อมในการเดินทาง ตลอดจนวางแผนการเดินทางเป็นอย่างดี ซึ่งต้องอาศัยผู้ที่มีความชำนาญในเส้นทาง การเดินป่าและรู้จักสนิทสนมกับชาวกา เพื่อเป็นผู้ช่วยผู้วิจัยทั้งในด้านการนำเข้าไปในพื้นที่ และที่สำคัญต้องเป็นคนคอยประสานให้ชาวกามีความเชื่อใจและพูดคุยอย่างเป็นมิตรกับผู้วิจัย
2. ด้านภาษาในการสื่อสาร ต้องใช้ความสามารถในการแปลภาษาของกลุ่มชาวกา กล่าวคือจากการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลเป็นกลุ่มชาวกาที่มีภาษาเป็นของตนเองและสามารถพูดภาษาได้ไ้บางคน ดังนั้นในการสนทนาจึงมีล่ามที่ช่วยในการฟังและแปลภาษาให้ เพื่อความเข้าใจและให้ได้ใจความสมบูรณ์ที่สุด
3. ด้านระยะเวลาในการศึกษา เนื่องจากภูมิประเทศของป่าเทือกเขาบรรทัดเป็นป่าดิบเป็นลักษณะภูเขาลาดชัน และอยู่ใกล้ทางผ่านของเส้นทางน้ำ ดังนั้นในช่วงฤดูฝนผู้วิจัยไม่สามารถเข้าสู่สนามวิจัยได้ จึงทำให้การวางแผนในการลงพื้นที่ต้องมีความยืดหยุ่น และปรับตามสภาพแวดล้อม ซึ่งต้องมีการวางแผนเป็นอย่างดี และพร้อมปรับตามสภาพแวดล้อม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งนี้

1. การศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกะเหรี่ยง ผลจากการศึกษา ผู้วิจัยมองว่า ภาครัฐหรือหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องรวมถึงกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกะเหรี่ยงเองควรมีการหาแนวทางในการสร้างไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนาน หาแนวทางป้องกันการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศ และการติดต่อปฏิสัมพันธ์กับคนภายนอกเพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตของชาวกะเหรี่ยง เป็นแนวทางในการฟื้นฟูช่วยให้กลุ่มชาติพันธุ์ชาวกะเหรี่ยงสามารถดำเนินชีวิตในวิถีแบบดั้งเดิมได้อย่างเต็มที่
2. จากการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยมองว่า วิถีการดำเนินชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกะเหรี่ยงที่อาศัยทรัพยากรธรรมชาติทางด้านป่าไม้ในการดำรงชีวิต ซึ่งวิถีการดำรงชีวิตดังกล่าวอาจเป็นการบุกรุกพื้นที่ป่าเข้าไปใช้ทรัพยากรในพื้นที่ป่าสงวน อาจก่อให้เกิดปัญหาการกระทำที่ขัดต่อข้อกำหนดเกี่ยวกับการบุกรุกป่า ผู้วิจัยจึงมองว่าควรหาแนวทางหรือวิธีการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาดังกล่าวถึงแม้ว่าจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ป่าไม้ในพื้นที่จะมองว่าวิถีการดำเนินชีวิตของชาวกะเหรี่ยงจะไม่เป็นผลกระทบต่อทรัพยากรทางธรรมชาติ แต่ในระยะยาวปัญหาวิถีการดำเนินชีวิตกับกฎหมายป่าไม้ อาจจะส่งผลกระทบให้เกิดขึ้นกับกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกะเหรี่ยงก็เป็นได้
3. สิทธิกับกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกะเหรี่ยง เนื่องจากชาวกะเหรี่ยงเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในป่า ไม่มีการแจ้งเกิด ไม่มีที่อยู่อาศัยแบบถาวร ซึ่งจากลักษณะดังกล่าวส่งผลให้ชาวกะเหรี่ยงกลายเป็นคนที่ไม่สิทธิต่างๆ ไม่สามารถได้รับสวัสดิการหรือการบริการใดๆ จากภาครัฐ ซึ่งหากถ้ามีการให้ฐานะชาวกะเหรี่ยงเป็นบุคคลที่มีการขึ้นทะเบียนเป็นคนไทยอย่างถูกต้อง เพื่อที่ชาวกะเหรี่ยงจะมีสิทธิด้านต่างๆ สามารถได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยเฉพาะเรื่องของการป้องกันโรคที่เกิดกับพวกเขาซึ่งอาจเป็นโรคติดต่อมาถึงประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณแถบนั้นได้ แต่อย่างไรก็ตามการทำให้ชาวกะเหรี่ยงเป็นคนไทยคนหนึ่งมีสิทธิเสรีภาพ อาจจะนำมาซึ่งผลกระทบต่อชาวกะเหรี่ยงในสิทธิหน้าที่ตามกฎหมายที่ต้องปฏิบัติตามในสังคม เช่น การใช้สิทธิเลือกตั้ง การเข้ารับการเกณฑ์ทหาร เป็นต้น อย่างไรก็ตามในเรื่องสิทธิมนุษยชนไม่ว่าชาวกะเหรี่ยงจะได้รับอนุมัติให้ได้รับฐานะเป็นคนไทยอย่างถูกต้องหรือไม่ก็ตาม ชาวกะเหรี่ยงถือว่าเป็นกลุ่มคนกลุ่มหนึ่งย่อมที่จะได้รับสิทธิสวัสดิการเหมือนบุคคลทั่วไปในสังคม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งต่อไป

1. การศึกษาที่เกี่ยวกับวิถีการดำเนินชีวิต สังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ควรทำการศึกษาที่มีการใช้ระยะเวลาในการศึกษาเป็นระยะเวลาที่ยาวนานพอสมควร อาจเป็นระยะเวลา 1 ปี เพื่อจะได้ศึกษาและสามารถเห็นถึงการดำเนินชีวิตทุกช่วงเวลาของกลุ่มชาติพันธุ์ได้ครบถ้วน
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกู้อะที่มีวิถีการดำรงชีวิตแบบดั้งเดิมและกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกู้อะที่มีวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้เห็นถึงรูปแบบและความแตกต่างของอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ชาวกู้อะทั้งสองกลุ่ม
3. งานวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงของการดำรงชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกู้อะที่อาศัยอยู่ทางภาคใต้ของประเทศไทย ควรมีการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ที่เข้ามาอาศัยอยู่ทางภาคใต้ของประเทศไทย เกี่ยวกับวิถีชีวิต เช่น ชาวเล ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดพังงา และจังหวัดภูเก็ต เป็นต้น

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กรมโยธาธิการและผังเมือง. 2553. **แผนที่ตั้งและอาณาเขตจังหวัดพัทลุง**. กรุงเทพมหานคร:
กรมโยธาธิการและผังเมือง.

_____. 2553. **แผนที่อาณาเขตอำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง**. กรุงเทพมหานคร: กรมโยธาธิการ
และผังเมือง.

กรมป่าไม้. 2552. **สถิติข้อมูลป่าไม้**. กรุงเทพมหานคร: กรมป่าไม้.

เกสริน มณีขุน. 2544. **พฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชนเผ่าชาวกูในจังหวัดตรัง พัทลุง และยะลา**.
วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพฤกษศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

เกสริน มณีขุน และ พวงเพ็ญ ศิริรักษ์. 2546. **ชาวกู ชนกลุ่มน้อยภาคใต้ของไทย**.
กรุงเทพมหานคร:
ไอ.เอส.พรินติ้งเฮาส์.

เขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าเทือกเขาบรรทัด จังหวัดพัทลุง. 2550. **แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินป่า
เทือกเขาบรรทัดเขาบรรทัด**. พัทลุง.

งามพิศ สัตย์สงวน. 2545. **วัฒนธรรมข้าวในสังคมไทย: การคงอยู่และการเปลี่ยนแปลง**.
กรุงเทพมหานคร: เท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัลส์ พับลิเคชั่น.

_____. 2551. **หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
ธรรมสภา.

เจริญสิงห์ ชนะสิทธิ์. 2557. **ผู้ใหญ่บ้าน**. สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2557.

จุฑาภรณ์ เพชรทอง. 2557. สัมภาษณ์, 23 ธันวาคม 2556.

จิตร ภูมิศักดิ์. 2535. **ความเป็นมาของคำสยาม ไทย ลาวและขอมและลักษณะทางสังคมของชื่อ
ชนชาติ : ฉบับสมบูรณ์เพิ่มเติมข้อเท็จจริงว่าด้วยชนชาติขอม**. พิมพ์ครั้งที่ 3.

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สยาม.

จำนงค์ อดิวัฒน์สิทธิ์. 2523. **ชาไทย: ปัญหาในการตั้งหลักแหล่ง**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์.

จำนงค์ อดิวัฒน์สิทธิ์ และคณะ. 2540. **สังคมวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

_____. 2543. **สังคมวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

_____. 2548. **สังคมวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ฉลาดชาย รมิตานนท์. 2542. **อัตลักษณ์ วัฒนธรรม และการเปลี่ยนแปลง**. (Online). www.soc.cmu.ac.th/wsa/data/Identity28_3_05.pdf. 15 พฤศจิกายน 2556.

ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ. 2547. **ว่าด้วยแนวทางการศึกษาชาติพันธุ์**. กรุงเทพมหานคร:
ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).

เจลิยว ฤกษ์จุฬิมล และคณะกรรมการบริหารวิชาบูรณาการ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป. 2548.
มนุษย์กับสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ชิน อยู่ดี. 2512. **คนก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร.

ตุ้ม ศรีตะโหมด. 2557. **สัมภาษณ์**, 25 มกราคม 2557.

ตุ้ย ศรีตะโหมด. 2557. **สัมภาษณ์**, 27 มกราคม 2557.

ณรงค์ เสงี่ยมประชา. 2537. สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร: พิกัดอักษร.

_____. 2539. พื้นฐานวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พิทักษ์อักษร.

นี ศรีตะโหมด. 2557. สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2557.

ทัศนีย์ ทองสว่าง. 2549. สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

เทียบ เกริกมธุกร. 2536. การจัดการบ้านเรือน. กรุงเทพมหานคร: ล้านนาการพิมพ์.

นฤพนธ์ คิ้ววิเศษ. 2545. บทความวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร.

นิยพรรณ วรรณศิริ. 2540. มานุษยวิทยาและวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

น้อย วิจิตร. 2548. ศึกษาการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของชาวบ้าน อำเภอกะพะงั่น จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตั้งแต่ พ.ศ. 2513-2548. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา, มหาวิทยาลัยทักษิณ.

บัณฑิต ไกรวิจิตร. 2552. การตั้งคำถามต่ออัตลักษณ์: เพศสภาพ ชนชั้น และความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์. (Online). <http://urbanso2009.blogspot.com>, 26 ธันวาคม 2556.

โบว์ ศรีตะโหมด. 2557. สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2557.

บุญเดิม พันรอบ. 2528. สังคมวิทยา มานุษยวิทยา. กรุงเทพมหานคร: อมรการพิมพ์.

บุญเสริม ฤทธาภิรมย์. 2548. นายคณัง เงาะเหม้งภาคใต้. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บรรณกิจ 1991 จำกัด.

ปภาณี จิตวัฒนา. 2553. มนุษย์กับสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ประเสริฐ แยมกลิ่นฟุ้ง. 2544. สังคมและวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปก แก้วกาญจน์. 2539. การเคลื่อนเปลี่ยนเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชุมชนชาวนาจากผลกระทบของ
ระบบการผลิตเพื่อขายในช่วง 2 ทศวรรษ. สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา, มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.

ปราณี ตามแก้ว. 2557. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน. สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2557.

ปาน พลเพชร. 2557. สัมภาษณ์, 21 พฤศจิกายน 2556.

ปอย ศรีตะโหมด. 2557. สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2557.

แปด ศรีตะโหมด. 2557. สัมภาษณ์, 27 มกราคม 2557.

พันธ์ศักดิ์ จำนุรักษ์. 2557. ปลัดอำเภอตะโหมด. สัมภาษณ์, 25 ธันวาคม 2556.

พัชสนันท์ ชูสง. 2533. พฤติกรรมสุขภาพมารดาและทารก: กรณีศึกษาชนเผ่าชาวกู้อะ จังหวัดตรัง.

เพียน ศรีตะโหมด. 2557. สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2557.

พวงผกา ประเสริฐศิลป์. 2542. ประเพณีการเปลี่ยนแปลงตามกระแสวัฒนธรรมโลก.
กรุงเทพมหานคร: เสมาธรรม.

ไพฑูรย์ มีกุล. 2531. การศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย: ไทยกวย. กรุงเทพมหานคร:
สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.

ไพบุลย์ ดวงจันทร์. 2523. ชาวกู้อะ: เจ้าแห่งขุนเขาและสมุนไพร. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน
คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 2522. สังคม
วิทยา มานุษยวิทยาเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

มูลนิธิสืบนาคะเสถียร. 2555. รายงานสาธารณะ สถานการณ์ป่าไม้ไทย 2555. (Online).

<http://www.seub.or.th/index.php?option=com,25> กุมภาพันธ์ 2557.

มูลนิธิสืบนาคะเสถียร. 2555. แผนที่แสดงการเปรียบเทียบพื้นที่ป่าในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2504 และปี พ.ศ. 2552.

ยุบลวรรณ ตันเชิรรัตน์. 2553. มนุษย์กับสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ยศ สันตสมบัติ. 2548. มนุษย์กับวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เขานิตย์ ศรีตะมูล. 2541. การศึกษาวัฒนธรรมเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของชาวเล เกาะหลีเป๊ะ ตำบลเกาะสาหร่าย อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.

รัชนิกร เศรษฐ. 2532. โครงสร้างสังคมและวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

วันเฉลิม จันทรากุล. 2544. เงาะป่า ชาติ "นิเชา" เมืองไทยชนป่าที่กำลังสูญสลาย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดวงกมลสมัย จำกัด.

วัฒน์ ศรีตะโหมด. 2557. สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2557.

วิรัตน์ ช่วยชุมชาติ. 2557. สัมภาษณ์, 27 มกราคม 2557.

วรรณ ขุนจันทร์. 2557. สัมภาษณ์, 27 มกราคม 2557.

ศิริรัตน์ แอดสกุล. 2555. ความรู้เบื้องต้นทางสังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศูนย์ข้อมูลข่าวสารสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 6 สงขลา. 2550. แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินจังหวัดพัทลุง. สงขลา.

ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

2550. แผนที่แสดงพื้นที่แนวเทือกเขาบรรทัดในจังหวัดพัทลุง. พัทลุง.

ศูนย์ปฏิบัติการภูมิสารสนเทศ. 2550. เขตอนุรักษ์ป่าเทือกเขาบรรทัดจังหวัดพัทลุง. (Online).

<http://www.paro6.dnp.go.th/giscenter/?p=931>, 15 ธันวาคม 2556.

ศูนย์ปฏิบัติการภูมิสารสนเทศ. 2556. เขตอนุรักษ์ป่าเทือกเขาบรรทัดจังหวัดพัทลุง. พัทลุง.

ศูนย์สารสนเทศเพื่อการบริหารและงานปกครอง. กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. ม.ป.ป.

ข้อมูลการปกครอง. (Online). www.dopa.go.th/padmic/jungwad76, 18 ตุลาคม 2556.

สมเกียรติ บรรณาพัฒนาศักดิ์. 2557. สัมภาษณ์, 23 ธันวาคม 2556.

สนิท สมักรการ. 2525. การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาการของสังคม.

กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

สังคมศึกษา. 2554. วัฒนธรรม. (Online). [www.http://jiab007.wordpress.com/2011/11/06](http://www.jiab007.wordpress.com/2011/11/06),

22 กันยายน 2556.

สังคมศึกษา. 2545. การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 5.

กรุงเทพมหานคร: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

สากล จริยวิทยานนท์. 2528. สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร: โปรเฟสชั่นแนล พับลิชชิง.

สิริวิมล คำลือ. 2555. วิวัฒนาการของประเพณีการแห่ปราสาทผึ้ง จังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น, มหาวิทยาลัย

ราชภัฏพระนคร.

สุชีพ วรรณสุด. 2554. วัฒนธรรมศาสตร์วัฒนธรรมพันทางพื้นหลังสมัยใหม่. (Online).

<http://sucheepost.blogspot.com/2009/05/cultutal-ecology.html>, 29 มิถุนายน 2557.

สุพัตร สุภาพ. 2536. สังคมและวัฒนธรรมไทย. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

_____. 2539. สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

สุวรี ศิวะแพทย์. 2549. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

สุวัฒน์ ทองหอม. 2544. การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของชนเผ่าชาวกะเหรี่ยงหลังการประกาศใช้นโยบายได้รื้อฟื้น. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา, มหาวิทยาลัยทักษิณ.

สุวิงศ์ พงศ์ไพบูลย์. 2527. วัฒนธรรม ความหมาย บทบาทและวิธีการจัดการ ในงานส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย. สงขลา: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.

สุนิดดา ชูสวัสดิ์. 2553. ชาวกะเหรี่ยง การสร้างความเป็นอื่นในบริบทการพัฒนาของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนามนุษย์และสังคม, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สุริชัย หวันแก้ว. 2546. กระบวนการการเป็นคนชายขอบ. กรุงเทพมหานคร: สำนักคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

สุเทพ สุนทรเกสัช. 2540. มานุษยวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ด้านสุทธาการพิมพ์.

เสรี พงษ์ภิญโญ. 2534. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในหมู่บ้านกำลังพัฒนา: ศึกษากรณีบ้านหนองเต่า ตำบลโคกศรี อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.

สนธยา พลศรี. 2541. สังคมวิทยาเบื้องต้น. สงขลา: สถาบันราชภัฏสงขลา.

_____. 2545. ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข และ สุวรรณ บัวทวน. 2527. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนสองแห่งในจังหวัดขอนแก่น: หมู่บ้านอัมพวันและหมู่บ้านคำแก่นคูณ. รายงานการวิจัย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. 2546. สังคมวิทยาชุมชน หลักการศึกษาวิเคราะห์และปฏิบัติงานชุมชน. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น

สมหมาย เทียบเทียม. 2520. บทละครเรื่องเงาะป่า พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 5: การศึกษาวิเคราะห์ทางสังคมและวัฒนธรรม. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักทะเบียนอำเภอตะโหมด. 2548. ชาวไท ชนเผ่าที่ถูกกลืน เขาควรเป็นพลเมืองไทยหรือไม่. ที่ว่าการอำเภอตะโหมด. พัทลุง.

เสาวนีย์ พากเพียร. 2532. การศึกษาระบบเสียงภาษาชาไทแต้แอ้น ตำบลปะเหลียน อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจารึกภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อนงค์ เขาวะกิจ. 2551. เงาะป่าชาไท ชนที่เผ่าที่กำลังสูญหาย. โครงการบริการการศึกษาตามอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ชาไท. พัทลุง.

_____. 2552. กลุ่มชาติพันธุ์มณี ชาไท: แนวทางการอนุรักษ์ฟื้นฟูสังคมวัฒนธรรมเพื่อเสริมสร้างการอยู่ร่วมกันในสังคมภาคใต้. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวัฒนธรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อาภรณ์ อุกฤษณ์. 2536. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสืบเนื่องและการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศและสังคมวัฒนธรรมของชาไท: กรณีศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ชาไทกลุ่มเหนือคลองตง อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง. งานวิจัยวัฒนธรรมของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

อมรา พงศาพิชญ์. 2541. วัฒนธรรม ศาสนาและชาติพันธุ์ วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา.
พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เอื้อน ณ พัทลุง. 2557. เจ้าหน้าที่กลุ่มอาสาอนุรักษ์ป่าต้นน้ำบ้านตะโหมด. สัมภาษณ์, 28
ธันวาคม 2556.

อำนาจ พลเพชร. 2557. เจ้าหน้าที่กลุ่มอาสาอนุรักษ์ป่าต้นน้ำบ้านตะโหมด. สัมภาษณ์, 23
ธันวาคม 2556.

Albrecht, G. and J. Moser. 1961. "Recent Mani Settlements In Satun Province, Southern
Thailand". **Journal of Siam Society Part I.**

Brandt, J. 1961. "The Negrito of Peninsular Thailand". **Journal of Siam Society Part II.**

Nicholas, C. 2004. **The Orang Asli And The Contest For Resources Indigenous Politics,
Development And Identity In Peninsular Malaysia.** 2nd ed. Malaysia: Vinlin Press
Sdn.Bhd.

แบบสัมภาษณ์ (ผู้ให้ข้อมูลหลัก)

การศึกษาวิจัย การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมด้านปัจจัยพื้นฐาน อันเป็นผลมาจากการ
เปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศ กรณีศึกษา: กลุ่มชาติพันธุ์ชาวกะเหรี่ยง
อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง

1. ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ-สกุล อายุ

เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

2. ลักษณะระบบนิเวศกะเหรี่ยง บริเวณเทือกเขาบรรทัด จังหวัดพัทลุง

ลักษณะทางกายภาพที่สำคัญ (ลักษณะเด่นป่ากะเหรี่ยง เทือกเขาบรรทัด)

.....

ประเภทของป่า พรรณไม้และสัตว์ป่า ที่พบในป่าเขาบรรทัด

.....

3. การเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศ (หลังจากการใช้ประโยชน์)

สาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของป่า

.....

ลักษณะของป่ามีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้าง

.....

ลักษณะพรรณพืช สัตว์ป่า มีความเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ อย่างไร (ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ)

.....

.....

การเปลี่ยนแปลงของป่ามีผลกระทบต่อการใช้ประโยชน์อย่างไรบ้าง (ด้านเก็บหาของป่า เป็นปัจจัยในการดำรงชีวิต, ด้านประเพณี, พิธีกรรม)

.....

.....

4. ประวัติความเป็นมาของกลุ่มชาวกู.....

.....

.....

5. ความเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่ม

.....

.....

วิถีการดำรงชีวิต (รูปแบบทางสังคมและวัฒนธรรม)

.....

.....

ลักษณะทางสังคม

.....

.....

วัฒนธรรม

.....

.....

ภาษา

.....

.....

ความเชื่อ พิธีกรรมและประเพณี

.....

.....

6. วิธีการดำรงชีวิตในรูปแบบดั้งเดิม (ในอดีต) (ด้านปัจจัยพื้นฐาน)

ที่อยู่อาศัย

อาหาร

เครื่องนุ่งห่ม

ยารักษาโรค

7. วิธีการดำรงชีวิตในปัจจุบัน

ลักษณะทางสังคม

วัฒนธรรม

ที่อยู่อาศัย

อาหาร

เครื่องนุ่งห่ม

ยารักษาโรค

ภาษา

ความเชื่อ พิธีกรรมและประเพณี

8. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมด้านปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต

ลักษณะการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ช่วงเวลาการเปลี่ยนแปลง

สาเหตุของการเปลี่ยนแปลง

9. การเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศเขาหัวช้าง บริเวณเทือกเขาบรรทัด ส่งผลต่อการดำรงชีวิตอย่างไร

การเปลี่ยนแปลงของป่าส่งผลกระทบต่อวิถีการดำรงชีวิตอย่างไร.....

จากผลกระทบดังกล่าวมีการปรับตัว หรือใช้วิถีการดำรงชีวิตอย่างไร

.....

.....

10. อัตลักษณ์ เอกลักษณ์ ความคงอยู่ที่ยั่งยืนของกลุ่ม

.....

.....

.....

11. ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์ (ผู้ให้ข้อมูล)

การศึกษาวิจัย การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมด้านปัจจัยพื้นฐาน อันเป็นผลมาจากการ
เปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศ กรณีศึกษา: กลุ่มชาติพันธุ์ชาวกะเหรี่ยง
อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง

1. ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ-สกุล อายุ

อาชีพ

ที่อยู่

เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

ท่านรู้จักกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกะเหรี่ยงหรือไม่ ☐ รู้จัก ☐ ไม่รู้จัก

ท่านมีการปฏิสัมพันธ์ ติดต่อกับหรือมีกิจกรรมกับกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกะเหรี่ยงหรือไม่

☐ มี ☐ ไม่มี

ลักษณะการติดต่อสื่อสารกับชาวกะเหรี่ยง

.....

.....

กิจกรรม/การมีปฏิสัมพันธ์ ที่ทำร่วมกับชาวกะเหรี่ยง

.....

.....

ภาครัฐ / หน่วยงานราชการ มีบทบาทในการช่วยเหลือกลุ่มชาไปอย่างไร

.....

.....

2. ลักษณะระบบนิเวศเขาหัวช้าง บริเวณเทือกเขาบรรทัด จังหวัดพัทลุง

ลักษณะทางกายภาพที่สำคัญ (ลักษณะเด่นป่าเขาหัวช้าง เทือกเขาบรรทัด)

.....

.....

ประเภทของป่า พรรณไม้และสัตว์ป่า ที่พบในป่าเขาบรรทัด

.....

.....

คนกลุ่มใดบ้างที่มีการใช้ประโยชน์จากป่า (ในด้านใด)

.....

.....

3. การเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศ (หลังจากการใช้ประโยชน์)

สาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของป่า

.....

.....

ลักษณะของป่ามีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้าง

.....

.....

ลักษณะพรรณพืช สัตว์ป่า มีความเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ อย่างไร (ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ)

.....

.....

.....

การเปลี่ยนแปลงของป่ามีผลกระทบต่อการใช้ประโยชน์อย่างไรบ้าง (ด้านเก็บหาของป่า เป็นปัจจัยในการดำรงชีวิต, ด้านประเพณี, พิธีกรรม)

.....

.....

4. ประวัติความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์ (จุดเริ่มต้น / การเข้ามาอาศัยในพื้นที่เขาหัวช้าง ตำบลตะโหมด อำเภอดงระหวัด จังหวัดพัทลุง)

กลุ่มชาวกะเหรี่ยงเข้ามาอาศัยบริเวณเขาหัวช้างตั้งแต่เมื่อไร

.....

.....

ลักษณะ รูปร่าง ของชาวกะเหรี่ยง

.....

.....

รูปแบบ / ลักษณะวิถีการดำรงชีวิตของชาวกะเหรี่ยงในช่วงแรก

.....

.....

ลักษณะทางสังคม

.....

.....

วัฒนธรรม

.....

.....

ที่อยู่อาศัย

อาหาร

เครื่องนุ่งห่ม

ยารักษาโรค

ภาษา

ความเชื่อ พิธีกรรมและประเพณี

5. วิถีชีวิตความเป็นอยู่ การดำรงชีวิต ในปัจจุบัน (การเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกูย ที่สังเกตเห็นได้อย่างชัดเจนในด้านเช่น.....)

ลักษณะ รูปร่าง ของชาวกูย

รูปแบบ / ลักษณะวิถีการดำรงชีวิตของชาวกูยในช่วงแรก

ลักษณะทางสังคม

วัฒนธรรม

.....

ที่อยู่อาศัย

.....

อาหาร

.....

เครื่องนุ่งห่ม

.....

ยารักษาโรค

.....

ภาษา

.....

ความเชื่อ พิธีกรรมและประเพณี

.....

6. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกู

ลักษณะการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

.....

ช่วงเวลาการเปลี่ยนแปลง

.....

สาเหตุของการเปลี่ยนแปลง

.....

7. การเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศเขาหัวช้าง บริเวณเทือกเขาบรรทัด ส่งผลต่อการดำรงชีวิตอย่างไร

การเปลี่ยนแปลงของป่าส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชาวกู (ชาวบ้าน) อย่างไร.....

.....

.....

จากผลกระทบดังกล่าว ชาวกู (ชาวบ้าน) มีการปรับตัวอย่างไร

.....

.....

8. ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ภาพผนวกที่ 1 ลักษณะรูปร่างของชาไก
ที่มา: บันทึกภาพ เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2557

ภาพผนวกที่ 2 ลักษณะทับทืออยู่ของชาไก
ที่มา: บันทึกภาพ เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2557

ภาพผนวกที่ 3 ลักษณะ “แคร่” ที่นอนของชาวกู
ที่มา: บันทึกภาพ เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2557

ภาพผนวกที่ 4 ลักษณะการนอนของชาวกู
ที่มา: บันทึกภาพ เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2557

ภาพผนวกที่ 5 “หัวมัน” วิธีการเผามัน
ที่มา: ทีมฯ: บันทึกภาพ เมื่อวันที่ 27 มกราคม 2557

ภาพผนวกที่ 6 “บอเลา” อุปกรณ์ที่ใช้ในการล่าสัตว์
ที่มา: บันทึกภาพ เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2557

ภาพผนวกที่ 7 การแต่งกายของชาวกูโนในปัจจุบัน
ที่มา: บันทึกภาพ เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2557

ภาพผนวกที่ 8 ขาสมุนไพร
ที่มา: บันทึกภาพ เมื่อวันที่ 27 มกราคม 2557

ประวัติการศึกษา และการทำงาน

ชื่อ – นามสกุล

นางสาวฉัตรวรรณ พลเพชร

วัน เดือน ปี ที่เกิด

28 มกราคม 2531

สถานที่เกิด

จังหวัดพัทลุง

ประวัติการศึกษา

วิทยาศาสตร์บัณฑิต (เทคโนโลยีชนบท)

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

